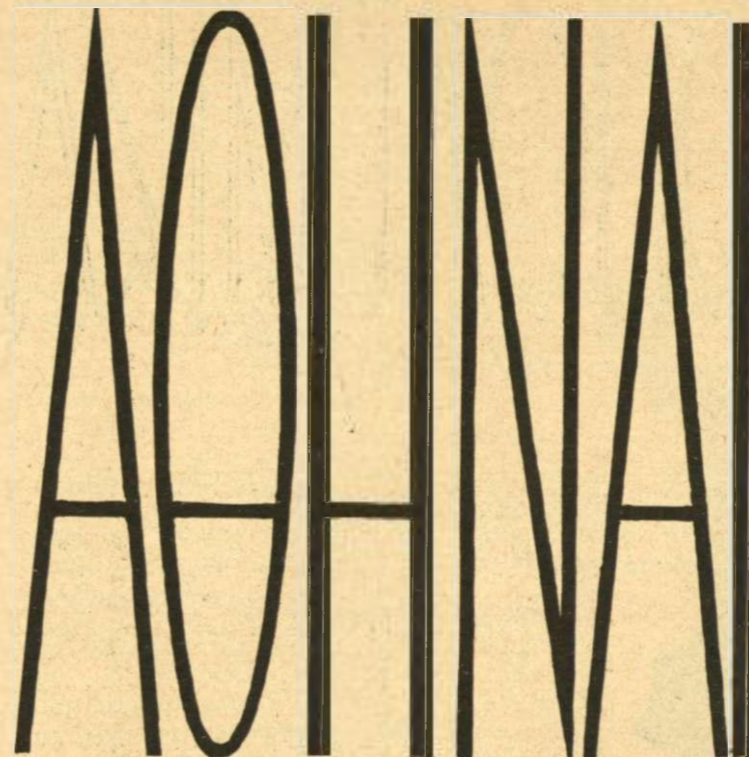

ΤΕΥΧΟΣ 9
ΙΟΥΝΙΟΣ
1 9 3 5

ΑΘΗΝΑΙ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ»

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ

"ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΕΛΛΟΝ" ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ Π. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ : ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ : ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

ΑΙ ΕΚΑΟΓΑΙ τῆς 9ης Ἰουνίου 1935 θέτουν ἓνα τέρμα, τὸ πλέον χαρμόσυνον καὶ τὸ πλέον ἀποτελεσματικόν, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δράμα, τὸ ὁποῖον κατεσπάραξε τὴν Ἑλλάδα, ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον εἰκοσαετίαν. Ταυτοχρόνως δέ, ἡ μνημειώδης αὕτη ἡμερομηνία, εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ ἀναγεννηθέντος Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν μιᾶς νέας περιόδου, ἀνασυντάξεως τῶν ἐθνικῶν πόθων, ἀναδιοργανώσεως τῶν δυναμικῶν στοιχείων καὶ ἀναδημιουργίας μιᾶς Ἑλλάδος νέας, ἠνωμένης, ἐτοιμοῦ νὰ βαδίσῃ πρὸς τὰ μεγάλα πεπωμένα, ἀπὸ τὰ ὅποια τὴν ἀπεμάκρυνε ἡ φθοροποιὸς δύναμις τοῦ διχασμοῦ. Ὁ Ἑλληνικὸς λαός, συνεπλήρωσε τὴν 9ην Ἰουνίου 1935 τὸ ἔργον ἀποκαθάρσεως, πὺν ἤρχισε κατὰ τὴν μοιραίαν ἐκείνην 1ην Μαρτίου, ὅποτε σύσσωμος ἠγέρθη, διὰ τὴν συντήρησιν τῆν ἐπονείδιστον ἀνταρσίαν τῶν προδοτῶν καὶ τῶν κατήλων πάσης εὐγενοῦς ιδέας. Ἡ ἐκλεγείσα Ἐθνοσυνέλευσις, περιλαμβάνει εἰς τὰ σπλάγγνα τῆς ὅ,τι ἐκλεκτότερον ἔχει νὰ παρουσιάσῃ τὸ ἔθνος, εἰς ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως. Πραγματικὴ Ἐθνοσυνέλευσις, ἀνταξία τοῦ ὀνόματός τῆς καὶ τῆς μεγάλης τῆς ἀποστολῆς, ὡς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, θὰ ἐπιληφθῆ συντόμως τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ἔργου τοῦ ἀνατεθέντος εἰς αὐτήν, παρὰ τοῦ κυριάρχου λαοῦ. Ἡ ἐκλογὴ τῆς 9ης Ἰουνίου 1935 θὰ παραμείνῃ ἱστορικὴ καὶ δι' ἓνα ἀκόμη λόγον : διότι κατ' αὐτὴν ἐπισημοποιήθη ἡ ἀπολύτρωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸ φάσμα τοῦ κακοῦ παρελθόντος, καὶ κατεδείχθη, ὅτι ὁ θαυμάσιος οὗτος λαὸς ἀπέκτησε, γενικῶς καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως, τὴν ἀπαιτουμένην πολιτικὴν ὠριμότητα, διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν καλλιτέρων ἐκπροσώπων. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐπάταξεν, ἀμειλίχτως, τὴν στείραν ἀντίδρασιν, ὅποθενδήποτε προερχομένην. Ἐσάρωσεν ἀφ' ἐνὸς τοὺς κατηλελυμένους μίαν ἱερὰν ἰδεολογίαν, πρὸς ἄγαν ἰδίαν ὠφελιμμάτων, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἔδωσε τὸ σκληρότερον τῶν μαθημάτων εἰς τοὺς κήρυκας τῆς ἀποχῆς, τοὺς καθυστερημένους ἱεροφάντας τῆς σαπρίας, τοὺς νοσταλγοὺς τῆς διὰ παντὸς πλέον ἐκλειψάσης ἐποχῆς τοῦ διχασμοῦ. Ὑπὸ τὴν φωτεινὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Κυβερνήτου κ. Π. Τσαλδάρη, τοῦ μετριοφρονος, ἀλλὰ μεγάλου νικητοῦ, ἡ Ἐθνοσυνέλευσις τῶν Ἑλλήνων, θὰ τεθῆ ἐπὶ τὸ ἔργον, μετὸν ἐνθουσιασμόν ἐκείνον, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν πάνδημον ἐμπιστοσύνην καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῶν μεγάλων ἔργων. Βγαλμένοι ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, οἱ ἐκπροσώποι του, θὰ προσφέρουν ὅλας τὰς δυνάμεις διὰ τὴν ἐδραίωσιν τῶν βάσεων, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ στηριχθῆ τὸ μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα τῆς Ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως. ΣΤΥΡΟΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑ Θαλασσομάχια

"Ετυχε ποτέ να σκεφθήτε ποιός είναι ο μεγαλύτερος, ο άθερά-
 πευτος, μπορεί να πη κανείς, καημός των γυναικών, που σκόρπισαν
 τὰ νειάτα τους στην προπολεμική εποχή; Ποιός άλλος θά μου πητε
 από τον καμιο τον πανανθρώπινο; Τον καημό της φθοράς και του
 γήρατος; "Ε, λοιπόν, όχι! Δεν τις μέλλει
 πώς άσπρισαν τὰ μαλλιά τους. Δεν τις μέλλει
 πώς έρυτιδώθηκαν τὰ ώραία τους άλλοτε
 πρόσωπα. Τι να κάνουν; Πώς μπορούν να
 τὰ βάλουν με τὸ χρόνο; "Επάλεψαν μαζί του
 στήθος με στήθος" έχυσαν κρυφά δάκρυα
 μπροστά στον καθρέφτη τους, για τή σβυσμέ-
 νη νειότη τους και στο τέλος έσκυψαν τὰ κε-
 φάλια τους με ύποταγή στο σκληρό Νόμο της
 φύσεως, που είναι ένας όχι μόνο για τους
 ανθρώπους, αλλά και για τους ίδιους
 τους Θεούς. Τότε ποιός, λοιπόν, είναι ο
 καημός τους αυτός, που τις κατατρώγει;
 Μήπως γιατί στην εποχή τους δεν έ-
 βγαιναν ξυπόλυτες στην οδό Σταδίου,
 ή μήπως γιατί δεν ήταν εύκολο με την
 επέμβαση του δεζυζενέ να γίνουν ξαν-
 θές από μελαχροινές, ή μήπως γιατί
 δεν έχορευαν τή ρούμπα, τήν Καριόκα,
 τή μπιγκίνα και τους άλλους αισθη-
 σιακούς χορούς, που χορεύουν οι
 σημερινές γυναίκες; Τίποτε απ' όλ'
 αυτά. "Ο φοβερός καημός τους, που
 δεν θά τον εκμυστηρευθοῦν ποτέ σε
 κανένα, είναι, γιατί δεν έλούστηκαν
 κι' αυτές στα μπαιν-μίξτ! Και πρέ-
 πει να μπη κανείς στην ψυχολογία
 μιδς νέας, και ώραίας γυναίκας, για
 να καταλάβη τί σημαίνει αυτό. Νά
 έχουν προικισθῆ από τή φύση με όλα
 τὰ θέλητρα" να έχουν σωματικές
 άρμονίες ασύγκριτες" να είναι άλη-
 θινά κομψοτεχνήματα και να μείνουν
 άπαρατήρητα από τον κόσμο; "Ε,
 αυτό λέγεται άποτυχία του γυναι-
 κείου τους προορισμού. Μά θά με ρω-
 τήσετε ίσως για ποιές μιλω; Για
 παρθένες που έμειναν γεροντοκόρες
 ή για γυναίκες που αγάπησαν, που
 παντρεύτηκαν, που παραδόθηκαν
 στους έκλεκτους των; "Αν για τις
 πρώτες έχει καλώς. "Αν, όμως, για
 τις δεύτερες, δεν τους φθάνει ή ικα-
 νοποίηση, ότι έθαυμάσθηκαν από
 τους άνδρες τους και τους έραστάς
 τους; "Αλλοίμονον, όχι. Ποτέ οι σύ-
 ζυγοι και οι έρασταί,—που καταν-
 τούν κι' αυτοί δεύτεροι σύζυγοι,—
 δεν υπήρξαν ικανοί να νοιώσουν τήν
 αξία των μυστικών θελητήρων των
 γυναικών, που ζοῦν στο πλάι τους.
 Τήν αξία αυτή πρέπει να τή δοῦν οι
 πολλοί, που άποτελοῦν τὸ άνώτατο
 αισθητικό κριτήριο όλων των δημι-
 ουργικών έργων τής φύσεως: των
 θείων και των ανθρώπινων!
 Τότε δυστυχώς δεν υπήρχαν
 μπαιν-μίξτ, όπως υπάρχουν σήμερα

σε όλα τὰ ελληνικά άκρογιαλία. Και δεν υπήρχαν σχεδόν ούτε μπά-
 νια άλλα από κείνα των Τζιτζιφιών και του Νέου Φαλήρου. Χω-
 ριστά για κάθε φύλο. Τὰ γυναικεία έδώ και σε άλλο μακρυνό ση-
 μείο τ' άνδρικά. Σωστές επικράτειες, έχθρικές από ανάγκη. Κι' άλ-
 λοίμονο σ' εκείνον ή σ' εκείνην, που θά ξεθάρρευαν να βγοῦν από
 τὰ σύνορά τους. Θά τὸ πλήρωναν μι' ένα τρομερό σκάνδαλο, που θά
 τὸ δημιουργοῦσε ο φρουρός τής δημοσίας ήθικῆς στο πρόσωπο ενός
 άρειμανίου πατέρα, συζύγου, άδελφού
 ή και χωροφύλακα καταλιού τύπου, που
 θά ξεπετιώτουν τήν κατάλληλη στιγμή
 άπειλητικός από τήν κρύπτη του.

"Υπό ττοιούτους όρους, έννοει κά-
 νεις, ότι κι' αν ακόμα ύφίστατο τότε,
 αυτό που λέμε σήμερα, σαιζόν λου-
 τρών, έπερνοῦσε έντελώς άπαρατήρη-
 τη και δεν έπρόσφερε τήν παραμικρή
 ύλη, τὸ παραμικρό ένδιαφέρον, ούτε στην
 έπικαιρότητα, ούτε στην κοσμική κίνηση. Για-
 τι τί θέλετε να ένδιέφερε ή ώραία του Κολω-
 νακιού λ.χ., που κατέβαινε φρόνιμα-φρόνιμα
 με τὸ μοναδικό μεταγωγικό μέσο τής εποχῆς
 εκείνης, τὸν τροχιόδρομο, για να κάμη τή
 σειρά των δεκαπέντε ή είκοσι μπάνιων της
 που τής έσύστησε ο γιατρός της; Τὸ γεγο-
 νός αυτό δεν προξενοῦσε αίσθηση παρά
 στους οικείους της, που ήταν ύποχρεωμένοι
 να τής ετοιμάσουν τις πετσέτες και τήν που-
 καμίσια του μπάνιου, μακρυνά ως τὰ πόδια
 και κλειστή ως τὸ λαιμό. Σπάνιες ήταν εκεί-
 νες οι νέες που είχαν δικά τους μαγιό. Κάτι
 μαγιό, Θεέ μου, δωρικού ρυθμού, άχαρα και
 φριχτά ως επί τὸ πλεῖστον άποτελούμενα
 από δύο κομμάτια: τή μπλουζα και τὸ παν-
 ταλόνι. "Από βαμβακερό και τὰ δυό ύφασμα
 μπλέ-μαρέν, γαρνιρισμένα με άσπρα γαλό-
 νια ναυτικά στο γιακά, τις άκρες των μανι-
 κιών και των πανταλονιών και με άγκυρα
 κεντημένη στο λαιμό. Σωστές φυλακές, που
 δεν άφηναν ελεύθερα παρά τὰ μπράτσα, κά-
 τω από τους άγκωνες και τις κνήμες, κάτω
 από τὰ γόνατα. "Ισως, αν θυμάμαι καλά,

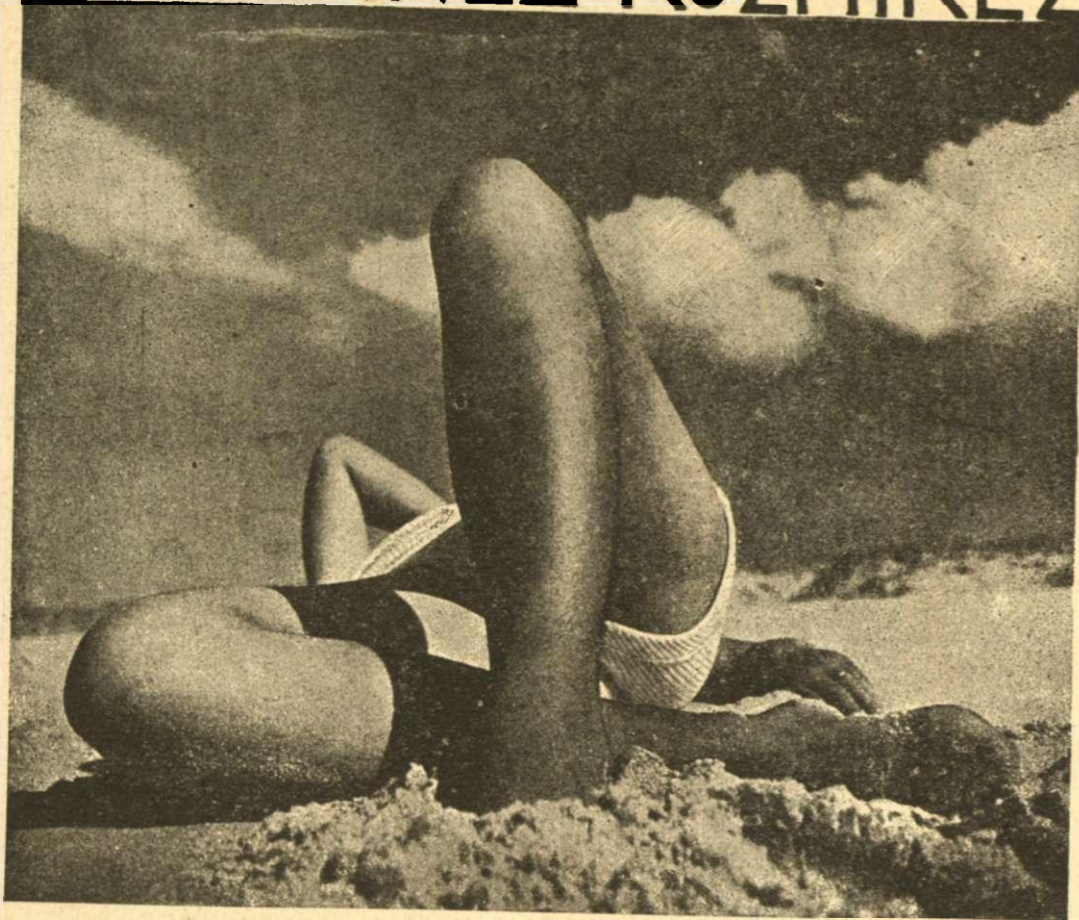

και λίγο λαιμό. Αυτό ήταν όλο. Μέσα από αυτό
 τὸ μαγιό, που κρατοῦσε φυλακισμένες, άπροσπέ-
 λαστες και απ' αυτό ακόμα τὸ χάιδεμα του νεροῦ,
 τὸ κορμί τους, που τόσες φροντίδες κατέβαλον για
 να είναι πιό άρμονικό, πώς ήταν δυνατόν να φα-
 νοῦν, να επιδειχθοῦν, οι θείες όμορφίες τους, οι
 άρμονικές γραμμές του, τὸ λαχτάρισμα τής σάρ-
 κας τους; Τὸ βαμβακερό αυτό ύφασμα, που είχε
 τήν ίδια όνομασία με τὰ σημερινά άραχνοῦφα-
 τα, μεταξωτά μαγιό, άληθινά κομψοτεχνήματα,
 άλλαζε τή φόρμα του κορμιού τους και έδινε μιὰ
 άλλη μορφή, στις λεπτές γραμμές τους.

"Αλλά έστω και έτσι! "Εστω και με τὸν τρό-
 πον αυτόν, όχι πια σκε-
 πασμένες, αλλά φασκιω-
 μένες, ποιός να τις δῆ;
 Τοῦ κάκου από τ' άνδρι-
 κά μπάνια ή από τήν πα-
 ραλία προσπαθοῦσαν
 κάποια αδιάκριτα μάτια
 να' ρίξουν έως εκεί τὸ
 βλέμμα τους. Δεν έφτα-
 νε να πάρη τίποτα από
 τή σιλουέττα τους, τίπο-
 τε από τή φόρμα τους.
 Κι' έμειναν κρυμμένα τὰ
 θέλητρα των προπολε-
 μικών νέων γυναικών,
 κρυμμένες οι όμορφίες
 τους, σαν έργα γλυπτι-
 κά, που δεν βγήκαν ποτέ
 από τὸ άτελιέ τους, που
 έμειναν στο σκοτάδι και
 χάθηκαν δίχως να σα-
 λέψουν μυστικά αισθή-
 ματα και δίχως να ξυ-
 πνήσουν κρυφές έλπίδες.
 Γυναίκες προπολε-
 μικές! Γυναίκες Φά-
 ουστ! Δεν υπάρχει για
 σας Μεφιστοφελῆς!...
 Γιατί αν υπήρχε θά είσα-
 σταν πρόθυμες, να του
 πουλήσετε τήν ψυχή σας
 για να ξαναγίνετε νέες
 μόνο για να κολυμπή-
 σετε στα νερά τής Γλυ-
 φάδας και να δείξετε τὰ
 δροσερά σας μέλη σ' όλο
 τὸν κόσμο τής πλάζ.

ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ ΚΟΣΜΙΚΕΣ ΠΑΖ

τόσο νέο ακόμη για τόν τόπο μας, ώστε ό περίφημος εκείνος άδελφός, πού δέ μπορούσε νά τό χωνέψη, νά «χωνέψη τούς νεωτερισμούς», ξεπάστρεψε πέρυσι τήν άδελφή του μόνο και μόνο γιατί έσύχναζε στά μπαιν-μιζέ. Γιά τίς παληωμένες του ιδέες (και όχι βέβαια για τό εγκλημα του) δέν άδικώ τόν άδελφό αυτόν' τά έβλεπε τά πράγματα—και είχε όλο τό δικαίωμα—άπό τήν «άποψη» του φαντάζομαι, όμως, ότι δέν θά βρεθί άλλος άδελφός ή σύζυγος ή πατέρα για νά μιμηθί τήν πράξη του. Ήταν καθώς λέγει ένας ποιητής, για άλλο ζήτημα, «ό τελευταίος τής γενεάς του».

Τώρα πού μπήκε τό καλοκαίρι για τά καλά, κάνετε μιά βόλτα σ' ένα οποιοδήποτε έλληνικό άκρογιάλι. Σε νησιώτικο, αν βρísκεσθε σε νησί, στη Γλυφάδα, στη Βούλα, στη Βουλιαγμένη, αν μένετε στην Αθήνα. Παντού τό μάτι σας θ' αντικρύσει ένα χαρούμενο θέαμα. Χιλιάδες νέοι και νέες, χιλιάδες άνδρες και γυναίκες, πού άπολαμβάνουν μαζί τήν μεγάλη καλοκαιρινή εύτυχία, τή θάλασσα! Καμμιά σεμνοτυφία, κανένα ύποπτο κατέβασμα ματιών, τίποτε τό ένοχο στό φέρεμο, στις κινήσεις, στόν τόνο τής φωνής όλων αυτών των άνδρων και των γυναικών! Ναι, βέβαια, ξέρω, συμβαίνουν και μερικά σκανδαλάκια και υπάρχουν άνδρες για τούς όποιους τά μπαιν-μιζέ δέν είναι παρά μιá εύκαιρία έρωτικών κατακτήσεων, και γυναίκες πού δέν λησμονούν τόν προαιώνιο ρόλο τής Εύας, και ό όποιοι προσπαθούν και στά μπάνια, όπως και παντού άλλοθι, νά φαίνονται όσο μπορούν πιά προκλητικές. Ξέρω, ότι τά μπαιν-μιζέ για πολλούς είναι σνομπισμός και μέσον έπιδείξεως και ήθικης κατακύλας. Αλλά αυτό είναι ό αδιόρθωτοι πού παντού και πάντα έννοούν νά κάμουν τά δικά τους, πού ό σνομπισμός έγινε ένα με τήν ανθρωπινή τους ύπόσταση, πού φοφούν για

«Εφτίσαμε» μνημείο στόν «Αγνώστο Στρατιώτη» και ακόμη δέ σκεφτήκαμε νά φτιάσουμε ένα στούς αγνώστους ήρωας πού έκαμαν στην Ελλάδα τό πρώτο μπαιν-μιζέ. Δέν παραδοξολογώ. Οι άφανείς εκείνοι «Έλληνες—και πρό πάντων οι γυναίκες— άξιζουν όλο τόν θαυμασμό μας. Έκαμαν μιá πράξη πού είναι άληθινός ήρωϊσμός. Σκεφθήτε τί άποτολμοσαν' τά έβαλαν με δλόκληρο τό παρελθόν' με δλόκληρο έναν κόσμο προλήψεων, σκουριασμένων ιδεών, μ' έναν κόσμο πού έπασχε άπό ψυχική άποτελμάτωση και άρτηριοσκληρώση. Και άψηφώντας τήν μήνιν του κόσμου αυτού σήκωσαν κατόντικρό του τό λάβαρο τής μεγαλειότητας ήθικης επαναστάσεως πού έγινε τά τελευταία χρόνια στην Ελλάδα. Όχι, δέν άστειεύομαι' στούς άφανείς εκείνους ήρωας και πού θά μένουν για πάντα άφανείς, χρεωστούμε όλοι τήν πιό βαθεία εύγνωμοσύνη. Είναι οι πρωτοπόροι μιáς εύγενικής ιδέας, πού άγνωστο πόσο θ' άργούσε νά επικρατήσει στην Ελλάδα, αν δέν είχαν τό θάρρος νά τήν έπιβάλουν.

Αλήθεια όμως' συλλογισθήτε τί κίνημα—τό μόνο εύεργετικό—στην περιοχή των ήθων, ήσαν τά μπαιν-μιζέ! Νά βλέπης τήν γυναίκα του άλλου και τήν άδελφή του και τήν ξαδέλφη του σκεπασμένες μ' ένα μονάχα μαγιό, πού αντί νά τά κρύβη, αναδεικνύει ακόμη περισσότερο τά κρυφά κάλλη τους και τά κάνει πιό γαργαλιστικά, και νά περιεργάζεσαι τίς καμπυλότητες και τίς στρογγυλότητες τους με όλη σου τήν άνεση, και νά βουτδεις μαζί τους στό νερό και νά παίζης και νά βγαίνης κατόπιν στην άμμο και νά ξαπλώνεσαι πλάι τους, και ύστερα νά πηγαίνης στό διπλανό μαγαζάκι και νά πίνης μαζί τους, έτσι σχεδόν καθώς σ' έφερε στόν κόσμο ή μητέρα σου και καθώς τίς έφεραν οι μητέρες τους κι' εκείνες και νά τρώς και νά κουβεντιάζης μ' όλη τήν ήσυχία σου σά νά ήσουν στού «Αβέρωφ» ή στό «Διεθνές»: Μή μου πητε ότι είναι μικρό πράγμα αυτό. Ίσια ίσια είναι τόσο τολμηρό και

έπίδειξη και πού δέ ζούν χωρίς σκάνδαλο και χωρίς παραπάτημα και χωρίς ύποπτο γλέντι. Είναι οι αιώνιοι αδιόρθωτοι και είναι οι λίγοι. Για όλους τούς άλλους όμως, τό μπαιν-μιζέ δέν έχει τίποτε άπ' αυτά. Τό περιμένουν και τό χαίρονται σαν τήν πιό μεγάλη καλοκαιρινή χαρά. Δροσάτο χάδι τής θάλασσας στό κορμί, τόσο δροσάτο και τόσο εύχάριστο μέσ στην άνυπόφορη ζέστη, πού σε καβουρντίζει, ώστε νά μήν τό χορταίνης, και ανάσασμα δλόκληρου του σώματος γυμνού, έλεύθερου μέσ στό νοτισμένο άπό άλμη και άπό τή μυρωδιά των φυκιών άέρα, και ξάπλωμα ύστερα στην άμμο και ήλιόλουτρο τόσο άπολαυστικό, δίχως σκέψη, δίχως έγνοια, δίχως συλλογή! Και μαζί με όλα αυτά για τούς άνδρες, ή γυναίκα, δίπλα τους, κοντα τους, και όχι σαν άπαγορευμένος καρτός, και μαζί με δέκα μίλλια μακρυά, και για τίς γυναίκες, ό άνδρας. Γιατί τούτο άκριβώς δέ μπορούν νά καταλάβουν όσοι διασκεδάζουν χωριστά και για νά κυττάζονται και νά ξελιγώνονται άπό μακρυά με τά κυάλια, ότι στην έποχή μας τήν κοινωνική ζωή, δέν είναι δυνατόν νά τήν έξουσιάσει πιά ή νοοτροπία πού έγέννησε τόν γυναικωνίτη και τόν φερετζέ. Αλλά, ότι, όπως όλες τίς άλλες μας διασκεδάσεις, τό χορό, τήν έκδρομή, τό φαγοπότι, τόν περίπατο, έτσι και τήν μεγαλειότερη καλοκαιρινή διασκέδαση, τό μπάνιο, τήν αύξάνει, τήν κάνει πιό έπιθυμητή, πιό πικάντικη, τό γεγονός, ότι άνδρες και γυναίκες μπορούν και λούζονται μαζί, και όχι χωρισμένοι, σά νά ήταν εγκλημα και θανάσιμη άμαρτία ή προσέγγιση των δύο φύλων και σαν νά οδηγίη κατ' άνάγκην στη διαφθορά!

—Όχι φιλε μου, έλεγε σε σχετική συζήτηση, ό αιώνιος γκρινιάρης τής συντροφιάς' έγώ δέν τ' άκούγω αυτά. Όσο πιό γυμνή βλέπει ό άνδρας τή γυναίκα, τόσο πιό πολύ τήν έπιθυμεί, τόσο τά πράγματα μουνταρεύουν. Αν ήμουν δικτάτωρ, πρώτη μου δουλειά θά ήταν νά τά άπαγορεύσω. Είναι τό μεγαλειότερο διαφθορετό τής έποχής μας.

Μά και γιατί ν' άκούμε τούς γκρινιάρηδες; Αυτόι δέ θά λείψουν ποτέ. Όπως δέ θά λείψουν οι «παλιοί» εκείνοι, στά χρόνια των όποιων ήσαν όλα καλλίτερα, και οι ζηλιάρηδες, και οι παραπονιάρηδες και οι στριμμένοι. Κάθε κατάκτηση του ανθρώπου, κάθε μεγάλο και άποφασιστικό βήμα του προς τήν εύτυχία θά τό βλέπουν με ύποπτο μάτι και θά τό καταδικάζουν.

Σέ όλους αυτούς, πού κόλλησαν στις ιδέες τους όπως τά στρεβία στα παληοκάραβα, μου έρχεται νά φωνάξω: «Πετάξτε άπό τήν ψυχή σας τή μούχλα πού κάθησε άπάνω, έλευθερώθητε άπό τίς σκουριασμένες σας ιδέες και κυττάξτε τή ζωή πιό άντρίκια και θαρρετά. Η έρωτική ζωή—και έρωσ είναι ή σχέση των δύο φύλων—δέ μοιάζει με τό κρυφτούλι. Θέλει αλήθεια, ειλικρίνεια, ξεγύμνωμα σώματος και ψυχής. Η ύποκρισία και ή σεμνοτυφία μαραζώνουν τίς ψυχές, τίς σταφιδιάζουν, κάνουν τόν άνδρα ψεύτη και τή γυναίκα κεράτσα και γεροντοκόρη. Χωρίς θυσίες δέν κατακτά τίποτε ό άνθρωπος, και χωρίς τόλμη. Αν παραστρατήσουν μερικές γυναίκες άπό τό μπαιν-μιζέ, ως παραστρατήσουν. Έτσι ή άλλοιως θά παραστράτιζαν. Και θά έλεγα ακόμη: «Πηγαίνετε σ' ένα άκρογιάλι πού κάνουν μαζί μπάνιο άνδρες και γυναίκες και πητε μου ειλικρινώς αν άλλοτε νοιώθατε τόση χαρά νά λάμψη στα μάτια των λουομένων, τόση χαρά στα παιχνίδια τους, στα κυνηγητά, στις φωνές των, και αν βλέπατε τόση ύγεια στα σώματά τους. Και πητε μου ειλικρινώς αν έξακολουθήτε νά πιστεύεται ότι τά μπαιν-μιζέ διαφθείρουν, και όχι αντίθετως ότι δίνουν χαρά, τή χαρά πού όλα τά έξαγιάζει και τά έξαγνίζει!»

ΚΛ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Νεάπολη οί "Άγιοι άντικατέστησαν τούς ζητιάνους—καί... και γυναίκες, γυναίκες τήν μιά πιό θυμωρη άπ' τήν άλλη. Πέρα στό βάθος, ό Βεζούβιος πού καπνίζει, γύρω σας άνθρωποι πού ή μυρωδιά τών τσιγάρων πού καπνίζουν σάς άηδιάζει. Στην Ίταλία ό καινούριος είναι ζήτημα πολυτελείας. Τά τσιγάρα πού καπνίζει, συνήθως, ό κόσμος, είναι χειρότερα κι' από τά κλιματόφυλλα...

Κι' αυτού τελειώνει ή πρώτη σας γνωριμία κι' ή πρώτη σας διαδρομή...

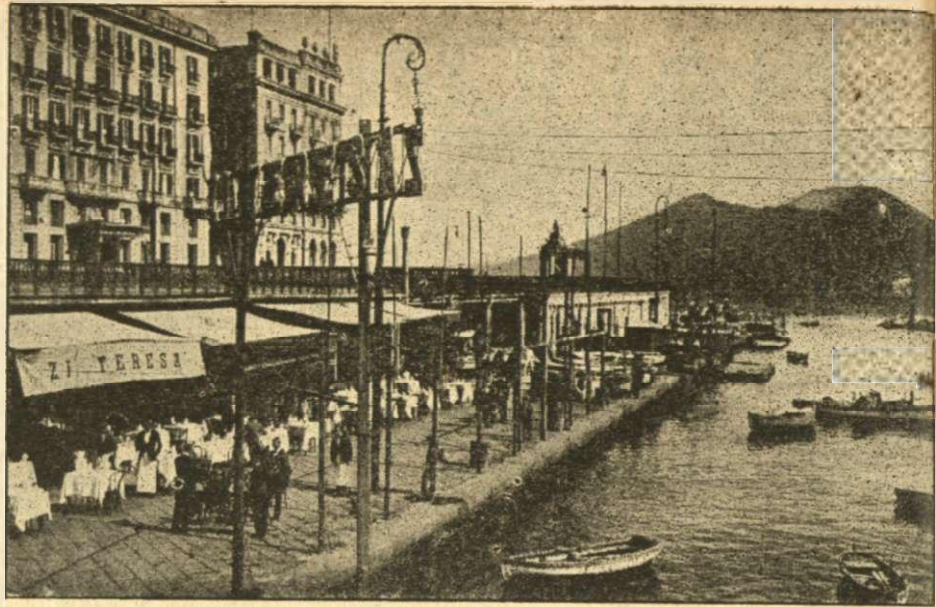
Νύκτα, άργά, άρχίζει ή δεύτερη... Τό λιμάνι πού γνωρίσατε τό πρωί για μιά στιγμή και πού σάς υποδέχτηκε σάν στρατώνας γεμάτος στρατό, άξιοματικούς και κανόνια, τώρα σάς δέχεται με μιά άνερανη παράταξη μικρών φώτων, ένα άσημένιο φεγγάρι, μιά άνκυμάτιστη θάλασσα και ναπολιτάνους κανταδόρους.

Ό άμαξάς πού σάς μεταφέρει, σάς πληροφορεί κάθε τόσο, πώς περνάτε μπροστά άπ' τό «Municipio»,—τό δημαρχείο—ένα κτίριο μουντό και βαρύ, άπ' τό θέατρο του Σάν Κάρλο, τήν έκκλησία του Σάν Φραντζέσκο, τό «Παλάτιο» πού μένει ό διάδοχος τής Ίταλλας με τήν φαμίλια του, όλα αυτά κτίρια χωρίς κανένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, άπ' έξω τουλάχιστο πού τά βλέπετε, και τελικά παίρνοντας ένα άριστοκρατικό πλακόστρωτο παραλιακό δρόμο, τή Via Sauro πρώτο και τή Via Σάντα Λουσία ύστερα, ήσυχο και έρημο, κι' όλο πού ή ώρα δέν είναι ακόμα ούτε καλά-καλά έννια, και συντροφευμένος από κάμποσα φώτα πού λικνίζονται πάνω στη θάλασσα, σάν μεθυσμένοι πού έχασαν ζαφνικά τήν Ισορροπία τους, φτάνετε στο Castello dell' Ono, ένα μουράγιο κι' ένα μισογκρεμισμένο φρούριο, πού χώνεται προκλητικά μέσ' τή θάλασσα και πού καθώς έκτείνεται κυκλικά σχηματίζει ένα είδος μικροσκοπικού λιμανιού, γεμάτου φώτα, κέντρα και κιθάρες.

Κατεβαίνετε μιά μικρή πέτρινη σκαλίτσα, καληπερίζετε δύο νυσταγμένες βαρέτσες και προχωρείτε άνάμεσα στα κομμά κέντρα σ' ένα τραπέζακι. Μιά, δύο, φωτεινές έπιγραφές, σάς πληροφορούν τις διευκρίσεις τών κέντρων: «Ji Teresa» άπ' τή μιά, «Bersagliera» άπ' τή άλλη. Ή «Θεία Τερέζα» δηλαδή και οι «Βερσαλιέροι». Προτιμάτε τήν «Θεία Τερέζα», ίσως γιατί τδνομά τής σάς δίδει μεγαλύτερη έμπιστοσύνη, ίσως γιατί κάθονται στο πλάι σας δύο παπάδες—οι παπάδες βλέπετε στη Νεάπολη είναι τύποι κοσμικοί—ίσως και γιατί σάς άρραει μιά κοπέλλα πού προσοσθεί να μεταδώσει τή μελαγχολία τής—ποιός ξέρει για τί και ποιόν—στο άσημένιο φεγγάρι και στους κανταδόρους.

Ό πρώτος εύγενικός κύριος πού σάς πλησιάζει για να σας προσφέρει τις υπηρεσίες του, είναι ό πωλητής τών «Ostiegr». Μιά πιατέλλα γεμάτη φύκια, στρείδια και κιδόνια, έγκαταλείπεται χωρίς πολύ συζήτηση στο τραπέζι σας. Μετά, με τήν σειρά τους πάντα, έρχονται να προστεθούν, τόσο στο τραπέζι σας όσο και στο λογαριασμό, βέβαια, τό πιάτο με τά «ναπολιτάνικα σπαγκέττα» τό κρέας, τό τυρί, τά φρούτα, τά λουλούδια, και τό πιατάκι—αυτό δηλαδή πάει κι' έρχεται συνεχώς—πού ρίχνετε «ότι προαιρείσθε» για τούς κανταδόρους. Ή μιά ναπολιτάνικη καντσονέττα, διαδέχεται τήν άλλη, ό μασέτρος, καταλαβαίνοντας πώς είσαθε ξένος κάτι έπιχειρεί να σας πη, πού σεις, όμως, για τόν ίδιο λόγο άκριβώς, πού είσαθε ξένος, δέν καταλαβαίνετε και τό περίεργο αυτό γλέντι, σταματά κατά τις ένδεκα, όποτε, όπως σάς πληροφορούν, μπορείτε να πάτε σ' ένα καμπαρέ—τό μόνο πού ύπάρχει στη Νεάπολη—να περάσετε μερικές ακόμα ώρες άπ' τή βραδιά σας. Πληρώνετε, σκορπάτε μειδιάματα στις ύποκλισεις πού σάς προπέμπουν και ανεβαίνοντας ξανά τήν πέτρινη σκάλα, άρχίζετε ν' άνηφορίζετε στον παραλιακό δρόμο. Ή νέκρα και ή σιγή πού σάς παραστέκου—θαρρείς και βρισκεσθε σε νεκροταφείο—σας δίνουν στα νεύρα. Εύτυχώς για σας, λίγα μέτρα πιό κεί, σάν φάρος σωτηρίας άντικρύζετε τή φωτισμένη είσοδο του καμπαρέ.

«Alcazar»! Μιά πελώρια αίθουσα, γεμάτη τραπέζια, γκαρσόνια, άρτίστες, φώτα, μουσικές και άδεια δλότελα από πελάτας. Για μιά στιγμή άμφιβάλλετε άν μπήκατε πραγματικά σε καμπαρέ ή σε έκκλησία. Ή κάθε κίνησή σας μετρημένη. Ή κάθε κίνηση τών άλλων σάν ύπαγορευμένη. Θαρρείς, από τούς τύπους πρωτοκόλλου έθιμοτυπίας. Καμμία ζωή, κανένα γέλιο, καμμία διάθεση. Δέν σάς μένει τίποτα άλλο παρά να φύγετε. Και φύγετε άπογοητευμένος από τήν νυκτερινή άριστοκρατική ζωή τής Νεαπόλεως κι' άποφασισμένος να πάτε να κοιμηθήτε. Μά άν τέτοια είναι ή δική σας άπόφαση, ό άμαξάς, πού του άναβέτετε τήν ύψηλήν φροντίδα να σας μεταφέρει στο ξενοδοχείο σας, άλλως πως σκέπτεται. Σας προτείνει να σας πάη να διασκεδάσετε. Πριν άπαντήσετε και πριν δεχθήτε τήν πρότασή του, θυμάστε κάτι πού έχετε άκούσει να λένε για τούς άμαξάδες τής Νάπολης. Ό πειρασμός είναι μεγάλος. Καταλήγεται στο να άποδεχθήτε τήν πρότασή του. "Ενα μειδίαμα πλανάται στα χείλη του και μερικές «στράκες» του καμταικιού του τάρτατουν τήν ήσυχία τής νύκτας. Τό άμάξι μπερδεύεται σε μερικά στενοσόκακα και σάς αφήνει σε μιά πλατεία. Piazza Dante—ποιός να τώλεγε!—Γύρω, γύρω μικρά μαπαράκια. Σ' ένα άπ' αυτά σάς οδηγεί ό άμαξάς σας. Άτμόσφαιρα άποπνικτική. Γκαρσόνια, πού σάς μειδιοούν ύπόπτως. Γυναίκες, πού κλείνουν τά μάτια τους από τή νύστα, περιμένοντας... περιμένοντας τόν άγνωστο φίλο, τόν άγνωστο πελάτη. Ή τσίχλα τής κουζίνας. Ό καπνός του πρόστουχου τσιγάρου. Ή μυρωδιά του οίνοπνεύματος. Ό λαϊκός τύπος. Ό ναύτης. Ό μεσίτης... Και πάνω άπ' όλα—κατά καιρούς—ό άστυνόμος. Συχαίνεσθε τήν Νεάπολη, τόν έαυτό σας, τό κέντρο, τόν άμαξά πού σάς έφερε, τό σύμπαν και αυτόν ακόμη τόν Δάντη πού σάς «κuttάζει με τό μαρμάρينو βλέμμα του καθώς βιάζεσθε, σάν

κυνηγημένος να άπαλλαχθήτε άπ' τή μοντέρνα αυτή... «κόλαση» πού έχετε έρθη...

Και τό πρωί, όταν πιό ήσυχος κάπως, από τήν έφιαλτική αυτή περιπέτεια, ξυπνάτε στο ξενοδοχείο σας, σάς καλημερίζουν τέτοιοι έκκωφαντικοί θόρυβοι, πού νομίζετε για μιά στιγμή, πως ό Βεζούβιος, ξεχνώντας τούς στοιχειώδεις κανόνες τής φιλοξενίας, άπεφάσισε να σας έξολοθρεύη κάτω από τή λάβα του. Εύτυχώς για σας ό φόβος σας δέν είναι πραγματικός. Οι θόρυβοι πού σάς καλημερίζουν είναι άπ' τά γκρεμισματα σπιτιών και τοίχων. Ή Νεάπολη γκρεμίζεται για να ξανακτισθή. Παντό, όπου κι' άν γυρίσετε να δήτε, θ' άντικρύσετε ή τή σκαπάνη τής κατεδαφίσεως ή τό καλούπωμα του μπετόν-άρμε. Ό πυρετός τής άλλαγής είναι όμαδικός. Κι' άναμφισβήτητα, άν ό πυρετός αυτός κρατήσει σε λίγα, ελάχιστα χρόνια, ή Νεάπολη θα πάψη ν' είναι ή παλιά γραφική Νεάπολη, πού τόσο και τόσο ποιητές τραγούδησαν και θα καταντήση μιά μοντέρνα «μπετόν άρμε» πόλη, ίδια κι' όμοια σάν τις πόλεις του είδους τής...

Σας μένει ακόμη, πριν φύγετε, ένας μικρός περίπατος. Τόν άρχίζετε άπ' τήν Via Roma, κάτι σάν τή δική μας τήν όδό 'Ερμού, ένα γυναικόδρομο δηλαδή γεμάτο μαγαζιά πού στενάζουν από τό βάρος τών μεταξωτών ρούχων και έσωρούχων και όλων τών νεωτερισμών του ώραιου φύλου και τόν σταματάτε στην Galleria Umberto, ένα πελώριο θολωτό κτίριο πού τό διασχίζουν σε σχήμα σταυρού τέσσερες στοές, και πού για τούς Ναπολιτάνους είναι τό στολίδι τής πόλης τους. Γιατί; Δέν ξέρω. Ίσως γιατί σάς ζαλλίζουν τά μεγάφωνα τών καταστημάτων, ίσως γιατί μπερδεύεσθε άνάμεσα στις διαφόρων χρωμάτων και σχημάτων καρέκλες τών καφενείων, ίσως γιατί παρελαύνει από κεί όλος ό ώραιόκοσμος τής Νεάπολης, ίσως γιατί μπορείτε στα γύρω μαγαζιά να βρήτε ό,τι θελήσετε, από ένα πακέτο τσιγάρα ίσως ένα κρεβάτι, ίσως... ίσως και για τίποτα άπ' όλα αυτά και μόνο από άπλη... συνήθεια! Όστόσο όμως, να πάτε στη Νεάπολη και να μνη δήτε τήν Γκαλερία Ουμπέρτο άποτελεί τέτοια Ιεροσουλία σάν ναρχόσαταν τήν Άθήνα και να μη δήτε τήν Άκρόπολη. Κι' εύτυχώς για μένα, όπως βλέπετε, φρόντισα ν' άποφύγω τήν Ιεροσουλία αυτή. Οι Ναπολιτάνοι δέν μπορούν συνεπώς να μού κρατήσουν καμμιάν άπόλύτως δάκνια...

ΝΑΠΟΛΗ-ΡΩΜΗ

Τρεις ώρες πού σε ζαλλίζει κυριολεκτικά τό πράσινο, ένα πράσινο καθαρό και διάφανο σάν ένα ποτήρι πίπερμαντ με σόδα. Κάπου-κάπου τό μπλάβο χρώμα μιάς ήρεμης θάλασσας, έρχεται να φέρη μιάν αντίδραση στον καταγιασμό του πρασίνου. Σ' όλη τή διαδρομή έχετε τήν τύχη να γνωρισθήτε με μερικά χωριά. Τίποτα τό ξεχωριστό. Τό ένα σου θυμίζει τό άλλο. Κι' όλα μαζί κανένα. Ταυτόχρονα γνωρίζεσθε και με τούς συνταξειδωτές σας: "Ενα νεαρό άξιοματικό γεμάτο όνειρα για τδς θριαμβούς πού θα καταγάγη κάτω στην Άβησσυνία, μιά νόστιμη κοπέλλα με τό άπαραίτητο εικονογραφημένο περιοδικό και τό κουτί με τις σοκολατίνες κι' έναν Πορλωνό-έβρατο έμπορο, φλόαρο και βρώμικο. Ή καθένα γυαλίζει πάνω στο γιλέκο του και τά μάτια του γυαλίζουν ακόμα περισσότερο, λές κι' είναι έτοιμα να σε γελάσουν, να σε κοροϊδέψουν, να σε κλέψουν. Μιά σφήνα—κάμποσες άγριες τρίχες πάνω στο σαγόνι του—άποτελούν τό άπαραίτητο συμπλήρωμα τής έμφάνισής του.

Και ξαφνικά ή βλάστηση χάνεται και μιά ξερη γή σας κυκλώνει. Μιά ξερη γή, λίγες καλαμένιες καλύβες, γαϊδουράκια, βώδια, βρωμοτόταμα και... να ή Ρώμη.

"Ενα άρχαίο ρωμαϊκό ύδραγωγείο δέν σάς αφήνει στην άρχή να τήν δήτε. Αυτό και κάμποσες καχεκτικές λευκές άντι να σας δείξουν τή Ρώμη κρατούν φυλακισμένο τό βλέμμα σας και σας έπιτρέπουν μόνο τή θέα μερικdων έργοσασίων, λίγων μουχλιασμένων σπιτιών, πληθώρας άπλωμένων ρούχων πηουγάδας και μιάς σχολής, πού όπως σάς πληροφορεί ή έπιγραφή τής, έκπαιδεύει γεωπόνους. Τίποτα άλλο...

*Άνω: Τό κέντρο «Τζι Τερέζα» τής Νεαπόλεως. *Έναντι: Ρώμη, α) ή πλατεία Ντελ 'Εσέντρα, στο βάθος ό σιδηροδρομικός σταθμός, β) τό μνημείο του Βιτιτόριο Έμμανουήλ.

ΕΝΑ ΜΕΣΗΜΕΡΙ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

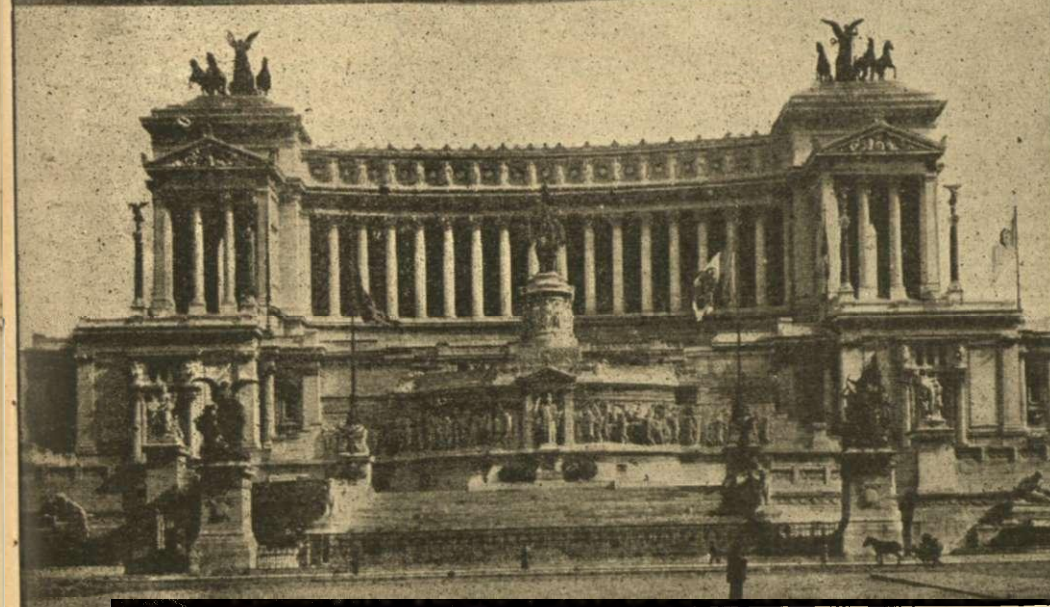
Πρώτες γνωριμίες: ό άπαραίτητος «φακίνος», τό γραφείο πού έναποθέτετε προς φύλαξιν για τις λίγες ώρες, πού πρόκειται να μείνετε τή βαλίτσα σας, ένα άμαξάκι και ή πλακόστρωτη πλατεία πού ξανοίγει μπροστά στην είσοδο του σταθμού με τούς παρατεταγμένους λούστρους, άμαξάδες, σωφέρ, φακίνους. Έχετε τήν άπόφαση να κάνετε ένα γύρο ίσως τό μνημείο του Βιτιτόριο Έμμανουήλ, τή Βία Ίμπερτο, τό Κολοσσαίο, να χαζέψετε ύστερα λίγο στη Βία Νατζιονάλε και στα καταστήματά τής, να φάτε σ' ένα άπ' τά χίλια δύο ρεστωράν τής Πλάζα ντελ 'Εσέντρα και να γυρίσετε στο καινούργιο βαγόνι πού πρόκειται να σας μεταφέρει για να συνεχίσετε τό ταξίδι σας. Δέν είναι ή πρώτη, ούτε ή δεύτερη και τρίτη φορά πού περνάτε άπ' τή Ρώμη και φυσικά άν άποφασίζετε τή διαδρομή αυτή, τήν άποφασίζετε όχι για να δήτε κάτι καινούργιο, μά γιατί πρώτα-πρώτα θέλετε να σκοτώσετε τις λίγες ώρες πού έχετε στη διάθεσή σας και δεύτερα γιατί νοιώθετε πως θα σας εύχαριστούσε φοβερά να ξαναδήτε παληούς γνωρίσους σας. Όστόσο, όμως, φτάνει να κάνη κάμποσα μέτρα τό άμαξάκι πού άγαράψατε για να σας περιδιαβάση και νοιώθετε μιάν έκπληξη. Ή Ρώμη πού άντικρύζεσθε δέν είναι ή παλιά, γνώριμη σας Ρώμη. Βέβαια, ούτε τό μεγαλόπρεπο, από άστραφτερό μάρμαρο και μπρούτζινα άγάλματα, μνημείο του Βιτιτόριο Έμμανουήλ έφυγε από τή θέση του, ούτε τά μισογκρεμισμένα πραιογκραμινιά τείχη του Κολοσσαίου γίνηκαν ξαφνικά καινούργια, ούτε τό Άρκο του Κωνσταντίνου πλουτίστηκε με έγκαταστάσεις διάχυτου φωτισμού. Όλα αυτά κι' ένα σωρό άλλα, παραμένουν πάντα στις θέσεις τους κι' έξακολούσθον να διατηρούν τό σχήμα, τό χρώμα και γενικά δλην εκείνη τήν άτμόσφαιρα, πού άνάμεσα τής τα γνωρίσατε και τήν πρώτη και τή δεύτερη και τήν τρίτη φορά. Μά άν αυτά δέν άλλαξαν σε τίποτα, όλη ή άλλη Ρώμη άλλαξε. Ή άτμόσφαιρα, ή κίνηση, ό ρυθμός, ναί όλα αυτά πού σου δίνουν άνάγλυφα τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιάς πόλεως έχουν ύποστηρί μιά τέτοια μεταβολή, πού σου είναι άδύνατο να τά άναγνωρίσνη. Μιά πραγματική άναδημιουργία έχει συντελεσθή στην Αίώνια Πόλη, μιά άναδημιουργία πού δέν περιορίζεται μόνο στα άψυχα πράγματα, μά πού έκτείνεται—κι' αυτό τσως, ίσως ει—να τό μεγαλύτερο θαύμα—στους άνθρώπους. Ή Ρώμη, ή καινούργια Ρώμη, παρουσιάζεται μπροστά σας όλοκάθαρη, νοικο

κυρεμένη, πεταχτή, χαρούμενη, γεμάτη από χίλιες δυό έκδηλώσεις μιάς καινούριας ζωής, ενός καινούριου ρυθμού, και πάνω άπ' όλα συντονισμένη με τήν λιγυιώδη ταχύτητα—τό ούσιωδέστερο και τό χαρακτηριστικότερο γνωρίσμα του αιώνας μας.

Τ' αυτοκίνητα τρέχουν σα δαιμονιμένα, οι γυναίκες πλημμυρίζουν τούς δρόμους και ή κάθε κίνησή τους φανερώνει τήν τελευταία νότα του πολιτισμού, οι Ιταλοί έχουν μεταβληθή στον πιό φιλόξενο και περιποιητικό λαό και ή εύγένεια θαρρείς κι' άποτελεί γι' αυτούς τό μόνο σημείο, πού γύρω του στρέφεται ή άμιλλα τους. Ή προθυμία πού σας υποδέχεται παντού, είτε στο πρόσωπο του άστυφύλακα, είτε στο πρόσωπο του άγνωστου διαβάτη, είτε στο πρόσωπο του γκαρσονιού του κέντρου, είτε... είτε... σ' όλων γενικά τά πρόσωπα είναι τόσο καταθληπτική και σάς ξαφνιάζει σε τέτοιο βαθμό, πού να μνη τή πιστεύετε. Ή τάξη και ή καθαριότης πού έπικρατεί από τόν άριστοκρατικό κντρο δρόμο, ίσως τό μικρότερο λαϊκό στενοσόκακο, σάς κουράζει. Ή χαρά και τό ξένοιαστο πού έκδηλώνεται στα πρόσωπα και στα μάτια τους, σάς ένθουσιάζει και σάς μεταδίδει άσυμπίσθητα τήν εύθυμία. Τό παλιό κίτρινο σκούρο χρώμα τών σπιτιών τής Ρώμης—ένα άπ' τά γνωρίσματα τής αιώνιας πόλεως, πού γνωρίσατε πριν χρόνια—τέινει να ξεφανισθή κάτω άπ' τόν πραγματικά πελώριο όργασμό τής κατεδαφίσεως και τής άνοιχοδομής. Παντού ή σκαπάνη καταδιώκει τό παλιό. Παντού καινούριες χαρωπές οικοδομές έρχονται να πάρουν τή θέση τών παλιών μουντών κτιρίων. Ή παλιά μελαγχολική πρωτεύουσα, άγώνιζεται, θαρρείς, να ξετινάξη από πάνω τής τούς θλιβερούς δεσμούς του παρελθόντος. Και δέν έχει άδικο! Τό γέλιο συντονίζεται κι' έναρμονίζεται άσφαλώς περισσότερο με τό χαρωπό της ούρανο και τό λαμπερό της ήλιο...

Κι' ή Ρώμη σας δίδει παντού τις έκδηλώσεις τής προσηβείας τής. "Ενας μεσημεριάτικος περίπατος από τή Πλάζα ντελ 'Εσέντρα, στη βία Νατζιονάλε, στη πλάζα Βενέτσια και στους άριστοκρατικούς δρόμους, πού κυκλώνουν τή Βίλλα Μπορκέζε, σάς τό άποδεικνύουν. Ό τρόπος πού θα σας μιλήση ό «φακίνος» του σταθμού, και ή προθυμία πού θα σας φανερώση ό άνώτερος άξιοματικός, πού τυχόν θα σταματήσει στο δρόμο, για να του ζητήσετε μιά πληροφορία δέν σάς άφήνουν καμμιάν άμφιβολία για τήν εύγένεια πού λές και ρέει μεσ' τό αίμα τους, τήν εύγένεια και τήν προθυμία αυτή πού θα συναντήσετε παντού σε κάθε βήμα σας και πού σας άναγκάζει, καθώς ύστερα από λίγες ώρες φεύγετε, να μιλάτε στο «φακίνο» πού μεταφέρει τή βαλίτσα σας με τέτοιο ύφος, θαρρείς και μιλάτε σε κύριον άριστοκρατικής γαλαζοαίματης καταγωγής...

ΡΩΜΗ-ΣΥΝΟΡΑ ΜΟΝΤΑΝ

Στα τραίνα τής Ίταλία ύπάρχουν άπαραιτητα δύο πράγματα. Ό άστυνόμος, πού συνοδεύει πάντοτε τόν εισπράκτορα, έτοιμος να προσφέρει κάθε ύπηρεσία στον ταξειδιώτη. Ό υπάλληλος, πού έχει τήν άποστολή, κάθε τόσο, μ' ένα μικρό πεσσετάκι να καθορίση τά προβάζια τών παραθυριών άπ' τήν καρβουνοσκόνη τής μηχανής του τραινου. Και τά δυό άπλές λεπτομέρειες, φτάνουν, όμως, να δείξουν τήν τάξη και τήν καθαριότητα πού βασιλεύει σ' όλη τήν καινούρια Ίταλία!

Στό ίδιο αυτό διάστημα, πού σεις κάμνετε τις παραπάνω σκέψεις, τό τραίνο άποχαιρετά κι' όλας τό σταθμό τής Ρώμης, υποβάλλει τά σέβη του σε μερικά μισογκρεμισμένα ρωμαϊκά τείχη—σοβαρούς έκπροσώπους τής αρχαιότητας—χαϊδεύεται φιλάρεσκα πάνω στις άνθισμένες έγγυλίνες και τις τριανταφυλλίες ενός σταθμού κι' ύστερα παραδίδεται στα φιλήματα τής Μεσογειακής αύρας. "Ετσι για ώρες πολλές τό βλέμμα σας ξεκουράζεται μιά πάνω στην πράσινη έκταση, πού άνάμεσά τής, σε μεριές-μεριές ξεχωρίζουν μπουκέτα από κήπους, μώβ, κίτρινους, κόκκινους, μπλάβους και μιά πάνω στη βαθυκάνη άπειρη έπιφάνεια τής θάλασσας τής Μεσογείου, πού έαπλώνεται με μιά άνατολική νωχέλια. "Ενα κοπάδι από κουρεμένα άρνιά και καμμία δεκαριά φιλήσυχα γαϊδουράκια είχαν συγκεντρωθή—άγνωστο για ποιάν αίτια—μπροστά στην είσοδο ενός νεκροταφείου. Πιό κεί μιά άμμουδένια πλάζ και τά χτυπητά σε έντονους χρωματισμούς, μαγικό μερικdων φυσιολατρών...

Ό πρώτος μεγάλος σταθμός: Λιβόρνο. Πραγματικό στρατόπεδο, γεμάτο κανόνια, στρατό κι' έξαρτήματα άεροπλάνων φορτωμένα σε βαγόνια. Χωρίς να τό θέλετε πάλι ή σκέψη σας τρέχει κάτω εκεί σε μιάν άλλη Ήπειρο, από εκεί πού, ποιός ξέρει, πόσοι και πόσα άπ' αυτά πού βλέπετε πρόκειται να ξαναγυρίσουν...

Νυχτώνει. Τά πρώτα φώτα άνάβουν κι' ή βροδινή δροσιά τρυπώνοντας άνάμεσα άπ' τό άνοιχτό παράθυρο του βαγονιού σας, σάς άναγκάζει να τό κλείσετε.

Λίγες στιγμές άργότερα γνωρίζεσθε με τήν Πίζα, τήν πόλη αυτή πού σας θυμίζει τήν ύπαρ. (Τό τέλος στη σελίδα 56)

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

ΜΟΝΤΑΝ-ΡΩΜΗ-ΝΑΠΟΛΗ

ΜΠΡΙΝΤΙΖΙ - ΑΘΗΝΑΙ

Τό πονηρό και τό αγαθό πνεύμα απέφασισαν μιὰ βραδυά, νά παρατήσουν τή δουλειά τους και νά πάνε σέ κάποιο θέατρο.

Νά πάνε θέλησαν, νά γλεντήσουν σάν άνθρωποι. Μά ή δουλειά τους δέ θά σταματούσε. Όπως, ό μηχανικός, όταν βάλει τή μηχανή του έμπρός και αύτή άρχισει νά δουλεύη καλά, τραβιέται, μιλά, κάνει τσιγάρο, έτσι κι' αύτά.

Άφου γύρισαν έδώ και κει σταμάτησαν σ'ένα θέατρο καλά φωτισμένο, άνοιχτό, χωρίς δηλαδή σκεπή, γιατί ήταν καλοκαίρι.

—Έδώ νά πάμε, είπε τό πονηρό πνεύμα, και θά περάσουμε ώραία! Είναι παληοί ήθοποιοί και κρατοῦν δλα τά παληά. Θά περάσουμε καλά. Κύτταξε, όμως, μή σέ πάρη ό ύπνος.

—Μπᾶ τί λές! άπάντησε τό αγαθό πνεύμα και άνοιξε τά μάτια του όσο μπορούσε περισσότερο.

—Έμπρός τότε προχώρει!...

Και μιὰ και δυό βρέθηκαν σκαρφαλωμένα σ' ένα μέρος ψηλό, για νά βλέπουν και τούς θεατάς και τούς ήθοποιούς.

—Ά, έδώ είμαστε καλά! Τί λές έσύ;

—Τό ίδιο λέω κι' έγώ, του άπάντησε τό αγαθό πνεύμα. Και είναι βλέπω, γεμάτο τό θέατρο! Κόσμος και κοσμάκης! Μά σά ν' άργη νά σηκωθῆ ή αύλαία, δέ σοῦ φαίνεται;

—Μά τώρα δά ήρθαμε έμεις!...

—Ναί, μά έγώ δέν έχω ύπομονη όπως έσύ, κι' άν... —Στάσου τότε, στάσου!... Οῦ, μά τ' είσαι σύ!...

Νά, θά δῆς τί θά κάνω. Θά φωνάξω με τή φωνή του θεατρώνη ν' άρχίσουν! Κι' αύτός θά νομίση, πώς αύτός ό ίδιος φωνάζει!...

Και τό πονηρό πνεύμα κρεμασμένο από πάνω από δλους και δλες φώναξε με μιὰ φωνή σάν καρμουζας, όπως ήταν του θεατρώνη:

—Όλοι στίς θέσεις σας, έτοιμοι! Έσύ τώρα γέρο άλήτη, που γέρασες στα θέατρα, στα παρασκήνια, και περισσότερη σχέση έχεις με τούς ήρωες τών παληών δραμάτων παρά με τόν κόσμο, τράβα τό σχοινί νά ύψωθῆ ή αύλαία.

Κάτι χτύποι άκούστηκαν και ή αύλαία άρχισε άργά, άργά νά ύψώνεται...

(Η σκηνή παριστάνει δωμάτιο ώραία έπιπλωμένο. Άπ' τήν άνοιχτή μεγάλη πόρτα, φαίνεται διάδρομος και οι μαρμαρένιες κολωνίτσες σκάλας.)

Ύπηρετριά (καθώς μπαίνει κουνώντας τά χέρια).

—Μια και δέκα πάει, και ή κυρία άκόμα νάρρη! Και όπου νάναι έφθασε και ό κύριος!... Κι' έφυγε άπ' τίς δέκα, άπ' τίς δέκα, σωστές δέκα! Χτυπούσε κείνη τή σιγμη τό ρωλόι, ντίγκ, ντίγκ, κι' έγώ μέτρησα δέκα! Μά που νά πήγε, που νά γυρίζη!... Σέ μένα... μιλά.— Έγώ πάω έξω... Έξω! Τί πᾶ νά πῆ αύτό! Κάποια βρωμοδουλειά μυρίζει!.. (βάζει τό χέρι κοντά στο στόμα με γυρτό τό κεφάλι λίγο στα πλάγια) κι' έχει έναν καλό άνδρα!.. Μά οι κυράδες δέν τάκοῦνε αύτά!.. Άχ, άχ!..

Τώρα αύτόν δέν τόν ξέρω άκόμα, δέ βάζω χέρι, μά, μά από ότι έχω δῆ.. Σέ πόσα σπίτια έχω πάει; Σέ δέκα πέντε, είκοσι... Άπάνω κάτω τόσα! Έ, σ' όλα τά ίδια, τά ίδια και χειρότερα! Σά νάναι ένα. Μόνο στο φαί διαφέρουν, στ' άλλα τά ίδια, τά ίδια!.. Ω, ώ, κάποιος έρχεται!.. (Πηγαίνει γρήγορα και κυττάζει).

Ό κύριος!.. Τώρα; Τί πρέπει νά κάνω γώ; Δέ μούπε! Πρέπει, όμως, κάτι νά του πῶ, νά τήν δικαιολογήσω, πρέπει!.. Άχ, δέ ξέρει φαίνεται άκόμα!.. (Ό κύριος μπαίνει)

Κύριος—Η κυρία σου;

Ύπηρετρία—Κυριέ μου, δέν είναι πολὺ ώρα, που ή κυρία βγήκε έξω βιαστική, για νά προφτάση τά έμπορικά πρίν κλείσουν... Δέν ξέρω, κάτι έφτιαχνε... και κάτι τῆς έλειψε...

Κύριος—Μά δέν έστελνε καλλίτερα έσένα!..

Ύπηρετρία—Δέν ξέρω, κύριε, άν μου έλεγε θά πήγαινα τρεχάτα! Δέ μου είπε, όμως, "Ηθελε φαίνεται, αύτή νά πάη για νά βρῆ ότι θέλει... Ά, μου είπε μόνον νά μήν άνησυχῆσετε!..

Κύριος—Τήν καυμένη τήν Έλένη! Μπορώ, όμως, νά μήν άνησυχῶ; Τό παιδί;

Ύπηρετρία—Μέ τήν παραμάνα του, κύριε, κοιμάται.

Κύριος.—Κοιμάται και ή παραμάνα;

Ύπηρετρία.—Ά, όχι, δέν είπα αύτό!..

Κύριος.—Άς πάω νά δῶ τό μαϊμουδάκι έτσι που κοιμάται ως που νά έρθη ή Έλένη... (Φεύγει).

Ύπηρετρία. (πιάνοντας τά χέρια της και κουνώντας τα). Κι' άκόμα! Μά μήν τῆς συνέβηκε τίποτα; Ά, ά! Πολλά χρόνια θά ζῆση! Αὐτή θάδαναι!... (Τρέχει και κυττάζει)

Αὐτή είναι!... Τώρα πρέπει νά τῆς πῶ τί έκανα, πῶς τά δικαιόλογησα... Και θά τά μάθω έπειτα δλα! Θά μου τᾶ πῆ κι' αύτή... (Χάνεται για λίγο, κι' έπειτα φαίνεται νάρρηται άκολουθώντας τήν κυρία της).

Κυρία.—Σ' εύχαριστῶ, σ' εύχαριστῶ, Μαρία μου. Τό αυτοκίνητο μ' έσωσε, σάν άστραπή μ' έφερε δῶ κοντά!...

Ύπηρετρία.—Θά μου τᾶ πῆς, έ, κυρία;... (Και με τό νοῦ της;) Καλό είναι, μ' άρέσει ν' άκούγω τέτοια! Άφου δέν μπορεί νά τά κάνη κανεις, καλό είναι νά τ' άκούη!.. Τό πονηρό πνεύμα γύρισε και κύτταξε τό αγαθό:

—Τ' άκουσες; τό ρώτησε.

—Τί; Τί ν' άκούσω;

—Αὐτό που είπαν!

—Ποιό;...

—Βρέ, νά, αύτό: Τό αυτοκίνητο τήν έσωσε, σάν άστραπή ήρθε! Αὐτό είναι μιὰ άλήθεια! Τῆ σώζει τό αυτοκίνητο, αλλά δέ σώζει και κανένα φουκαρά, που θά συναντήση στο δρόμο. Τόν κάνει μάλιστα κομμάτια για νά πάη γρήγορα τῆ μοιχό σπίτι της!...

—Ά, ά, εκανε τό αγαθό πνεύμα, έχεις δίκη.

—Τώρα τό κατάλαβες;

Ύπηρετρία—Η παράσταση εξακολουθεί.

Παρουσιάζονται κι' άλλα πρόσωπα. Η ύπηρετρία με τήν κυρία έχουν πιάσει φιλία. Και ό σύζυγος είναι ένθουσιασμένος με τό μωρό, που τόν γνωρίζει, όπως λέει, και του χαμογελά. Ά, δέ θά περάσουν και μέρες πολλές, και θά τ' άκούση νά του λέη:

—Μπαμπά, μπαμπάκα.

Μά ή κυρία, επειδή άρχίζουν οι άποκρηές, θέλει χορό και γλέντια. Και ράβει κρυφά ένα μεταξωτό μαυρο ντόμινο με κόκκινες γραμμές και κουμπιά. Άλλά πῶς νά καταφέρη τόν άντρα της, που δέ θέλει χορούς και γλέντια. Ξέρει καλά πῶς ό άντρας της, όχι μόνο δέν ξέρει χορό, δέ θέλησε νά μάθη, αλλά και αισθάνεται άποστροφή μεγάλη, τόν πιάνει ταραχή, όταν βλέπη ανθρώπους νά χορεύουν... Πρέπει, όμως, αύτή νά πάη στο χορό.

Τώρα πῶς νά τόν καταφέρη. Κάνουν συμβούλιο κυρά και δούλα. Η δούλα λέει τῆ γνώμη της, λέει και ή κυρά. Τῆς κυράς ή γνώμη είναι πιό καλή.

Παρουσιάζει τό ντόμινο έτοιμο στον άντρα της και του λέει όλο γλύκα και σάν παιδούλα:

—Κύτταξε, τί έρραψα... Τί λές θά μ' άφήσης; Άφου δέ θέλεις νάρρης και σύ!..

Σκύβει τό κεφάλι και δαγκάνει τό μεγάλο της νύχι.

Και άπ' έδῶ τόν έχει και άπ' εκει, τόν καταφέρνει. Κι' έπειτα θάπαιρνε μαζί της τῆ Μαρία και θά έρχόταν και ή Λουκία μιὰ φίλη της με τό αδελφάκι της!..

Και δέ θά χόρευαν, θά κύτταζαν μόνο, μόνον αύτό! "Ηθελε νά ξεσκάση λιγάκι. Μιά φορά θά χόρευε!..

Ό άντρας δέ μπορεί νά τῆς χαλάση τό χατήρι και τῆς δίνει τῆν άδεια νά πάη παίρνοντας για συντροφιά τῆ Μαρία, τῆ Λουκία τῆ φίλη της και τό αδελφάκι της.

Αὐτός οὔτε νά δῆ τέτοια. Θά καθόταν και θά δούλευε. Είχε μιὰ ύπόθεση σπουδαία. Ήταν δικηγόρος... Και ή αύλαία πέφτει άργά, καθώς ή Έλένη έχει άκουμήσει στον ώμο του συζύγου της και τόν κυττάζει τρυφερά!..

Ένας κρότος, άλλος, άλλος, τρεις τό δλον. Τά φῶτα τῆς πλατείας σβόνουν και τῆς σκηνῆς άνάβουν. Η αύλαία σηκώνεται άργά!..

Τό αγαθό πνεύμα είχε γείρει τό κεφάλι και άποκοιμήθηκε. Τό πονηρό βλέπει, παρακολουθεί. Όταν τελείωσε ή δεύτερη πράξη, ή πλατεία φωτίσθηκε, ό κόσμος θορυβούσε και τό αγαθό πνεύμα ξύπνησε.

—Πές μου, πές μου, λέγει στο πονηρό. Τί συνέβη... Τελείωσε. Τό πονηρό πνεύμα δέν του χάλασε τό χατήρι και του διηγήθηκε τί είχε συμβεί όταν κοιμώταν.

Αὐτή, ή κυρία Έλένη, έπήγε στο χορό με τῆ φίλη της και τήν ύπηρετριά της. Τό αδελφάκι τῆς φίλης της δέν έφάνηκε διόλου στη σκηνή. Τί τῶθελαν νά τό πάρουν στο χορό, για νά τό τσαλαπατήσουν;

Άμα έφυγαν εύχαριστημένες, χαρούμενες, ντυμένες με τά ντόμινα, ό σύζυγος που λέγεται Όρέστης, λέγει τά λόγια που του είπε ή γυναίκα του, όταν του ζητούσε νά πάη στο χορό:

—Άφου δέ θέλεις νάρρης και σύ... Δέ μούπε: πάμε!..

Ό Όρέστης είχε κάνει τό σχέδιό του. Φωνάζει έναν ύπηρετή πουχε για τό γραφείο του και του λέει νά πάη νά του νοικιάση ένα ντόμινο.

Και ό ύπηρετής πάει και σέ λίγο επιστρέφει μ' ένα ντόμινο κόκκινο με μαύρα μεγάλα κουμπιά και

μαυρες γραμμές στο στήθος...

Ο Όρεστης το φορεί και παίρνει δρόμο...
Η αυλαία πέφτει και πάλι γρήγορα ύφώνεται και παρουσιάζεται ο χορός. Όργανα παίζουν, κόσμος χορεύει, χορεύει, γυρίζει, φωνές, ταραχή, θόρυβος...

Σε λίγο φάνηκαν να μπαίνουν η Έλενη, η φίλη της με την Μαρία την υπηρέτρια.

Κυττάζουν έδω και κεί και φαίνονται σά ζαλισμένες απ' την κίνηση και το θόρυβο.

Αλλά μέσα σε κείνη την άνεμοζάλη του χορού, η Λουκία έπεσε στο μπράτσο ενός Ιππότη με φτερά και χάθηκε μαζί του.

Μά και η Μαρία, που την είχαν κάνει τσιγγάνα, δεν έμεινε με κρεμασμένα χέρια. Αρπάξε κι' αυτή έναν κρεμανταλά, που την τριγύριζε σαν πετεινό δρνιθα και μπήκε στο χορό πηδώντας σά νεαρό κατσίκι...

Η Έλενη έμεινε μόνη, κύτταξε δεξιά, αριστερά και ο κάποιος αυτός επιτέλους φάνηκε. Φορούσε κόκκινο ντόμινο με μαύρα μεγάλα κουμπιά, και μαυρες γραμμές.

Η Έλενη μόλις τον βλέπει όρμα κοντά του, και πριν προφτάσει αυτός κάτι να πη τοδ λέει :

— Πώς τοδ ξέφυγα τοδ κέρβερου, Μανωλάκη μου, πώς τοδ ξέφυγα !...

Και τοδ λέει γρήγορα, σά χειμαρρος τά λόγια της τρέχουν απ' το στόμα της.

Μά καθώς αυτή έλεγε, έλεγε κρατώντας σφιχτά, τον καθαλιέρο της απ' το μπράτσο, να και παρουσιάζεται ένα άλλο κόκκινο ντόμινο με μαύρα στολίδια...

Στέκει απότομα αυτός, τους κυττάζει κι' έπειτα όρμα...

— Έλενη! λέει στη γυναίκα.

— Α, κάνει εκείνη αφήνοντας το μπράτσο τοδ καθαλιέρου της.

— Ποιός είναι αυτός... λέει ο Μανωλάκης άγρια.

— Αυτός... είναι αυτός!

άπαντά το πρώτο ντόμινο βγάζοντας τη προσωπίδα.

Η Έλενη τρόμαξε, έβαλε μιά σπαραχτική φωνή και λιποθύμησε.

Τά δυο ντόμινα κυττάχτηκαν άγρια. Σε λίγο ήρθαν στά χέρια και ο Μανωλάκης σωριάστηκε στο πάτωμα... Έγινε σούσουρο... ο κόσμος μαζεύτηκε, φώναζε. Ο Όρεστης κύτταξε περιφρονητικά τη γυναίκα του, ... την έγκατέλειψε... κι' έφυγε...

— Πέ μου, πέ μου τοδ ειπε το άγαθό πνεύμα. Άλλο...

— Δεν έχει άλλο!

— Τραγικό! έκανε το άγαθό πνεύμα. Και γι' αυτό βλέπω όλες τις γυναίκες με μαντήλια άσπρα στά χέρια. Θα κλάψανε...

— Πάρα πολύ. Πάψε, όμως, τώρα και κύτταξε μή κοιμηθής, γιατί νά, αρχίζει.

— Μπα! έκανε το άγαθό πνεύμα και τέντωσε, άνοιξε όσο μπορούσε τά μάτια του.

(Η σκηνή παριστάνει αίθουσα. Η κυρία κάθεται κοντά σ' ένα κομπό τραπέζακι και ξεφυλλίζει ένα φυγουνί)

Είμαστε στο σπίτι τοδ φουκαρά. Αυτός έχει χαθή και οι υπηρέτες, που τον αγαπούν τον κλαίνε και λένε τά προτερήματά του. Κλαίει μαζί και η Μαρία... Τώρα κύτταξε έκει, πρόσεξε και άσε με ήσυχο...

Η υπηρέτρια (μπαίνοντας με όρμη) — Κυρία, κυρία!...

Κυρία (σηκώνοντας τρομαγμένα το κεφάλι) — Τ' είναι, τί τρέχει, Μαρία;

Υπηρέτρια. — Ο κύριος δέ βρέθηκε, κυρία μου...
Κυρία. — Αχ, Μαρία και με κατατρόμαξες! Νόμιζα πώς θα μούλεγε πώς έρχεται ο Όρεστης!... Αχ, δεν ξέρεις πώς πήγε ή καρδιά μου!... Μην τά κάνης αυτά άλλοτε, Μαρία!

Υπηρέτρια. — Μά, κυρία, εγώ, εγώ ήθελα...
Κυρία. — Καλά, Μαρία, καλά, ήθελες και ξεήθελες!

Μά εγώ μπορούσα να μείνω... Α, μά δεν ξέρεις πόσο τον πήρα από φόβο αυτόν τον άνθρωπο! Πά, πά! Πώς άγριεύει, πώς χτυπά! Κι' εγώ τον είχα για άγαθό, άκακο!... Πά, πά, πά!

Υπηρέτρια. — Τούκανε τοδ καυμένου τοδ κυρίου Μανώλη, τη μύτη λιώμα!

Κυρία. — Ου άστον κι' αυτόν τοδ βλάκα!...

Υπηρέτρια. — Α, νά, κυρία την έφημερίδα που μάς έφερε ο Γιώργος, γράφει πάλι για τον κύριο, δι...

Κυρία. — Φέρτη έδω... (Η υπηρέτρια βγάζει την έφημερίδα απ' την τσέπη της και της την δίνει).

Υπηρέτρια. — Τον κύριο, όμως, δεν πρέπει να τον φοβάσθε, κυρία μου.

(Η κυρία δεν άπαντά, διαβάζει).

Υπηρέτρια. — Δεν είδατε τί σάς έγραψε; Πώς αυτόν τον άχρειο έραστή σου τον ζήτησα να τον σκοτώσω, άλλ' έμαθα, πώς έφυγε! Έσένα πάλι δεν τολμώ να σε φτώσω, και γι' αυτό θα χαθώ απ' το πρόσωπο...

(Η κυρία πετά την έφημερίδα και σηκώνεται.)

Κυρία. — Ου, άφησέ με ήσυχη πήγαινε απ' έδω... Όλο μ' αυτά, μ' αυτά, κοντεύεις να με τρελλά, νης!... Α, πιά!

(Η υπηρέτρια φεύγει. Η κυρία περπατά μέσ' στο δωμάτιο και σταματά σ' ένα μεγάλο καθρέφτη άναστήματος ανθρώπου και κυττάζει για μιά στιγμή κι' έπειτα πάλι κινείται)

Κυρία. — Ουφ, βρέ αδελφέ!...

Έπί τέλους! Θόρυβος γίνεται! Έ! (Γυρίζει πάλι πίσω και κάθεται στην καρέκλα κοντά στο μεγάλο καθρέφτη). Θα σκάσω. Και τά καλά δεχούμενα και τά κακά, έτσι νομίζω έλεγε ο παππούς μου!... Μπα!... (στρέφεται και κυττάζει στον καθρέφτη). Είμαι λίγο άχρά. Μά μπορούσε ύστερα απ' αυτό... (Κυττάζεται). Είμαι άλήθεια, όμως, πώς θα μού πηγαίνουν θαυμάσια τά μαύρα και μάλιστα με τις πλερέζες... (Η αυλαία πέφτει άργά).

Το άγαθό πνεύμα γυρίζει στο πονηρό:

— Τώρα; τοδ ρωτά.

— Τώρα θα παίξουν μιά μικρή κωμωδία, για να στεγνώσουν τά δάκρυα απ' τά μάτια των γυναικών.

— Βρέ καλά λές!... Και νά άκόμα, κύτταξε, σφογγίζουν τά μάτια τους με τ' άσπρα μαντηλάκια τους! Άλλες, όμως, κύτταξε τίς! Είναι άγριεμμένες! Ω, ω θα την καταξέσχίζαν αν την είχαν στά χέρια την άκαρδη γυναίκα! Τί κακό είναι νάχη κανείς κακιά καρδιά...

— Νά, νά, αδελφάκι μου, σωστά λές, μά, μά, θα σου πώ κάτι έγώ...

Οι γυναίκες αυτές που κλαίνε τοδ δυστυχή σύζυγο και αγαναχτούν για το φέριμο της γυναίκας του, οι γυναίκες αυτές λέω, αν όχι όλες, οι περισσότερες, τά ίδια κάνουν στους άντρες τους, με την ίδια άτιμία τους στολίζουν! Μά και τά ίδια λόγια θα πουν, για πλερέζες αν, αν...

ΤΑ ΠΑΙΔΑΚΙΑ που ζουν χερσού μιλρουνή σπορη

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΒΡΕΦΟΚΟΜΕΙΟ

«...Σάν ή πηχτή νυχτιά σ' έχει πνιγμένη, γλυστράς, ήσκιε θλιμμένη, — το παιδί σου κρατώντας. Και καλά 'σαι σκεπασμένη μη μαθευτή το κρίμα. Ένα φιλι σου στερνό σκύβεις και δίνεις τρομαγμένη ένφ τά παραθύρια απ' άντικρύ σου σά μάτια πλοκαμιών σ' έχουν δεμένη και σου ρουφάνε το χαίμα απ' το κορμί σου. Μες στις όρμες τις τίμια ξεοδεμένες, μέσ τά χάρδια των πόθων σου τά πλάνα, είχες τέτοιες στιγμές προμαντεμένες; Το τέτοιο σπάραγμα ιδωμένο τώχω πρώτη φορά, σάν έδινες, ω μάνα, το στερνό «χαίρε» μπρός στη βρεφοδόχο...»

Έτσι τον έδώσαμε σε στίχους τον άνείπωτο σπαραγμό της στοργής... Κι' είναι ο σπαραγμός αυτός μιά τραγωδία τραμερή! Γιατί ή μητέρα είν' άδύνατο να μην αγαπάη το «σπλάχνο» της, να μη λαχταράη γι' αυτό. Τί θα πη αν έχη άμαρτήση ή γυναίκα; Η μητέρα, όμως, είναι πάντα μητέρα. Κανένα άμαρτήμα, κανένα έγκλημα δεν μπορεί να σκοτώση τη μητρική στοργή. Όσο τόσο τόσες και τόσες μητέρες αφήνουν τά παιδιά τους «στο έλεος τοδ Κυρίου». Τά ρίχνουν στην αίνιγματική «βρεφοδόχο» τοδ Βρεφοκομείου ή τ' αφήνουν στην άκρη τοδ πεζοδρομίου, στις ξένες πόρτες, στη φιλανθρωπία των άγνωστων... Με τί σπαραγμό τοδ κάνουν αυτό οι μητέρες! Και όμως... Η ανάγκη, ή σκληρή ανάγκη τις σπρώχνει στη φρικιαστική πράξη... Είναι πολλές φορές σκληρές, σκληρότατες οι περιστάσεις της ζωής! Άνάγκες οικογενειακές, φόβοι τρομοί, κίνδυνοι άφάνταστοι έμποδίζουν τη μητέρα να ζήση το παιδάκι της, να το μεγαλώση, να φροντίση γι' αυτό. Άπερισκεψίες μίας ώρας, όρμες της νεότης, έρωτες άπαγορευμένοι φέρνουν τον καρπό τους. Οι γύρω έχουν αντίθετες γνώμες. Η οικογένεια έχει κανόνες τιμής... Η κοινωνία έχει αντιρρήσεις και φειδώλωσες. Πρέπει το παιδάκι, το άθωο θύμα, ο ώρατος καρπός των άνόμων έρώτων να λείψη από τη μέση. Και πέρνει μοιραία το δρόμο πρός την βρεφοδόχο τοδ βρεφοκομείου ή πρός την «έκθεση». Το άθωο αυτό ανθρώπακι πληρώνει ξένες άμαρτίες...

Μά δεν είναι μόνον οι καρποί της άμαρτίας, που τραβούν πρός τά ξένα χέρια. Πόσες μητέρες δεν έχουν τά μέσα να ζήσουν τά παιδάκια τους! Πόσες μητέρες φθάνουν σ' αυτό το φρικτό διάβημα από τη φτώχεια! Δεν μπορούν να θρέψουν τά παιδιά τους και τά πέρνουν και τραβούν πρός την βρεφοδόχο ή τά αφήνουν εις την τύχη τους μέσα στο δρόμο ή έμπρός στις πόρτες των ξένων...

Στην όδόν Πειραιώς, ανάμεσα στά πράσινα δέντρα, ύφώνεται το τραγικό κτίριο, όπου οι δυστυχημένες μητέρες, οι άμαρτωλές ή οι πάμπτωχες, σκοτώνουν τη στοργή τους. Έκει μέσα ζούν τά παιδάκια που δεν ξέρουν τη στοργή μίας μάνας...

Το κτίριο βουβό στέκεται σαν άναίσθητο. Κι'

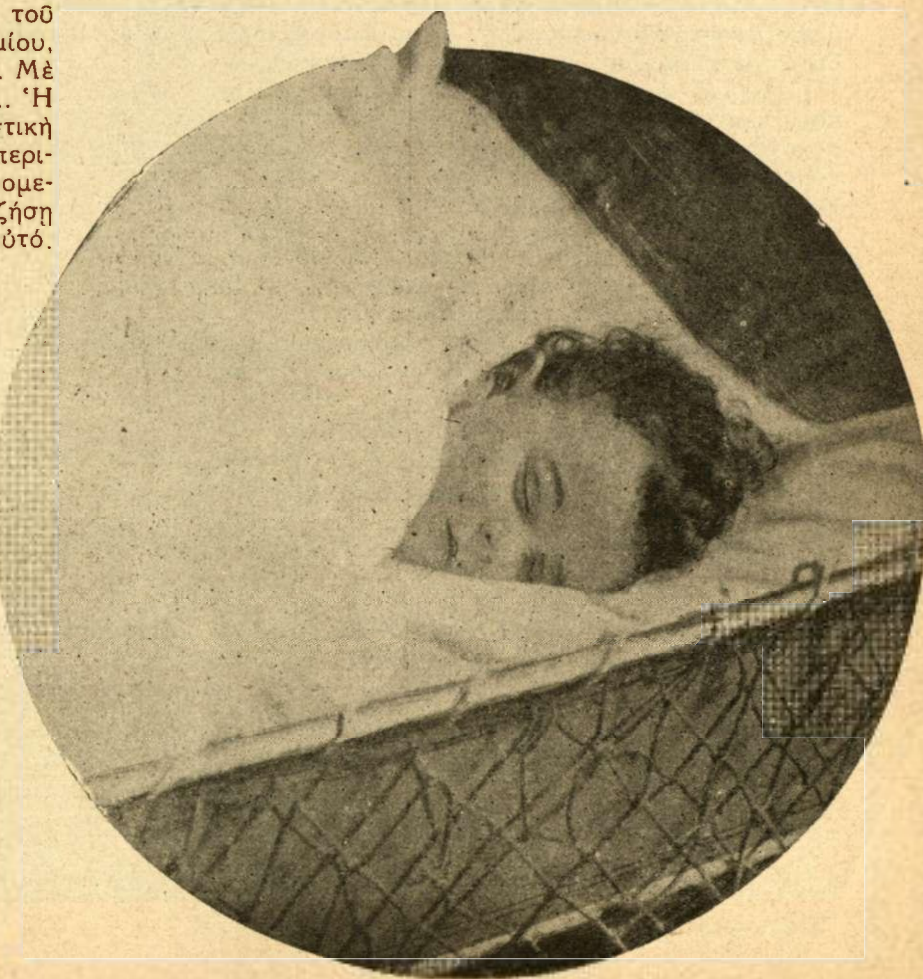
δμως, κλείνει τόση άνείπωτη θλίψη... Κλείνει την άκοίμητη φροντίδα που ζητάει ν' άντικαταστήση τη στοργή της μητέρας. Κ' ή φροντίδα αυτή είναι τόσο θλιβερή!

Μιά βαρεία πόρτα, που μοιάζει με πόρτα μοναστηριοδ άντικρύζουμε στη μέση τοδ κτιρίου. Και πλάι στην πόρτα ή ξύλινη «βρεφοδόχος» με το μοιραίο άνοιγμα στη μέση. Άπό κεί τά άμοιρα παιδάκια μπαίνουν στο φιλανθρωπικό ίδρυμα, που ζητάει ν' άντικαταστήση τη μητέρα τους...

Μέσα στις σκοτεινές νύχτες μιά σκιά, μία μορφή γυναικεία, που μόλις ξεχωρίζει μέσα στο σκοτάδι, πλησιάζει στη βρεφοδόχο. Σηκώνει ένα δέμα, ένα παιδάκι, το «σπλάχνο της»... Το φιλεί, άναστενάζει, δακρύζει... Κανένας δεν τά βλέπει αυτά... Μά έχει πάρει την άπόφαση... Και άποθέτει το παιδάκι μέσα στή βρεφοδόχο άπαλά, πολύ άπαλά... Ένα σκουδούτι άκούγεται... Η μάνα γογγυλίζει μέσα στο σκοτάδι. Και ή ύπηρεσία τοδ βρεφοκομείου τρέχει να σηκώση το παιδάκι από την βρεφοδόχο.

Το ίδρυμα τοδ βρεφοκομείου Άθηνών, όπου άνατρέφονται τά έκθετα παιδάκια, έχει συσταθί επί της Δημαρχίας τοδ Κυριακοδ. Ίδρυτής του, όμως, είναι ο Κοντογιαννάκης, πρέσβυς της Έλλάδος στην Πετρούπολη. Αυτός συλλογίστηκε πώς ή Άθήνα είχε ανάγκη από ένα τέτοιο ίδρυμα. Κ' έφερε τους πόρους και το ίδρυσε.

Βέβαια από την εποχή τοδ Κυριακοδ έως την εποχή τοδ κ. Κοτζιά το βρεφοκομείο προώδευσε, έγινε πιό συγχρονισμένο, πιό σύμφωνο με τις άπαιτήσεις της έπιστήμης. Τά παιδάκια σήμερα άνατρέφονται καλλίτερα, με με-

γαλείτερη επιμέλεια, σύμφωνα με τις υποδείξεις της επιστήμης και της πείρας. Μέσα στο Βρεφοκομείο ζουν τώρα διαρκώς εκατόν πενήντα παιδιά. Πολλές φορές, που η προσφορά είναι άφθονη και γοργή τα παιδιά που ζουν μέσα στο ίδρυμα φτάνουν και τα εκατόν ογδοήντα. Ωστόσο γενικά το Βρεφοκομείο έχει υπό την επίβλεψη του δχτακόσια περίπου παιδιά. Γιατί εκτός από αυτά που μένουν μέσα στο ίδρυμα συνεχώς, άπάνω από εξακόσια, βρίσκονται εμπιστευμένα σε διάφορες νταντάδες, που τα βυζαίνουν και τα τρέφουν και τα περιποιούνται. Οι νταντάδες αυτές έχουν υποχρέωση να τα παρουσιάζουν συχνά στο ίδρυμα και να αναφέρουν, ό,τι συμβαίνει σχετικώς με αυτά. Και πέρνουν για την φροντίδα τους αυτή στα παιδιά ένα χρηματικό ποσό από το ίδρυμα κάθε μήνα.

Το κτίριο του Βρεφοκομείου είναι σχετικά πολύ μικρό. Γιατί η προσφορά των παιδιών σήμερα είναι μεγάλη. Έξ' άλλου έχει ελαττωθεί και η θνησιμότητά τους. Άλλα χρόνια επέθαιναν τόσα πολλά παιδιά στο βρεφοκομείο, ώστε το κτίριο εξαρκούσε και περίσσευε... Άλλοτε επέθαιναν τα 75 περίπου τοίς εκατό των εισαγομένων παιδιών. Τώρα πεθαίνουν 30 τοίς εκατό περίπου. Βέβαια, ακόμα η θνησιμότητα είναι μεγάλη. Μά καταβάλλεται κάθε φροντίδα να ελαττωθεί.

Κι' αυτά, όμως, που υπάρχουν και τώρα δεν χωρούν. Σε μερικά κρεββατάκια αντικρίζεται δυο παιδιά να είναι ξαπλωμένα μαζί. Ποιός ξέρει ποιά μητέρα έχει γεννήσει το ένα και ποιά το άλλο; Ποιός ξέρει ποιά κοινωνικό χάος τα χωρίζει; Κι' όμως ξένοιαστα αναπαύονται μαζί στο ίδιο κρεββατάκι.

Είναι, όμως, ανάγκη γρήγορα να βρεθεί μία λύση στο ζήτημα αυτό της ανεπάρκειας του κτιρίου. Πρέπει ή να μεγαλώσει το κτίριο ή να δημιουργηθεί ένα παράρτημα.

Το θέαμα των μικρών αυτών υπάρξεων που ζουν χωρίς την μητρική στοργή, χωρίς το ζεστό μητρικό χέρι, είναι συγκινητικό μέσα στο ίδρυμα.

Μέσα στο άβυσσο φως τα κρεββατάκια των μωρών, σκεπασμένα με άσπρες μικρές κουνουπιέρες, μοιάζουν με παράξενα κάτασπρα πουλιά. Είναι φανερό, πως τα κρεββατάκια αυτά είναι στενόχωρα τοποθετημένα.

Μερικά παιδιά κοιμούνται, άλλα παίζουν ήσυχα και άλλα κλαυθουρίζουν. Ένα «ουά-ουά»... ακούεται μέσα στα δωμάτια. Κι' οι γυναίκες του ιδρύματος, οι νοσοκόμες να πούμε, τρέχουν δεξιά κι' αριστερά και προσέχουν τα παιδιά, περιποιούνται τ' αδιάθετα, δίνουν τροφή σε όλα, τα καθαρίζουν, τα προσέχουν με προσοχή...

Μεγάλη προσπάθεια γίνεται για να ζήσουν και να διατηρηθούν γερά δ' αυτά τα παιδιά, που ζουν χωρίς μητέρα. Μά το πράγμα είναι δύσκολο.

Συχνά έντερικά και άλλες αρρώστιες πέφτουν στα μικρά αυτά παιδιά. Τ' άδυνατίζουν, τα εξαντλούν. Πολλά μάλιστα και πεθαίνουν... Μά και κείνα που ζουν έξω, στα χέρια των νταντάδων πως περνούν;

Ρωτούμε κ' έχουμε την απάντηση:

—Τα περισσότερα παιδιά, άπάνω από εξακόσια, που είναι δοσμένα σε νταντάδες έξω, παίζουν με την τύχη. Δηλαδή αν βρεθούν στα χέρια καλών γυναικών, περνούν καλά και ζουν υγιείς. Αν, όμως, πέσουν σε απρόσεκτες και πολύ άμορφωτες πάνε χαμένα... Η ζωή τους λοιπόν παίζεται σε λαχείο... Οι νταντάδες αυτές είναι φτωχές γυναικοῦλες, που πέρνουν κάθε μήνα από το Δημόσιο 650 δραχμές ή καθεμιά για την συντήρηση του παιδιού που παραλαβαίνει. Ο γιατρός του Βρεφοκομείου επιβάλλει στις γυναίκες αυτές μία ώρισημνή διαίτα για τή ζωρά. Μά πολλές απ' αυτές δεν ακολουθούν αυτή τη διαίτα και κάνουν πράγματα του κεφαλιού τους... Έτσι τα παιδιά αρρωσταίνουν και τα φέρνουν οι νταντάδες πίσω στο ίδρυμα σε κακά χάλια. Ο γιατρός τα εξετάζει κάθε φορά με προσοχή και παραγγέλνει ανάλογη διαίτα, σύμφωνα

φωνη με την ηλικία και με την κατάσταση κάθε μωρού. Μά οι νταντάδες πολλές φορές δεν δίνουν σημασία στις παραγγελίες του γιατροῦ. Είναι άμορφωτες και γεμάτες προλήψεις... Έξ' άλλου αυτές έχουν και δικά τους παιδιά. Για κείνα κυρίως φροντίζουν. Για τα ξένα μπορούν ποτέ να ενδιαφερθούν όμοια; Μά ακόμα και οι όροι της καθαριότητας στα φτωχόσπιτα και η ζωή μαζί πολλών ανθρώπων στο ίδιο δωμάτιο παίζει σπουδαίο ρόλο στην υγεία του μικρού παιδιού. Άν οι γυναίκες που πέρνουν τα παιδιά του Βρεφοκομείου ήταν μορφωμένες ή κατάσταση των παιδιών θα ήταν διαφορετική.

Αυτές είναι οι θλιβερές σκέψεις για τα έξωτερικά παιδιά του Βρεφοκομείου.

Πως, όμως, μπορεί να διορθωθεί αυτό το πράγμα;

Πρέπει να ιδρυθεί ένα μεγάλο Βρεφοκομείο, που να χωρηί χίλια περίπου κρεββατάκια και που να έχει έσωτερικές νταντάδες και ανάλογο προσωπικό. Έτσι το ζήτημα λύεται. Και μ' αυτό τον τρόπο ένα πλήθος παιδιά θα σωθούν. Μά για να γίνει αυτό χρειάζεται χρήμα και χρήμα...

Θλίψη, όμως, μεγάλη γεννούν μέσα στο Βρεφοκομείο και τ' αρρωστα παιδιά... Άλλα είναι άτροφικά, άλλα τα φέρνουν οι νταντάδες αρρωστα και άλλα έχουν τα στίγματα της κληρονομικότητας...

—«Άμαρτία γονέων»... λέμε σε κάθε στιγμή.

Νάτα τα θύματα της κληρονομικότητας, τα παιδιά των αρρώστων γονέων, οι κληρονόμοι των στιγμάτων... Ίδου ένα παιδάκι γυμνό στο άσπρο κρεββατάκι του με κάτι φριχτά εκζέματα στο άπαλό κορμάκι του... Παρακάτω άλλο κυλιέται και στενοχωριέται τρομερά, γιατί όλο το δέρμα του είναι έρεθισμένο... Άλλο έχει πληγές σκορπιστές... Σε πιάνει φρίκη! Και συλλογίζεται κανείς πως υπήρξαν άνθρωποι αρρωστοί που έφεραν στη ζωή αυτά τα πλάσματα, για να τα πετάξουν έπειτα σαν κουρέλια στα πεζοδρόμια ή στη βρεφοδόχο...

Είναι παρατηρημένο πως τα περισσότερα μωρά του βρεφοκομείου είναι κοριτσάκια...

Αυτό γεννάει μία σκέψη και φέρνει σε συμπεράσμα-

τα περιέργα. Φαίνεται πως πολλά από τα έκθετα είναι καρποί νομίμων ερώτων και επίσημων γάμων. Δεν υπάρχει άμφιβολία πως ένας μεγάλος αριθμός έκθέτων έχει τέτοια προέλευση. Μά μία πρόληψη κ' ένας υπολογισμός έχει κάμη στον τόπο μας ανεπιθύμητα τα κορίτσια. Είναι βέβαιο, θέλουν προίκα... Ένφ' τὸ ἀγόρι βρὶσκει τρόπο και ζή εύκολα. Έτσι το βρεφοκομείο φιλοξενεί πιο πολλά κορίτσια και πολύ λιγότερα αγόρια.

Έτσι ζουν κ' έτσι περνούν τα έκθετα παιδιά που πέφτουν στην μοιραία βρεφοδόχο του Βρεφοκομείου.

Μά και ένα πλήθος άλλα έκθετα παιδιά καταλήγουν εκεί. Είναι εκεί να που βρίσκει η αστυνομία ή οι διαβάται στα πεζοδρόμια, στις δέωπορτες και πολλές φορές μέσα στα σκουπίδια... Φαντασθήτε πως υπάρχουν μητέρες που πετούν τα παιδιά τους στα σκουπίδια!...

Ωστόσο οι περισσότερες κάνουν υπολογισμούς, όταν

αφήνουν έκθετα τα παιδιά τους. Συλλογίζονται πως θα βρεθούν σε «καλά χέρια». Πολλές, φορές, μάλιστα υπολογίζουν να βρουν μία ψυχοποννητική γυναίκα ή μία στετρα κυρία που θα θέλη ν' αποκτήσει ένα παιδί... Και τότε ρίχνουν στις θύρες τους έτοιμο!

Μερικά από τα παιδιά αυτά είναι τυχερά. Βρίσκουν μητέρες, που τα υιοθετούν και γλυτώνουν. Τα περισσότερα όμως καταλήγουν στο Βρεφοκομείο.

Μά υπάρχουν και μερικά από τα έκθετα αυτά που δεν έχουν καθόλου τύχη τα άμοιρα!

Έκεί που τα πετούν οι άκαρδες μητέρες τους βρίσκουν την πιο άφάνταστη άτυχία. Η μένουν πολλές ώρες στο νυχτερινό κρύο και αρρωσταίνουν άσχημα ή και πεθαίνουν από το κρύο... Άλλα βρίσκουν οι σκύλοι και τα τραβολουούν... Και πολλές φορές, βέβαια, τα γλυτώνουν οι διαβάτες, μά μερικά είναι και υπερβολικά άτυχα...

Σκεφθήκατε άραγε πόσα έκθετα... παράγει κάθε χρόνο η Άθήνα;

Άπό τις στατιστικές των γεννήσεων πρέπει να τα υπολογίσουμε σε χίλια περίπου κάθε χρόνο. Μά τάχα είναι μόνον αυτά; Πόσα τάχα έκθετα δεν βρίσκονται από κανένα; Η πόσα πέφτουν θύματα έγκληματικών μητέρων;...

Άπό τα χίλια αυτά έκθετα τα πιο πολλά καταλήγουν στο βρεφοκομείο. Λίγα υιοθετούνται άμέσως μόλις βρεθούν στους δρόμους και μερικά πεθαίνουν την ίδια νύχτα ή το πρωί που βρίσκονται έκθετα...

Όσα καταλήξουν στο Βρεφοκομείο έχουν την έλπίδα 70 στα εκατό να ζήσουν. Και αυτό το ποσοστό προχωρεί στη ζωή και μπαίνει στην κοινωνία. Τα άλλα χάνονται στο δρόμο και στην πάλη με τις αρρώστιες.

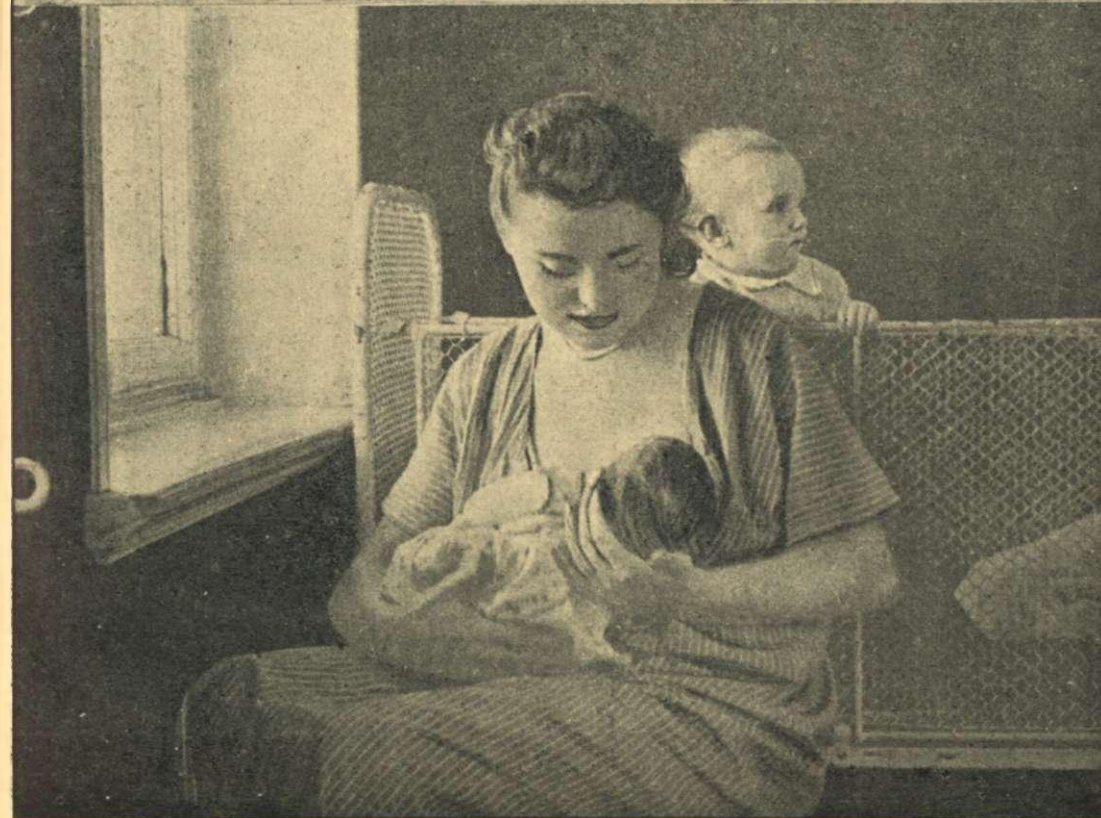
Άλλά τι γίνονται άργότερα αυτά τα παιδιά του βρεφοκομείου; Ποῦ καταλήγουν; Πως βγαίνουν στην πάλη της ζωής;

Μερικά υιοθετούνται, άλλα μπαίνουν στο όρφανοτροφείο Χατζηκώστα, άλλα παίρνουν άλλους δρόμους. Το πρόβλημα της ανατροφής και της μορφώσεως αυτών των παιδιών στο σύνολό του μένει άλυτο. Ο διευθυντής του Βρεφοκομείου συχνά άπασχολεί το μυαλό του με αυτό το ζήτημα. Ωστόσο μία τελική λύση δεν βρέθηκε ακόμη. Σ' άλλες χώρες, και προπάντων στη Γερμανία, όπου το παιδί προστατεύεται εξαιρετικά, τα έκθετα από τα βρεφοκομεία εισάγονται σε νηπιαγωγεία. Εκεί ζουν ως τον όγδοο χρόνο της ζωής τους. Άπό εκεί σκορπίζονται στα σχολεία, ανάλογα με την κλίση του καθένα. Άλλα σε σχολεία για γράμματα και άλλα σε επαγγελματικές σχολές. Κάτι ανάλογο υπάρχει σκέψη να γίνει εδώ. Δηλαδή να συσταθούν ειδικά νηπιαγωγεία για τα έκθετα. Μά η σκέψη αυτή δεν μπήκε καθόλου στο στάδιο της πραγματοποιήσεως της.

Άτυχα πλάσματα!

Τι κινδύνους και τι περιπέτειες τραβούν τα έκθετα παιδιά! Με πόσα πράγματα έχουν να παλαίσουν για να μπουν στη ζωή και να μεγαλώσουν. Ίσως, μόλις, τα μισά από τα έκθετα μεγαλώνουν. Τ' άλλα πεθαίνουν στο δρόμο, στο βρεφοκομείο, στα χέρια των νταντάδων....

Κι' όμως και τ' άλλα μετά που ζουν είναι μεγάλο κατώρθωμα πως σώζονται. Είναι κάτι σαν θαῦμα το ότι ζουν χωρίς τη μητρική στοργή.

200ετών τον Ναυτικών Χρονόμετρων

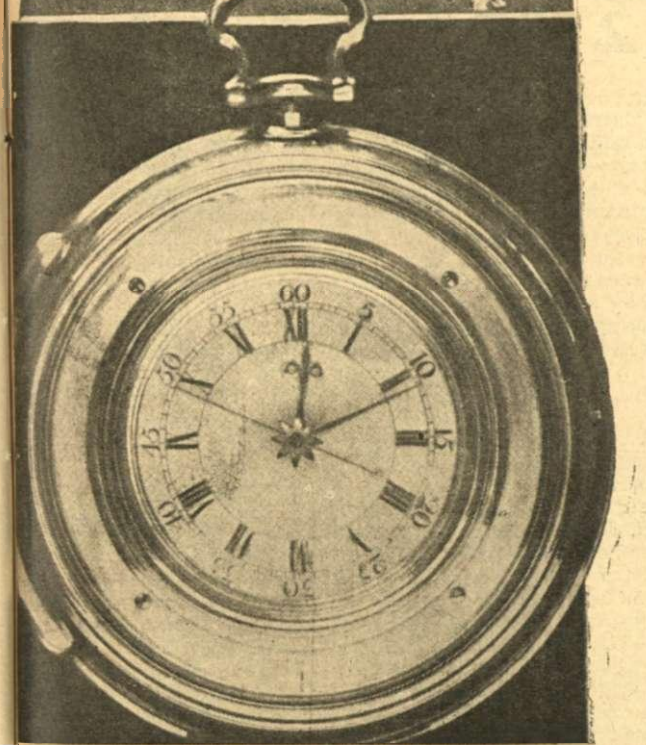
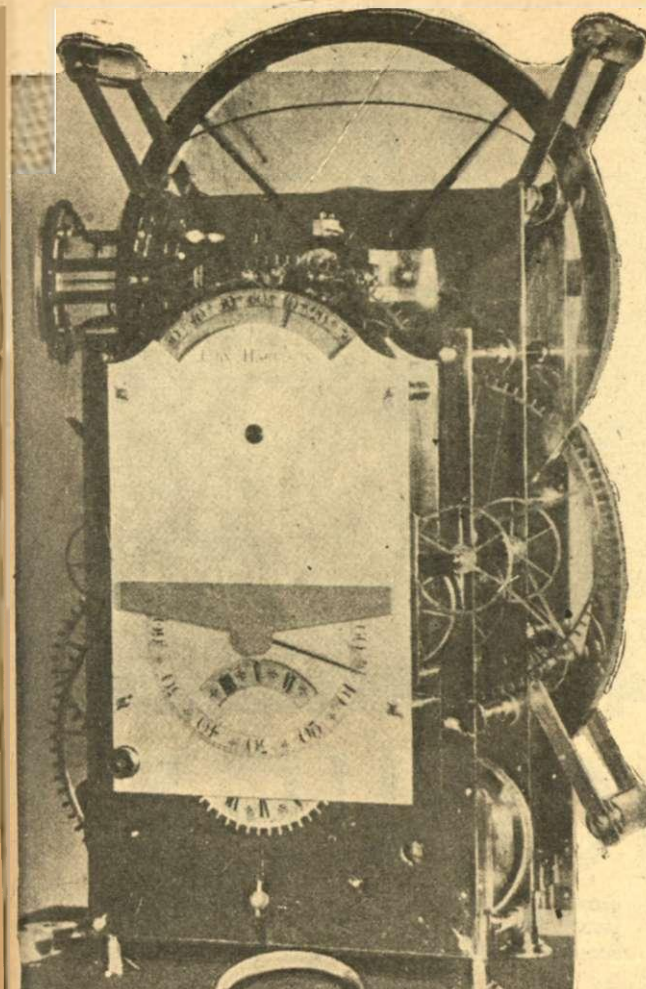
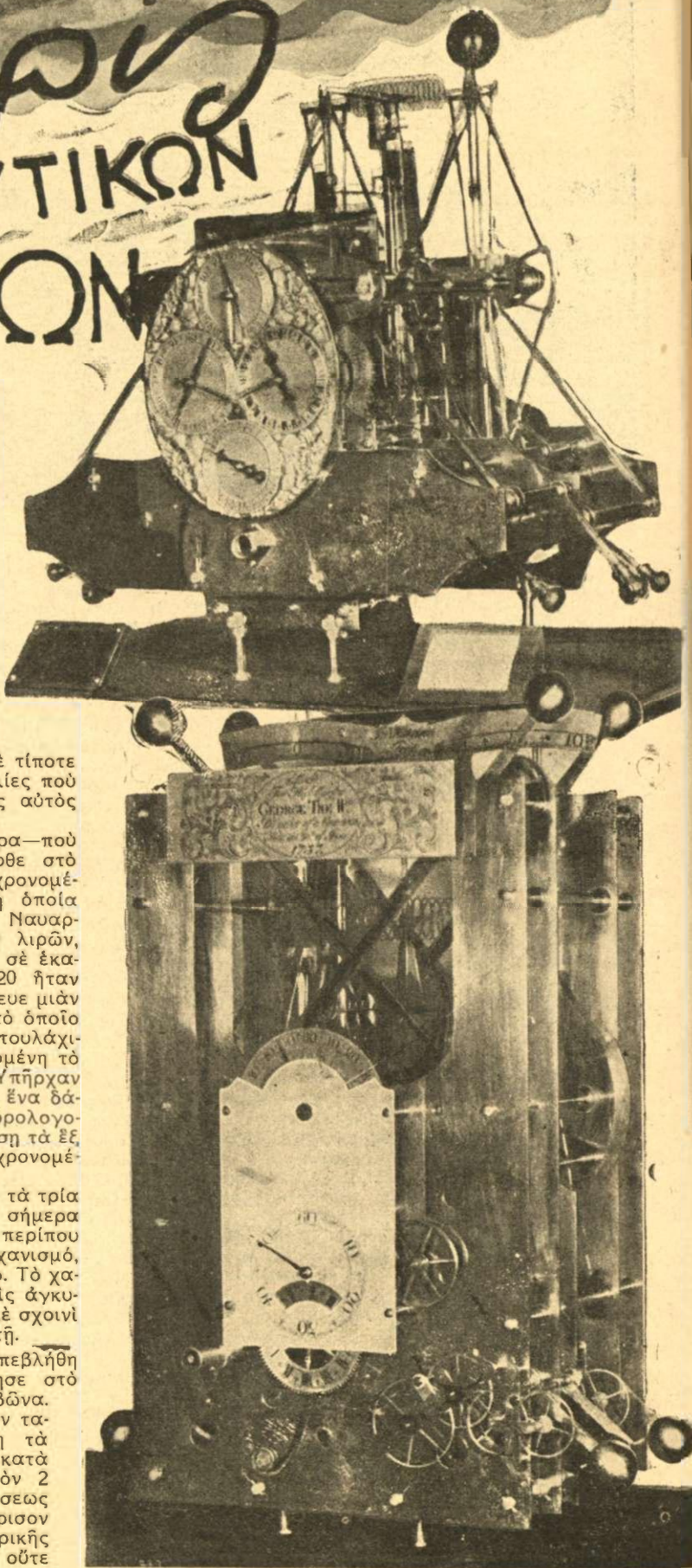
Σήμερα, που κάθε πλοίο φέρει το καθένα τουλάχιστον ένα χρονόμετρο, που του επιτρέπει να προσανατολισθή καθορίζοντας το γεωγραφικό μήκος στο οποίο βρίσκεται σε κάθε στιγμή, είναι λιγάκι δύσκολο να αντιληφθούμε, πως ο Ισαάκ Νεύτων, ο μεγαλύτερος επιστήμων της εποχής και ένα από τα μεγαλύτερα πνεύματα που εγέννησε η ανθρωπότητα, έθεωρούσε, ότι είναι μηχανικώς αδύνατο να κατασκευασθή ένα ρολόγι, που να πηγαίνει τόσο καλά, ώστε επί τη βάσει αυτού να μπορεί να καθορίζεται με ακρίβεια το γεωγραφικό μήκος του πλοίου. Και εκ πρώτης όψεως είναι ακόμα πιο δύσκολο να συλλάβουμε στο μυαλό μας το γεγονός, ότι τα πρώτα ρολόγια, που μπόρεσαν να ανταποκριθούν στις αξιώσεις της επιστήμης, εφευρέθησαν και κατασκευάστηκαν από ένα ταπεινό μαραγκό του Γιορκσάιρ της Άγγλιας, τον Τζών Χάρρισον, που γεννήθηκε στα 1693, πέθανε στα 1776, και που είναι τελειώς αυτοδίδακτος στην τέχνη του, αφού ποτέ του δεν είχε έγρασθι σε κατάστημα ωρολογοποιού.

Οι προηγούμενες απόπειρες κατασκευής ωρολογίων και επιστημονικές παρατηρήσεις, και ιδίως χρονόμετρων για τα πλοία, όφειλόμενες σε μεγάλους επιστήμονες σαν τον Χόνιγκενς και τον Λάιμπνιτς, ή σε επαγγελματίες ωρολογοποιούς σαν τον Συλλύ και τον Ντυτέρτ, είχαν καταλήξει σε πλήρη αποτυχία και δεν έχρησιμουν σε τίποτε άλλο παρά μόνο στο να αποδείξουν τις τεράστιες μηχανικές δυσκολίες που έπρεπε να υπερνικηθούν—δυσκολίες, που ο ίδιος ο Νεύτων ο μεγάλος αυτός εφευρέτης όλων των αιώνων, τις είχε θεωρήσει σαν ανυπερβλήτες.

Ο Χάρρισον άρχισε να άπασχολείται με τα ναυτικά χρονόμετρα—που επέπρωτο να αποτελέσουν το έργο της ζωής του—στα 1728, όποτε ήρθε στο Λονδίνο φέρνοντας από το χωριό του τα σχεδιάσματα ενός ναυτικού χρονόμετρου, που ήλπιζε να το κατασκευάσει με τη συνδρομή της Έπιτροπής, η οποία είχε αναλάβει τα του διαγωνισμού, που είχε προκηρύξει το άγγλικό Ναυαρχείο. Ο διαγωνισμός αυτός προέβλεπε ένα βραβείο είκοσι χιλιάδων λιρών, ποσό κολοσσιαίο για την εποχή, (Σημ. «Αθηνών».—άνταποκρινόμενο σε εκατό εκατομμύρια σημερινών δραχμών, γιατί η άγγλική λίρα του 1720 ήταν δέκα φορές ακριβότερη από τη σημερινή στερλίνα) που θα επιβράβευε μίαν οποιαδήποτε μέθοδο για τον υπολογισμό του γεωγραφικού μήκους στο οποίο βρισκόταν ένα πλοίο μετά πλούν έξ εβδομάδων και με προσέγγιση τουλάχιστον τριάντα μιλίων. Όπως, όμως, ήταν αρκετά φυσικό, η διαχειριζόμενη το βραβείο έπιτροπή άρνήθηκε να ένισχύση τον Χάρρισον χρηματικώς. Υπήρχαν τόσοι άπατεώνες! Εύτυχως, όμως, ο Χάρρισον κατόρθωσε να επιτύχη ένα δάνειο διακοσίων λιρών από τον Γεώργιο Γκράχαμ, τον μεγαλύτερο ωρολογοποιό του Λονδίνου, και χάρις σ' αυτά τα χρήματα μπόρεσε να αφιερώση τα έξ, επόμενα χρόνια της ζωής του στην κατασκευή του πρώτου ναυτικού χρονόμετρου του. Την κατασκευή του χρονόμετρου αυτού έτελείωσε στα 1735.

Το χρονόμετρο αυτό, ιστορικής παραγωγικής σημασίας, καθώς και τα τρία επόμενα, που κατασκευάστηκαν από τον Χάρρισον, και που ανήκουσι σήμερα όλα στο Άγγλικό Δημόσιο, ήταν ένα μεγάλο ρολόγι βάρους τριάντα περίπου κιλών, το οποίο χάρις στον έξυπνο, αλλά και τρομερά μεροπρόεμνο μηχανισμό, έμενε άνετηρέαστο από το κούνημα του πλοίου στο οποίο τοποθετείτο. Το χαρακτηριστικό του χρονόμετρου αυτού είναι, ότι οι περισσότερες από τις άγκυλωτές ρόδες του είναι φτιαγμένες από ξύλο. Επίσης κουρδίζεται με σχοινί και λειτουργεί συνεχώς επί 38 ώρες, όποτε πρέπει να ξανακουρδιστή.

Το χρονόμετρο αυτό, γνωστό ως «χρονόμετρο Χάρρισον αρ. 1» υπεβλήθη στην έπιτροπή των βραβείων των 20.000 λιρών ή όπια το έτοποθέτησε στο πλοίο «Αύσον», που έκανε ένα ταξείδι από το Λονδίνο στην Λισσαβώνα. Έλειτούργησε πάρα πολύ καλά, και τότε η έπιτροπή κατέβαλε στον ταπεινό μαραγκό διάφορα μικροποσά, που του επέτρεψαν να συνεχίση τα πειράματά του για την τελειοποίηση της εφευρέσεως του. Έτσι κατά την διάρκεια των έτών 1737—1738—1739 κατασκεύασε το υπ' αριθμόν 2 χρονόμετρό του, μιά τελειοποίηση που είχε πάμπολλες μηχανικές φύσεως λεπτομέρειες, που το καθιστούσαν δύσχρηστο. Το «χρονόμετρο Χάρρισον αρ. 2» δεν δοκιμάστηκε στη θάλασσα, και έτσι έχει μόνο ιστορικής φύσεως σημασία. Ο Χάρρισον, όμως, δεν έχασε ούτε την ύπομονή του, ούτε

Εναντι σελις κατά σειράν: Το πρώτο χρονόμετρο του Άγγλου μαραγκού Τζών Χάρρισον, γνωστό με το όνομα «Χρονόμετρο Χάρρισον υπ' αριθ. 1» ή κατασκευή του οποίου άρχισε το 1728 και τελείωσε το 1735.— Το «υπ' αριθ. 2» χρονόμετρο Χάρρισον» τελειοποίησις του υπ' αριθ. 1, κατασκευασθέν το 1737.

Εκ τών άνω πρός τα κάτω: Το «υπ' αριθ. 3» χρονόμετρο Χάρρισον» του οποίου ή κατασκευή διήρκεσε 17 χρόνια.—Το τελευταίο «Χρονόμετρο Χάρρισον υπ' αριθ. 5» αρκετά άπλούτερο και ακριβέστερο των προηγούμενων, με το οποίο ο Χάρρισον κέρδισε το βραβείο των 20.000 λιρών του Άγγλικού Ναυαρχείου. Και τα πέντε αυτά χρονόμετρα του Χάρρισον βρίσκονται σήμερα υπό την κατοχή του Άγγλικού Κράτους και έχουν έγκρατασθι εις μίαν αίθουσαν του άστεροσκοπείου του Γκρήνουιτς.

την έπιμονή του. Κι' έτσι αφιέρωσε τα επόμενα δέκα επτά χρόνια της ζωής του (1740—1757) στην κατασκευή μηχανήματος, που πίστευε πως ήταν το άριστο—γρημά του—το υπ' αριθ. 3 ναυτικό χρονόμετρό του. Το χρονόμετρο αυτό είναι μικρότερο από τα δύο προηγούμενα ρολόγια ακριβείας που κατασκεύασε ο μαραγκός του Γιορκσάιρ, αφού ζυγίζει μόνον είκοσι κιλά, αλλά ο μηχανισμός του άπειρας πολύπλοκος. Το χρονόμετρο αυτό αποτελείται από 753 χωριστά κομμάτια, και μερικοί από τους μηχανικούς τρόπους που χρησιμοποίησε είναι άπολύτως μοναδικοί στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Για πρώτη φορά λαμβανόταν υπ' όψη η διαφορά που μπορούσε να επέλθη από το άνεβοκατέβασμα της θερμοκρασίας, κι' ο Χάρρισον πρόνοιησε να εξουδετερώση αυτή τη διαφορά χρησιμοποιώντας μιά διμεταλλική λωρίδα, καμωμένη από μπρούντζο και άσάλλι, όμοια μ' αυτήν που χρησιμοποιείται και σήμερα στα μεγάλης ακριβείας ρολόγια και χρονόμετρα. Κι' αυτή ή λωρίδα, όπως έξ άλλου όλα τα έξαρτήματα των μηχανημάτων, εφευρέθηκε από τον Χάρρισον χωρίς ξένη βοήθεια.

Στα 1758 ο Χάρρισον παρουσίασεν επίσημως το υπ' αρ. 3 χρονόμετρο στην έπιτροπή του διαγωνισμού των 20.000 λιρών. Ένψ, όμως, εξακολουθούσαν οι συνηνοήσεις για την έπισημη δοκιμή του μηχανήματος, ο Χάρρισον και υίός του Ουίλλιαμ κατασκεύασαν το υπ' αρ. 4 χρονόμετρο, που άρχικώς έπρόκειτο να χρησιμοποιηθή μόνο σαν ένα βοηθητικό όργανο του υπ' αρ. 3 χρονόμετρου. Το τελευταίο αυτό χρονόμετρο, που μοιάζει σαν ένα μεγάλο ρολόγι της τσέπης και που περιλαμβάνει τις τελειοποιήσεις του υπ' αρ. 3 χρονόμετρου, δοκιμάστηκε και απέδειχθη ίσης ακριβείας με το μοντέλλο του, αλλά ήταν πολύ πιο εύχρηστο. Έτσι η έπιτροπή προτίμησε να δοκιμάση το υπ' αρ. 4 χρονόμετρο με το οποίο έγιναν δυο ταξείδια στις Άντιλλες κατά τα έτη 1761 και 1764.

Στην πρώτη δοκιμή, το σφάλμα του υπ' αρ. 4 χρονόμετρου εις τών υπολογισμώ του γεωγραφικού μήκους κατά την άφιξη στην Ίαμαϊκή ήταν ένός περίπου μιλλίου, έναντι των τριάντα μιλλίων που προέβλεπαν οι όροι του διαγωνισμού των 20 χιλιάδων λιρών. Την πρώτη στιγμή, οι ειδικοί φαντάσθηκαν πως το καταπληκτικής ακριβείας αυτό αποτέλεσμα όφειλόταν κυρίως σε μιά σύμπτωση και όχι στην ακρίβεια του χρονόμετρου επί τη βάσει του οποίου είχε γίνει ο πλούν. Η δεύτερη, όμως, και πιο δύσκολη δοκιμή που έγινε στα 1764 ξεκαθάρισε έντελως αυτό το ζήτημα. Γιατί το σφάλμα του υπ' αρ. 4 χρονόμετρου μετά πλούν πέντε δλοκλήρων μηνών δεν υπερέβη τα δέκα μιλλία.

Και κάτι περισσότερο μάλιστα. Ο Λονδρέζος ωρολογοποιός Λάρκομ Κένταλ κατασκεύασε ένα αντίγραφο του υπ' αρ. 4 χρονόμετρου του Χάρρισον, ακριβώς πανομοιότυπο του, που το πήρε μαζί του ο περίφημος πλοίαρχος Κούκ στο δεύτερο και τρίτο ταξείδι του δλόγυρα στον κόσμο. Και το χρονόμετρο αυτό υπήρξε τόσο ακριβές, που ο πλοίαρχος Κούκ, ο πιο μετρημένος κι' ο λιγώτερο ένθουσιώδης άνθρωπος του κόσμου έγραψε τα έξης στο ήμερολόγιό του: «Πρέπει σ' αυτό το σημείο να σημειώσω πως δεν κάνουμε ποτέ λάθος στον υπολογισμό του γεωγραφικού μήκους στο οποίο βρισκόμαστε, αφού μπορούμε να στηρίζουμε τους υπολογισμούς στο ύπεροχο ρολόγι που μάς έφτιαξε ο κ. Κένταλ».

Το μεγάλο και περίφημο «πρόβλημα του γεωγραφικού μήκους» που μπροστά του στάθηκαν άνήμποροι μεγάλοι όφεις σαν του Νεύτωνος, του Χάλλεϋ, του Χόνιγκενς, του Λάιμπνιτς και εκατοντάδων άλλων έπιστημόνων, είχε λυθή πιά μιά για πάντα.

Αυτό, όμως, η έπιτροπή του βραβείου των είκοσι χιλιάδων λιρών δεν ήταν διατεθημένη να το δεχθή με μεγάλη εύκολία. Υπό την πίεση, όμως, της κοινής γνώμης, η έπιτροπή αναγκάσθηκε να καταβάλη στα 1765 στο Χάρρισον δέκα χιλιάδες λίρες, άρνήθηκε, όμως, να του δώση το υπόλοιπο μέχρις ότου ο αυτοδίδακτος ωρολογοποιός τους κατασκευάση δυο άλλα χρονόμετρα και τα υποβάλη σε δυο δοκιμές θά ήθελε και θα καθώριζε η έπιτροπή. Ο Χάρρισον ήταν τότε ήλικίας έβδομήντα χρονών, κι' είχαν αρχίσει να χάνη την δρασή του, που την είχε καταστρέψει πάνω στα λεπτοπλέπτα μηχανήματα εις τα όποια αφιέρωσε τα καλύτερα χρόνια του.

Μ' όλα ταύτα ο Χάρρισον βοηθούμενος από το γυιό του κατασκεύασε ένα πέμπτο χρονόμετρο—ένας τύπος κάπως βελτιωμένος του υπ' αρ. 4 χρονόμετρου, χωρίς κανένα έξωτερικό στολίδι. Το υπ' αρ. 5 χρονόμετρο δοκιμάσθηκε με έξαιρετική έπιτυχία στο ίδιόκτητο άστεροσκοπείο του Βασιλέως της Άγγλιας Γεωργίου του Γ'. στα 1772. Και βοηθούμενος αυτή τη φορά από τον Βασιλέα, που είχε μεγάλη έπιρροή στους κοσμικούς και τους κοινοβουλευτικούς κύκλους, ο Χάρρισον κατόρθωσε να πάρη το υπόλοιπο του βραβείου, που τσόν άξια το είχε κερδίσει. Η απόφαση περι άπονομής του βραβείου δλοκλήρου στο Χάρρισον έπετεύχθη χάρις σε ειδικό Νομοθετικό διάταγμα της Βουλής των Κοινοτήτων, κι' έτσι κατόρθωσε να εισπράξη το υπόλοιπο των χρημάτων του χωρίς άλλες αναβολές και δίκες, στα 1773. Τρία, όμως, χρόνια άργότερα ο άνθρωπος αυτός, που είχαν αναγκάση την ύπομονή σε μεγαλοφύια, που είχε αφιερώσει τη ζωή του σ' ένα μονάχα σκοπό, και που είχε προσφέρει τόσο σημαντική έκδούλευση στην ανθρωπότητα, απέβιασε.

Τα χρονόμετρα του έγιναν στα 1765 ιδιοκτησία του Άγγλικού Κράτους και μεταφέρθησαν στο άστεροσκοπείο του Γκρήνουιτς όπου φυλάσσονται και σήμερα.

Τα χρονόμετρα αυτά είχαν χάσει τη σημασία τους την εποχή ακόμα που ζούσε ο Χάρρισον, γιατί ή εργασία του ως πρωτοπόρου άνοιξε επί τέλους τα μάτια των επαγγελματιών ωρολογοποιών, οι όποιοι δεν άργησαν τότε να κατασκευάσουν χρονόμετρα, άπλούτερα και ακριβέστερα από τα δικά του. Έτσι τα χρονόμετρα του Χάρρισον προσέλαβαν ιστορική μοναχά σημασία και ξεχάσθηκαν σε μιά βιβλίνα όπου σε λίγο σκούριασαν και έχασαν πιά κάθε ακρίβεια. Όταν πρωτοείδα τα χρονόμετρα αυτά κατά το 1920, κανένα τους δεν ήταν έν τάξει, κι' από μερικά έλλειπαν δλοκλήρα τεράστια κομμάτια. Ιδίως το υπ' αρ. 1 χρονόμετρο είχε σκουριάσει τόσο πολύ που είχε γίνει καταπράσινο—σαν να είχε βουλιάξει μαζί με το πλοίο και να είχε άνασυρθη μόλις από τα βάθη του όκεανού. Μεγαλείο και κατάπτωσις!

Επιθυμώντας να δώ τα χρονόμετρα αυτά να δουλεύουν ξανά, (έχουν σταματήσει από το 1867) και να καθαριστούν, ζήτησα την άδεια από τους άρμοδίους να τα καθαρίσω και να τα επιδιορθώσω, όταν θα μου περίσσειε καιρός από την ύπηρεσία μου. Η άδεια αυτή μου παραχωρήθηκε με μεγάλη εύχαιρίστηση, και στρώθηκε άμέσως στην δουλειά με έξαιρετική δρεξη.

Η εργασία αυτή, στην όποια αφιέρωνα δυο καιρό μου περισσότερες ήρήκεσε από το 1921 ίσαμε το 1933. Η δουλειά μου ήταν δύσκολη έπρεπε να μάθω πολλά πράγματα σχετικά με την ωρολογοποιία της εποχής εκείνης, κι' αυτό δεν ήταν δυνατόν παρά μόνον με προσεκτική μελέτη και παρατήρηση των ίδιων των χρονόμετρων, γιατί δεν διεσώθηκαν ίσαμε την εποχήν μας σχεδιάσματα ή περιγραφές των ρολογιών του Χάρρισον. Και άπ' άλλη μεριά τα χρονόμετρα αυτά διαφέρουν τρομερά άπ' όλα τα χρονόμετρα που κατασκευάσθηκαν έκτοτε και που θά ήταν δυνατόν να μελετήσω.

Όπως, όμως, και να έξη το ζήτημα έκ των πραγμάτων απέδειχθη, ότι ή έγκατάλειψη επί ένάμισυ αιώνα και περισσότερο των ιστορικών αυτών μηχανημάτων δεν τα είχε καταστρέψει άνεπανόρθωτα. Όλα τους λειτουργούν τώρα θαυμάσια και πρέπει να σημειωθή πως το υπ' αρ. 4 λειτουργεί έδω και 10 χρόνια συνεχώς, το υπ' αρ. 3 έδω και 4 χρόνια, και το υπ' αρ. 1 από διετίας. Αντίθετα πρός τα υπ' αρ. 4 και 5 χρονόμετρα, που άν θέλουμε να συνεχίσουν λειτουργούντα, πρέπει να λαδώνονται από καιρό σε καιρό, τα γκόκδη χρονόμετρα που κατασκεύασε ο Χάρρισον στην άρχή του σταδίου του δεν έχουν ανάγκη λαδώματος, και συνεπώς μπορούν να λειτουργούν συνεχώς και έπ' άόριστον χωρίς διόλου να χαλάσουν. Και έλπίζω ότι τα χρονόμετρα αυτά, λειτουργούντα όπως λειτουργούν, θά αποτελέσουν το καλύτερο μνημείο—το καλύτερο γιατί θά είναι αιώνιο—πρός την μνήμη ένός ανθρώπου τον όποιον πρέπει όλη ή ανθρωπότητα να εύγνωμνή, και για τον όποιον ειδικώς έμεις οι Άγγλοι έχουμε το δικαίωμα να είμαστε υπερήφανοι...

ROBERT T. GOULD
Πλωτάρχης του Βρετανικού Πολεμικού Ναυτικού

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ

ΚΑΙ ΔΥΣΙΔΑΙΜΟΝΙΕΣ ΜΑΤΙΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΒΑΣΚΑΝΙΕΣ ΠΟΔΑΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΝΟΗΣΙΕΣ

Σάν να μὴν ἔφθαναν τόσες σκοτοδρες τῆς ζωῆς μας, τόσες ἀπασχολήσεις τοῦ μυαλοῦ μας γιὰ νὰ τὰ φέρομε βόλτα στὴ σκληρὴ πάλη τῆς ζωῆς, σάν νὰ μὴν ἀρκοῦσαν τόσες φροντίδες, ἔχουμε καὶ τὴν μυστηριώδη ἐνόχληση τῶν... ἀοράτων δυνάμεων! Δὲν ἔχουμε νὰ προφυλαχτοῦμε μόνο ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μας, ἀπὸ τοὺς συναγωνιστὰς μας, ἀπὸ τοὺς ὑπουλοὺς φίλους καὶ ἀπὸ τοὺς κρυφοὺς ἐχθροὺς! Ἔχουμε νὰ προφυλαχτοῦμε καὶ ἀπὸ τοὺς ἀοράτους ἐχθροὺς, ποὺ μᾶς χαλοῦν τὰ σχέδια ἂν δὲν τηρήσωμε ὠρισμένες προλήψεις. Δὲν ἔχουμε μόνο τοὺς λογαρασμοὺς μας νὰ κυττάζουμε. Πρέπει νάχουμε κι' ἕνα βιβλίο, ποὺ νὰ σημειώνωμε τὶς δεισιδαιμονίες. Κι' ἔτσι μόνο μπορούμε νὰ ξέρουμε τί πρέπει νὰ κάνωμε κάθε ὥρα καὶ στιγμή καὶ τί νὰ μὴν κάνωμε. Ἄλλοιῶς χαθήκαμε! Ἄν πιστέψουμε τὴ λαϊκὴ σοφία καὶ τὴ λαϊκὴ ἀνοησία, πρέπει νὰ ξέρομε ὅλες τὶς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες, ὅλα τὰ ποδαρικά καὶ τὰ γούρια, ὅλες τὶς μυστικὲς δυνάμεις τῶν πραγμάτων, τῶν προσώπων καὶ τῆς γύρω φύσεως, γιὰ νὰ φυλαγώμαστε ἀπὸ κακὲς συναντήσεις, ἀπὸ ματιάσματα, ἀπὸ κακὰ ποδαρικά, ἀπὸ βασκανίες καὶ ἀπὸ ὅλα τ' ἀόρατα αὐτὰ λαϊκὰ κατασκευάσματα ποὺ κρέμονται πάνω ἀπὸ τὸ κούφιο κεφάλι μας καὶ μᾶς...ἀπειλοῦν κάθε ὥρα καὶ στιγμή.

Βέβαια, καλὰ κάνουμε καὶ ὅλ' αὐτὰ τὰ ξεχνούμε, χωρὶς νὰ πάθουμε καὶ σπουδαία ζημιά... Μὰ ὑπάρχει κόσμος ἀμετρος, ποὺ προσέχει ὅλες αὐτὲς τὶς ἀνοησίες καὶ κανονίζει τὴ ζωὴ του, μῆσα ἀπὸ ὅλ' αὐτὰ τὰ ἐμπόδια, ὥστε νὰ μὴ καταπατήση καμμιὰ... ἱερὴ παρακαταθήκη τῆς λαϊκῆς ἀνοησίας!

Δυστυχισμένοι ἄνθρωποι! Τί τραβᾶτε μ' αὐτὲς τὶς ἀνόητες προλήψεις! Δὲν ἀρκοῦν τὰ τόσα δεσμὰ τῆς ζωῆς σας, δὲν ἀρκοῦν τόσοι καὶ τόσοι περιορισμοὶ τοῦ ἑαυτοῦ σας... Ἐχρειάζοντο καὶ τὰ βλακώδη αὐτὰ δεσμὰ τῶν προλήψεων σας.

Καί, ὅμως, οὔτε αὐτὰ μπορεῖτε ν' ἀποφύγετε...

Ἔχουμε πρῶτα-πρῶτα αὐτὸν τὸν ἀτιμὸ ἀριθμὸ 13. Αὐτὸν τὸν ἐφιλάτη τὸν τρέμουν πολλοί. Καὶ ἄνθρωποι μορφωμένοι ἀκόμη. Πόσοι τολμοῦν νὰ νοικιάσουν σπίτι μὲ ἀριθμὸ 13; Πόσοι νοικιάζουν σὲ ξενοδοχεῖο τὸ δωμάτιο ὑπ' ἀριθμ. 13; Μάλιστα γι' αὐτὴ τὴν αἰτία σὲ πολλά ξενοδοχεῖα ἀριθμὸς 13 δὲν ὑπάρχει. Ὑπάρχει μόνο 12 καὶ 12 Β, ποὺ ἀντικατέστησε τὸ 13.

Μὰ αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε. Θὰ πιστέψετε ὅτι καὶ λόγιος ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ ἀκαδημαϊκὸς μάλιστα παθαίνει πανικό μὸλις ἀντικρύσῃ τὸν ἀριθμὸ 13; Ἀπίστευτο μὰ ἀληθινὸ. Εἶναι ὁ κ. Γρ. Ξενοπούλου. Τόσο φοβᾶται καὶ τρέμει τὸν ἀριθμὸ 13, ὥστε δταν ἀριθμῆι τὰ χειρόγραφα του ποτὲ δὲν βάζει ἀριθμὸ 13! Ἀφοῦ τελειώσῃ τὸ 120 στὸ ἐπόμενον βάζει ἀριθμὸ 12β καὶ κατόπιν βάζει 14. Ἔτσι ἀποφεύγει τὸν τρομερὸ ἀριθμὸ... Αὐτὸ εἶναι περιεργότατο! Τόσο πολὺ προσέχει μὴ χαράξῃ τὴ ψηφία 13, ὥστε οὔτε ἀπὸ τὰ γραφομένα του δὲν παρασύρεται ὥστε νὰ τὸ ξεχάσῃ καμμιὰ φορὰ!... Τρομερὸ.

Μὰ τὸ 13 παίζει μεγαλύτερο ρόλο στὸ ζήτημα τῶν γευμάτων. Ποτὲ δὲν κάθονται δεκατρεῖς στὸ τραπέζι γιὰ φαί, γιὰ πιστεῖται πὼς ἕνας ἀπὸ τοὺς 13 θὰ πεθάνῃ μῆσα στὸ χρόνο! Ἡ πρόληψη αὐτὴ εἶναι πολὺ διαδεδομένη καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικόν. Κι' εἶναι τυραννικὴ καὶ ἀπαίσια. Πολλὲς φορὲς, δταν μάλιστα τὸ γλέντι γίνεται χωρὶς προετοιμασία τυχαίνει

νὰ βρεθοῦν 13 μαζί. Τότε τί πρέπει νὰ γίνῃ; Ἡ νὰ φύγῃ ἕνας ἢ νὰ προστεθῇ ἕνας, ὥστε ὁ γρουσουζίκος ἀριθμὸς νὰ λείψῃ.

Αὐτὴ ἡ γελοία πρόληψη ἔχει δημιουργήσῃ σ' ἄλλες κοινωνίες καὶ ἕνα εἰδικὸ ἐπάγγελμα. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ «δεκάτου τετάτου». Κύριοι καθὼς πρέπει, μὲ καλὴ ἐμφάνιση, μὲ τρόπον λεπτοῦς, μὲ καλὰ κοστούμια, μὰ μὲ οἰκονομικὲς στενοχωρίες, κάνουν αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα. Τοὺς καλοῦν σὲ ἔπισημα γεύματα, δταν οἱ καλεσμένοι τυχὴ νὰ εἶναι 13. Ἔτσι γίνονται 14 καὶ ὁ φόβος τοῦ ἀριθμοῦ διαλύεται... Ἐννοεῖται πὼς καὶ οἱ «δεκάτοι τέταρτοι» αὐτοὶ ἔχουν ὀργανώσῃ λαμπρὰ τὸ ἐπάγγελμά τους. Στὶς μεγάλες πόλεις τῆς Εὐρώπης τοὺς βρίσκει κανεὶς, δταν τοὺς χρειασθῇ, μὲ τὰ μεσιτικὰ γραφεῖα. Ὅπως βρίσκει κανεὶς καὶ μὴ δούλα, μὴ νταντὰ ἢ μὴ μαγειρίσσια... Εἶναι, λοιπὸν, καὶ αὐτὸ ἐπάγγελμα ἀνεγνωρισμένο. Πρέπει μάλιστα νὰ σημειώσωμε πὼς οἱ «δεκάτοι τέταρτοι» δὲν τρῶνε μόνον στὰ μεγάλα γεύματα, μὰ πληρώνονται γιὰ νὰ παρακαθῆσουν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι 13... τρῶνε τζάμπα! Φαντασθῆτε νὰ πληρώνεται κανεὶς... γιὰ νὰ φάῃ...

Αὐτὴ τὴν πρόληψη τοῦ 13 τὴν πληρῶσε καὶ μὴ παρέα μας ἀρκετὰ τραγικά. Τρεῖς φορὲς κατὰ σειρὰ, δηλαδὴ τρεῖς Ἀποκρητὲς σὲ τρία χρόνια, ἔτυχε νὰ φάω μαζί σ' ἕνα γλέντι 13 κάθε φορὰ. Βέβαια, θὰ ρωτήσετε πὼς μᾶς βγήκε αὐτό; Πραγματικὰ δὲν ἐδώσαμε προσοχὴ στὸ πρᾶγμα. Ὁ κ. Ξενοπούλου δὲν ἦταν ἐκεῖ... Οἱ 13 ἦσαν ὅλοι διανοούμενοι, χωρὶς σημειωματάριο προφυλάξουν, οὔτε ἐπίστευαν τὴ δύναμη τοῦ 13. Λοιπὸν, τὸν πρῶτο χρόνο δὲν συνέβη τίποτε. Μόνο μὴ κυρία τῆς συντροφιάς ἀπὸ ἀδεξιότητὰ τῆς ἐπέταξε ἕνα κομμάτι ἀρνάκι «ἐξοχικόν» ἀπάνω στὴν τουαλέττα τῆς, καθὼς ξεξετύλιγε τὸ μεζὲ ἀπὸ τὸ ἀδιάβροχο χαρτί του... Πάει, λοιπὸν, ἡ τουαλέττα! Καὶ ἦταν ἀξίας δύο χιλιάδων. Μὰ μὲ αὐτὸ τὸ δυστύχημα... ἔφυγε τὸ μεγαλύτερο! Κανεὶς δὲν πέθανε αὐτὸ τὸ χρόνο.

Τὸν ἄλλο χρόνο πάλι τὶς Ἀποκρητὲς εἶχαμε γλέντι πάλι 13. Αὐτὴ τὴν φορὰ, ὅμως, μῆσα στὸ χρόνο ἕνας ἀπὸ τὴν παρέα ἀποπειράθη ν' αὐτοκτονήσῃ... Σὲ κακὰ γάλια τὸν ἐπῆγαν στὸ νοσοκομεῖο, μὰ ἐγλύτωσε.

Τὸν τρίτο χρόνο πάλι Ἀποκρητικὸ γλέντι μὲ 13 πρόσωπα. Τότε πιά ἐφαρμώσθηκε κι' ἄλλη πρόληψη: «τρίτη καὶ ζαβολιά», ποὺ λέγε. Μῆσα στὸ χρόνο ἕνας ἀπὸ τοὺς 13 αὐτοκτόνησε. Αὐτὸς δὲν ἐγλύτωσε... Ἐ, λοιπὸν ἀπὸ τότε δὲν μπορούμε πιά νὰ κάμουμε γλέντι μὲ 13 πρόσωπα. Ἡ αὐτοκτονία τοῦ φίλου μας ἔχει τρομάξει ὅλους... Οὔτε γι' αὐτοῦ πιά δὲν κάθονται δεκατρεῖς στὸ τραπέζι. «Τί θέλεις, τί γυρεύεις...»

Ἄλλη πρόληψη αὐτὴ ἡ ἀναθεματισμένη Τρίτη! Σ' ἐμένα πάντα ἔχει φέρει καλὸ. Ὅσες δουλειὲς ἀρχισα Τρίτη, ἔχουν πάει καλὰ. Ἐνῶ ἄλλες, ποὺ ἀρχισα σὲ καλοσημαδιακὲς μέρες, «τίς πήρε ὁ Διάολος!»...

Μὰ ὁ περισσότερος κόσμος κι' ἐδῶ καὶ ἔξω τὴν φοβᾶται τὴν Τρίτη. Εἶναι ἡ «γρουσουζικὴ» μέρα τῆς ἐβδομάδος. Δὲν ἀρχίζουν καμμιὰ δουλειὰ αὐτὴ τὴν ἡμέρα... Τὴν πρόληψη αὐτὴ γιὰ λόγους «πατριωτικόν»... τὴν διδαχθήκαμε καὶ στὰ σχολεῖα.

Θυμοῦμαι ἀκόμη τὸ γηραιὸ καθηγητὴ τῆς ἱστορίας, ποὺ εἶχαμε στὸ Γυμνάσιο, ποὺ δταν ἐτελειῶνε τὸ μάθημα, περὶ τοῦ «Πῶς ἐάλω ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τῶν Τούρκων», ἐστερέωνε

πιὸ καλὰ τὰ ματογυᾶλια του καὶ μᾶς ἔλεγε μ' ἐπισημότητα: —Ἡ βασιλίς, λοιπὸν, τῶν πόλεων ἔπεσε εἰς χεῖρας τῶν ἀπίστων κατὰ τὴν κατηραμένην ἐκείνην ἡμέρα, ἥτις ἦτο Τρίτη καὶ ἀπὸ τότε ἡ Τρίτη θεωρεῖται ὡς ἡμέρα ἀποφοράς»...

Καί, ὅμως, ὁ γηραιὸς καὶ σεβαστὸς καθηγητὴς, ποὺ τόσο ὠραῖα μᾶς ἀνέπτυσσε τὴν ἱστορία, ἐδίδασκει ἕνα ψέμμα. Τὴν Τρίτη τὴν ἔχουν γιὰ κακὴ μέρα καὶ γιὰ ἀποφοράς καὶ οἱ ξένοι, ποὺ δὲν ἔχασαν τὴν Πόλη αὐτὴ τὴν ἡμέρα καὶ ἀδιαφοροῦν σὲ ποιά χεῖρα βρίσκεται ἡ «βασιλίς τῶν πόλεων...». Ἡ τυραννία τῆς Τρίτης ὡς ἀποφοράς ἡμέρας εἶναι διεθνής, ὅπως ἐπίσης διεθνὴς εἶναι καὶ ἡ τυραννία τοῦ ἀριθμοῦ 13. Μὰ ἐμεῖς στὴν Ἑλλάδα ἐκτὸς τὴν Τρίτη, ὡς «κακορρίζικη» ἡμέρα ἔχουμε καὶ ἄλλης ἡμέρας τὴν τυραννία.

Καὶ ἡ Παρασκευὴ δὲν θεωρεῖται καλὴ μέρα. Οὔτε σ' αὐτὴ ἀρχίζει καμμιὰ σπουδαία καὶ σοβαρὴ δουλειὰ.

Ἔπειτα ἔχουμε κι' ἕνα λαϊκὸ λόγιον ποὺ συμβουλεύει σὲ στίχους, τὰ ἐξῆς καταπληκτικὰ:

«Τετάρθῃ καὶ Παρασκευῇ
τὰ νύχια σου μὴν κόψῃς,
τὴν Κυριακὴν νὰ μὴ λουστῆς
ἂν θέλῃς νὰ προκόψῃς».

Κατὰ ταῦτα τὴν Τρίτη δὲν ἀρχίζουμε καμμιὰ δουλειὰ, τὴν Τετάρτη δὲν κόβουμε τὰ νύχια μας, τὴν Παρασκευὴ δὲν κάνουμε καμμιὰ σπουδαία δουλειὰ οὔτε κόβουμε τὰ νύχια μας, τὴν Κυριακὴν δὲν λουζόμαστε καὶ ὅλη τὴν ὑπόλοιπη ἐβδομάδα εἰμαστε δοῦλοι τῶν δεισιδαιμονιῶν καὶ τῶν προλήψεων...

Μὰ αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτα μπροστὰ στὶς προλήψεις τῶν ξένων λαῶν. Ἐξαφνὰ ὁ Ἰταλικὸς ὄχλος ἔχει ὠρισμένες προλήψεις γιὰ ὅλες τὶς μέρες τοῦ χρόνου! Ξέρεῖ ἀκριβῶς ποιὲς εἶναι καλὲς καὶ ποιὲς κακὲς. Ποιὲς φέρνουν «γούρι» καὶ ποιὲς δυστυχίες. Καὶ ἀκόμα καὶ κάτι ἄλλο: Ξέρεῖ καὶ ποιὲς ὥρες κάθε μέρας ἔχουν ὄρες κακὲς καὶ ποιὲς εἶναι αὐτὲς οἱ ὥρες. Ξαφνικά, ἕνας γνώστης αὐτῶν τῶν μυστηρίων μπορεῖ νὰ σᾶς πῇ μὲ βεβαιότητα:

—Ἡ πρώτη ἴουλίου, δταν εἶναι Τετάρτη, ἔχει τρεῖς ὥρες κακὲς, δύο τὸ πρωὶ καὶ μὴ τὸ βράδυ. Ἄν, ὅμως, εἶναι Πέμπτη, ἔχει δύο ὥρες κακὲς καὶ τὶς δύο ἀπόγευμα... καὶ ἂν Σάββατο, καμμιὰ κακὴ ὥρα.

Εἶναι εὐτύχημα, ποὺ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει γλυτώσῃ ἀπὸ τέτοιους.. λεπτομερειακοὺς προσδιορισμοὺς στὶς διάφορες προλήψεις του. Σήμερα τὶς ἔχει πιὸ χοντροκομμένες...

Σπουδαία σημασία στὶς προλήψεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ παίζει ἡ πρωτοχρονιά. Ἄξιον ἐπισημωσθῆναι εἶναι τὸ πρῶτο πρόσωπο ποὺ θὰ μὴ στὸ σπίτι τὴν Πρωτοχρονιά. Πρέπει νὰ ἐξετασθῇ ἂν εἶναι πλοῦστο, ἂν εἶναι εὐτυχημένο, ἂν φέρνει γούρι, ἂν εἶναι γρουσουζικὸ ἢ πρῶταρο κ.λ.π. Ὅλ' αὐτὰ θὰ ἐξεταστοῦν. Γιὰ τὸ ἀπὸ τὸ «ποδαρικό» ἐκείνου τοῦ προσώπου ἐξαρτᾶται ἡ εὐτυχία ὅλου τοῦ σπιτιοῦ ὅλο τὸ χρόνο.

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο μερικὲς ἔξυπνες κυρίες δὲν κάνουν ποτὲ ἐπισκέψεις τὴν πρωτοχρονιά. Ἡ ἂν κάνουν τὶς κάνουν ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα. Δὲν θέλουν νὰ ἔχουν... τὴν εὐθύνη καὶ τὸ βάρος τῆς ζένης δυστυχίας καὶ τὴν κατὰρα τοῦ φιλικοῦ σπιτιοῦ, ἂν ὁ χρόνος δὲν πάει καλὰ.

Μάλιστα, μὴ γνωστὴ μας προληπτικὴ κυρία τὸ ἑκαθάρισε τὸ ζήτημα Δὲν ἐπήγαινε καθόλου νὰ κάμῃ ἐπισκέψεις τὴν πρωτοχρονιά κι' ἔπειτα ἐδήλωνε:

Δὲν ἦρθα νὰ σᾶς εὐχηθῶ τὴν πρωτοχρονιά, γιὰτί μπορούσε νᾶμαι ἡ πρώτη, ποὺ θὰ ἐμπαινε στὸ σπίτι σας καὶ δὲν μπορούσα νὰ φέρω καμμιὰ εὐθύνη... Γι' αὐτὸ ξέρετε δὲν ἦρθα.

Ἐννοεῖται πὼς ὅλες οἱ φίλες τῆς τὴν διαβεβαίωσαν πὼς εἶναι «καλοπόδαρη». •Κι' ἔτσι τὰ πράγματα ἐπήγαιναν ὠραία... Ἄλλως θὰ ἐπλήρωνε τὶς βλαστήμιες γιὰ τὸ «κακὸ ποδαρικό» τῆς πρωτοχρονιάς...

Μὰ τὰ «ποδαρικά» καὶ τὰ «γούρια» δὲν εἶναι μόνο κάθε πρωτοχρονιά. Εἶναι καὶ κάθε πρωτομηνιά. Στὸ ἐμπόριο τὸ «ποδαρικό» εἶναι κάθε πρωτὴ. Προπάντων ὁ Ἑβραῖος ἔμπορος κρίνει τὴ δουλειὰ τῆς ἡμέρας ἀπὸ τὸν πρῶτο πελάτη. Δὲν πρέπει ὁ πρῶτος πελάτης νὰ φύγῃ χωρὶς νὰ φωνίσῃ. Ἄν, ὅμως, φύγῃ χωρὶς νὰ φωνίσῃ κάτι, τότε τὸ ποδαρικό εἶναι κακὸ καὶ ὅλη ἡ ἡμέρα θὰ πάῃ ἄσχημα στὸ ἐμπόριο τοῦ μαγαζιοῦ.

Αὐτὴ τὴν πρόληψη τὴν ἔχουν σὲ ὑπερβολικὸ βαθμὸ οἱ Ἑβραῖοι ἔμποροι τῆς Θεσσαλονίκης. Κ' οἱ πονηροὶ Ρωμηοὶ ξέρουν νὰ πάρουν κάτι πολὺ τὴν πρόληψη. Ὅταν θέλουν νὰ πάρουν κάτι πολὺ φθινόν, πηγαίνουν τὸ πρωτὸ μὸλις ἀνοίξῃ ἕνα Ἑβραϊκὸ μαγαζὶ. Ἀμέσως ἀρχίζουν τὰ παζάρια. Μὰ ὁ Ρωμηὸς ἐπιμένει νὰ πάρῃ τὸ πρᾶγμα κάτω ἀπὸ τὴν ἀξία του. Ὁ Ἑβραῖος διαμαρτύρεται, γιὰτί πραγματικὰ δὲν τὸν συμφέρει. Ὅταν, ὅμως, ὁ Ρωμηὸς κατέργῃρας κάνει πὼς θὰ φύγῃ χωρὶς νὰ φωνίσῃ, ἐνῶ εἶ-

ναι ὁ πρῶτος πελάτης τῆς ἡμέρας, ὁ Ἑβραῖος ἀποφασίζει... τὴ θυσία. Καὶ πωλεῖ τὸ πρᾶγμα κάτω τῆς ἀξίας του. Αὐτὸ, ὅμως, ἔχει βεβαιότητα ὅτι θὰ τοῦ φέρει γούρι καὶ ὅτι θὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ κερδίσῃ πολλά-πολλά χρήματα ἐκείνη τὴν ἡμέρα... Καὶ κερδίζει, γιὰτί κατορθώνει νὰ τοὺς γελᾷ ὄλους, ἐκτὸς τοῦ πρώτου!

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ «γούρια», ἀπὸ τὰ «ποδαρικά» καὶ ἀπὸ τὰ διάφορα «μασκώτ» καὶ «φειτῆ», ἔχουμε καὶ ἄλλο βασανὸ: τὸ «ματιάσμα». Αὐτὸ ἔχει φοβερὴ ἐπίδραση! Τὸ πρόσωπο ποὺ «ματιάζει», μπορεῖ νὰ φέρῃ μεγάλες δυστυχίες σ' ἄνθρωπους, ζῶα καὶ ἄψυχα... Μὲ τὸ «ματιάσμα» ἀρρωσταίνουν παιδιὰ, ψοφοῦν ζῶα, σπάζουν πιάτα, καταστρέφονται μηχανές, γκρεμίζονται ὀλόκληρες ἐπιχειρήσεις... Εἶναι περίεργο, μάλιστα, πὼς καὶ σοβαροὶ καὶ μορφωμένοι ἄνθρωποι τὸ πιστεύουν αὐτὸ.

Γι' αὐτὸ κι' ὁ κ. Α. Τανάγρας ἀγωνίζεται πὼς νὰ ἐξηγήσῃ τὴ «βασκανία» καὶ τὸ «ματιάσμα» καὶ καταφεύγει στὴν εὐρεση ἐνὸς μυστηριώδους ἀοράτου ὕγρου...

Βέβαια γιὰ τὸ «ματιάσμα» καὶ τὴν «βασκανία» ὑπάρχουν καὶ ἀντιφάρμακα. Ὑπάρχει μὴ εὐχὴ ποὺ διαβάζεται γιὰ τὸ «ματιάσμα». Μὰ ὑπάρχει καὶ σχετικὸ «ξόρκι», ὅπου τὸ μαυρομάτικο μαχαίρι εἶναι ἀπαραίτητο. Τὰ ξόρκια, ὅμως, ἔχουν καὶ πλατύτερο προορισμὸ. Θεραπεύουν καὶ πολλὰ ἀρρώστειες καὶ ἄλλα πράγματα. Συνορεύουν πολὺ καὶ μὲ τὰ μάγια...

Ἄς μὴ προχωρήσουμε, λοιπὸν, σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, γιὰτί θὰ τραβήξουμε σὲ πολὺ μακρὸς. Θὰ φτάσουμε στὴ Σολωμνικὴ καὶ ὡς τὴν μαγικὴ ἐκείνην λέξι «ἀ ν τ α κ ν τ ἀ μ π ρ α»...

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς πρωτομηνίες, μὴ μέρα ποὺ παίζει ρόλο μὲ γάλο στὴν τύχη τῶν ἀνθρώπων εἶναι καὶ ἡμέρα τῶν Θεοφανείων. Μὰ πιὸ πολὺ ἡ νύχτα τῆς γιορτῆς αὐτῆς.

Οἱ προληπτικοὶ καὶ μυημένοι στὰ μυστήρια αὐτὰ λένε πὼς τὴν νύχτα τῶν Θεοφανείων, σὲ μίαν ἀγνώστη στιγμή ἀνοίγει ὁ οὐρανός. Ἐκείνη τὴ στιγμή ὅτι προφάτῃ καὶ ζήτησῃ ἐκείνου ποὺ βλέπει αὐτὸ τὸ θέαμα, τῶναι ἀμέσως.

Ἄπάνω σ' αὐτὸ ὑπάρχουν καὶ δύο λαϊκὲς παραδόσεις. Μία ποὺ κυκλοφορεῖ στὴν Κόρινθο κι' ἡ ἄλλη στὴν Κέρκυρα.

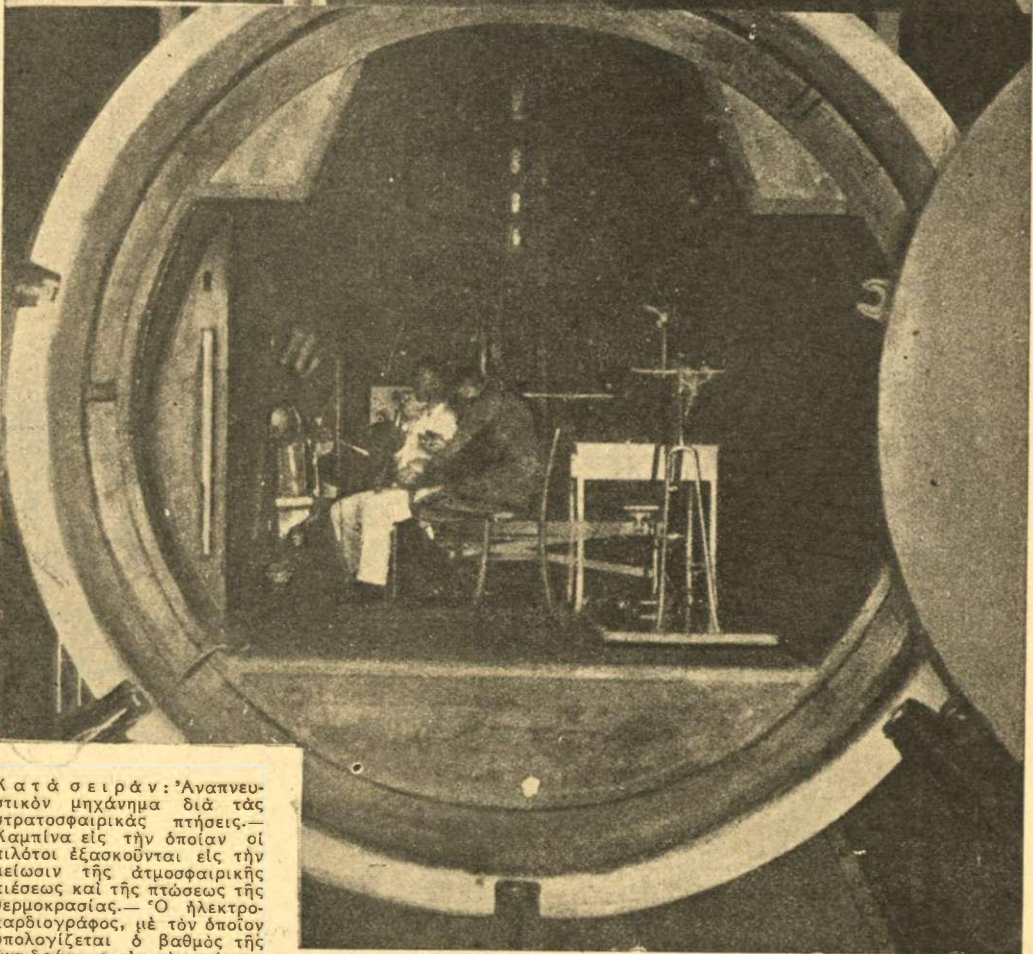
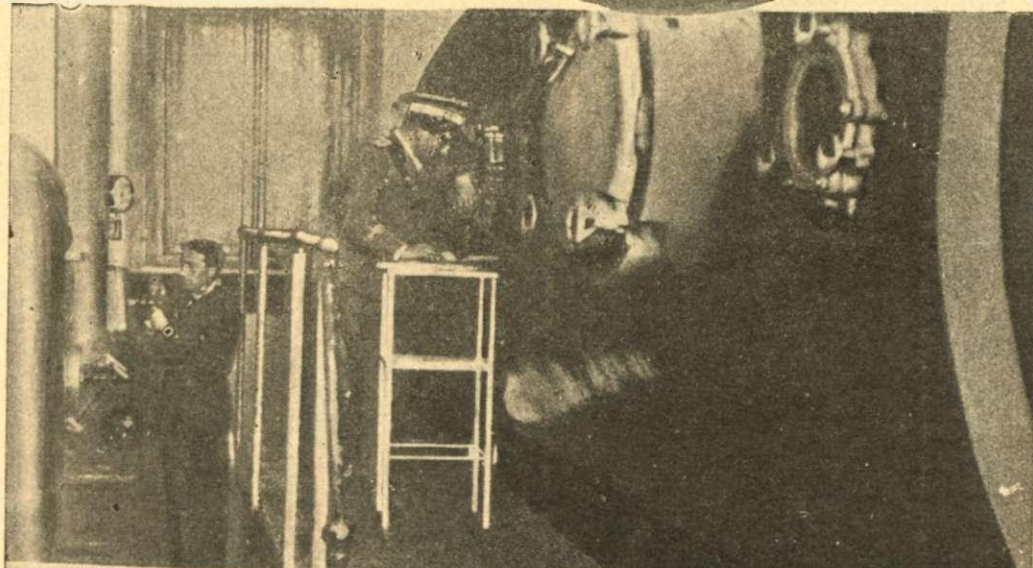

Σιραλοβφαιρικές ΠΤΗΣΕΙΣ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ - ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Σ Ε 4 Ω Ρ Ε Σ

Κατά σειράν: Άναπνευστικό μηχανήμα διά τας στρατοσφαιρικές πτήσεις.— Καμπίνα εις την οποίαν οι πιλότοι εξασκούνται εις την μείωσιν της ατμοσφαιρικής πίεσεως και της πτώσεως της θερμοκρασίας.— Ο ηλεκτροκαρδιογράφος, με τον οποίον υπολογίζεται ο βαθμός της αντιδράσεως εις την μείωσιν της ατμοσφαιρικής πίεσεως.

Είκοσι πέντε χρόνια πέρασαν από την εποχή που η ανθρωπότης, αφού κατώρθωσε να απολυτρωθή από τα δεσμά της βαρύτητας και να νικήση τους αιθέρες, προσπάθησε να επιβάλη οριστικά αυτό της τον μεγάλο θρίαμβο.

Τό 1910 υπήρξεν ή ήρωική εποχή της αεροπορίας. Οι πτητικές μηχανές της εποχής εκείνης συνετρίβοντο κάθε μέρα στο έδαφος, συμπαρασύροντας στο θάνατο τους ήρωικούς πρωτοπόρους της προόδου. Ο δρόμος που ακολουθήσε ή αεροπορία στην προέλασή της προς τό μέλλον είναι στρωμένος από πτώματα, και κάθε βήμα που έγινε προς τά εμπρός κόστισε πολύ αίμα και ακόμα περισσότερο χρυσάφι. Μά κοντά στα αποτελέσματα που επέτεύχθησαν μέσα σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα, οι θυσίες είναι τόσο μηδαμνές που εξαφανίζονται, χωρίς και να παύσουν να αποτελούν κάτι τό πάρα πολύ μεγάλο, για τό όποιον ή ανθρωπότης μπορεί να υπερηφανεύεται.

Στά 1909 ο Μπλερίο ήνωσε αεροπορικώς την Γαλλία με την Άγγλία, πετώντας πάνω από την Μάγχη. Η πτήση αυτή θεωρήθηκε σαν πραγματικό κατόρθωμα—καί ήταν άληθινά! Σήμερα, οι Άγγλοι Μπλάκ και Σκότ πήγαν από τό Λονδίνο στη Μελβούρνη σε λιγώτερο από τρεις μέρες, κι' οι Γάλλοι πάλι Κοντός και Ροσσί διήνυσαν δέκα χιλιάδες χιλιόμετρα χωρίς κανένα ένδιάμεσο σταθμό, εκάλυψαν δηλαδή μιάν απόσταση από ένα οποιοδήποτε σημείο του Ήσημερινοῦ Ἰσάμε τον πόλο. Καί οι επιδόσεις αυτές, που τόσο τις θαυμάζουμε, θα ξεπεραστούν μέσα σε ελάχιστο καιρό, αφού από τώρα άρχισε να μελετάται ή διοργάνωση ενός άγώνος ταχύτητας γύρω στη Γη, με ένδιάμεσους 23 σταθμούς κι' ένας άλλος πάλι άγών κατά τον όποιον οι αεροπόροι θα κάνουν τό γύρο της Γης χωρίς ένδιάμεσο σταθμό, τροφοδοτούμενοι με βενζίνη και λάδι εν πτήσει από άλλα αεροπλάνα που θα τους περιμένουν σε καθορισμένα από πριν μέρη.

Αν αυτές οι επιδόσεις σε απόσταση πτήσεως είναι αξιοθαύμαστες, πιο καταπληκτικές είναι οι επιδόσεις που επέτεύχθησαν στις πτήσεις ταχύτητας και άνόδου. Σε ό,τι αφορά τις πτήσεις ταχύτητας ο Ίταλος άνθυπασπιστής Άντζέλο έχει υπερβή την ώριαία ταχύτητα των έπτακοσίων χιλιομέτρων, πάνω σε μία βάση ενός μιλλίου που την εκάλυψε τέσσαρες φορές. Πρέπει να σημειωθή πως ή τεχνική των πτητικών μηχανών απέδειξε ότι τα υδροπλάνα, λόγω της ειδικής κατασκευής τους, είναι πολύ πιο γρήγορα από τα αεροπλάνα, και πράγματι τό ρεκόρ του Άντζέλο έχει σημειωθή επί υδροπλάνου. Έν τῷ μεταξύ οι Άγγλοι, που ανέκαθεν άμφισβήτησαν στην Ίταλία τό ρεκόρ της ταχύτητας, κατασκευάζουν δυό υδροπλάνα, που υπολογίζεται ότι θα υπερβούν την ώριαία ταχύτητα των 800 χιλιομέτρων, ένῳ οι Γάλλοι και οι Άμερικανοί στρέφουν την προσοχή τους στη βελτίωση της ταχύτητας των αεροπλάνων.

Ο αυτός άνταγωνισμός παρατηρείται και για τό ρεκόρ ύψους τό όποιον άμφισβητοῦν όλα τά προηγμένα αεροπορικώς κράτη. Ήδη τό ρεκόρ αυτό έχει υπερβεί τις 14000 μέτρα και έλπίζεται ότι θα φθάση ακόμα ύψηλότερα, όσο τουλάχιστον και τό ρεκόρ των στρατοσφαιρικών αεροστάτων των οποίων οι προσπάθειες για την κατάκτηση των αιθέρων έχουν πληθυνθή τώρα τελευταία.

Όπως, όμως, είχαν μαντεύσει οι πρώτοι θεωρητικοί της αεροπορίας, και όπως πιστεύουν και οι σημερινοί ειδικοί, οι τρεις αυτές επιδόσεις, της ταχύτητας, του ύψους και της απόστασεως είναι κατά βάθος ένα και τό αυτό πράγμα, κι' ότι ο συνδυασμός τους, όταν επιτευχθή με τρόπον ικανοποιητικό θα λύση οριστικά τό τεράστιο πρόβλημα της αεροπορίας. Τή λύση αυτή θα την δώση ή «στρατόσφαιρα», ή λέξη αυτή που έγινε της μόδας από την εποχή της αναβάσεως του καθηγού του Πικάρ, με τό ειδικής του έμπνευσεως αερόστατο, και που όμως εξακολουθεί να παραμένει μυστηριώδης για την μεγάλη μάζα του κοινού.

Οι αεροναῦται από πολλοῦ είχαν προσπαθήση να φθάσουν με τά σφαιρικά αερόστατά τους όσο ψηλότερα μπορούσαν, ώθούμενοι από την πε-

ακόμη τη γενικώτερη ιστορία της ανθρωπότητος, όπου μόνον οι δολότελα ξεχωριστοί ανθρωπίνι τύποι μπορούν να διεκδικήσουν μία θέση. Γιατί ο μονόφθαλμος αυτός αεροπόρος, που εκάλυψε δυό φορές ολομόναχος στο αεροπλάνο του τον γύρο του κόσμου, έχει γίνει «ο έξερευνητής της στρατοσφαιρας» και έχει αφιερώσει την ζωή του ολόκληρη στη μελέτη των πτήσεων στα ύψηλά στρώματα της στρατοσφαιρας, των πτήσεων αυτών από τις οποίες εξαρτάται τό μέλλον και ή εξέλιξη της αεροπορίας.

Οι αερόσφαιρικές πτήσεις στην στρατόσφαιρα παρουσιάζουν καταπληκτικά πλεονεκτήματα απέναντι των συνηθισμένων σημερινών πτήσεων που εκτελούνται συνήθως σε ύψος 1000—2000 μέτρων. Κι' οι λόγοι αυτών των πλεονεκτημάτων είναι ευνόητοι.

Ο κυριώτερος απ' αυτούς τους λόγους είναι τό ότι στην στρατόσφαιρα, όπως είναι γνωστό, ή ατμοσφαιρική πίεση είναι ελάχιστη και τό αεροπλάνο δέν βρίσκει μεγάλη αντίσταση, όποτε ή ταχύτης του αυξάνεται σε καταπληκτικό πράγματι σημείο. Έτσι τό αεροπλάνο που χρησιμοποιεί ο Πόστ, δέν μπορεί να υπερβή τό κανονικά ύψη των πτήσεων τά 250 χιλιόμετρα την ώρα. Λοιπόν, τό ίδιο αυτό αεροπλάνο, σε ύψος 10000 μέτρων ανέπτυξε την ταχύτητα των 450 χιλιομέτρων, πράγμα που αποδεικνύει τον τεράστιο ρόλο που παίζει ή αντίσταση του άέρος στην ανάπτυξη της ταχύτητας. Έτσι τό υδροπλάνο του Ίταλου άνθυπασπιστού Άτζέλο, που κατέχει τό παγκόσμιο ρεκόρ με ταχύτητα 700 χιλιομέτρων την ώρα, άν μπορούσε να φθάση στο ύψος όπου πέταζεν ο Πόστ, θα υπερέβαινε ασφαλώς ώριαία ταχύτητα χιλίων χιλιομέτρων.

Ένα άλλο τεράστιο πλεονέκτημα των στρατοσφαιρικών πτήσεων είναι τό ότι τα αεροπλάνα δέν διατρέχουν έκει κανένα από τους ατμοσφαιρικούς εκείνους κινδύνους που προκαλούν τόσες καταστροφές στις συνηθισμένες πτήσεις. Πράγματι, στην στρατόσφαιρα, που δέν υπάρχουν ούτε σύννεφα ούτε υδρατμοί, δέν υπάρχουν και καταιγίδες, ούτε βροντές, ούτε αστραπές. Μιά αιώνια αίθρα βασιλεύει έκει πάνω, και τό αεροπλάνο προχωρεί χωρίς κανένα απολύτως εμπόδιο, εκτός από τον άνεμο που φυσά, και μάλιστα πολύ δυνατά.

Με τις στρατοσφαιρικές πτήσεις αποφεύγεται και ένα άλλο μειονέκτημα των συνηθισμένων πτήσεων, που κάθε μέρα γίνεται και απειλητικώτερο. Τώρα τελευταία έχουν πληθυνθή σε επικίνδυνο σημείο οι συγκρούσεις αεροπλάνων εν πτήσει. Καί τό πράγμα γίνεται εδεξιγητο σαν αναλογισθούμε ότι κατά τά πέντε τελευταία χρόνια ή έμπορική αεροπορία πήρε τέτοια ανάπτυξη ώστε ή ζώνη των 1000—2000 μέτρων, που συνήθως εκτελούνται οι έμπορικές πτήσεις, έχει γίνει πραγματικά πολυσύχναστη, όπως συμβαίνει με τις μεγάλες κεντρικές σιδηροδρομικές γραμμές. Γι' αυτό και οι συγκρούσεις πολλαπλασιάζονται, ένῳ άν γενικευθούν μία μέρα—πως ασφαλώς θα συμβή— οι στρατοσφαιρικές πτήσεις τά δυστυχήματα αυτά θα λιγοστεύουν. Μάλιστα, υπάρχει ένα σχετικό σχέδιο κατά τό οποίο θα ρυθμίζεται ή έναέριος κυκλοφορία, ούτως ώστε τά εκτελούντα τοπικές φώσεως συγκοινωνία αεροπλάνα—σαν τά άκτοσλοϊκά πλοία—θα Ιπτανται στο κανονικό ύψος τῶς 1000—2000 μέτρων, ένῳ τά εκτελούντα μεγάλες πτήσεις αεροπλάνα θα παίρνουν την στρατοσφαιρική δόδο.

Αυτά είναι τά κυριώτερα από τά πλεονεκτήματα που αναγκάζουν σήμερα τον αεροπορικό κόσμο να στρέψη την προσοχή του ολόκληρη προς τις στρατοσφαιρικές πτήσεις, που θα λύσουν οριστικά τό πρόβλημα της αεροπορίας όπως αυτό έχει διαμορφωθή προσφάτως. Κι' έτσι σήμερα τά μεγαλειότερα έργαστάσια κατασκευής αεροπλάνων έχουν ειδικά συνεργεία μηχανικών, που άσχολούνται άποκλειστικά με τη μελέτη και την κατασκευήν στρατοσφαιρικών αεροπλάνων, ένῳ ο Ουίλυ Πόστ, ο «επτάμενος μονόφθαλμος» της Άμερικής, εξακολουθεί τις πτήσεις τους υπεράνω της βορειοαμερικανικής ήμισφαιρας.

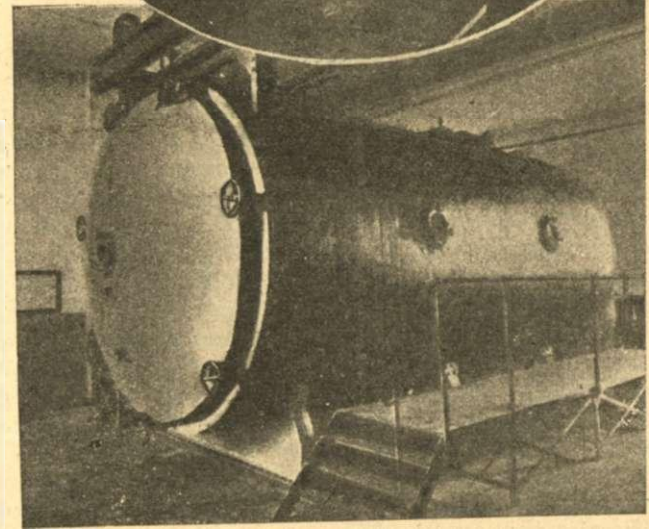
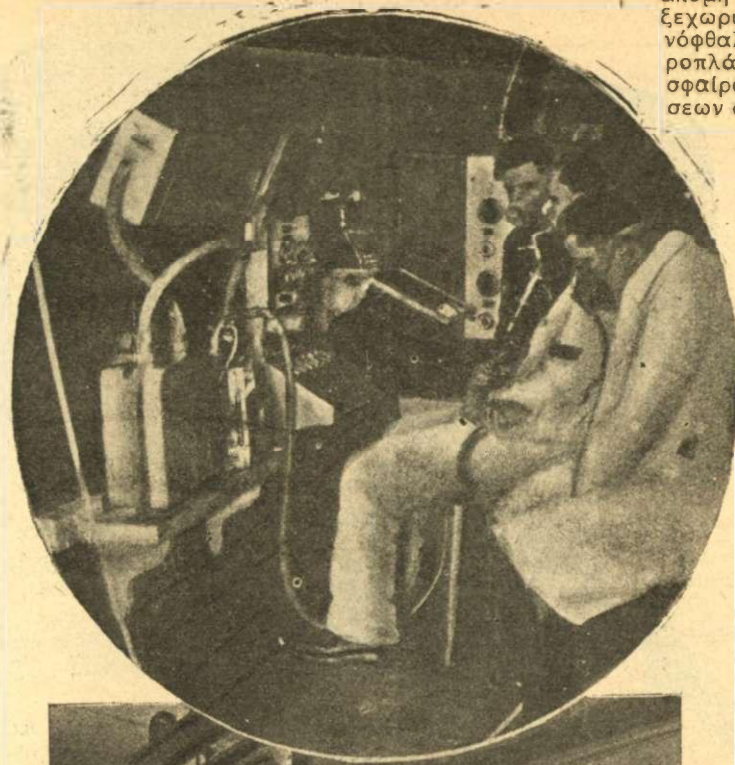
Ο «επτάμενος μονόφθαλμος» τρεις φορές ήδη προσεπάθησε να πετάξη σε ύψος 10000 μέτρων από τον Άγιο Φραγκίσκο στην Νέα Υόρκη, εκτελώντας ολόκληρη την πτήση με ταχύτητα 450 χιλιομέτρων την ώρα. Δέν κατώρθωσε ακόμα να φέρη εις πέρας τό σκοπό του, κι' αναγκάσθηκε και τις τρεις φορές να προσγειωθή χωρίς να φθάση στο τέλεσμα του ταξειδιού του. Παρ' όλα αυτά τό ότι κατώρθωσε είναι ήδη αξιοθαύμαστο και δέν υπάρχει καμμία άμφιβολία ότι ή έπιμονή του θα θριαμβούση στο τέλος, εκτός άν καταπέση κι' αυτός μία μέρα από τους αιθέρας, μέσ' Ικαρος που σπάσαν εαφνικά τά φερά του...

Όταν πιά μία μέρα επιβληθούν οριστικά οι στρατοσφαιρικές πτήσεις, ο ταξειδιώτης θ' άνεβαίνη στο αεροπλάνο, που θα άνυψώνεται άμέσως σε ύψος 10000 και 15000 μέτρων και θα δρμά ύστερα σαν βέλος πάνω από τον άτλαντικό, προς την Νέα Υόρκη, που θα φθάνη τέσσαρες ώρες μετά την άναχώρησή του από την πρωτεύουσα της Άγγυλλας! Τέσσερες ώρες για να καλυφθή μία απόσταση που τά ταχύτερα υπερωκεάνεια την καλύπτουν σε πέντε μέρες, και που λίγοι αεροπόροι—άθληται, που πήγαν αεροπορικώς από την Παλιά στη Νέα ήπειρο, χρειάσθηκαν έικοσι και τριάντα ώρες για να την καλύψουν! Καί τότε ο γύρος του κόσμου θα είναι ζήτημα ένός εικοσιτετραώρου.

Πρέπει, όμως, να λεχθή ότι οι στρατοσφαιρικές πτήσεις δέν άπαιτούν μόνο ειδικές μηχανές, κατάλληλες να πειάζουν μέσα σε συνθήκες δολότελα ιδιαίτερες. Κι' οι αεροπόροι πρέπει να είναι ειδικώς προετοιμασμένοι, γιατί ένας άνθρωπος είναι άδύνατον να ζήση σε ύψος 10000—15000 μέτρων. Η ελάχιστη ατμοσφαιρική πίεση θα κάνει τις φλέβες του να διαρραγούν από την πίεση του αίματος της καρδιάς που είναι ρυθμισμένη να κυκλοφορη με την πίεση μιας ατμοσφαιρας.

Γι' αυτό ο Ουίλυ Πόστ, καθώς και οι άλλοι αεροπόροι, που συνηθίζονται για την κατάκτηση του ρεκόρ του ύψους, είναι έμφω διασμένοι με ειδικές συσκευές, που τους επιτρέπουν να ζουν υπό τις συνθήκες που επικρατούν στην στρατόσφαιρα. Έτσι ο Πόστ υπαίνει ολόκληρος σε ένα σκάφανδρο, και κλίνεται άσροσεγώς μέσα στην καμπίνα του αεροπλάνου του, που διάφορες συσκευές διατηρούν ένιαία θερμοκρασία, κανονική πίεση μιας ατμοσφαιρας και τροφοδοτούν τον αεροπόρο με τό απαραίτητο δξυγόνο για την άναπνοή του. Για τις σημερινές στρατοσφαιρικές πτήσεις χρειάζεται εξαιρετική κράση για να μπορέση κανένας ν' άνθήξη. Άθριον, όμως, όποτε τά στρατοσφαιρικά αεροπλάνα θα συμπεκνωθούν και θα παραλαμβάνουν έικοσι και περισσότερους επιβάτας για να τους μεταφέρουν από τη μιάν άκρη του κόσμου στην άλλη, οι επιβάτες αυτοί θα έχουν όλες τις άνέσεις, και πετώντας σε ύψος δέκα πέντε χιλιάδων μέτρων πάνω από την πεζή ανθρωπότητα, δέν θα αναλογίζονται τους κόπους και τις θυσίες που χρειάσθηκαν για να κατανικήθη ή στρατόσφαιρα.

FEDERIGO VALLI

Κατά σειράν: Μηχανήματα δοκιμής των αεροπόρων διά τας αντιδράσεις του οργανισμού των εις την ατμοσφαιρική πίεση και την πίεση της θερμοκρασίας.— Έξωτερική άποψη της ειδικής καμπίνας των δοκιμών.

ριέργεια ή από την έπιθυμία να δημιουργήσουν ένα ώραίο ρεκόρ. Οι πραγματικά, όμως, έπιστημονικές αναβάσεις στην στρατόσφαιρα έγκαινιάσθηκαν από τον Βέλογο καθηγητή Πικάρ, που ήθελε να εξακριβώση τί άκριβώς συνέβαινε με τις «κοσμικές» λεγόμενες άκτίνες. Ως γνωστόν οι σημερινοί πειραματισται, που άσχολούνται με την άκτινένεργεια (άκτίνες Ραϊντγκεν, άκτίνες ραδίου, έρτζιανά κύματα ασυρμάτου κτλ.) έχουν παρατηρήσει ότι τά όργανα μετρήσεως που χρησιμοποιούν σημειώνουν την ύπαρξη ώρισμένων μυστηριωδών άκτινών, των οποίων την προέλευση δέν μπορούν να εξηγήσουν. Τό γεγονός αυτό κατέληξε στο σχηματισμό μιας θεωρίας κατά την οποία τό άπειρο που μας περιτριγυρίζει εκτοξεύει διαρκώς άκτίνες δια τις ιδιότητες των οποίων δέν ξέρουμε ακόμα απολύτως τίποτα. Άκριβώς δέ για να μελετηθή τις ιδιότητες αυτών των άκτινών, άπεφάσισε ο Πικάρ να άνέβη στην στρατόσφαιρα, όπου τις παρατηρήσεις του δέν θα τις παρεμπόδιζε ο ατμοσφαιρικός άέρας με τους υδρατμούς και τις άλλες άκαθαρσίες γήινης προελεύσεως.

Οι έπιστημονικοί καρποί αυτής της αναβάσεως υπήρξαν τέτοιοι, που τό παράδειγμα του Πικάρ μιμήθηκαν πολλοί άλλοι έπιστήμονες, μερικοί από τους οποίους πλήρωσαν με την ζωή τους τό υπέροχο τόλμημα, που κοσμάδικό σκοπό είχε την προόδο της έπιστήμης και τό καλό της ανθρωπότητος. Αυτό συνέβηκε με ένα από τά ρωσικά στρατοσφαιρικά αερόστατα, που άγνωστο γιατί κατέπεσε από ύψους 18000 μέτρων συντρίβοντας τά τρία μέλη της αποστολής. Παρ' όλα αυτά οι στρατοσφαιρικές αναβάσεις καθημερινως πληθύνονται, με την διαφοράν ότι τά αεροπλάνα άρχισαν να συναγωνίζονται τά αερόστατα στην επικίνδυνη έξερευνηση της χαώδους εκτάσεως της στρατοσφαιρας.

Ένα από τά μεγαλειότερα ονόματα της αεροπορίας είναι τοῦ Ουίλυ Πόστ, του «επτάμενου μονοφθαλμου» όπως άπεκλήθη από τους συμπατριώτες του Άμερικανούς. Ο Πόστ δέν είναι ένας από τους αεροπόρους εκείνους των οποίων τά ονόματα είναι πασίγνωστα και που έπέδειξαν να έπιτύχουν άθλητικής φύσεως τουλάχιστον επιδόσεις. Τό όνομά του δέν θ' άνήξη μόνο στην ιστορία της αεροπορίας, αλλά και σ' αυτή

Ναρκωτικά
και
τοξικομανείς

Στους δρόμους, τὰ κέντρα, παντού, κυκλοφορούν μερικοί παράδοξοι ζητιάνοι που προκαλούν τὴ φρίκη καὶ τὸν ἀποτροπιασμό. Είναι χλωμοί, σωστά φαντάσματα, με σβυσμένο βλέμμα καὶ μ' ἄφθονα γένηα στὸ πρόσωπό τους. Είναι οἱ περίφημοι «πρεζάκηδες» κι' οἱ «χοχλαράκηδες». Οἱ πρῶτοι είναι τὰ θύματα τῆς κοκαΐνης. Οἱ δεύτεροι τοῦ χασίς. Ἐκτός αὐτῶν, όμως, ὑπάρχουν ἀκόμη οἱ αἰθερομανεῖς, οἱ μορφινομανεῖς, τὰ θύματα τῆς ἠρωΐνης, τοῦ βερονάλ, τοῦ χασισέλαιου. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ θύματα τοῦ πεγιάτ τοῦ πιὸ τρομεροῦ δηλητηρίου. Ὅλοι τους εἶναι χαμένοι στὸν μυστηριώδη κόσμο τῶν παραισθήσεων. Ὅλοι τους ἔχουν μιὰ ἐπιθυμία: τ' ἀγαπημένο τους ναρκωτικό. Ζοῦν μακριὰ ἀπὸ κάθε χαρὰ, ἀπὸ κάθε εὐτυχία. Ὁνειρεύονται κι' ὑποφέρουν. Ζητιανεύουν ὄχι γιὰ νὰ φάνε, ἀλλὰ γιὰ ν' ἀγοράσουν τὴν «πρέζα» ἢ τὴν «τσικα» τους. Ὁ κόσμος τοὺς κυττάζει με τρόμο κι' ἀποτραβιέται με φρίκη. Τους φοβάται ὅπως τοὺς λεπρούς. Ὁ «πρεζάκιος» εἶναι καμιά φορά ἐπικίνδυνος. Μπορεῖ νὰ σπασκοτώσει ἀπὸ τὴν ἀπελπισία του, πού δὲν τοῦ δίνει λεπτά ν' ἀγοράσει τὸ ναρκωτικό του. Κάθε μέρα πρέπει νὰ πάρη τὸ «σκονάκι» του. Διαφορετικὰ ὑποφέρει: Κυλιέται καταγῆς, οὐρλιάζει καὶ πεθαίνει πολλές φορές ἀπὸ τὴν ἀγνία του. Είναι ὁ σκλάβος τῶν τεχνητῶν Παραδείσων. Είναι τὸ θῦμα τους, σωτηρία γι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει.

Σκέφτηκατε, όμως, ποτὲ πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ γίνη τοξικομανής; Αὐτὴ τὴν ἐρώτηση κάναμε στοὺς εἰδικούς ἀστυνομικούς τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας. Ὁ κ. Ἀρχιμανδρίτης, ὁ ὁποῖος φημίζεται γιὰ τὶς ἐρευνές του κι' ἔχει γράψει ἕνα σωρὸ ἄρθρα γιὰ τοὺς τοξικομανεῖς, μᾶς ἀπάντησε χωρὶς νὰ διστάσῃ:

— Ἀπὸ μίμηση! Ἀπὸ ἀνάγκη νὰ ξεχάσῃ κανεὶς μιὰ θλίψη του. Ἀκόμη κι' ἀπὸ περιέργεια.

— Σὲ πόσες κατηγορίες διαιροῦνται οἱ τοξικομανεῖς;

— Ἡ ἀστυνομία τοὺς ἔχει κατατάξει σὲ δύο κατηγορίες. Στους ἀριστοκράτες καὶ στοὺς ἀλλήτες. Οἱ τελευταῖοι φιλοξενοῦνται τακτικὰ στὰ κρατητήρια τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας, πού γίνονται ἔτσι στέγη τους.

— Κι' οἱ πρῶτοι;

— Ὁμολογοῦμε ὅτι αὐτὴ ἡ ἐρώτηση εἶναι ὑπερβολικὰ ἀδιάκριτος. Ξεχνάτε λοιπὸν τὰ περίφημα «σπίτια τοῦ ἔρωτος», τὴ «βίλλα τῶν ρόδων» τὸν «μαῦρο βασιλῆα καὶ τὸ χαρέμι του»; ὁ ὁποῖος εἶχε ἀπασχολήσει μάλιστα καὶ τὶς στήλες τῶν ἡμερηθίων; Ὁ ἀριστοκράτης τοξικομανής ἔχει ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ κρύβῃ τὸ «βίτσι» του. Ὁ ἀλλήτης ἀναγκάζεται νὰ καταφύγῃ στὰ βαγόνια τοῦ σιδηροδρόμου κι' ἔκει τὸν βρίσκουν πολλές φορές πεθαμένον οἱ πόλισμαν. Ἐχουν γραφῆ τόσα πολλὰ γιὰ τ' ἀνατριχιαστικὰ «βαγόνια τοῦ θανάτου»...

— Ὁ τοξικομανής ἀρχίζει πάντα νὰ συνηθίξῃ τὴ χρήση τῶν ναρκωτικῶν ἀπὸ τὸ χασίς. Ἀπὸ ἕνα τσιγάρο με ὄπιο: τὸ «τσιγαρλίκι». Κάθε τέτοιο τσιγάρο ἔχει δύο, τρεῖς «τσικες» χασισιοῦ, ἢ σκόνη ὀπίου ἀνακατεμένη με τὸν καπνὸ, ὅπως συμβαίνει σὲ μερικὰ αἰγυπτιακὰ τσιγάρα... Καπνί-

ζεται φυσικὰ ὅπως καὶ τ' ἄλλα με τὴ διαφορά ὅτι προδίδεται ὁ τοξικομανής ἀπὸ τὴ μυρωδιά τοῦ καπνοῦ. Τὸ χασίς μυρίζει σὰν καμένο λιβά-

νι. Τὶς πρῶτες φορές, βέβαια, δὲν καταλαβαίνει τίποτε. Αἰσθάνεται μονάχα μιὰ ζάλη καὶ τοακίζονται τὰ νεῦρα του. Ἐπειτα, ὅταν ὁ ὄργανισμός του ἀρχίξῃ νὰ δηλητηριάζεται τότε τὸ χασίς κάνει τὴν ἐπίδρασή του. Ὁ χασισοπότης κυριεύεται συνήθως ἀπὸ μιὰ μεγάλῃ εὐθυμία. Νομίζει ὅτι πετᾶει στὰ σύννεφα καὶ ὅτι δὲν ἔχει καμιά σχέση με τὶς θλίψεις καὶ τὶς ἀπογοητεύσεις τῶν ἐγκοσμίων. Αὐτὴ ἡ κατάσταση διαρκεῖ μιὰ-δύο ὄρες. Ἐπειτα τὰ νεῦρα του παραλύουν, οἱ κλειδώσεις του τσακίζονται καὶ πέφτει σὲ μιὰ κατάσταση ἀποχανώσεως. Τότε τὸν κυριεύει ἡ ἐπιθυμία νὰ φάῃ γλυκὰ καὶ νὰ πιῇ σιρόπια. Ὅταν συνέλθῃ εἶναι πειὰ σωστὸ πτώμα. Τὸ πρόσωπό του εἶναι χλωμὸ σὰν τοῦ πεθαμένου, τὰ μάτια του ἔχουν χωθῆ στὶς κόγχες τους καὶ τὸ μυαλό του ἔχει σταματήσει νὰ λειτουργῇ. Ἐπειτα, όμως, ἀπὸ λίγες μέρες τὸ «τσιγαρλίκι» δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ. Δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ναρκώσῃ. Ὁ ὄργανισμός του ζητάει περισσότερη δόση δηλητηρίου. Ἀναγκάζεται, λοιπὸν, νὰ καταφύγῃ στοὺς «τεκέδες» γιὰ νὰ «φέρῃ μιὰ βόλτα τὸ λουλά». Ὁ «λουλάς» εἶναι μιὰ μικρογραφία τοῦ «ναργιλῆ». Είναι φτιαγμένος ἀπὸ ἰνδικὸ καρύδι κι' ἔχει ἕνα δὺο καὶ τρία καλάμια, τὰ «μαρκούτσια». Στὸ ἔσωτερο τοῦ καρυδιοῦ βάζουν νερό. Στὸ πάνω μέρος του βάζουν κάρβουνα κι' ἀπάνω ἔκει τοποθετοῦν τὸ χασίς. Οἱ τοξικομανεῖς κάθονται γύρω ἀπὸ τὸ «λουλά» κι' ἕνας-ἕνας ἀρχίζουν νὰ τραβοῦν ἀπὸ μιὰ «τζούρα» (ρουφηξιά), τρώγοντας σῦκα καὶ καρύδια γιὰ νὰ εἶναι νοστιμώτερη! Ἐχουν πιά γίνεῖ «χοχλαράκηδες». Ὅταν τοὺς «πάρουν τὰ ντουμάνια» (οἱ καπνοὶ τοῦ χασίς) καὶ γίνουνη «μαστούρηδες» (ζαλισθοῦνη) ἀρχίζουν τότε τὰ «τραγοῦδια τοῦ μπαγλαμά». Ὅριστε ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ τραγοῦδια, πού εἶναι σήμερα τῆς... μόδας:

«Χαρμάνης» εἶμαι ἀπ' τὸ πρωτὶ, πᾶω νὰ τὴ «φουμάρω». Θὰ προτιμήσω νὰ χαθῶ, τὸ «μαῦρο» δὲν τ' ἀφήνω. Κι' ὅπου θὰ βρισκῶ «ναργιλῆ», τίς «τζούρες» μου θὰ πίνω!

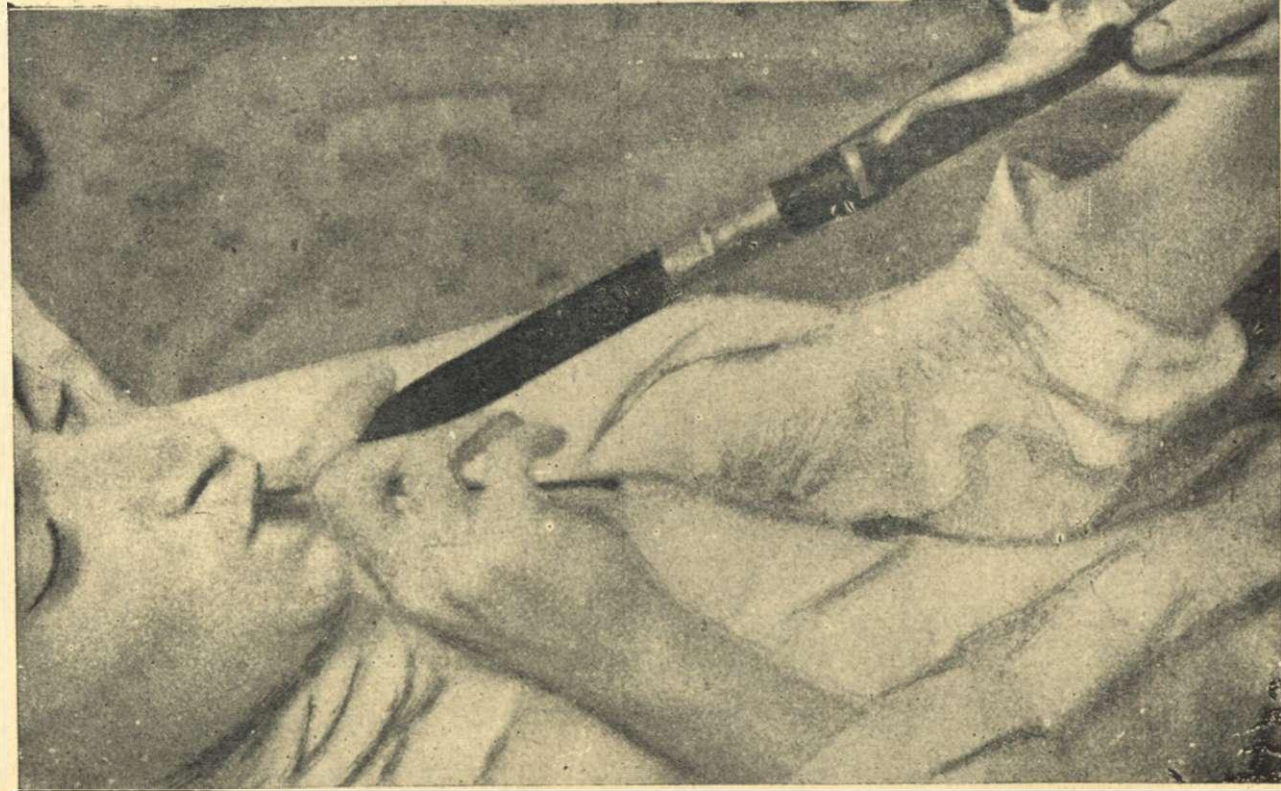
— Ὅσο γιὰ τὸ «μπαγλαμάκι» εἶναι μιὰ μικρογραφία τοῦ μαυτολίνου με τρεῖς χορδές, πού βγάζει ἕνα λεπτὸ καὶ μελαγχολικὸ ἦχο πού σοῦ ραγίζει τὴν καρδιά. Ὁ τοξικομανής, όμως, δὲν ἀργεῖ νὰ συνηθίσῃ καὶ τὸ «λουλά». Ἀναγκάζεται, λοιπὸν, νὰ πάρῃ ἄλλο δηλητήριο: τὴν κοκαΐνη. Τὴν ξέρετε αὐτὴ τὴν ἐγκληματικὴ «κοκό», τὸν «λευκὸ δαίμονα»; Εἶναι τὸ μόνο εἶδος πού κυκλοφορεῖ εὐρύτατα σ' ὅλο τὸν κόσμον. Θὰ τὴν βρῆτε στὴν τσάντα τῆς κοσμικῆς κυρίας πού πληττεῖ, στὸ καμαρίνι τῆς θεατρίνας, στὸ προσκέφαλο τῆς γυναίκας τοῦ ἡμικόσμου. Είναι μιὰ λεπτὴ σκόνη κρυσταλλικῆ, ἢ ὁποῖα ρουφιέται με τὴ μύτη καὶ προκαλεῖ μιὰ ὑπερβολικὴ εὐαισθησία. Πολλοὶ «πρεζάκηδες» τρώνε ἀκόμη καὶ τὸ χαρτί πού περιέχει τὴ «δόση» τους, τὴν «πρέζα» ἢ τὸ «σκονάκι» τους, γιὰ νὰ μὴ πάῃ χαμένος οὔτε ἕνας κόκκος τοῦ δηλητηρίου. Τὰ ὄνειρα τῆς κοκαΐνης εἶναι πάντοτε εὐχάριστα κι' ἡδονικά. Ὁ «πρεζάκιος» πλέει σ' ὄκεανούς εὐτυχίας κι' ἡδονῆς. Γι' αὐτὸν ὁ

ἔρωσ εἶναι ἡ κοκαΐνη. Ἐτσι ἐξηγεῖται κιόλας, γιατί οἱ τοξικομανεῖς ἀπεχθάνονται τὶς γυναῖκες. Ἡ χρήση, όμως, τῆς κοκαΐνης κάνει τὸ δέρμα τόσο εὐαίσθητο ὥστε οἱ ἄνδρες δὲν τολμοῦν νὰ βάλουν ξυράφι στὸ πρόσωπό τους. Προτιμοῦν νὰ μένουν ἀζύριστοι. Κι' αὐτὸ εἶναι τὸ διακριτικὸ τῶν «πρεζάκηδων»: ἡ χλωμάδα καὶ τὰ γένηα! Ὁ «λευκὸς δαίμων» ἔχει ἀκόμη τὸ κακὸ, ὅτι κυριεύει τόσο τὸν ὄργανισμό, ὥστε τὴν ὠρισμένη ὥρα ὁ τοξικομανής πρέπει νὰ πάρῃ τὴν «πρέζα» του. Διαφορετικὰ ἐξαγριώνεται, κυλιέται καταγῆς, σπαρταράει, βγάζει ἀφροὺς ἀπὸ τὸ στόμα του, οὐρλιάζει καὶ καμιά φορά κρεμιέται ἀπὸ τὴν ἀπελπισία του ἢ χτυπάει τὸ κεφάλι του στὸ τοῖχο!

— Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ἀρχίζουν νὰ τὸν βασανίζουν οἱ παραισθήσεις. Συνήθως οἱ τοξικομανεῖς βλέπουν φείδια νὰ εἶναι κολλημένα στὸ σῶμα τους καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ τοὺς δαγκώσουν. Γιὰ νὰ τὰ διώξουν βγάζουν τὰ ρούχα τους καὶ κυλιοῦνται καταγῆς μέσα στὰ νερά καὶ στὶς λάσπες. Στὰ κρατητήρια τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας, καθὼς μᾶς διηγῆθηκαν, ἕνας «πρεζάκιος» μιὰ φορά χώθηκε μέσα στὶς ἀκαθαρσίες γιὰ νὰ διώξῃ τὰ φείδια πού τὸν δάγκωναν. Ἄλλοι πάλι βούλωναν με λάσπη ὅλες τὶς τρύπες τῶν τοίχων γιατί μέσα σ' αὐτὲς βλέπουν κεφάλια φειδιῶν! Τὶς ἴδιες παραισθήσεις ἔχουν κι' οἱ γυναῖκες. Εἶν' ἀνατριχιαστικὸ τὸ θέαμα μιᾶς τοξικομανοῦς. Μιὰ τέτοια γυναῖκα εἶναι τὸ πιὸ δυστυχισμένο πλάσμα τῆς δημιουργίας.

— Μετὰ τὴν κοκαΐνη ὁ τοξικομανής παίρνει ἠρωΐνη, ἢ ὁποῖα τὸν ἐξαγριώνει καὶ τὸν κάνει παράφρονα. Ἐπειτα ἀκολουθοῦν ὅλα τ' ἄλλα ναρκωτικά, πού ὀδηγοῦν αὐτοὺς τοὺς δυστυχισμένους στὰ ψυχιατρεῖα, ἢ στὰ μοιραῖα «βαγόνια τοῦ θανάτου». Τὸ λαθρεμπόριο τῶν ναρκωτικῶν διενεργεῖται σὲ μεγάλη κλίμακα καὶ στὸν Παλῆθ καὶ στὸ Νέο Κόσμο. Μάταια τὸ εἰδικὸ γραφεῖο τῆς Γενεῦσης ἐκδίδει αὐστηρὲς διαταγὲς γιὰ τὸν περιορισμὸ τῶν ναρκωτικῶν κι' ἀδίκως προσπαθεῖ νὰ τὸν περιορίσῃ ἢ εἰδικὴ ὑπηρεσία τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας κάθε κράτους. Στὴ Γερμανία, λειτουργοῦν δύο ἐργοστάσια κατασκευῆς ναρκωτικῶν... γιὰ φαρμακευτικὴ χρήση. Στὴ Γαλλία ἐπίσης τὸ ἴδιο, καθὼς καὶ στὴν Ἰαπωνία καὶ σ' ἄλλες χώρες. Ὁ περιορισμὸς Ρωσὲλ πασᾶς, ὁ διευθυντῆς τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀστυνομίας, μάλιστα, σ' ἕνα τελευταῖο βιβλίο του παρουσιάζει τὴν Ἑλλάδα ὡς τόπο λαθρεμπόρων! Κι' ὅμως εἶναι γνωστὸ ὅτι στὴν Αἴγυπτο εὐδοκίμει περίφημα τὸ λαθρεμπόριο τῶν ναρκωτικῶν, ὅπως ἐξακρίβωσε ἄλλωστε κι' ἕνας Γάλλος δημοσιογράφος. Ἐκεῖ ὑπάρχουν οἱ «βασιλεῖς τῶν λαθρεμπόρων». Γιὰ νὰ εἴμαστε, όμως, εἰλικρινεῖς ἔχουμε φυσικὰ κι' ἐμεῖς τὸν δικὸ μας. Είναι ὁ περίφημος Σμυρναῖος. Μὰ ξέρετε νὰ κάνῃ τόσο καλά τὶς δουλειές του ὥστε παραμένει ἀσύλληπτος!

— Κάθε λαθρέμπορος γιὰ νὰ κυκλοφορῇ τὸ ἐμπόρευμά του ἔχει ἕνα σωρὸ συνεργάτες καὶ πρό πάντων ὄμορφες καὶ κομπῆς γυναῖκες. Αὐτὲς ἀναλαμβάνουν νὰ σκορπίσουν τὸ «λευκὸ θάνατο» σ' ὅλα τ' ἀτυχῆ θύματα τῶν τε-

χνητῶν Παραδείσων. Μεταχειρίζονται ἕνα σωρὸ τεχνάσματα γιὰ νὰ κρύβουν τὰ ναρκωτικά. Στὸ Μουσεῖο τῶν Τοξικομανῶν, πού βρίσκεται στὴ Γενικὴ Ἀσφάλεια ὑπάρχουν ἀπειρες κρύπτες ναρκωτικῶν, οἱ ὁποῖες ἔχουν κατασχεθῆ σὲ «τεκέδες» καὶ σὲ σπίτια λαθρεμπόρων. Ἐκεῖ θὰ δῆτε λουκέττα, καμινέττα, τενεκέδες καὶ τοῦ νεροῦ, πού τὸ ξύλινο χέρι τους ἀνοίγει καὶ εἶναι θαυμάσια κρύπτη κοκαΐνης, σκαμένα παλκοσάνιδα, ἀκόμη καὶ βαλσαμωμένα πουλιά. Ἐπίσης μιὰ πλαφονιέρα ἀπὸ γύψο ἢ ὁποῖα βρισκόταν στὴ βάση ἐνὸς πολυελαίου κι' ἢ ὁποῖα μόλις τραβοῦσε πρὸς τὰ κάτω τὸν πολυελαῖο κατέβαινε κι' ἀπεκάλυπτε κρύπτες γιὰ πεντακόσια «τσιγαρλίκια»! Ἀκόμη ἐκεῖ πέρα ὑπάρχει καὶ μιὰ σανιδένια πόρτα τῆς ὁποῖας τὰ στηρίγματα εἶναι περιφωμένες κρύπτες ναρκωτικῶν.

— Σ' αὐτὸ τὸ μουσεῖο τῆς ἀστυνομίας βρίσκονται ἐπίσης καὶ ἕνα σωρὸ «λουλάδες» ὄλων τῶν εἰδῶν ἀκόμη κι' ἀπὸ τενεκέδες καὶ ψωμὶ καθὼς κι' ἕνα πλήθος μπαγλαμάδες. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ «δόσεις» ἀπὸ τὰ τρομαχτικὰ δηλητήρια καὶ πολλὲς σύριγγες μορφίνης πού κατεσχέθησαν σ' ἀριστοκρατικὰ καταφύγια τοῦ ἔρωτος.

— Ἡ κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς ἔχει τὴν τραγικὴ ἱστορία τῆς. Ὅλες οἱ ὄμορφες γυναῖκες τοῦ ἡμικόσμου, οἱ ἀπογοητευμένες ἀριστοκράτισσες, οἱ ἄσωτοι νέοι κι' ἀποτυχημένοι στὴ ζωὴ μ' αὐτὲς ἀναζητοῦσαν τὴν εὐτυχία τους. Ἐννοεῖται ὅτι αὐτὲς οἱ ἐνέσεις εἶναι ὑπερβολικὰ ἐπικίνδυνες. Πρέπει νὰ γίνωνται ἀπὸ γιατροὺς ἢ ἀνθρώπους ἐξησκημένους, γιατί μποροῦν νὰ ἐπιφέρουν τὸ θάνατο. Μιὰ μεγαλύτερη δόση μορφίνης σκοτώνει τὸν τσακισμένον ὄργανισμό τοῦ ναρκωμανοῦς. Κι' ἔχουμε ἄπειρα παραδείγματα τέτοιων θανάτων. Ἐν' ἀπ' αὐτὰ εἶχε ἀναστατώσει ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια τοὺς ἀριστοκρατικούς κύκλους τῆς πρωτεύουσῃς. Στὸ ἐξπρὲς Παρίσι-Ἀθῆναι μιὰ ἐξαιρετικὰ ὄμορφη δεσποινὶς εἶχε βρῆ τραγικὸ θάνατο ἀπὸ μιὰ ἔνεση μορφίνης. Τὴν εἶχε σκοτώσει τ' ἀγαπημένο της δηλητήριο. Μὰ τὸ τραγικὸ εἶναι, ὅτι κάθε τέ-

τοια ἔνεση ἀφήνει ἕνα μικρὸ σημάδι, γι' αὐτὸ οἱ γυναῖκες κάνουν πάντα αὐτὲς τὶς ἐνέσεις πάνω ἀπὸ τὸ γόνατο, ὥστε νὰ κρύβωνται τὰ σημάδια ἀπὸ τὴν τουαλέττα τους. Οἱ ἄνδρες στὰ μιτράτσα ἢ στὶς πάλαμες τῶν χεριῶν. Οἱ ἀστυνομικοὶ μᾶς βεβαιώνουν ὅτι οἱ περισσότερες σύριγγες ἔχουν κατασχεθῆ στὶς τσάντες τῶν ναρκωτικῶν τοῦ δρόμου. Τους πιστεύουμε. Ἄλλωστε δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκολὸ πρᾶγμα νὰ ψάξῃ κανεὶς τὸ τσαντάκι μιᾶς κοσμικῆς δεσποινίδος! Τὸν τρόπο του χρειάζεταιται κι' αὐτὸ. Σήμερα βλέπετε ζοῦμε στὴν ἐποχὴ τῶν μοντέρων δηλητηρίων:

— Τοῦ «μαύρου» καὶ τοῦ «ἄσπρου». Στὴ βασιλεῖα τοῦ χασίς καὶ τῆς κοκαΐνης.

Σ' ΑΓΑΠΩ

Σ' αγαπῶ, δὲν μπορῶ
τίποτ' ἄλλο νὰ πῶ,
πιὸ βαθύ, πιὸ ἀπλό,
πιὸ μεγάλο!

Μπρὸς στὰ πόδια σου
μὲ λαχτάρα σκορπῶ
τὸν πολύφυλλο ἀνθὸ
τῆς ζωῆς μου!

ὦ! μελίσει μου, πιᾶς
ἀπ' αὐτὸν τίς γλυκῆς
τίς ἀγνῆς εὐωδιῆς
τῆς ψυχῆς μου!

Τὰ δυὸ χέρια μου, νά!
στὰ προσφέρω δετὰ
γιὰ νὰ γύρης γλυκὰ
τὸ κεφάλι.

Σ' αγαπῶ, δὲν μπορῶ
τίποτ' ἄλλο νὰ πῶ,
πιὸ βαθύ, πιὸ ἀπλό,
πιὸ μεγάλο!

ΣΤΟ ΔΑΣΟΣ

Σὰν μέσα ἀπ' αὐλο ποτιστήρι
κάτω ἀπ' τὸ δέντρο ποὺ ἔχω γείρει
Τῶν ἀρωμάτων ρέει τὸ σμάρι
φλισκοῦνι, ρίγανη, θυμάρι!
Ὅτι ἔχει ὁ Θεὸς ξέγνοιαστο πλάσσει
γύρω ἀπ' τὸ δάσος ἔχει κουρνιασει,
πουλιά στὰ δέντρα, ἀρνιά στὶς στάνες
καὶ στὰ τσαντήρια οἱ ἀτσιγγάνες.
Θροοῦν τὰ πεῦκα, ἀχοῦν οἱ γρύλλοι
ξυπνοῦν στὴν μνήμη μου ὄλοι οἱ θρύλοι

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΚΟΝΤΑ ΣΟΥ

Κοντά σου δὲν ἀχοῦν ἄγρια οἱ ἀνέμοι
Κοντά σου εἶναι ἡ γαλήνη καὶ τὸ φῶς.
Στοῦ νοῦ μας τὴ χρυσόβεργη ἀνέμη
ὁ ρόδινος τυλιέται στοχασμός.

Κοντά σου ἡ σιγαλιὰ σὲ γέλιο μοιάζει
ποὺ ἀντιφεγγίζουν μάτια τρυφερὰ
κι' ἂν κάποτε μιλάμε, ἀναφτεριάζει,
πλάϊ μας κάπου ἡ ἀνεργη χαρὰ.

Κοντά σου ἡ θλίψη ἀνθίζει σὰ λουλοῦδι
κι' ἀνύποπτα περνᾶ μεσ' στὴ ζωή.
Κοντά σου ὄλα γλυκὰ κι' ὄλα σὰ χνοῦδι
σὰ χᾶδι, σὰ δροσοῦλα, σὰν πνοή.

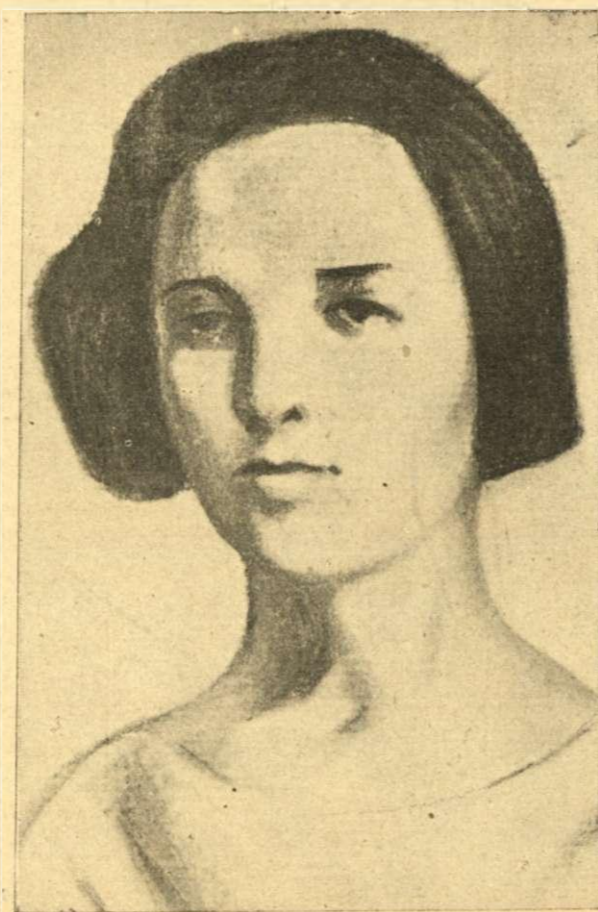
ΟΧΙ ΜΕ ΠΛΟΙΟ

Ὅχι μὲ πλοῖο, καράβι θέλω
μεσ' στὸ βαθύ σου κόλπο νὰ πετάξω,
στὸ λιμανάκι σου ἦσυχά ν' ἀράξω,
φιλήματα πολλὴ ὥρα νὰ σοῦ στέλλω,

μικρούλα πόλη, λευκὴ χαρὰ μου.
Κι' ὅποτεν ἡ καρδιά μου πιὰ ἀλαφρώνει,
ἡ αὔρα σου τὰ πανιά μου νὰ φτερώσει
τὰ σκλαβωμένα ἀδύναμα φτερά μου,

νὰ φύγω πάλι χωρὶς ἐμπόδιο.
Νάμαι ἀλαφριά στὸν ἀναλογισμό σου
Κι' ὄλα μαζί, μαζί κι' ὁ χωρισμός σου,
γλυκύτατο νὰ μοῦ εἶναι κατευόδιο.

† ΜΑΡΙΑ ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ

Η ΑΝΘΩΠΩΛΙΣ
ΤΟΥ ΓΑΛΛΟΥ ΖΟΓΡΑΦΟΥ J. F. SHALL (ΑΟΥΒΡΟΝ)

ΤΑ ΚΑΖΙΝΑ

Εξόδοσ μείδος τυχίας

ΣΤΙΣ ΚΟΣΜΙΚΕΣ ΛΟΥΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Οι Ἄρχαῖοι, πού ἔβειχαν μιὰ μοναδική ἀληθινὰ ἱκανότητα νὰ δίνουν στὰ πράγματα χαρακτηρισμοὺς ἐξαιρετικούς σὲ λιτότητα καὶ ἀκρίβεια καὶ νὰ δημιουργοῦν σύμβολα ἐκφραστικά, παρῖστα- ναν τὴν τύχη σάν μιὰ Θεὰ τυφλή, πού σπέρνει τὰ ἀγαθὰ τῆς δεξιᾶ καὶ ἀριστερά, χωρὶς καμμιά λογικὴ καὶ κανένα εἰρμό. Δὲν θὰ ἦταν δυνατό νὰ συμβολισθῇ καλλίτερα ἢ μυστηριώδης αὐτὴ δύναμη, πού παρ' ὄλες τίς προσπάθειες τῶν ἀνθρώπων γιὰ νὰ τὴν καθυποτάξουν ἐξακόλουθεὶ νὰ εἶναι ἢ ἀναμφισβήτητα Θεὰ τοῦ ἀλλόκοτου κόσμου στὸν ὁποῖο ζοῦμε.

Ἄπο τὸν καιρὸ πού ἡ Γῆ μας πρόβαλε ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ χάος, ἡ Τύχη ἔστησε τὸ βασίλειό τῆς, τὸ ἀκατάλυτο καὶ παντοδύναμο. Κι' οἱ ἀνθρώπινες γενεές, ἀναγνωρίζοντες τὴν ἐξουσία τῆς, ὑπο- τάχθηκαν σ' αὐτὴ, χωρὶς, ὅμως, καὶ νὰ χάσουν τὴν ἐλπίδα πὼς μιὰ μέρα θὰ κατορθώσουν νὰ ὑποτάξουν καὶ τὴν Τύχη, ὅπου ὑπέταξαν ὄλους τοὺς ἄλλους Θεοὺς τοὺς. Τὸ ὄνειρο, ὅμως, αὐτὸ δὲν πραγματοποιήθηκε ἀκόμα, ἐξακόλουθεὶ νὰ μὴν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνα ὄνειρο κι' οἱ ἀνθρώποι δαμασμένοι ὑψώνουν ἱκετευτικὰ τὰ χέρια τοὺς πρὸς τὴν ἀδυσώπητη καὶ τὴν τυφλὴ Θεά.

Ὅλοι μας λατρεύουμε τὴν Τύχη, ὁ καθένας μας ὅπως μπο- ρεῖ, συνδυάζοντάς τὴν μὲ τὴν ἐλπίδα. Ὁ ἓνας περιμένει νὰ τοῦ πέση τὸ λαχεῖο, ὁ ἄλλος ἐλπίζει πὼς θὰ τοῦ ξεφυτρώσῃ ξα- φνικὰ μιὰ κληρονομιά ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, ὁ τρίτος φαντάζεται πὼς θὰ βρῇ ἓνα παχὺ πορτοφόλι στὸ δρόμο, αὐτὸς ὀραματίζε- ται τὴν νύφη μὲ τὴν τεράστια προίκα κι' ἐκεῖνος τὴν ἐκκαθά- ριση τοῦ προϊσταμένου του τοῦ ὁποῖου θὰ πάρῃ τὴ θέση. Καὶ ὄλα αὐτὰ θὰ συμβοῦν, ἂν βοηθήσῃ λιγάκι ἡ Τύχη!

Κι' ἔτσι κάθε ἀνθρώπινη ψυχὴ ἀποτελεῖ κι' ἓνα βωμὸ, ὅπου λατρεύεται ἡ τυφλὴ Θεά. Μὰ ἔξω ἀπὸ τοὺς ἀπειράριθμους αὐ-

τοὺς βωμοὺς, ὑπάρχουν καὶ τὰ ἱερά, οἱ ἐπίσημοι αὐτοὶ τόποι τῆς λατρείας τῆς Τυχίας, ὅπου συρρέουν οἱ πιστοὶ γιὰ νὰ σκύψουν εὐλαβικὰ τὸ κεφάλι τοὺς, περιμένοντας σὸ ἀνέκφραστο πρόσωπο τῆς Θεᾶς νὰ ἀνήσῃ ἓνα χαμόγελο— ἓνα χαμόγελο πού νὰ τὸ περιμένῃ κανένας γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Τὰ ἱερά αὐτὰ εἶναι τὰ καζίνα—ὄσο κι' ἂν οἱ δυὸ αὐτὲς λέξεις δὲν ἦχοῦν ἄρμονικὰ, δὲν βρίσκονται πλάι—πλάι. Κι' ὅμως τὰ καζίνα εἶναι οἱ ἀληθινοὶ ναοὶ τῆς Τυχίας, ἀπ' ὅπου περνοῦν οἱ ἀνθρώπινες ὄρδεις φέροντας ἐλπί- δες καὶ ἀποκοιμίζοντας λίγη χαρὰ καὶ πολλὲς ἀπογοητεύσεις.

Τὰ καζίνα καὶ ἡ καταπληκτικὴ τοὺς μεταπολεμικὴ ἐξά- πλωση ἀποτελοῦν μιὰν ἐκδήλωση τῆς ἀλλόφρονος δημοκρατικο- ποιήσεως τῶν πάντων πού μᾶς ἔχει καταλάβει. Ἄλλοτε τὸ χαρ- τοπαίγιο, ὁ πῖο ἐκπροσωπευτικὸς ἀπ' ὄλους τοὺς τρόπους, πού ἀνεκάλυψε ἡ ἀνθρωπότης γιὰ νὰ ἐκβιάσῃ τὴν Τύχη, ἀποτελοῦσε ἓνα εἶδος προνομίου. Σήμερα τὰ καζίνα σκότωσαν τίς λέσχες— ὄχι βέβαια τὰ κακόφημα κέντρα ὅπου ἐφαρμόζεται ἡ ληστεία μετὰ φόνου—ἀλλὰ τίς κομρὲς συγκεντρώσεις πού ἦσαν κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἦττον «κλειστές». Ὁ καθένας δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ μέλος μιᾶς λέσχης, κι' ἐπομένως δὲν τοῦ ἦταν εὐκολο νὰ δοκι- μάσῃ τὸν γλυκὸ πειρασμὸ τοῦ παιχνιδιοῦ. Χρειάζονται τόσες διατυπώσεις, πού ὁ κοσμικὸς προτιμοῦσε νὰ μὴν στὸ σπῆτι τοῦ καὶ νὰ δοκιμάζῃ ἐκεῖ τίς κάπως ἀπλοϊκὲς ἡδονὲς τοῦ σκαμι- λιοῦ καὶ τῆς κονστίνας.

Μὰ μαζί μὲ τοὺς καιροὺς ἀλλάξαν καὶ οἱ συνθήκες, ὁ εἰκο- στὸς αἰῶνας γεννήθηκε κατὰ ἀπὸ τὸ σῆμα τοῦ κολοσσιαίου. Τὰ τεράστια οικονομικὰ «τράστ» ἢ «πόυλ» ἢ «κοντσέρν» ἀντικατέ- στησαν τίς πατροπαράδοτες οικογενειακὲς ἐπιχειρήσεις, τὰ μι- κροσκοπικὰ μαγαζάκια παρεχώρησαν τὴ θέση τοῦ στὰ κολοσσι- αῖα «καταστήματα γενικοῦ ἐμπορίου» καὶ στὴ θέση τῶν ταπει- νῶν καλυβιῶν ὀρθώνονται οὐρανοξύστες πού ἀπειλοῦν τὸ στε- ρέωμα. Μὰ καὶ ἡ Θεὰ Τύχη θέλησε νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὸν τὸν

δρόμο της πρόδοι. Κι' αντικατέστησε τις λέσχες και τα καφε-
νεϊα με τα καζίνα, μοντέρνους ναούς παναρχαίας θεότητας.

Τι δραματισμούς δεν περικλείνει η μαγευτική αυτή λέξη! Οι
έπιχειρηματίες του χαρτοπαιγνίου—μιάς αληθινής βιομηχα-
νίας, που σε τίποτε δεν διστάει από τις άλλες τις γνωστές βιο-
μηχανίες—φρόντισαν να συγκεντρώσουν στα κέντρα τους αυτά
δτι το άρατο και δτι το ευχάριστο έχει να παρουσιάσει η σύγ-
χρονη ζωή. Και στην προσπάθειά τους αυτή τους βοηθούν τα
Κράτη, που ενώ στα διδακτικά τους βιβλία μαστιγώνουν την
χαρτοπαιξία σαν το πιο άηθικο και το πιο επικίνδυνο ελάττω-
μα, από την άλλη μεριά εισπράτουν τα παχυλά ποσοστά από
τα καζίνα.

Ο Ρωμαίος Ιστορικός Τάτος αναφέρει δτι, όταν ο Αύ-
τοκράτωρ Ουδеспασιανός απέφασε να βάνη φόρο στα δημόσια
ανάκουφιστήρια, ο γυιός του Τίτος, ο πορθητής της 'Ιερουσαλήμ,
διαμαρτυρήθηκε, λέγοντάς του, πως ένας τέτοιος φόρος αποτε-
λούσε απρέπεια. Τότε ο πειραμένος γέρος γύρισε πρὸς τὸν
νεαρό βλαστό του, έβγαλε από τη σακκούλα του μερικά χρυσά
νομίσματα και χώνοντάς τα κάτω από τα ρουθούνια του είπε :
—Μήπως τα χρήματα αυτά έχουν καμμιά μυρωδιά ; Σε βε-
βαιώ πως και τα χρήματα τῶν ανάκουφιστηρίων δεν πρόκειται
να μυρίζουν !

Τὴν μεγάλη αυτή και κάπως κυνική ἀλήθεια τὴν γνωρίζουν
οι άνθρωποι και τὴν εφαρμόζουν ὅσο περισσότερο μπορούν. Ἀ-
φήνοντας κατὰ μέρος τις ὑποκριτικές διδαχές, πρὸ δύο μόλις
εἰσὼν ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνηση, γιὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν κάλυψη τοῦ
ἐλλειμματος τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐθέσπισε τὸ λαχείο της, πού
ἂν θελήσουμε νὰ ἐξετάσουμε τὸ πρῶγμα κάπως βαθύτερα, δὲν
εἶναι, ὡς θεοσμός, λιγώτερο ἀνήθικος ἀπὸ τὴν χαρτοπαιξία.

Μὰ ἐκεῖ ὅπου ὁ ἐπιγραμματικὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ Οὐε-
σπασιανοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ χαραχθῇ στις προσώψεις ὄλων τῶν σπι-
τιῶν, εἶναι τὸ μικροσκοπικὸ πριγκιπάτο τοῦ Μονακό, πού ζεῖ ἀ-
ποκλειστικῶς καὶ μόνο ἀπὸ τὰ ἔσοδα τοῦ περιφήμου καζίνο τοῦ
Μόντε-Κάρλο. Βέβαια, καζίνα σήμερὰ ὑπάρχουν παντοῦ, καὶ
οἱ λάτραι τῆς ρουλέττας, τοῦ μπακαρά, τοῦ «σεμὲν-ντέ-φέρ», τοῦ
«τράντ-ε-καράντ» καὶ τῶν «πτι-σεβῶ», μπορούν νὰ ἐκδηλώσουν
τὴν ἀφοσίωσή τους τὴν Θεᾷ Τύχῃ μὲ μεγάλη εὐκολία. Τὸ Κα-
ζίνο ὁμως τοῦ Μόντε-Κάρλο ἔχει πιά ἀποκτήσει περγαμηνὰς
καὶ στὴν ἱεραρχία τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου κατέχει ἀσφαλῶς τὴν
πρώτη θέση, χωρὶς κανένα ἄλλο καζίνο νὰ τολμήσῃ νὰ διεκδι-
κῆσῃ αὐτὰ τὰ πρωτεία.

Εἶναι ἀληθινὰ περιέργο τὸ πὼς οἱ κοινωνιολόγοι δὲν στη-
ρίχθηκαν στὸ περιέργο καθεστῶς πού ἐπικρατεῖ στὸ Πριγκιπάτο
τοῦ Μονακό γιὰ νὰ δημιουργήσουν μιά ὀλοκλήρη ὀικονομικὴ
θεωρία, κατάλληλη νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εὐτυχία ἀνθρωπότη-
τος—ὅπως συμβαίνει μὲ δλες τις ὀικονομικὲς θεωρίες... Γιὰτί οἱ
τριάντα πέντε χιλιάδες ὀπῆκοι τοῦ Πρίγκηπος τοῦ Μονακό,
ζοῦν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνρ ἀπὸ τὰ ἔσοδα τοῦ Καζίνο, πού κατ'
αὐτὸν τὸν τρόπο πληρώνει δημοσίους ὑπαλλήλους, φτάνει δρό-
μους, ἐπισκευάζει τοὺς ὑπονόμους, διατηρεῖ τὰ σχολεῖα καὶ τὰ
νοσοκομεία, κατασκευάζει ἐπιστημονικὰ ἱδρύ-
ματα, ὅπως τὸ Ὀκεανογραφικὸ Ἰνστιτοῦτο
καὶ γενικὰ δίνει ζωὴ στὸν τόπο. Οἱ Μονεγά-
σκοι, ὅπως λέγονται οἱ προνομιούχοι κάτοι-
κοι τοῦ Μονακό καὶ τοῦ Μόντε Κάρλο, ὅτε
φόρους πληρώνουν, ὅτε στρατιωτικὲς ὑπο-
χρεώσεις ἔχουν. Κι' ὄλα αὐτὰ χάρις στὴν
«κανιόττα» τοῦ καζίνο, πού ἔνα μέρος της
πάει στὸ δημόσιο ταμεῖο, ἔνα στὸ ἰδιαιτέρο
ταμεῖο τοῦ Πρίγκηπος, καὶ ἔνα ἄλλο, τὸ
μεγαλειτέρο—στις τσέπες τοῦ Σερ Μπέ-
ζιλ Ζαχάρωφ, τοῦ δαυμονίου Ταταυλιανοῦ
πού ἀναδείχθηκε σὲ μιάν ἀπὸ τις κατα-
πληκτικότερες φυσιογνωμίες τῆς ἐποχῆς.

Μὰ εἶναι ἀλήθεια πὼς οἱ ἄνθρωποι
πού διευθύνουν τις τύχες τοῦ καζίνο ξέ-
ρουν τὴν δουλειά τους. Στὴ «σαϊζὸν τοῦ
Μόντε Κάρλο, περνοῦν ἀπὸ ἐκεῖ οἱ δια-
σημότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, καλλι-

τέχναι καὶ συγγραφεῖς, πού δίνουν ἔνα δλότλα ἰδιαιτέρο
τόνο στὴν «σαϊζὸν» αὐτή. Ὅποιοι βρεθεῖ τότε στὴν περίφημη
πολιχὴν τῆς Κυανῆς Ἀκτῆς, μπορεῖ νὰ εἶναι βέβαιος πὼς θὰ δι-
ασκεδάσῃ καὶ θὰ εὐχαριστηθῇ ὅσο δὲν θὰ τὸ ἔκανε ἂν βρισκό-
ταν συγχρόνως στὸ Λονδίνο, στὴ Βιέννη, στὸ Παρίσι, στὸ Βερο-
λίνο καὶ στὴ Νέα Ὑόρκη. Κι' ἔτσι ὁ ἐπισκέπτης τοῦ Μόντε Κάρ-
λο βγαίνοντας ἀπὸ τὴ συναυλία ὅπου ἄκουσε τὸν Τσοκανί
καὶ πηγαίνοντας στις περίφημες αὐτοκινητοδρομίες, περνώντας
ἀπὸ τὸ «τέρ-ῶ-πιζοῦ» μαγευμένους ἀπὸ τὴ φωνὴ τοῦ Σαλιάπιν
ἢ ἀπὸ τὴν θέα τῶν «γκέρλε» τῶν «Τσίγκφιλντ Φόλιζ» βρίσκει μιά
στιγμὴ νὰ μπῆ στὸ καζίνο, νὰ χάσῃ μερικὰ χιλιάρικα καὶ νὰ
βγῇ πάλι εὐχαριστημένος.

Οἱ μεγάλοι χαρτοπαίκτηι τῶν καζίνων εἶναι γνωστοὶ καὶ
σταμπαρισμένοι, ἔτσι πού ἡ ἀφιξή τους στις διάφορες λουτρο-
πόλεις, ὅπου συνήθως λειτουργοῦν τὰ καζίνα νὰ θεωρεῖται ὡς
μεγάλο γεγονός καὶ νὰ περιμένεται μὲ χτυποκάρδι. Οἱ μεγάλοι
αὐτοὶ «πόντοι» εἶναι συνήθως οἱ ζάπλουτοι Ἰνδοὶ Μαχαραγιά-
δες, οἱ δισεκατομμυριούχοι Ἀμερικανοὶ, καὶ λίγοι ἄλλὰ ἐκλε-
κτοὶ Εὐρωπαῖοι. Ἀνάμεσα στούς τελευταίους αὐτοὺς ὁ πῶς γνω-
στός ἦταν ὁ Ἄντρέ Σιτροέν, ὁ περίφημος βιομήχανος τῶν αὐτο-
κινήτων, τοῦ ὁποῦ ἡ πλήρης καταστροφή, πού ἐπῆλθε πρὸ ἔξ
μηνῶν ἀποδίδεται γενικῶς στὰ τεράστια ποσὰ πού ἔχανε στὰ
καζίνα. Ἀναφέρεται γιὰ τὸν ἀθεόφοβο αὐτὸν πὼς μιά φορὰ,
στὸ Καζίνο τῶν Καννῶν, κράτησε ἔνα «μάγκ» δέκα ἑκατομμυ-
ρίων φράγκων, πού μὲ μιά μόνον χαρτοσιὰ τὸν εἰσέπραξε ἡ
μπάγκα ! Ἀκόμα μεταξὺ τῶν γνωστοτέρων χαρτοπαικτῶν εἶναι
ἡ καλλιτέχνης τοῦ Μοῦζικ-Χὼλ Τζένι Ντόλλυ, πού κάποτε ἀναγ-
κίστηκε νὰ πουλήσῃ τὰ μυθικὰ ἀξία κοσμήματά της γιὰ νὰ
ἐξακολουθήσῃ νὰ παίξῃ, ὁ περίφημος ράπτης γυναικείων φορεμά-
των Σάν Πατόν, ὁ βιομήχανος τοῦ κονιάκ Ἐννεσὺ, καὶ ἄλλοι.

Ἄλλὰ ὁ ἀναμφισβήτητος πρωταθλητὴς τῆς χαρτοπαιξίας, ὁ
«βασιλεὺς τῶν καζίνων», ὅπως ὀνομάσθηκε, εἶναι ὁ περίφημος
συμπατριώτης μας Ζωγράφος. Ὁ δαιμόνιος αὐτὸς ἄνθρωπος,
πού εἶναι μιά ἀπὸ τις χαρακτηριστικότερες προσωπικότητες
τῆς διεθνούς κοσμικῆς ζωῆς, πού μεταφέρεται συνεχῶς ἀπὸ κα-
ζίνο σὲ καζίνο, ἔχει ἀναγάγει τὴν χαρτοπαιξία σὲ βιομηχανία.
Ἔχει ἱδρῶσει, μὲ ἄλλους Ἕλληνας ἔνα χαρτοπαικτικὸ τράστ,
γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα «Ἑλληνικὸ Τράστ» πού διαθέτει κεφάλαια
ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ τράστ αὐτοῦ
βρίσκονται ταυτοχρόνως σὲ ὄλα τὰ μεγάλα καζίνα, ὅπου κρα-
τοῦν «ἀνοικτὴ μπάγκα», δέχονται δηλαδὴ νὰ ποντάρουν οἱ ἀντί-
παλοὶ τῶς οἰοδήποτε ποσὸ. Ὁ ἴδιος ὁ Ζωγράφος κάνει μπάγκα
σὲ ὄλοτλα ἐξαιρετικὲς περιστάσεις, κι' εἶναι τέτοια ἡ βαθεῖα
ψυχολογικὴ του γνώση τοῦ παιχνιδιοῦ ὅστε χάνει σπανιῶτατα.
Τὰ ἔτησια κέρδη τοῦ «Ἑλληνικοῦ Τράστ» ὑπολογίζονται νὰ ὑ-
περβαίνουν κατὰ μέσον ὄρον τὰ πενήντα ἑκατομμύρια φράγκων...
Ποιὰ ἄλλη βιομηχανία μπορεῖ νὰ παρουσιάσῃ τέτοια κέρδη ;

Μὰ στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι οἱ ἀποτελοῦν-
τες τὸ Τράστ αὐτὸ Ἕλληνες εἶναι τόσο ἀφογοὶ στὸ παιχνίδι
τους ὅστε κατῶρθωσαν νὰ κάνουν νὰ λησμονηθῇ ἡ παλιὰ ση-
μασία τῆς λέξεως «Γκρέκ» (Ἑλλην) ὡς χαρτοκλέπτο. Τὴν ὄ-
ραία αὐτὴ φήμῃ μᾶς τὴν φιλοδώρησε τὴν ἐποχὴ τοῦ Λουδοβίκου
10ου, κάποιος Ρωμηὸς πού λεγόταν Παῦλος καὶ πού εἶχε ρημά-
ξει κυριολεκτικῶς τὰ γαλλικὰ χαρτοπαίγνια τῆς ἐποχῆς, χάρις
στὴν καταπληκτικὴ δεξιότητά του νὰ κλέβῃ. Γιὰ μιά φορὰ
ἀκόμα τὸ δαιμόνιο τῆς φυλλῆς εἶχε κάνει τὸ θαῦμα του...

Μὰ ἂν αὐτὴ εἶναι ἡ κομψή, ἡ ἀριστοκρατικὴ ἂν νὰ ποῦμε
ἀποψὲς τῆς ζωῆς τῶν καζίνων, πῶςες φρικαστικὲς τραγωδίες
δὲν κρύβονται μέσα στις πολυτελεῖς αἰθούσες τῶν ναῶν αὐ-
τῶν τῆς τύχης ! Πῶσοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι πού ξέρουν, πὼς ἀπὸ τὸ
καπρίτσιο τῆς ἀσπρῆς ἐκείνης μπαλλίστας, ἐξαρτᾶται ἡ τιμὴ
τους, ἡ εὐτυχία τους, ἡ ζωὴ τους ! Οἱ διάφορες ἱστορίες γιὰ τις
πιστολιές πού ἀκούγονται κάπου κάπου, στούς κήπους τῶν
καζίνων, πιστολιές μὲ τις ὁποῖες πολλοὶ δυστυχημένοι τεμα-
τίζουν τὴ ζωὴ τους, ἀφοῦ εἶδαν τὴν συντριβὴ τῶν ὀνειρῶν τους,
δὲν εἶναι ψεύτικες. Μόνρ πού τώρα οἱ διευθύνσεις κάνουν τὸ πᾶν
γιὰ νὰ περνοῦν ἀπαράτηρα τὰ «θλιβερά αὐτὰ περιστατικά».

Μετὰ τὴν τραγωδία ἀκολουθεῖ ἡ φάρσα, γιὰτί ἡ ζωὴ τῶν
καζίνων ἀποτελεῖ μιά μικρογραφία τῆς ἄλλης ζωῆς. Ὑπάρχουν
οἱ πλούσιοι, ἐκεῖνοι πού ἀγαποῦν στὴν
χαρτοπαιξία μιά συγκίνηση κάπως πῶς
ἀφιά ἀπὸ τις ἄλλες, χωρὶς ὄμως—συνή-
θως—τρομερὲς συνέπειες ὑπάρχουν οἱ
ἀπελπισμένοι πού ἔπαιζαν, ἔχασαν καὶ
πλήρωσαν μὲ τὴ ζωὴ τους ὑπάρχουν, ὀ-
μως, καὶ οἱ ἀστέτοι, οἱ μικροκαταφερτζή-
δες, οἱ ταπεινοὶ, πού δὲν ζη-
τοῦν πολλὰ πράγματα. Ὁ πῶς
ἀντιπροσωπευτικὸς ἀπ' αὐ-
τούς τοῦς τύπους ὤπῆρξεν ἔ-
νας γέρος Ρῶσσος στρατηγός,
πού κατῶρθωσε νὰ περισώσῃ
καμμιὰ εἰκοσαριά χιλιάδες
φράγκα ἀπὸ ὄλη του τὴν κο-
λοσσιαία περιουσία. Ὁ στρα-
τηγὸς πῆγε καὶ ἐγκαταστά-
θηκε τότε στὸ Μόντε Κάρλο,
στὸ καζίνο τοῦ ὁποῦο παρ-
ουσιαζόταν πάντοτε πρῶτος
καὶ κατελάμβανε μιά θέση
στὸ τραπέζι τῆς ρουλέττας.
Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ποντάριζε
στὸ ἄπλο παιχνίδι ἰκόκνιο ἢ
μαῦρο, μόνρ ἢ ζυγὰ, «πᾶς» ἢ
«μάγκ» ἔνα ἑκατοστάρικο.

Ἄν κέρδιζε τσέπες ἀπὸ τὸ ἑκα-
τοστάρικο καὶ ἔφυγε ἀμέσως. Ἄν ἔχα-
νε, παρουσίαζε τὴν δεῦτερη φορὰ δύο
ἑκατοστάρικα, τὴν τρίτη τέσσερα, τὴν τε-
τάρτη ὀκτώ, τὴν πέμπτη δέκα ἔξ καὶ ἔτσι
ἦταν ἐξασφαλισμένος, ἂν κέρδιζε μιά

ἑκαστὴν ἑκατοστάρικο. Μὰ αὐτὸν τὸν τρόπο ἐξασφαλῶ ἔνα ἡμε-
ρομισθιο πού τοῦ ἐπιτρεπε νὰ ζῆσῃ χωρὶς νὰ ἔγγισῃ
τὰ κεφάλαιά του. Μὲ τὴν διαφορά πὼς στὸ τέλος ἡ ἀπερ-
σις τοῦ Καζίνο τὸν παρεκάλεσε νὰ περναῖ κάθε μέρα ἀπὸ τὸ
Τραπεζὶ καὶ νὰ παίξῃ ἔνα καποστάρικο χωρὶς νὰ κῆβεται
στὸ τραπέζι καὶ νὰ καταλαμβάνῃ μιά περιζήτητη ἀπὸ τοὺς
μεγάλους «πόντους» θέση...

Ἄλλοι τύποι, ἀστέτοι, μὰ καὶ δυστυχημένοι συγχρόνως εἶ-
ναι οἱ διάφοροι πού παρακολουθοῦν τὴν ἀριθμοὺς πού βγαίνει ἡ
ρουλέττα μ' ἔνα χαρτί στὸ χέρι, ὅπου σημειῶνουν διάφορες πα-
ρατηρήσεις. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἐπιμεροβραδυάζονται κάθε μέρα
μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀνακαλύψουν τοὺς νόμους πού διέπουν τὴν
τύχῃ, καὶ συνεπῶς νὰ βροῦν ἔνα τρόπο νὰ κερδίζουν ἐκ τοῦ ἄ-
σφαλτοῦ. Βάζουν, λοιπὸν, κάτῃ τὴν ἀλγεβρα, τὸν ἀπειροστικὸ
λογισμὸ, τὸν λογισμὸ τῶν πιθανοτήτων καὶ ὄλα τὰ ἀνώτερα μα-
θηματικά μὲ ἀποτελεσμα νὰ βροῦν μιά μέθοδο αἰγούρη, ἀσφαλῆ,
ἀναμφισβήτητη, πού ὄμως σωριάζεται στὴν πρώτη πρακτικὴ
δοκιμὴ, συμπαρασύροντας μαζί καὶ τις ἐλπίδες τῶν δυστυχι-
σμένων ἀποσχεδίων μαθηματικῶν...

Γιὰτί τὸ πρῶγμα εἶναι ἐκαθαρισμένο: ἡ Θεᾷ Τύχῃ εἶναι
τυφλὴ καὶ εἶναι μαθηματικῶς ἀδύνατο νὰ μπορέσῃ νὰ τὴ κατευ-
θῆνῃ κανεὶς ἐπὶ τῇ βάσει παρατηρήσεων καὶ ὀπολογισμῶν. Ὅσοι
πιστεύουν ἔνα τέτοιο πρῶγμα ματαιοπονοῦν, ὅπως ματαιοπονοῦν
καὶ αὐτοὶ πού προσπαθοῦν νὰ ἀνακαλύψουν τὸ ἀεὶκίνητο...

Ἐνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα αὐτῆς τῆς νοστορίας
εἶναι τὸ ἀκόλουθο περιστατικὸ πού συνέβη πρὸ ἔτων στὸ Κα-
ζίνο τῆς Ὀστάνδης. Κάποιος ἀπὸ τοὺς δῆθεν αὐτοὺς ἐρευνητῆς,
ἀληθινὸς ἀπατεῶν—αὐτὸς ἦταν ἐξαιρετός, γιὰτί οἱ περισσότεροι
ἀπὸ τοὺς δυστυχημένους, πού ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἀνακάλυψη
ἐνὸς ἀσφαλοῦς τρόπου γιὰ νὰ κερδίζουν, πιστεύουν πραγματικὰ
πὼς μποροῦν μιά μέρα νὰ τὸ κατορθώσουν—κατῶρθωσαν νὰ πάρῃ
ἀπὸ κάποιον Ἀμερικανὸ 25000 δολλάρια λέγοντάς του : «Σὰς
ποῦλὸ μιά ἀσφαλῆ μέθοδο κέρδους πού ἀνεκάλυξα, ὅστερα ἀπὸ
τριάντα ἔτων μελέτες καὶ παρατηρήσεις. Δὲν ἔχετε, παρὰ νὰ πε-
ριμένετε νὰ ἐμφανισθῇ στὴ ρουλέττα μιά σειρά ἀπὸ 39 φορές τὸ
ἴδιο χρώμα, κόκκινο ἢ μαῦρο. Τὴν τεσσαρακοστὴ φορὰ θὰ βγῇ ἄ-
σφαλτὸς τὸ ἀντίθετο χρώμα».

Ὁ Ἀμερικανὸς τὸ πίστεψε, καὶ ἀπὸ κεινὴ τὴν ἡμέρα γυρᾶ
ἀπὸ καζίνο σὲ καζίνο περιμένοντας νὰ ἐμφανισθῇ ἡ σειρά τῶν
39 φορές τὸ ἴδιο χρώμα. Περιμένει ἀκόμα καὶ θὰ περιμένῃ αἰῶ-
να γιὰτί εἶναι μαθηματικῶς ἀποδεδειγμένο (σύμφωνα μὲ τοὺς
νόμους τῶν πιθανοτήτων) ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ βγῇ σειρά
39 φορές τὸ ἴδιο χρώμα.

Πράγματι, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ὑπάρχει ἀνθρωπότης χαρ-
τοπαιξίους, ἡ μεγαλύτερη σειρά πού ἐμφανίσθηκε, σὲ ἄπλο
παιχνίδι, εἶναι 28 φορές συνεχῶς τὸ ἴδιο πρῶγμα, δηλαδὴ 28
φορὲς συνεχῶς εἴτε κόκκινο, εἴτε μαῦρο, εἴτε μόνρ, εἴτε ζυγὰ,
εἴτε «πᾶς», εἴτε «μάγκ». Οἱ μαθηματικοὶ ὀπολογισμοὶ καθωρί-
ζουν ὅτι ἡ μεγαλύτερη σειρά πού εἶναι δυνατό νὰ ἐπιτευχθῇ
στὸ δικὸ μας κόσμῳ τῶν τριῶν διαστάσεων καὶ τῆς διαρκείας

ἑκατῶν ἑκατομμυρίων
ἔτων, κυμαίνεται κα-
πὺ πεταξὺ 33 καὶ 38.
Δὲν ἔπεται ὄμως ἀπ' αὐτὴ
τὴν παρατήρηση ὅτι ἀνῆλπιτευθη-
καμμιὰ μέρα μιά σειρά ἀπὸ 31 φο-
ρές τὸ ἴδιο χρώμα, τὴν 39 φορὰ θὰ
ἔσῃ ἀναγκαστικῶς τὸ ἀντίθετο χρώμα. Ἡ
Τύχῃ εἶναι τυφλὴ καὶ δὲν γνωρίζει παρελθόν.
Σὲ κάθε στιγμὴ ἡ μπαλλίστα τῆς ρουλέττας εἶναι
ἐλευθερὴ νὰ διαλέξῃ τὸ χρώμα στὸ ὁποῖο θὰ πέσῃ.

Σήμερὰ τὰ Καζίνα παρέχουν κάθε ἀσφάλεια τιμότη-
τος καὶ ἀκριβοδικίας διεξαγωγῆς τοῦ παιχνιδιοῦ. Τὰ ὄσα ἀ-
ποφέρει ἡ «κανιόττα» εἶναι ὑπερασπίζετα ὡς κέρδη, ὅστε οἱ ἐπι-
χειρήσεις νὰ μὴν καταφεύγουν σὲ ἄλλους, ἔκνομους, τρόπους γιὰ
νὰ βοηθήσουν τὴν τύχῃ. Τὸ ἴδιο, ὄμως δὲν συνέβαινε καὶ στὴν
ἀρχὴ τῆς ἱστορίας τους, ὅπτε συχνὰ οἱ διευθυνταὶ τῶν ἐπιχει-
ρήσεων δὲν ἦσαν καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς χαρτοκλέπτες.

Ἡ τέχνη τοῦ χαρτοκλέπτο, ὅταν πιά καθιερώθηκε ἡ ρου-
λέττα, πῆρε διαφορετικὴ μορφή. Ἐτοῖ ἀναφέρεται ἡ ἔξῃς κατα-
πληκτικὴ ἱστορία, πού κράτησε ἐπὶ τέσσαρα χρόνια, κατὰ τὰ
τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνος, σὲ ἀγῶνιὰ τῶν διευθυντῶν τοῦ
καζίνο τοῦ Σπᾶ. Μερικοὶ χαρτοκλέπται μὴ μπορώντας πιά νὰ
χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἐπιδηξιότητα τῶν δακτύλων τους, συνεννο-
ήθησαν μὲ τὸ ἐργαστάσιο πού κατασκεύαζε τις ρουλέττες καὶ
κάνονταν μερικοὺς ἀπὸ τοὺς 38 ἀριθμοὺς νὰ εἶναι πῶς βουλοῦ
ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅπτε φυσικὰ ἡ μπαλλίστα ἔπεφτε συχνότερα
στὸς ἀριθμοὺς αὐτοὺς. Ὑστερὰ ἀπὸ ἀρκετὸ καιρὸ οἱ διευθυ-
νταὶ τοῦ Καζίνο ἀντελήφθησαν αὐτὸ, καὶ τότε οἱ χαρτοκλέπται
χρησιμοποίησαν ἄλλη μὲθοδο. Συνεννοήθηκαν μὲ τοὺς ἀνθρώ-
πους πού κατασκεύαζαν τις μπαλλίστες τῆς ρουλέττας, οἱ ὀ-
ποῖοι ἔβαλαν στὸ κέντρο τοῦ ἑνα κομματάκι μαγνητισμένο ὀ-
δῆρο. Οἱ χαρτοκλέπται καθισμένοι ὀλόγυρα στὸ τραπέζι τῆς
ρουλέττας, καθωρίζαν τὸ μέρος ὅπου θὰ πῆγαινε ἡ μπαλλίστα
χρησιμοποιοῦντας ἔνα δυνατὸ μᾶγνητὴ πού εἶχαν στὴν τσέπη
καὶ ἔπαιζαν ἔτσι ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς.

Τώρα, ὄμως, γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν ὄλα αὐτὰ οἱ ρουλέττες
κατασκευάζονται μὲ χίλιες προφυλάξεις καὶ μὲ τὴν ἴδια ἐκείνη
προσοχὴ πού ἐπιδεικνύεται στὴν κατασκευὴ τῆς λεπτεπιλέπτων
ὀργάνων ἀκριβοῦς ἐπιστημονικῆς παρατηρήσεως. Ἐτοῖ τὰ κα-
ζίνα, τὰ ἐπισημα φυσικὰ, παρεῖχουν κάθε ἐγγύηση, καὶ οἱ ἄνθρω-
ποι ὑπὸ τὴν τρομερὴ γοητεία τοῦ εὐκόλου κέρδους, τρέχουν
στὸς ναοὺς αὐτοὺς τῆς Τύχης, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ εὐδοκῆσῃ
νὰ τοὺς χαμογελάσῃ ἡ τρομερὴ τυφλὴ Θεᾷ...

1635 ΤΑ ΤΡΑΚΟΣΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η Γαλλική Ακαδημία, το ίδρυμα αυτό που κατέκτησε μιάν δολότελα ξεχωριστή θέση στην παγκόσμια πνευματική κίνηση, συμπληρώνει φέτος τριακόσια χρόνια ζωής. Τόν περασμένο Ιανουάριο συνεληρώθησαν τρεις αιώνες από την ημέρα που ο Καρδινάλιος Ρισελιέ υπέγραψε το Νομοθετικό διάταγμα, δυνάμει του οποίου δημιουργείται η Ακαδημία αυτή που επέτρωτο να επιζήσει άναμεσα σε τόσες και τόσες μπόρες που συνετάραζαν τη Γαλλία.

Κατά την μεγάλη επανάσταση του 1789 ο άνατραπτικός ζήλος τών Γάλλων κτήρησε την Ακαδημία, που, όμως, αναγεννήθηκε από την τέφρα της και απέτελεσεν έκτοτε το «Τμήμα Γραμμάτων και Καλών Τεχνών» του Γαλλικού Ινστιτούτου, που περιλαμβάνει πέντε ακαδημίες. Στά 1876, όμως, η Γαλλική Ακαδημία ξαναβρήκε το αρχικό δνομά της με τό όποιο είναι και σήμερα γνωστή στα τέσσερα πέρατα της οικουμένης.

Η Γαλλική ακαδημία αποτελεί κρατικών οργανισμό, και τά μέλη της πληρώνονται—πολύ γλίσχα από τό μισθό ενός ακαδημαϊκού είναι μόνον 500 φράγκα τόν μήνα—από τό κράτος, και φοροδν μιάν ειδική πράσινη στολή που καθορίζει τόν χαρακτήρα τους ως δημοσίων υπαλλήλων.

Όταν πρωτοδιδρύθηκε, η Γαλλική ακαδημία ετέθη υπό τήν προστασία τών εκάστοτε βασιλέων της Γαλλίας. Από τόν καιρό, όμως, που καταργήθηκε η Μοναρχία τόν τίτλο του προστάτου της Γαλλικής Ακαδημίας πήρε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που και επικυροεί τήν εκλογή κάθε καινούργιου μέλους με ειδικό νομοθετικό διάταγμα. Έτσι κάθε καινούργιο μέλος μετά τήν εκλογή οδηγείται μπροστά στόν Πρόεδρο της Δημοκρατίας στόν όποιο υποβάλλει τά σέβη του.

Η Γαλλική Ακαδημία ως γνωστόν περιλαμβάνει σαράντα μέλη, που οι μισοί μόνον είναι πραγματικοί λογοτέχνες. Οι άλλοι είναι εξέχουσες προσωπικότητες, που θεωρήθηκε απαραίτητο για τόν ένα λόγο ή τόν άλλο να συμμετάσχουν στόν οργανισμό αυτό που θεωρητικά εκπροσωπεί ότι καλλίτερο έχει να παρουσιάση η χώρα σ' όλα τά πεδία της ανθρώπινης δράσης.

Τόν τρόπο της εκλογής τών ακαδημαϊκών, τόν έχει καθορίσει η μακροχρόνιος παράδοση επί τή βάσει της οποίας λειτουργεί τό ίδιότυπο αυτό ίδρυμα. Οι υποψήφιοι πρέπει να υποβάλουν μία αίτηση πρός τόν Ισόβιον γραμματέα της ακαδημίας, κατόπιν δε πρέπει να επισκεφθούν όλους τούς ακαδημαϊκούς και να ζητήσουν τήν ψήφο τους. Η εκλογή γίνεται από τήν ολομέλεια τών ακαδημαϊκών, της οποίας ο υποψήφιος πρέπει να συγκεντρώση τήν απόλυτο πλειοψηφία για να κατακτήση μιάν από τics σαράντα πολυθρόνες.

Μά τά βάσανα του υποψηφίου δέν τελειώνουν με τήν εκλογή του. Απ' έναντίας μάλιστα, μόλις τότε αρχίζουν. Μετά τήν παρουσίαση στόν Πρόεδρο της Δημοκρατίας ο νέος ακαδημαϊκός πρέπει να ετοιμάση τόν ευχαριστήριο λόγο του, που θα εκφωνήση στήν επίσημη συνεδρίαση της ακαδημίας, που θα διοργανωθή πρός τιμήν του και στήν όποια πρέπει υποχρεωτικώς να πλέξη τόν πανηγυρικό του προκατόχου του, αδιάφορο αν δέν τόν εκτιμά καθόλου. Αύτός είναι ένας νόμος άπαράβατος, κι όσοι ακαδημαϊκοί άρνήθηκαν να εκφωνήσουν αύτόν τόν λόγο δέν έγιναν δεκτοί από τήν ακαδημία, παρά τό γεγονός ότι εξέλεγησαν κανονικά. Αυτό, παραδείγματος χάριν συνέβηκε με τόν Κλεμανσώ ο όποιος άρνήθηκε να εκφωνήση τόν πανηγυρικό του προκατόχου του λέγοντας χαρακτηριστικά: «Για να επαινέσω τόν προκατόχό μου, πρέπει να έχω διαβάσει τά έργα του... Δυστυχώς, όμως, η ζωή δέν διαρκεί πολύ, και δέν μου μένει καιρός να χάνω τόν καιρό μου με άνοησίες...»

Αυτό τό σημείο ακριβώς δίνει τήν άφορμή να τιοισθί πως δέν πρέπει να νομισθί, πως όλοι οι ακαδημαϊκοί όπηρεζαν ή είναι ακόμα μεγάλοι άνδρες. Απ' έναντίας μάλιστα, όπως θα δούμε, μερικά από τά μεγαλύτερα πνεύματα της Γαλλίας έμειναν έξω από τήν ακαδημία, που απ' άλλη μεριά κατώρθωνε να συγκεντρώση τις μεγαλύτερες μηδαμινές στις όποιες ανέκαθεν απέδιδε εξαιρετική σημασία. Τά ένενήντα τοίς εκατόν τών ανθρώπων που διετέλεσαν ακαδημαϊκοί είναι σήμερα τελείως άγνωστοι, κι από τούς σημερινούς ακόμη ακαδημαϊκούς.

Έτσι, κατά τά τριακόσια χρόνια της ζωής της, η Γαλλική Ακαδημία στερήθηκε της μεγάλης τιμής να περιλάβη στούς κόλπους της μεγάλους άνδρας, που τιμούν περισσότερο τή χώρα τους απ' όλους μαζί τούς ακαδημαϊκούς. Έτσι ο Καρτέσιος, ο μεγάλος φιλόσοφος, ένα από τά μεγαλύτερα πνεύματα της ανθρωπότητας άρνήθηκε συστηματικά να υποβάλη υποψηφιότητα στήν Ακαδημία. Τό ίδιο και ο Πασκάλ. Ο Μολιέρος πάλι δέν έγινε ακαδημαϊκός, γιατί οι ήθοιοι έθεωρούντο τήν εποχή εκείνη κατωτέρω ποιού άνθρωποι, αδιάφορο αν μετά τόν θάνατό του η ακαδημία καταλαμβάνοντας τή γκάφα της έποιοθέτησε στήν αίθουσα τών συνεδριάσεών της μιά προτομή του Μολιέρου με τήν έξηξ επιγραφή: «Τίποτε δέν έλειπε από τή δόξα. Αύτός έλειπε από τή δική μας δόξα».

Ο μεγάλος μορολόιτας Λά-Ροσφουκό δέν υπέβαλε υποψηφιότητα στήν ακαδημία γιατί ήταν τόσο δειλός που ήξερε πως δέν θα μπορούσε να εκφωνήση δημοσία τόν πανηγυρικό του προκατόχου του. Ο άββας Πρεβώ πάλι, ο συγγραφέας της περιφημής «Μανόν Λεσκώ» δέν έγινε ακαδημαϊκός, γιατί τόν κατηγορούσαν για τά έλευθεριώτατα ήθη του, πράγμα, που η σεμνότυφη ακαδημία δέν μπορούσε να ανεχθί. Ο Ζάν-Ζακ Ρουσό δέν εξέλεγή, παρ' όλες τις προσπάθειες που έγιναν με τήν πρόφαση ότι ήταν ξένος ύπηκοος. Πράγματι ο Ρουσό, όπως είναι γνωστό, ήταν Έλβετός, και στήν Ακαδημία δέν μπαίνουν παρά μόνον οι Γάλλοι ύπηκοοι. Ο Ντυτερώ άπερρίφηε λόγω της άθεσίας του, παρ' όλες τις προσπάθειες που έκανε υπέρ αυτού ο Βολταίρος, που αν και άθεος και αυτός μήκη στήν Ακαδημία.

Η Γαλλική ακαδημία δέν θέλησε επίσης να δεχθί τόν διάσημο ρήτορα Μιραμπώ, μόνο και μόνο γιατί ο Μιραμπώ είχε μένει τρία χρόνια στή φυλακή δυνάμει προσωπικού διατάγματος του Βασιλέως διά πολιτικούς λόγους. Ο θεατρικός συγγραφέας Μπωμασι, που έγραψε τά δύο άριστουργήματα αυτά που λέγονται «Ο κουρέυς της Σεβίλλης» και «ο Γάμοι του Φιγκαρό» δέν έγινε ακαδημαϊκός γιατί ήταν ταπεινής καταγωγής και είχε πολλούς έχθρους.

Περικερν είναι η περίπτωση του Σταντάλ, που είναι άσφαλώς ένας από τούς μεγαλύτερους άν δχι ο μεγαλύτερος μυθιστοριογράφος της Γαλλίας. Ο Σταντάλ έγραψε στά 1824 ένα γράμμα όπου έλεγε ότι θα έθετε τήν υποψηφιότητά του μετά είκοσι χρόνια. Πέθανε, όμως, στά 1842, προτού συμπληρωθί η είκοσαετία...

Τό ίδιο περίπου συνέβηκε με τόν Μπαλζάκ, τόν άλλο κολοσσό του Γαλλικού μυθιστορήματος. Ο Μπαλζάκ υπέβαλε για πρώτη φορά στά 1841 τήν υποψηφιότητά του στήν Ακαδημία, τήν όποια, όμως, απέσυρε για να διευκολύνη τήν εκλογή του Ούγκώ. Στά 1847, ξαναυπέβαλε τήν υποψηφιότητά του τήν όποια, όμως, και πάλιν απέσυρε. Στά 1849 παρουσίασθηκε ύποψήφιος στήν διαδοχή του Σατωμπριάν και δέν πήρε παρά δυο μόνο ψήφους πρός όνειδος της Γαλλικής Ακαδημίας. Τόν επόμενον χρόνο ο Μπαλζάκ πέθανε χωρίς να κατορθώση να γίνη ακαδημαϊκός.

Ο Αλέξανδρος Δουμάς (πατέρας) έφαγε κυριολεκτικώς τά σίδερα για να εκλεγή ακαδημαϊκός. Η Ακαδημία, όμως, άρνήθηκε συστηματικώς να τόν δεχθί, μόνο και μόνο γιατί ο πάππος του ήταν νέγρος...

Επίσης δέν έγιναν ακαδημαϊκοί για διαφόρους λόγους οι μεγάλοι συγγραφείς Θεόφιλος Γκατιέ, Μισελέ και Λαμινάι. Ο Μπαρμπέ ντ' Ορεβιγύ πάλι δέν έγινε ακαδημαϊκός, γιατί καυτηρίαζε σε όλη του τή ζωή με εξαιρετική οκνηρότητα τήν Ακαδημία. Ο τρίτος μεγάλος Γάλλος μυθιστοριογράφος, ο Φλωμπέρ, δέν μήκη στήν Ακαδημία λόγω του θορύβου που δημιουργήθηκε έξ άφορμής του περιφήμου έργου του «η κυρία Μποβαρύ» που θεωρήθηκε τήν εποχή εκείνη σαν πορνογραφικό.

Ο μεγάλος ποιητής Βερλαίν δέν υπέβαλε ποτέ υποψηφιότητα στήν Γαλλική Ακαδημία, όπου φυσικά δέν θα έμπαине λόγω της πραγματικά βρωμερής ζωής που έκανε. Τό ίδιο περίπου συνέβηκε και με τόν άλλο μεγάλο ποιητή, Κάρολο Μπωντλαίρ, που δέν πήρε παρά δυο μόνο ψήφους, του Αλφρέντ ντ' Βινύ και του Αγουόστου Μπαρμπιέ.

Εκείνοι, όμως, που πραγματικά δέν είχαν τύχη για τήν Γαλλική Ακαδημία, όπηρεζαν οι μυθιστοριογράφοι. Έτσι μετά τόν Σταντάλ, τόν Μπαλζάκ, τόν Φλωμπέρ, έμεινε έξω από τήν Ακαδημία ο Αλμίλιος Ζολά, που σε διάστημα όκτώ ετών υπέβαλε δέκα έννιά φορές τήν υποψηφιότητά του σε διάφορες κενές θέσεις χωρίς να κατορθώση να νικήση τήν αντίδραση τών ακαδημαϊκών, που δέν μπορούσαν να τόν συγχωρήσουν για τό ρεαλισμό του καθώς και για τόν ρόλο που ο μεγάλος συγγραφέας είχε παίξει στήν περίφημη υπόθεση Ντρέυφους. Ακόμα δέν έγιναν ακαδημαϊκοί ο Γκυ ντ' Μωπασσάν, ο Αλφόνσος Ντωτέ και άλλοι πολλοί άσφαλώς κατά πολύ άνώτεροι από τics μηδαμινότητες, που κατά καιρούς στρογγυλοκάθησαν στίς σαράντα περιφημες πολυθρόνες

Η πρώτη συνεδρίαση της Γαλλικής Ακαδημίας κατά τήν όποιαν ο ίδρυτής της Καρδινάλιος Ρισελιέ έγκατέστησε τούς νέους ακαδημαϊκούς.

ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

της Ακαδημίας. Σήμερα δε, οι πραγματικά μεγαλύτεροι συγγραφείς της Γαλλίας, ο Αντρέ Ζίντ, ο Βαλερύ Λαρμπώ, ο Φρανσις Ζάμ, ο Πάλ Κλωντέλ, δέν ανήκουν στήν Ακαδημία ή όποια, θεωρητικώς, πρέπει να περιλαμβάνη τούς άριστοίς σε όλες τις πνευματικές εκδηλώσεις της ανθρωπότητας...

Χαρακτηριστικό του τρόπου κατά τόν όποιον γίνονται οι εκλογές στήν Γαλλική Ακαδημία, όπου παίρνει και δίνει ή ρουσφετολογία είναι τό γεγονός ότι ο νεώτερος ακαδημαϊκός τόν όποιο αναφέρει ή Ιστορία της Γαλλικής Ακαδημίας όπηρεζεν ο Δούξ του Κοναλέν ο όποιος εξέλεγή «άθάνατος» (όπως χαρακτηρίζονται οι ακαδημαϊκοί) σε ηλικία... δέκα εξ ήμισυ ετών. Φυσικά τό παιδί αυτό δέν είχε να παρουσιάση παρά μοναχά τό δνομά του, τό δε μόνο έργο που έγραψε σε όλη του τήν ζωή όπηρεζεν ο ευχαριστήριος λόγος που εξέφώνησε όταν έγινε δεκτός τήν 1 Ιανουαρίου του 1652. Πρέπει να σημειωθί πως ο ευχαριστήριος αύτός λόγος είναι ο πιο βραχύς λόγος που εκφωνήθηκε ποτέ από ακαδημαϊκό. Ο λόγος αύτός έχει ως έξηξ: «Κύριοι,

Θά έπρεπε να ανήκω στήν συντροφιά σας από πολύ καιρό για να μπορέσω να βρώ τις κατάλληλες εκφράσεις και να σας ευχαριστήσω για τήν τιμή που μου κάνατε. Όμολογώ, κύριοι, πως η τιμή αύτή ξεπερνά τις μικρές μου δυνάμεις. Και θα φροντίσω τά έργα μου να ξεπεράσουν τά λόγια μου στήν εκδήλωση της ευγνωμοσύνης μου».

Ο άρχαιότερος από τούς σημερινούς ακαδημαϊκούς είναι ο Πάλ Μπουρζέ, που εξέλεγή στά 1894. Οι άλλοι σημερινοί ακαδημαϊκοί είναι οι έξηξ: Γαβριέλ Άνοπό (ιστορικός εκλεγείς τό 1897), Άνρ Λεβεντάν (θεατρικός, 1897), Μωρίς Ντοαί (θεατρικός, 1907), Ρενέ Ντουμκ (ο Ισόβιος γραμματέας της Ακαδημίας, κριτικός, 1909), Μαρσέλ Πρεβώ (μυθιστοριογράφος, 1909), Άνρ ντ' Ρενιέ (ποιητής, 1911), Άνρ Μπεργκσόν (φιλόσοφος, 1914), Μπαυτριγιάρ (έπισκοπος, 1918), Ζύλ Καμπόν (πρεσβευτής, 1918), Άνρ Μπροντώ (μυθιστοριογράφος, 1919), Ζοζέφ Μπενιέ (κριτικός, 1920), Άντρέ Σεβριγιόν (συγγραφέας, 1920), Πιέρ ντ' Νολάκ (ποιητής, 1922), Ζωρζ Γκουαγιώ (θεραπευτικός συγγραφέας, 1922), Έντουάρ Έστωνιέ (μυθιστοριογράφος, 1923), Άνρ Ρομπέρ (δικηγόρος, 1923), Ζωρζ Λεκόντ (μυθιστοριογράφος, 1924), Έμιλ Πικάρ (μαθηματικός, 1924), Λουί Μπερτράν (μυθιστοριογράφος, 1925), Δουέ ντ' λα Φόρς (ιστορικός, 1925), Πάλ Βαλερύ (ποιητής, 1925), Άμπέλ Έρμάν (θεατρικός και γραμματολόγος, 1927) Έμιλ Μάλ (κριτικός, 1927) Λουί Μαντελ (ιστορικός, 1927), Μωρίς Παλαιολόγ (πρεσβευτής, 1928), Στρατάρχης Πεταίν (στρατιωτικός, 1929). Άντρέ Σωμέξ (δημοσιογράφος, 1930), Πιέρ Μπενουά (μυθιστοριογράφος, 1931), Στρατηγός Βεϋγκάν (στρατιωτικός), Άμπέλ Μποννάρ (μυθιστοριογράφος, 1932), Φρανσουά Μωριάκ (μυθιστοριογράφος, 1933), Δουέ ντ' Μπρόλ (φυσικός, 1933), Στρατάρχης Φρανσέ ντ' Έσπρέ (στρατιωτικός), Λέων Μπεράρ (πολιτικός, 1934), Ζάκ Μπακιβίλ (ιστορικός, 1935), Άντρέ Μπελεσέρ (κριτικός, 1935) και Κλώντ Φαρέρ (μυθιστοριογράφος, 1935). Οι λοιπές θέσεις είναι κενές και θα συμπληρωθούν εντός του έτους.

Μιά από τις μεγαλύτερες αποστολές της Γαλλικής Ακαδημίας είναι να δίνη διάφορα χρηματικά βραβεία, χωρίς στίς δωρεές που της κάνουν γι' αυτόν τόν σκοπό. Έτσι σήμερα η Γαλλική Ακαδημία διαθέτει 205 χρηματικά βραβεία, που τά μοι-

ράζει κάθε χρόνο σύμφωνα με τις αντίληψεις της. Τά 134 από τά βραβεία αυτά, που αντιπροσωπεύουν 5.462.781 φράγκα έτησίως άπονέμονται σε πράξεις άγαθοεργίας ή σε πράξεις ήρωικές τις όποιες εξέτελεσαν Γάλλοι πολίτες. Τά υπόλοιπα 71 βραβεία, που αντιπροσωπεύουν συνολικώς μόνον 208.899 φράγκα άπονέμονται σε φιλολογικά έργα. Έτσι η Γαλλική Ακαδημία μετεβλήθη σήμερα από φιλολογικό ίδρυμα σε φιλανθρωπικό. Ο τρόπος δε με τόν όποιον άπονέμονται αυτά τά βραβεία είναι τέτοιος, ώστε σήμερα να μην άποδίδεται καμιά σημασία στα βραβεία της ακαδημίας. Χαρακτηριστικό είναι τό γεγονός ότι τά εξωακαδημαϊκά λογοτεχνικά βραβεία, όπως είναι τά βραβεία Γκονκούρ και Φεμινά έχουν καταπληκτική επιτυχία εν αντίθεση πρός τά μεγάλα βραβεία της ακαδημίας. Έτσι ο συγγραφέας που θα τιμηθί με τό βραβείο Γκονκούρ, του όποιο η χρηματική αξία είναι ελάχιστα (5000 φράγκα) θα πουλήση μέσα σ' ένα μήνα 250.000 αντίτυπα από τό βιβλίο που βραβεύθηκε, γιατί τό βραβείο Γκονκούρ άπολαμβάνει εξαιρετικού γοήτρου στή Γαλλία, ενώ οι λαμβάνοντες τό μεγάλο ακαδημαϊκό βραβείο του μυθιστορήματος άγνωστοίται από τό κοινό.

Ένα σπουδαίο ζήτημα που κατά καιρούς έχει έγερθεί είναι τό ότι αν είναι δυνατόν ένα μέλος που εξέλεγή μιά φορά ακαδημαϊκός, να παυθί από τούς συναδέλφους του ή από τόν «προστάτη» της ακαδημίας, για τόν ένα λόγο ή για τόν άλλο. Τό καταστατικό της ακαδημίας προβλέπει και τέτοια περίπτωση, όμως, έφαρμόσθηκε σε ελάχιστες περιπτώσεις. Έτσι έπαύθη ο Φυρετιέρ, που κατηγορήθηκε ότι είχε κλέμει μιά έργασία της Ακαδημίας τήν όποια έδημοσίευσε με τό δνομά του. Η εκλογή όμως τόν άντικαταστάτου του έγινε μόνο μετά τό θάνατό του.

Ένα άλλο σημείο που πρέπει να τιοισθί είναι ότι η Γαλλική Ακαδημία είναι ο πλουσιώτερος οργανισμός Δημοσίου Δικαίου της Γαλλίας. Πραγματικά η περιουσία της Γαλλικής ακαδημίας υπολογίζεται να υπερβαίνη τό ένα δισεκατομμύριο φράγκα, χωρίς να υπολογισθί τό κτήμα του Σαντιγύ, ένα από τά ιστορικότερα κτήματα της Γαλλίας, που η αξία του είναι κυριολεκτικώς άνυπολόγιστη.

Είναι παλιά συνήθεια στήν Γαλλία να κακολογούν τήν ακαδημία τους. Κι από μιάς άπόψεις δέν έχουν άδικο, γιατί η Γαλλική Ακαδημία, όπως έξ άλλοι συμβαίνει με τά περισσότερα απ' αύτό του είδους τά ίδρύματα, έχει μετατραπή σ' ένα άντρο άρτηροσκλήρωσεως και αντίδράσεως πρός κάθε τι τό καινούργιο. Έκει καταφεύγουν όλες οι μικροφιλοδοξίες τών άσημότητων, και γενικώτερα ο τρόπος με τόν όποιον φέρεται η Ακαδημία κάθε άλλο παρά παράγων προόδου μπορεί να θεωρηθί. Χαρακτηριστικό του κανόνος αύτου είναι, ότι πραγματικός δικτάτωρ της Γαλλικής ακαδημίας είναι ο Ισόβιος Γραμματέας της Ρενέ Ντουμέκ, ένας καθηγητής και κριτικός, που βέβαια δέν πρόκειται να επιζήση στήν Ιστορία τών Γαλλικών Γραμμάτων. Ο Ρενέ Ντουμέκ, που είναι ταυτοχρόνως Ιδιοκτήτης και διευθυντής της περιφήμου «Επιθεωρήσεως τών δύο Κόσμων», τήν όποια μετέτρεψε ούσιαστικώς σε έπίσημο όργανο της Γαλλικής Ακαδημίας, άγει και φέρει τούς συναδέλφους του, και δίκαια συμβολίζει τό πνεύμα του σχολαστικισμού και της αντίδράσεως που χαρακτηρίζει τήν δράση της Γαλλικής Ακαδημίας.

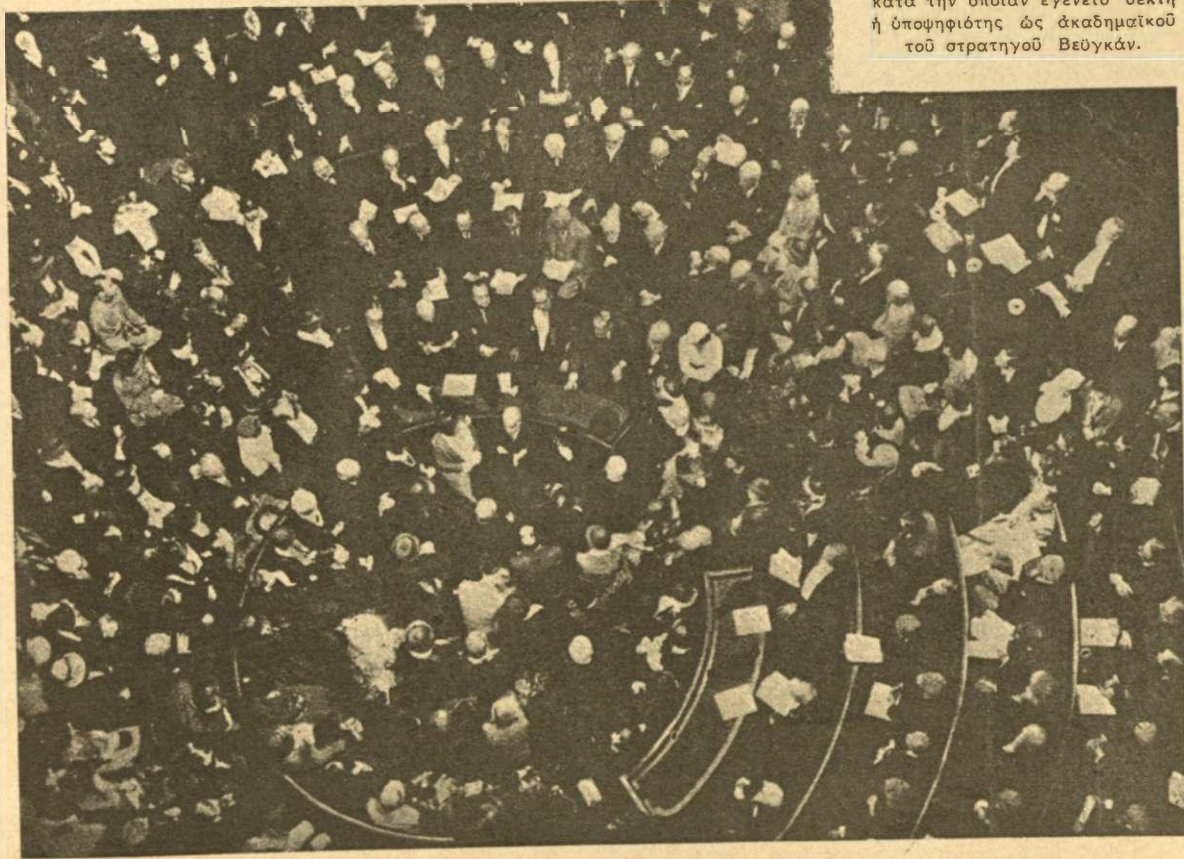
Βέβαια, πολλές από τις επιθέσεις που σημειώθηκαν έναντίας της Γαλλικής Ακαδημίας όφειλονται σε ανθρώπους που δέν κατώρθωσαν να μπουδ στην ακαδημία. Αυτό συνέβη με τόν γνωστό σατυρικό Πιρόν, τόν αντίπαλο του Βολταίρου, που έφτιαξε τό άκόλουθο έπιγράμμα που έγινε Ιστορικό.

«Εδώ κείται ο Πιρόν, που δέν όπηρε τίποτε. Ούτε καν ακαδημαϊκός!»

Οι επιθέσεις έναντίας της Γαλλικής Ακαδημίας ώξύνθησαν πολύ τώρα τελευταία, όποτε η Γαλλική Ακαδημία εξέδωκε τήν περίφημη «Γραμματική της» όπου ήθελε να παρουσιάση τούς κακούς κανόνες της Γαλλικής γλώσσας. Μά η Γραμματική αύτή, (όφειλόμην στόν Άμπέλ Έρμάν) έβριθε από τόσα λάθη που έσπευσαν να υποδείξουν οι επικριτές της με άλαγαμούς θριάμβου, που η ακαδημία αναγκάσθηκε να άποσύρη τήν «Γραμματική της» από τήν κυκλοφορία, χωρίς, όμως, μ' αύτό και ν' άποφύγη τό ρεζίλεμα. Τό αυτό περίπου συμβαίνει και με τό λεξικό της, που ετοιμάζεται εδώ και πέννητα χρόνια χωρίς να κυκλοφορή.

Όπως, όμως, και να έχη τό ζήτημα τό γεγονός είναι ότι η Γαλλική Ακαδημία εξακολουθεί παρ' όλες τις άτέλειες και τις έλλειψεις της, ν' άποτελή ένα ήθικό κεφάλαιο που παίζει σημαντικό ρόλο στόν έν γενέει βίο του Γαλλικού Έθνους.

GEORGES ARAL
Copyright Περιοδικού «ΑΘΗΝΑ»

Η συνεδρίαση της Ακαδημίας κατά τήν όποιαν έγένητο δεκτή η υποψηφιότης ως ακαδημαϊκού του στρατηγού Βεϋγκάν.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΩΝΥΜΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ

Ἡ χώρα μας πρέπει νά εἶναι ὑπερήφανη γιά τίς γυναῖκες της. Καμμιά ἱστορία ἄλλου μεγάλου ἢ μικροῦ ἔθνους δέν ἔχει νά παρουσιάσῃ τόσες ἐξαιρετικές φυσιογνωμίες σέ σωματική καί ψυχική ὁμορφιά, σέ πνευματική ἀνωτερότητα, σέ πατριωτισμό, σέ ἐθελουσία, ὅσες ἔχει νά ἐπιδείξῃ ἡ ἡλιόλουστη αὐτή γωνία τῆς Μεσογείου, τά νησιά καί οἱ τριγύρω ἀποικισμοί της. Ἄν ὁ χρόνος κατέστρεψε τά περισσότερα ἀριστουργήματα τῆς σμίλης καί τοῦ χρωστήρα, πού θέλησαν νά ἀποθανάτισουν τό ἀφθαστο κάλλος τῆς Ἑλληνίδας οἱ ἀρχαῖοι καί τῶν μέσων αἰώνων, οἱ ἱστορικοί μένουν ἀψευδεῖς μάρτυρες καί ἐκείνου καί τῶν μεγάλων ἀρετῶν, τῆς δράσεως καί τῆς συμβολῆς τοῦ ὄραίου μας φύλου εἰς τό νά καθέξῃ ἡ χώρα αὐτή ἐξαιρετική καί πρωτοποριακή θέση στήν ἐξέλιξη τοῦ πολιτισμοῦ.

Καί ὅσο γιά τήν σωματική τῆς Ἑλληνίδος ὁμορφιά εἶναι γνωστό πῶς τό διαπασών τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ, τοῦ κλασσικοῦ κάλλους, δηλαδή τό ὑπερέτελο τό ἔδωκαν οἱ Ἀγαθόκλειες, οἱ Πυρρήνες, οἱ Κοτίνες, οἱ Λαίδες, τά ἀφθαστα αὐτά λουλούδια τῆς Ἀθήνας, τῆς Ἄρνεϊοῦς Κορίνθου καί τῶν νησιῶν, οἱ δέ καλλιτέχναι τῆς ἀρχαιότητος δέν ἔκαναν τίποτε ἄλλο, δέ εἶχαν ἄλλη φιλοδοξία παρά νά ἀντιγράψουν πιστά, μέ θρησκευτική ἀκρίβεια τίς ὠραίες γραμμές, τίς αἰσθητικές καμπύλες τῆς ἐταίρας καί τῆς αὐλητρίδας. Μά ἂν ἡ Γαλλία τῶν Λουδοβίκων ἔχει νά ἐπιδείξῃ μερικές γυναῖκες τῆς τάξεως ἐκείνων, πού ἔκτος ἀπό τήν ὁμορφιά τους, μέ κάποια εὐφυία καί περισσότερη ραδιουργία καί ἐπιτηδεϊότητα διακρίθηκαν καί ἔδρασαν, ἂν τό Παρίσι θέλει νά λέγεται «Νέα Ἀθήναι» καί εἶναι ὑπερήφανο demimondens, οὔτε les maitresses des Rois οὔτε οἱ περίφημοι demimondens μποροῦν νά συγκριθοῦν σέ μόρφωση, σέ βαθειά καλλιτεχνική ἀντίληψη, σέ ἀνωτερότητα σκέψεως καί αἰσθημάτων μέ τίς ἐταίρες ἀκόμα καί τίς παλλακίδες τῶν προγόνων μας.

Ἡ Ἀσπασία τοῦ Περικλέους δέν εἶναι μόνο ὁμορφη. Μαθήτρια τοῦ Ἀναξαγόρα, ἡ ἴδια της μέσα στοῦς σκιερούς κήπους δίδασκε φιλοσοφία. Ὁ Σωκράτης τήν ἄκουγε μέ κατανύξη καί ὠμολογοῦσε στό Μενέξενο «ὅτι παρά τοιαύτης δεινῆς διδασκάλου ἐσπούδασε τήν ῥητορικὴν». Ὁ Περικλῆς κατά μέγα μέρος ὀφείλει τήν πολιτική του σύνεση καί τό σθένος τοῦ χαρακτήρος στήν ἐπιρροή τῆς Ἀσπασίας. Χάριν αὐτῆς λέγει ὁ Πλούταρχος ἐπεχείρησε τόν πόλεμον κατά τῶν Σαμίων «ὄν καί τά τεῖχη καθεῖλε καί τὰς ναῦς ἔαλλο καί χρήμασι πολλοῖς ἐξήμιωσεν». Ἄν ἡ Ἀσπασία χρῆσιμευσε στό Φεῖδια ὡς μοντέλλο γιά τό περίφημο ἀγάλμα τῆς Ἀθηνᾶς, στήν ἐμπνευσή της καί μόνο ὀφείλεται ὁ ἀθάνατος εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνες Παρθενών.

Ἡ Λατρία ἐθαυμάζετο γιά τήν σοφία ἀπὸ τὸν Δημοσθένη, αὐτὸν πού εἶχε καταβρίσει τίς ἐταίρες στή δημογορία του κατά τῆς Νεαίρας. Ἡ Λατρία ἦταν ἀκόμη φίλη τοῦ Ἀριστίπου τοῦ μαθητοῦ τοῦ Σωκράτους καί συζητοῦσε μαζί του μέ πάθος καί ἐμβριθεῖα τήν «Κυρναϊκή» αἵρεση.

Ἡ Λαστρία. Ὁ σεμνὸς καί ἀφογος τὰ ἦθη Κίμων, ὁ πιστὸς αὐτοῦ σύζυγος ἀγαποῦσε νά συντρώγῃ μέ τήν Ἀστερία καί νά συνδιαλέγεται μαζί της.

Ἡ Ἀρχίπη. Γυναίκα μέ καλλιτεχνική ψυχὴ θυσίας καί πλοῦτο καί συμπόσια γιά νά ἀφιέρωσῃ τῇ νεότητι τῆς μέ υἱικῆ στοργῇ στό Σοφοκλῆ τὸν γέροντα πιά καί ἐτοιμοθάνατο κομωδῶ. Ὁ πολυτάλαντος Σωμυρίνης, πρῶην φίλος της, ὅταν τὸν ρωτοῦσαν τί γίνεται ἢ Ἀρχίπη, ἀπὸ ζήλεια ἀπαντοῦσε: «ὄσπερ αἱ γλαυκὲς ἐπὶ τοῦ τάφου κάζηται».

Ἡ Ἐίρηνη ἡ φίλη τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου

προτίμησε νά πεθάνῃ μαζί του στήν Ἐφεσο, στό νὰ μέσα τῆς Ἀφροδίτης παρά νά τὸν ἐγκαταλείψῃ ὅπως τήν προέτρεπαν οἱ νικηταί του οἱ Θράκες.

Ἡ Χαρίκλεια Γλυκέρα μέ τήν ὁμορφιά της, μέ τήν κομψότητα της, μέ τήν καλλιπέπια τοῦ λόγου της ξετρέλλανε τὸν Ἄρπαλο, πού γιά χάρι τῆς ἔστειλε στοὺς Ἀθηναίους κατά τὸν ἀποκλεισμό ἕνα μεγάλο φορτίο στάρι καί τοὺς ἀνάγκασε νά τίς προσφέρουν βασιλικὲς τιμές. Πρὸς τιμὴν τῆς ἀκόμα ὁ Ἄρπαλος ἔστειλε εἰς τήν Ρευσσό μὲν τῆς Συρίας ἀνάγλυφον τῆν εἰκόνα της ἀπὸ χαλκῶ, στήν δὲ Ταρσό πολύτιμο ἀγάλμα ἀπάνω μάλιστα στό βᾶθρο ὅπου ἐμελλε νά στηθῇ ὁ ἀνδριὰς τοῦ Μεγ Ἀλεξάνδρου. Γιά τήν ἴδια Γλυκέρα ὁ διάσημος τῆς νέας κωμῆδίας ποιητῆς Μένανδρος, φίλος τοῦ Ἐπικούρου, ἂν καί ἀπύπνωτος ἠνρήθη καί δῶρα καί τιμὰς μέ τήν πρόσκληση πού τοῦστέλλε ὁ Πτολεμαῖος νά πάῃ στήν Ἀλεξάνδρεια νά κοσμήσῃ τὰ ἀνάκτορά του, μόνο καί μόνο γιά νά μὴ χωρισθῇ ἀπὸ «τό μαντεῖόν του, τὸν Ἄρειον Πάγον του, τὴν Ἥλιαίαν του», ὅπως τὴν ἀποκαλοῦσε στίς ἐπιστολῆς πού περιέσωσε ὁ Ἀλκέφρων.

Ἡ Λεόντιον ἦταν ὠραία καί σοφή. Ὁ Ἐρμηστάναξ ἔγραψε γι' αὐτὴν τρία δλόκληρα βιβλία. Ὅταν δὲ ὁ Θεόφραστος, ὁ μαθητῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπετέθη ἐναντῖον τῶν γυναικῶν αὐτῆ τὸν ἀπεστόμωσε μέ τὴν δυνάμη καί πειθῶ πού κι' αὐτὸς ὁ Κικέρων τὴν ἐθαύμασε.

Ἡ Φιλαινίς ἔγραψε περισπούδαστο ἔργο «περὶ ὀφολογίας καί γαστρονομίας». Ὁ Χρῦσιππος στή μελέτη του «περὶ καλοῦ καὶ ὠραίου» ἀναφέρει μέ πολλὰ ἐγκώμια τὴν πολὺ περιεργὴ συγγραφή τῆς ἐταίρας αὐτῆς «περὶ ἀφροδισίων».

Ἡ Λεαίνα, ἡ πιστὴ φίλη τοῦ Ἀριστογείτονος, ὅταν ὁ Ἰπίπας τὴν βασάνιζε γιά νά ἀποκαλύψῃ τὰ μυστικά του μεγάλου ἐπαναστάτου, ἔκοψε ἡ ἴδια της «δείξασα τὴν ἐαυτῆς ἔωσαν» γιά νά μὴ βγῇ ἀπὸ τό στόμα της καμμιά λέξη προδοτικῆ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ εὐγνωμοσύνη γιά τὴν ἡρωϊκὴ γυναῖκα ἔστησαν πρὸς τιμὴν της στά προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως «Λεαίνα ἀγλωττων».

Θαίς ἡ Ἀθηναία ἀκολούθησε τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο στή θριαμβευτικὴ του πορεία. Στὰ Σοῦσα ἡ Θαίς, θέλουσα νά ἐκδικηθῇ τὴν πυρπόληση τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸν Ξέρξη, ἔπεισε τὸν μεγάλο κατακτητὴ νά βάλλῃ φωτιά στὰ περίφημα ἀνάκτορα καί ἔτσι μιά γυναῖκα καθὼς ἐξιστορεῖ ὁ Πλούταρχος «ἐξεδίκασε τὰς κατά τῆς Ἑλλάδος ἐπιδρομὰς τῶν Περσῶν πλειότερον τῶν ναυμάχων καί πεζομάχων στρατηγῶν».

Ἡ Φρύνη τὸ μοντέλλο αὐτοῦ Πραξιτέλους γιά τὴν Κυνδία Ἀφροδίτη του καί τοῦ Ἀπελλῆ γιά τὴν Ἀναδυομένη, προσφέρθη νά ἐναγκηθῇ μέ ἔξοδά της τὰ τεῖχη τῶν Θηβῶν ὑπὸ τὸν δρον νά ἀναγραφῇ στὰς πύλας τῆς πόλεως: «Ἀλέξανδρος μὲν κατέστρεψεν, ἀνέστησε δὲ Φρύνη ἡ Ἐταῖρα».

Εἶναι γνωστὸ πῶς στήν ἀρχαιότητα καί ἀκόμα κατὰ τὴν μεγαλείτερη ἀκμὴ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἡ γυναῖκα δέν εἶχε καμμιά ἠθικὴ θέση οὔτε ἐλευθερία δράσεως στήν κοινωνία καί ὁ γάμος γι' αὐτὴν δέν εἶχε ἄλλο σκοπὸ παρά «τό γνησίως παιδοποιεῖν». Καί ὅμως, σὲ νεώτερες ἐποχές, σὲ γῶρες πού ἡ πρόσδος καί οἱ ἀνθρωπιστικὲς ἀρχὲς ἔφεραν ἰσοβάθια τὰ δύο φύλα δέν ἀνεδειχθήσαν τόσες ἀνώτερες γυναῖκες στή μάθηση, στήν καλλιτεχνία καί πού νά συνέβαλαν, νά πρωτοστάτησαν, νά θυσιάστηκαν ὡς ἄτομα ἢ ὡς ὁμάδες σὲ κρίσιμες περιστάσεις ὅπως ἔλαμψαν στήν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἄγρυλλος πρὶν ἀκόμα νοηθῇ ὅπως σήμερὰ ἡ

Τὸν Ἀρχαίων καὶ Μεσῶν Αἰώνων

ἀγία γιά τὴν πατρίδα, ἡ κόρη αὐτῆ τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς Ἀττικῆς, Ἀκταίου, ὑπακούουσα σ' ἕνα χρησμὸ τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, ἔπεσε ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη γιά νά σώσῃ τὸν τόπο της ἀπὸ ἕνα μακρὸ καί δεινὸ πόλεμο. Ἀπὸ τότε, στὴ βορεινὴ πλευρὰ τοῦ ἱεροῦ λόφου οἱ ἔφηβοι τῶν Ἀθηνῶν ὠρκίζοντο στὴ μνήμη της πρὶν φύγουν γιά τὰ ἔνδοξα μέτωπα τοῦ Μαραθῶνος καί τῶν Πλαταιῶν καί γιά ὅλες τίς ἄλλες ἔνδοξες ἐκστρατείες.

Γυναῖκες τοῦ Ἄργου. Οἱ Σπαρτιάτες εἶχαν κατανικήσει τοὺς Ἀργεῖους καί σκότωσαν 7000 ἀπ' αὐτοὺς, σχεδὸν ὅλον τὸν ἄρρενα πληθυσμό. Ὅταν, ὅμως, ἤλπιζαν νά καταλάβουν πιά ἀμαχητὴ τὴν πόλη, βρέθηκαν ἀντιμέτωποι μέ τίς γυναῖκες, πού ἡ διακεκριμένη λυρικὴ ποιήτρια Τελέσιλα τίς εἶχε ὀπλοῖσι καί ἐνθουσιάζει μέ τοὺς στίχους της. Αὐτὴ ἂν καί κοντὴ καί καχεκτικὴ ἠγήθη τοῦ γυναικεῖο αὐτοῦ στρατοῦ, ἀπέκρουσε κακὴν κακῶς τὸν Δημάρατον ὁ δὲ ἄλλος βασιλεὺς τῆς Σπάρτης χαμπόνηρος Κλεομένης «τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίας ποιούμενος» ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, μὴ θέλων νά πολεμήσῃ μέ γυναῖκες, εἶπε, γιά νά μὴ ἔχη μιά ἄδοξη νίκη. Τὸ ἀγάλμα τῆς Τελέσιλας μέ κράνος στὸ κεφάλι καί βιβλία μπρὸς στὰ πόδια της, στήθηκε στὸ Ἄργος καί ἀποθανάτισε τὸ γεγονός.

Τυρρηναῖοι. Προερχόμενοι ἀπὸ τὴ Λήμνο καί Ἰμβρο οἱ Τυρρηναῖοι ἀποβιβάσθηκαν στὸ Ταίναρο καί ὅπως βοήθησαν μέ μεγάλη γενναίότητα καί ἀνδρεία τοὺς Σπαρτιάτας στὸν Ἐλλωτικὸ πόλεμο, ἐγκατεστάθηκαν στὸν τόπο ὡς περίοικοι καί πῆραν γυναῖκες ἑλληνίδες. Μετὰ καιρὸ οἱ Σπαρτιάτες ὑποπετεύθηκαν, πῶς οἱ Τυρρηναῖοι εἶχαν σκοπὸ νά καταλύσουν τὸ αὐστηρὸ τους καθεστῶς καί γι' αὐτὸ τοὺς συνέλαβαν, τοὺς ἔκλεισαν στὴ φυλακὴ ὅπου τοὺς ἐκρατοῦσαν, ὅπως λέγει ἡ ἱστορία, μέ μεγάλη ἀστυρότητα. Τότε, ὅμως, συνέβη τὸ ἐξῆς ἀφάνταστο. Μιά βραδυὰ οἱ γυναῖκες τῶν φυλακισμένων κατάφεραν μέ δῶρα καί ὑποσχέσεις τοὺς φρουροὺς τῆς ἐρκτής, νά τίς ἀφήσουν νά ἐπισκεφθοῦν τοὺς ἀνδρας τους, γιά νά κουβεντιάσουν λίγο καί τοὺς ἀπασπασθῶν. Σὰν τίς εἶδαν οἱ Τυρρηναῖοι ἑαφνιάσθηκαν, μὰ ἐκεῖνες γδύθηκαν βιαστικά καί τοὺς ἀνάγκασαν νά βάλουν τὰ φορέματά τους καί νά βγοῦν ἀπὸ τὴ φυλακὴ μετεμφισμένοι σὲ γυναῖκες, ἐνῶ ἐκεῖνες ἔμειναν στὴ θέση τους μέ κίνδυνο τῆς ζωῆς τους.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ οἱ Τυρρηναῖοι βρέθηκαν ὀχρωμένοι στὸν Ταγέτο ἀφοῦ ἔπεισαν οἱ τοὺς ἑλωτας νά τοὺς ἀκολουθήσουν, οἱ δὲ Σπαρτιάτες φοβηθέντες ἀναγκάσθηκαν νά συνηκολούθησαν, ἀφῆκαν ἐλευθερὲς τίς ἡρώιδες γυναῖκες καί ἔδωκαν χρήματα καί πλοῖα στοὺς ἐπαναστάτες γιά νά φύγουν ἀπ' τὸν τόπο. Οἱ Τυρρηναῖοι τότε ἐπλευσαν στὴν Κρήτη, στὴ Μήλο καί σ' ἄλλα νησιά καί ἐκτίσαν τίς ἐλευσένες Σπαρτιατικὲς ἀποικίες.

Καὶ οἱ Χιώτισες. Οἱ Ἐρυθραῖοι πολιορκοῦντες τὴν Λευκονία, ἀποικίαν τῶν Χίων, εἶχαν φέρει σὲ ἀπόγνωση τοὺς κατοίκους, πού ἀποφάσισαν νά δεχθοῦν μιά ἐξευτελιστικὴ συνθηκολόγηση καί νά ἐγκαταλείψουν τὴν πόλι ἄοπλοι φοροῦντες μόνο μιά χλαῖνα καί ἕνα χιτῶνα. Οἱ Χιώτισες, ὅμως, ἐξανεστήσαν κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς, ἀποκάλεσαν τοὺς ἀνδρες τους δειλοὺς καί μέ τὰ πολλὰ τῶν ἔπεισαν νά βγοῦν ὀπλισμένοι καί νά ποῦν στοὺς πολεμίους, πῶς γιά τὸν ἀνδρα πού ἔχει φιλότιμο «χλαῖνα μὲν ἦν τὸ ξυστόν, χιτῶν δὲ ἡ ἀσπίς». Οἱ Ἐρυθραῖοι βλέποντες τοὺς Χίους νά προχωροῦν πρὸς αὐτοὺς καί νά τοὺς δειχνοῦν ἀπὸ μακρὰ τὰ δῖλα τους φοβήθηκαν ἀφηνιδιαστικὴ ἐπίθεση καί ἀπεχώρησαν ἀφοῦ ἔλυσαν τὴν πολιορκία: «Ὅσοι μὲν οὖν θαρρεῖν διδαχθέντες ὑπὸ τῶν γυναικῶν ὁὕτως ἐσώθησαν». Ἀκόμα καί ἀργότερα ὅταν ὁ Φίλιππος Δημητρίου

πολιορκοῦσε τὴ Λευκονία καί εἶχε μυνῆσει στοὺς κατοίκους πῶς θὰ ἔπαυε ὁ πόλεμος ἂν τοὺς ἔστειλαν τίς γυναῖκες καί τοὺς εἰλωτες, οἱ Χιώτισες πάλι ὠργίστηκαν καί ὤρμησαν στὰ τεῖχη καί μαχόμενες οἱ ἴδιες τοὺς μέ πέτρες ἔδωκαν θάρρος στοὺς ἀνδρες πού ἐπὶ τέλους ἐδιώξαν τὸ Φίλιππο.

Πολυκρίτη. Κατὰ τὸν πόλεμο τῶν Ναξίων μέ τοὺς Μηλαιοῦς, ὁ σύμμαχος τῶν τελευταίων Διόγνιτος, στρατηγὸς τῶν Ἐρυθραίων, εἶχε καταλάβει τὸν Δῆλιον καί ἀιχμαλώτισε ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς δούλους καί πολλὰς παρθένες Ναξιῶτισες, πού μοίρασε στοὺς ἀξιωματικούς καί ὀπλίτας. Μιά ἀπ' αὐτῆς, ἡ Πολυκρίτη, κατῶρθωσε νά ἐμπνεύσῃ τόσον ἔρωτα στὸ Διόγνιτο, πού ὄχι μόνο τὴν ἔκανε νόμιμη γυναῖκα του, μὰ καί εἶχε ἀπεριόριστη ἐμπιστοσύνη σ' αὐτή. Μιά μέρα πού οἱ Ἐρυθραῖοι συμποσίαζαν καί ἔπιναν γλυκὸ κρασί τῆς Νάξου, ἡ Πολυκρίτη πῆρε τὴν ἀδεια ἀπὸ τὸ σύζυγό της νά στείλῃ στοὺς ἀδελφοὺς της λίγα γλυκὰ ἀπὸ τὸ συμπόσιο καί μέσα σ' ἕνα πλακοῦντα ἔκρυψε ἕνα μολυβένιο γραμματάκι. Μὲ τὸ σημεῖωμα αὐτὸ ἐξώρκιζε τοὺς συμπατριῶτες της νά ἐπιτεθοῦν τὴ νύκτα ἐκείνη καί ἀνακαταλάβουν τὴν πόλη πού οἱ Ἐρυθραῖοι μεθυμένοι ὅπως ἦσαν δὲ θὰ μπορούσαν νά τὴν ὑπερασπίσουν. Συγχρόνως ἡ θαρραλέα κόρη εἰδοποίησε τίς ἄλλες γυναῖκες νά βοηθήσουν τὴν ἀφηνιδιαστικὴ ἐπίθεση κρύβοντας τὰ δῖλα τῶν ἐχθρῶν καί ἔτσι οἱ Νάξιοι μῆκαν σχεδὸν ἀμαχητὴ στὸ Δῆλιον καί κατέσφαξαν τοὺς Ἐρυθραῖους. Ἡ Πολυκρίτη ἀφοῦ κατῶρθωσε μέ πολὺ κόπο νά σώσῃ τὸ Διόγνιτο ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ δῆλου, πού διψοῦσε ἐκδίκηση, ἔτρεξε στὰς πύλας τῆς πόλεως νά ὑποδεχθῇ τοὺς νικητὰς μὰ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν μεγάλῃ τῆς χαρὰ καί τὴν συγκίνηση γιά τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδος της ἔπεσε νεκρή.

Ξενοκρίτη. Ὁ τυραννὸς τῶν Κυμαίων Ἀριστόδημος ἂν καί καλὸς στρατηγός, εἶχε καί πολλὰ ἐλαττώματα. Διηγούνηται γι' αὐτὸν πῶς ἐπέβαλε οἱ μέν νεαροὶ ὀπήκοοι του νά τρέφουν μακρὰ μαλλιά καί νά χρυσοφοροῦν. Τὸ ἐναντίον δὲ ἤθελε οἱ νέες νά κόβουν τὰ μαλλιά τους σὺρριζα καί «φοροῦν ἐφηβικὰς χλαμύδας καί τῶν ἀνακάλων χιτωνίσκων». Ὅς τὸσον μ' ὅλα τὰ διαστραμμένα ἦθη του ὁ Ἀριστόδημος ἀγάπησε μέ πάθος τὴν Ξενοκρίτη, τὴν κόρη ἑνὸς ἀντιπάλου του πού εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν πόλη. Ἡ Ξενοκρίτη, ὅμως, ἂν καί ἡ προτίμηση τοῦ τυραννοῦ γι' αὐτὴν προκαλοῦσε τὴν ζηλοτυπίαν ὅλων τῶν Κυμαίων γυναικῶν, ἀπὸ τὸν ἔρωτά του προτιμοῦσε καί εὐχόταν τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδος της ἀπὸ τὸν ζυγοῦ του. Μιά μέρα ὁ Ἀριστόδημος ἐπιθεωροῦσε τὴν τάφρον πού εἶχε βάσει νά ἀνοίξουν καί ἡ Ξενοκρίτη πού βρέθηκε ἐκεῖ κατὰ τύχην, κάλυψε τὸ πρόσωπὸν τῆς ὄσπου νά περάσῃ. Αὐτὸ, ὅμως, τὸ πρόσεξαν μερικὸι νεαροὶ συμπατριῶτες της μέ τὰ μακρὰ μαλλιά καί ἀρχίσαν νά τὴν πειράζουν πῶς τάχα κάλυψε τὴν κόμην της μὴν τὴν ἦθ καί τῆς τὴν κόψη ὁ τυραννὸς, ἐκείνη δὲ, μέ περιφρόνηση τοὺς ἀπεκρίθη πῶς ἡ πόλι τῶν Κυμαίων δέν εἶχε παρά ἕνα μόνον ἀνδρα τὸν Ἀριστόδημο. Μὲ αὐτὰ καί ἄλλα παρόμοια λόγια καί προτροπὲς κατῶρθωσε ἡ εὐνοουμένη τοῦ τυραννοῦ νά ἐξεγερῇ τὸ φρόνημα τῶν ἀνδρῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καί μέ τὴν βοήθειά της οἱ συνομότες σκότωσαν τὸν Ἀριστόδημο καί ἐλευθέρωσαν τὴν πόλη. Οἱ Κυμαῖοι εὐγνωμονοῦντες τῆς πρόσφεραν πολλὰ δῶρα καί τιμὰς μὰ ἐκείνη ὅλα τὰ ἠρνήθη καί ἐζήτησε μόνον νά τῆς ἐπιστρέψουν τὸ πτόωμα τοῦ Ἀριστοδήμου τὸ ὁποῖον ἐνετάφισα καί ἔπειτα ἔγινε ἑλίρα τῆς Δημητράς.

Σαπφώ. Ἡ μεγάλη αὐτὴ ποιήτρια γεννήθηκε στὴ Μυτιλήνη καί ἔζησε μεταξύ τοῦ 622-559 π. Χ. Ἀπὸ τὸν ἀντρα της

Ένα πλούσιον Άνδρειό είχε μία μονοκόρη τήν Κληΐδα. Ήπειτα από μερικά χρόνια διαμονής στη Σικελία ή Σαπφώ επέστρεψε στη Λέσβο όπου ίδρυσε μία σχολή μουσικής και ποιήσεως για νέες. Στην άρχη του σταδίου της έγραφε ύμνους στους θεούς και παραινέσεις και έγκωμια για την έντιμη γυναίκα αούτηρών ήθών.

«Άν είχες πόθο για τ' άξια και όμορφα και κακό ή γλώσσα σου να πη δέν τάραζε ντροπή στα μάτια σου δέν θάχες για τό δίκη σου μόνο θά μιλούσες».

Ήπειτα, όμως, από ένα παράφορο και άτυχο πάθος για κά ποιο νέο Φάωνα όνομαζόμενο ή Σαπφώ άρχισε να ψάλλη τόν έρωτα, τις όρμες του και τις διάφορες συγκινήσεις του. Οι λίγες άπαράμιλλες Σαπφικές στροφές που σώζονται μαρτυρούν για τό έξοχο πνεύμα της ποιητριάς, για τό βάθος και τήν δύναμη του αλοήθητου, για τήν τρυφερότητα, τή χάρι, τήν άφέλεια και τή μεγάλη της ελικρίνεια. Στα ποιήματά της όταν ή Σαπφώ άναπα «ποθεί και μάεται κατά στάλαχμον» πέφτει σε ψυχική άπραξία και άμηχανία και τήν ώρα εκείνη «ούκ οίδα τί δέω δίχαμνοίματα» πολλές φορές παραπονείται πώς «όττινας γάρ εΙ θέω κείνοι με μάλιστα σίνονται». Άλλοτε πάλι ή Σαπφώ καλεί τήν Άφροδίτη να γίνη σάμαχος της σαν άλλοτε και να τήν βοηθήση και ή θεά άκούει τή θέσή της και στέλνει τόν έρωτα που παρυσιάζεται μεγαλόπρεπος «πορφυρίαν περιθέμενος χλάμη» και δροσίζει τήν πονεμένη της ψυχή «καιομένη πόθω». Τήν άγάπη της για τήν άπιστη Άνακτορία, ή Λεσβία ποιήτρια τήν παρομοιάζει με τόν έρωτα του Πάρι και της Έλένης και ποθεί τόν έρχομό της, μα άλλοίμοιο ή άκαρδη Άνακτορία όλα τά λησμόνησε ενώ εκείνη πονεί και ύποφέρει. Όσα έγράψαν για τή ζωή και τόν θάνατο της μεγάλης ποιητριάς δέν είναι όλα άληθινά. Ένα είναι βέβαιον πώς ή Σαπφώ έζησε εις μεγάλην ηλικίαν τιμώμενη και αγαπώμενη από όλον τόν Έλληνικό κόσμο. Κατά τήν εποχή του Μεγάλου Άλεξάνδρου οι Άθηναίοι έστησαν στο Πρυτανείο τό άγαλμά της, έργο του γλύπτου Σελανίωπος.

Μύρτις έγεννήθη στην Άνθήδον. Οι άρχαιοι συγγραφείς τήν αναφέρουν ως μεγάλη στιχουργό δέν σώζονται όμως στίχοι της μά ύπήρξε διδασκάλισσα του ποιητού Πινδάρου και της Κορρίνης.

Κορίνη ή Ταναγραία. Μία από τις επίσης ποιήτριες της άρχαίας Έλλάδος, ήτο σύγχρονη του Πινδάρου τόν όποιον και ένίκησε σ' ένα ποιητικό άγώνη. Από τά λίγα άποσπάσματα του έργου της που σώζονται μαντεύει κανείς πώς είχε ύψηλή φαντασία και πώς στο στίχο ήτο άνταξία μαθήτριά της περιφήμου διδασκαλίας της ποιητριάς Μύρτιδος.

Μυρώ Έλληνίς ποιήτρια από τό Βυζάντιο, ήταν κόρη του τραγικού Όμήρου που ζούσε επί της βασιλείας Πτολεμαίου του Φιλαδέλφου. Από ένα της ποιήμα «Μνημοσύνη» έπιγραφόμενον άρκετο αξιόλογοι στίχοι που σώζονται προδίδουν τήν ιδιοφυαν, τήν τέχνη της και τήν πρωτοτυπία της.

Υπατία ή Άλεξανδρινή. Τήν γυναίκα αυτή μπορεί κανείς να τήν αντίτάξει στους μεγαλειότερους σοφούς του κόσμου παλαιούς και νέους. Δεινή στη φιλοσοφία, δεινότερη στα μαθηματικά και τήν άστρονομία έδιδασκε και τά τρία αυτά μαθήματα στην πρωτεύουσα της Αιγύπτου τότε που ή πόλη αυτή ήταν τό κέντρον κάθε διανοήσεως. Η Υπατία έσχολλίσε τόν Άπολλώνιον και τόν Διόφαντον και έάν δέν έκαίετο ή περίφημη βιβλιοθήκη της Άλεξανδρείας θά είχαμε τους φημισμένους άστρονομικούς της πίνακες και τά άλλα της συγγράμματα.

Άθηναις—Εύδοκία συνδετικός κρίκος του δύνοντος άρχαίου Έλληνικού πολιτισμού με τόν άνατέλλοντα τών μέσων αιώων, ήταν κόρη του Έθνικού Άθηναίου φιλοσόφου Λεοντίου. Έλθοσα στο Βυζάντιο για κληρονομικούς λόγους χάρις στην

όμορφιά της και τήν έξαιρετική της μόρφωση, άφο ήσπάσθη τόν χριστιανισμό έγινε σύζυγος του αυτοκράτορος Θεοδοίου Β'. Η ζωή της είναι γεμάτη ρωμαντικές περιπέτειες όπου λάμπουν οι άρετές της και ή παιδεία της. Στην Κωνσταντινούπολι ίδρυσε τήν πρώτη φιλοσοφική σχολή όπου δίδασκαν Έλληνες και Λατίνοι καθηγηταί. Η ίδια της έγραψε τους λεγομένους Όμηρικό κεντρους στίχους μεταξύ τών όποιων καταλέγεται και τό περίφημο ήρωϊκό ποίημα στους Πέρσας. Έξορισθείσα από τήν Πουλχερία στους ιερούς τόπους πέρασε από τήν Άντιόχεια όπου έξέφωνησε ένα πολύκροτον λόγον και ή βαθεία της άντίληψη τών άρχών του χριστιανισμού εξέπλησε τους μεγαλειότερους θεολόγους της εποχής. Στα Ίεροσόλυμα ή Εύδοκία άνοικώδωμεσε τά τείχη της πόλεως καθώς και διάφορους ναούς καθώς και τόν περίφημο ναό του Άγίου Στεφάνου. Έπιστρέφουσα από τήν έξορία με τό λείψανο του Άγίου εκείνου έπεσεκέθη, βασιλίσα πιά τήν πατρίδα της τήν Άθήνα και έκτισε τήν Κωνσταντρία και τό ναό του Άγίου Νικοδήμου, όπου σήμερα ή Ρωσική εκκλησία. Μετά τόν θάνατον του Θεοδοίου Β' ή Εύδοκία άηδίασσε τά βασιλεία άφησε τόν θρόνον στην άρχομανή Πουλχερία και έθελοούτως πιά άπεδήμησε στην Ίερουσαλήμ, όπου έζησε μακράν πάσης διασκεδάσεως έως τό 69ον έτος της ηλικίας της γράφουσα θρησκευτικούς ύμνους και ποιούσα φιλανθρωπικά έργα.

Αριάδνη θυγατέρα του Λέοντος του Μακέλλη πρώτου αυτοκράτορος του Βυζαντίου έλληνικής καταγωγής. Η Αριάδνη είναι περιώνυμη για τή φιλαρχία της και τις σκευωρίες για να κατέχη τό θρόνο και να διοική αυτή τήν μεγάλη αυτοκρατορία. Τό πρώτον της κατόρθωμα ήταν να έκθρονίση τόν μικρόν Λέοντα Β' και άνακηρύξη αυτοκράτορα τόν Ζήωνα τόν Ίσανδρον. Αυτόν πάλιν μετά πολυτάραχον βασιλείαν 15 έτών τόν έκλεισε μέσα σ' ένα βαθύ τάφον όπου και άπέθανε για να πάρη σύζυγο και να άναγορεύση αυτοκράτορα τόν Άναστάσιον τόν Δίκορον ένα ώραϊον άνδρα μά άσμο και άγνώστου καταγωγής άξιοματικό. Οι χρονόγραφοι της εποχής άφιερώνουν άπειρες σελίδες περιγράφοντες τά έργα και τήν ζωή της αυτοκρατειρας αυτής.

Η Μεγάλη Θεοδώρα. Όπως είναι γνωστό ήταν κόρη κάποιου Άκακίου, θυροφύλακα του Ιπποδρόμου, άπ' όπου τήν πήρε και τήν ένυμνεύθη ο Ίουστινιανός. Κύρια χαρακτηριστικά της σπουδαίας αυτής γυναίκας ήταν ή όμορφιά της «λαβούσα, κατά τόν Προκόπιον, τά διάσημα του κάλλους έκ χειρός Κυρίου». Τό ευστροφον και θαρραλό πνεύμα της, αυτό κατά τή στάση του «νίκα» έσωσε τό θρόνο διά της «παρουσίας και παρησίας αυτής μετέβαλεν τούς άγριέοντας και ως λύκος ώρουμένους εις άρνία ήμερα». Φιλόδοξος, άγαπούσε τή μεγαλοπρέπεια. Ο Θεοφάνης περιγράφει μία της έξοδο στα λουτρά τών Πυθίων, όπου τήν άκολούθησαν 4.000 άρχοντες, κόμητες, πατρικιοι, κουβκολάριοι κλπ. ο δέ Προκόπιος λέγει ότι, «εισιώτες δέ παρ'αυτή ζήν δέοι πολλαί ότι τάχιστα άηλλάσσοντο, προσκυνήσαντες μόνον εις έδαφος και τώ χείλει ποδός έκατέρω άψάμεν». Φιλόποπτη και έκδικητική ως έκ της καταγωγής της ή Θεοδώρα, άλλοίμοιον όποιος έπεφετε στη δυσμενεία της. Τόν Πάπα Βιγίλιο στη Ρώμη έβαλε και τόν άρπαξαν μέσα άπ' τό ναό της Άγίας Καικιλίας. Ο πατρικιος Βάσσοσ, που τήν παρήκουσε πλήρωσε τό σαφάλμα του με τή ζωή του: «μνήσασα αυτώ ή Θεοδώρα, έσφιξε τήν κεφαλήν αυτού μετά κόρδας και οι όφθαλμοί αυτού έξω έπήδησαν». Όπωςδήποτε ή Θεοδώρα ύπήρξε μεγάλη αυτοκρατορικός άνταξία της εποχής της, όπως μεγάλη ήταν ή Αικατερίνη της Ρωσίας και ή Μαρία τών Μεδίκων της Γαλλίας. Μά γιατί έγινεν άγία; (περι τούτου ο Θεός οΊδε) άπαντά ένας κληρικός βιογράφος της τών νεωτέρων χρόνων.

Άνθοσσα ή Όσία. Η κόρη αυτή ήταν άγαπητή στο λαό του Βυζαντίου και πρό πάντων στο γυναικόκοσμο, γιατί δέν έκρυβε τή λατρεία της στις εικόνες προς μεγάλη άγανάκτηση του φοβερού οικονομάχου πατέρα της Κωνσταντίνου του Κοπρω-

νίου. Αυτός για να τήν συνετίση τήν έκλεινε συχνά στα φοβερά ύπόγεια του παλατιού και στο τέλος άποφάσισε να τήν παντρέψη μ' έναν κόμητα όμοϊδεάτην του. Η Άνθοσσα, όμως, που είχε νεοπλατωνικές άρχες και ώμοσει στην Παρθεναία έγκατέλειψε κρυφά μία νύχτα τό παλάτι και έγινε άφαντη. Από τότε δισπατέρας της, που κατά βάθος τήν άγαπούσε τήν ζήτουσε παντού έως όπου άπέθανε. Άργότερα έγινε γνωστό ότι ή κόρη Κωνσταντίνου του Κοπρωνίου είχε καταφύγει εις τό άγνωστο έως τότε μονήριον της «Όμοιοίας» όπου και έμεινε έως τό τέλος της ζωής της διδάσκουσα τήν άρετήν και τή φιλανθρωπία. Οι χρονόγραφοι της εποχής αναφέρουν τους στίχους που ο λαός, σεβόμενος τήν άρετήν της, έποίησε γι' αυτή:

Ρίγη δυσώδους καρπός ευώδη μάλα Άνθοσσα, σεμνή γής άπανθει και βίου.

Ειρήνη ή Άθηναις. Πολλά έγράψαν από παλιούς και νέους συγγραφείς για τήν γυναίκα αυτή, που νέα κόρη είχε σπουδάσει κάτω από τήν Άκρόπολη τήν φιλοσοφία και τήν ποίηση. Η φήμη της για τήν όμορφιά της και τή μεγάλη της άρετή είχε φθάσει εις τήν πρωτεύουσα του Βυζαντινού Κράτους και ο αυτοκράτωρ Κωνσταντίνος ο Κοπρωνίμος τήν έδω-

σε σύζυγον στο γυίο του Λέοντα Δ' που τόν διεδέχθη στο θρόνο. Η Ειρήνη έφ' όσον ζούσε ο νέος αυτοκράτωρ δέν έδειξε καμμία πρωτοβουλία ούτε άνεμίχθη στα πράγματα του κράτους εϋθύς, όμως, μετά τόν θάνατό του, που άνέλαβε αυτή τά ήνια ως κηδεμών του άνηλικου υιού της Κωνσταντίνου ΣΤ' φάνηκαν οι μεγάλες της άρετές. Πρώτη αυτή άντιμετωπίζουσα τό στρατό και τούς άρχηγούς του, που από συμφέρον και ιδιοτέλεια ήσαν εικονοκλάται ένήργησε να συγκροτηθή ή 7η κατά τών εικονομάχων σύνοδος τώ 787. Όμως, όμως, ο έκδοτος και μωρός Κωνσταντίνος ένηλικιώθη και άνέλαιβεν ούσιαστικώς τήν άρχήν παρασυρθείς από τούς στρατόρους και τούς σπαθαρίους, ή πρώτη χειρονομία ήτο να διώξη από τό παλάτι τήν Αυγούστα και να της άπαγορεύση κάθισ άνάμιξη στα πράγματα του Κράτους. Ήπειτα άρχισε να σπαταλά τό δημόσιο χρήμα και να καταστρέψη τό έργο, που με τόσο θάρρος είχε άρχίσει ή μητέρα του. Αυτή άντιληφθείσα τόν κίνδυνο που διέτρεχε ή Μεγάλη Αυτοκρατορία και έχουσα με τό μέρος της τόν λαόν εκήρυξε επανάσταση και καθήρεσε τόν Κωνσταντίνον, που οι ευνούχοι τυφλώσαν μέσα στο ίδιο δωμάτιο που είχε γεννηθή. Άναλαβούσα και πάλιν με τήν σόφρονα πολιτικήν της, με τήν μεγάλη της φειδώ στα οικονομικά προσπάθησε να σταματήση τήν καταστροφή (τήν εποχήν μάλιστα εκείνην της επρότεινε γάμον ο Κάρολος ο Μέγας που αυτή ήρνήθη) μά ή άχρησίτης, τά πάθη, οι διάφορες φιλοδοξίες που βασίλευαν μεταξύ τών μεγάλων υπέρσχιαν και ο διεστραμμένος Λογοθέτης Νικηφόρος τήν κατέβασε πάλιν από τό θρόνο και τήν έξώρισε στη νήσο Πρώτη όπου ή μεγάλη αυτή αυτοκρατορικός άνναγκάσθηκε να ζή ξενοδοουέουσα μέχρι του θανάτου της.

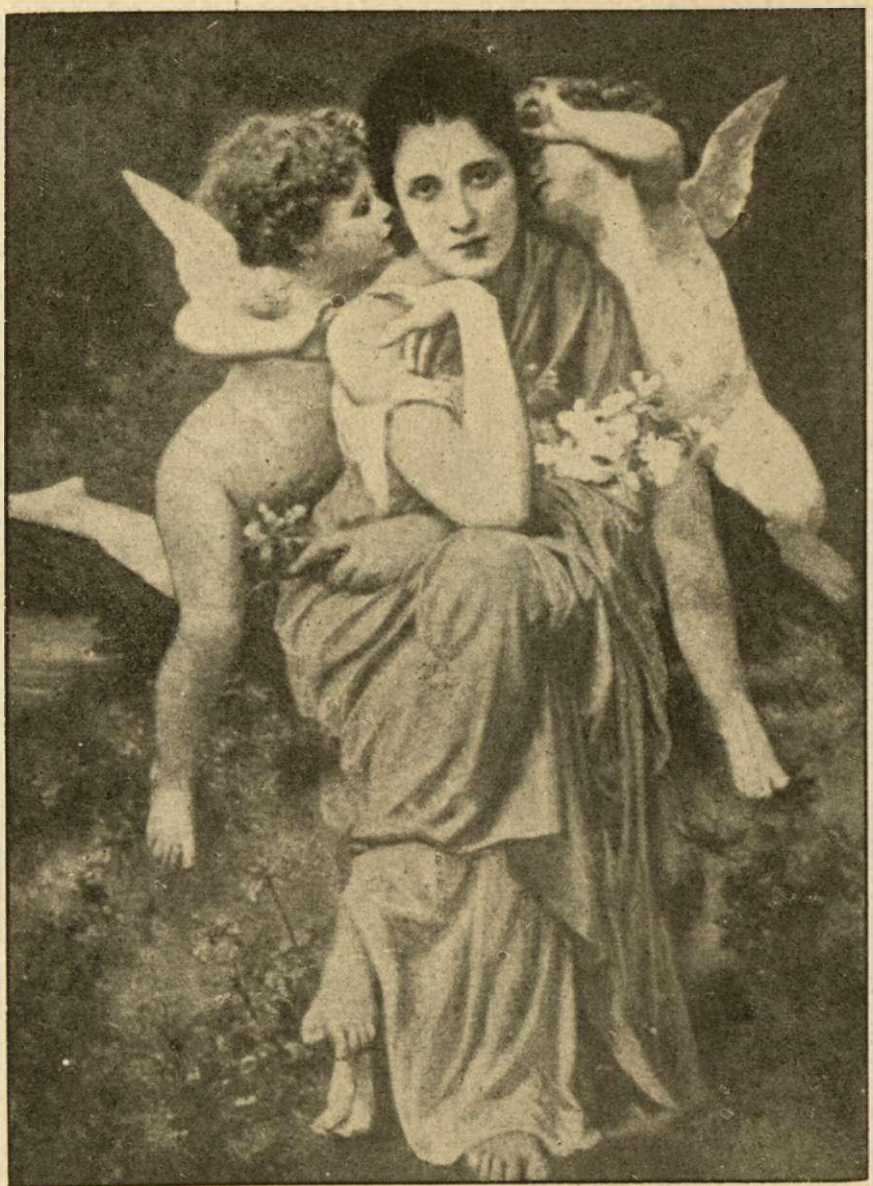
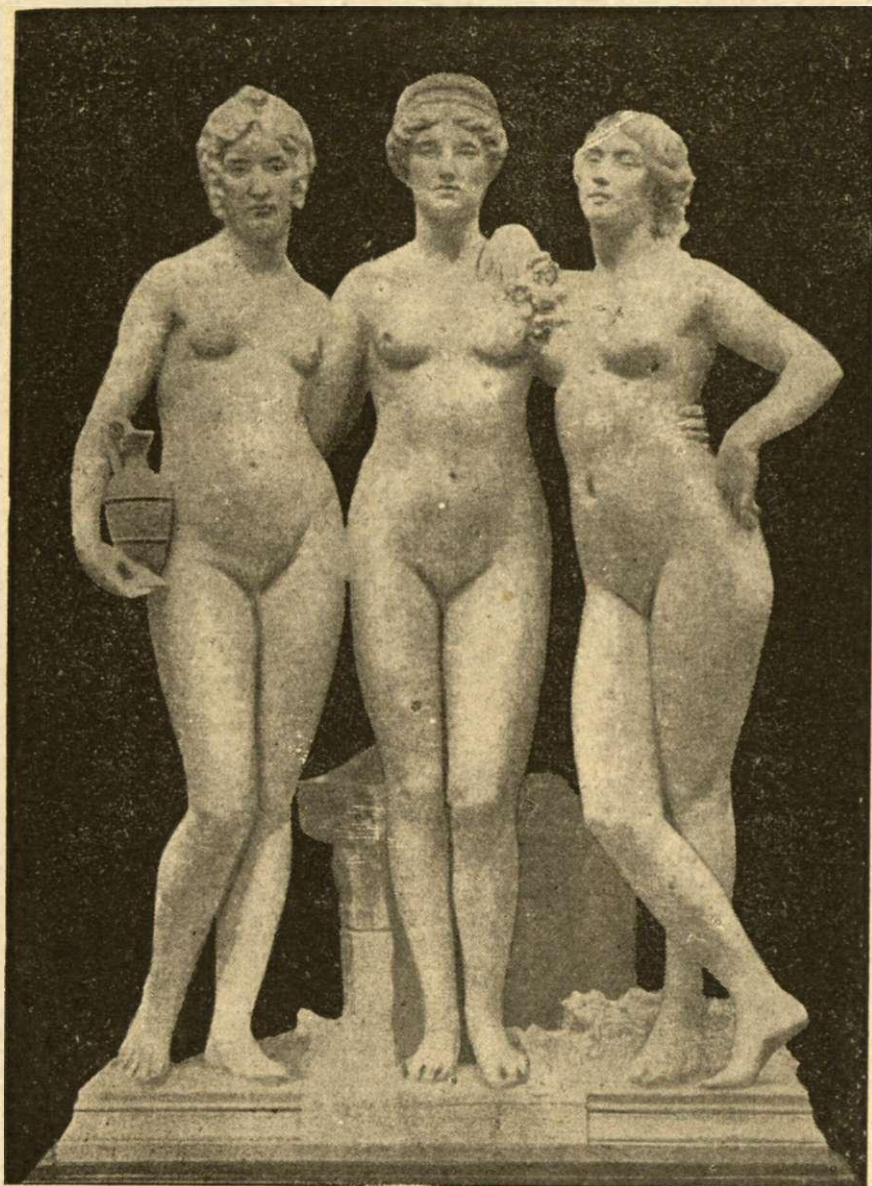
Άγία Θεοδώρα. Αυτή νίκησε στο διαγωνισμό καλλονής του αυτοκράτορος Θεοφίλου τήν περίφημη Κασσιανή, που είχε τό θάρρος να άπαντήση στον ύποψοφο γαμβρό πώς «και τό κρειττώ εκ γυναικός προήλθεν». Όλιγώτερον φλύαρη ή Θεοδώρα, μά έξυπνη και ύπομονητική κατώρθωσε να συνδιαλλάξη τόν οικονομάχο σύζυγο της με τούς Άγίους και να έπιτύχη όριστικήν άναστήλωση τών εικόνων. Κηδεμονεύουσα τόν άνηλικό Μιχαήλ Γ' άνεδείχθη μεγάλη βασίλισσα διοικήσασα επί 16 χρόνιαι τό κράτος με έξαιρετική δύναμη και πνεύμα. Παραμέλησε, όμως, τήν άνατροφή του υιού της έμπιστευθείσα αότην στον άδελφό της Βάρδα. Είναι μυθιστορηματικά τά όσα ή καθόλα άξια αυτή γυναίκα υπέφερε από τή στιγμή που ο Μιχαήλ Γ' ο Μέθυσος άνέλαβε τά ήνια του κράτους. Αυτός άκούων τας ραδιοουργίας του θελου τόν τήν έδιώξε από τό παλάτι και τήν έκλει-

σε στο μοναστήρι τών Γαστέρων, όπου τήν άνάγκασε να γίνη μοναχή. Μά ούτε εκεί άφησε ήσυχη τή δυστυχισμένη γυναίκα με διάφορους προφάσεις τάχα συνδιαλλαγής τήν έφερνε στο παλάτι και τήν άνάγκασε να παρακολουθή τά όργια και τις άσχημίες που γίνονταν εκεί. Η Θεοδώρα υπέφερε με Χριστιανική ύπομονή τά βασανιστήρια αυτά και άντέβη πραγματικά ως άγία. Τό λείψαν μετεφέρθη άκέφαλο στη Κέρκυρα και έτάφη στο ναό της Θεοτόκου της Σπληλαιώτισης.

Η Ζωή. Στην πατρικιο Άργυρό ή Άργυρόπουλο ο ά αυτοκράτωρ Κωνσταντίνος Η' έθεσε δίλημμα να χωρήση τήν νόμιμο γυναίκα του και να πάρη σύζυγον τή Ζωή ή να «του έξοριχθώσιν οι όφθαλμοί». Φυσικά ο πατρικιος προτίμησε τό πρώτο και έτσι μετά τόν θάνατο του πεθερού του άνήλθε στο θρόνο με τό όνομα Ρωμανός Γ'. Λίγο καιρό έπειτα, όπως ή Ζωή δέν ήταν ευχάριστήμένη από τόν πρώτον της αυτό σύζυγο έβαλε και τόν σκότωσαν και άνεκήρυξε αυτοκράτορα τόν δολοφόνο του Μιχαήλ Δ' τόν Παφλαγονία. Μά κι' αυτή ή συμβίωση δέν βάστησε πολύ, ο Μιχαήλ αισθάνθηκε να τόν τυπή ή συνείδηση για τό άνοσιούργημα του και άπεσύρθη εις ένα μοναστήρι της νήσου Πρώτης όπου έμεινε ως τό τέλος της ζωής του άφήσας τά ήνια του άπεράντου βασιλείου στην Αυγούστα. Επί 8 χρόνια ή Ζωή μέσα στα άνάκτορα, έλεύθερη στα πάθη της έκανε ένα βίον έκφυλον και έκδοτον «ήγετο δέ και έφέρετο τό άνδροφόνον τουτο γύναιον, υπό τών ευνούχων, μίμων, όρηστρών, και γυναικών του παλατιού». Όταν έμεινε πάλιν χήρα πήρε τήν απόφαση να μη πανδρευθή και άνέβασε στο θρόνο ένα άνειψό που είχε υιοθετήσει, τόν Μιχαήλ Ε' τόν Καλαφάτην με τόν όρο να βασιλεύη αυτή ούσιαστικώς και να διοική. Μετά ένα, όμως, έτος, ο νεαρός αυτοκράτωρ φιλοδόξησε να παρασπονδήση και βέλησε να βολιδοσκοπήση τό φρόνημα του λαού της πρωτεύουσας, μά αυτός που συμπέθεσε πάντα τούς άπογόνους της Μακεδονικής δυναστείας έτάχθη με τό μέρος της Ζωής και όχι μόνον καθήρεσε και τυφλώσε τόν Καλαφάτη, αλλά και άνέβασε στο θρόνο τήν αδελφή της Θεοδώρα, που ως τότε ήταν κλεισμένη σ' ένα μοναστήρι. Η τελευταία αυτή άπόφαση του λαού δέν ήταν τής άρσεκείας της Ζωής και για να άπομακρύνη τήν Θεοδώρα άναγκάζεται να νυμφευθή τόν Κωνσταντίνον Θ' τόν Μονομάχον και να τόν άνακηρύξη αυτοκράτορα. Τήν εποχή εκείνη ή περίφημη Ζωή ήταν 65 χρόνων και όμως έξακολουθούσε να είναι ώραιότατη και φιλάρεσκος στο έπακρον. Μέσα στο παλάτι είχε ιδρύσει αυτή τό πρώτο συστηματικό εργοστάσιο καλλυντικών όπου άμύθητα ποσά έοδεύονταν σε φτιασίδια.

Άννα ή Κομνηνή. Η κόρη αυτή του Άλεξίου Α' άφισε εποχή για τήν καλλονή της, για τή μεγαλοπρέπεια της και τή μόρφωση της. Οι άρχηγοί τών σταυροφορών που ήλθαν στην Κωνσταντινούπολη κατά τήν εποχή της βασιλείας του πατέρα της, όταν αυτή έμεινε στις αίθουσες του παλατιού τήν προσκυνούσαν με θαυμασμό και πολλοί άπ' αυτούς μονομάχησαν άνάμεσφ τους προς τιμήν της κατά τά έθιμα τών Ιπποτών. Ένας σούλτανος και ένας βασιλεύς της Δούσεωζήτη έκαναν προτάσεις γάμου μά αυτή προτίμησε τό Νικηφόρο Βρυένιο, άνθρωπο μορφωμένο και ίκανό. Η Άννα συνέγραψε τήν Άλεξιάδα, όπου ιστορεί τά πολεμικά άνδραγαθήματα του πατέρα της, λέγεται άκόμη πώς αυτή συνεργάσθη με τόν Εϋθύμιο τόν Ζωγραφήν για τήν έρμηνεία τών τεσσάρων Εύαγγελίων και τήν σύνταξη της Δογματικής Πανοπλίας.

Άλλά και πόσες άλλες γυναίκες δέν έδόξασαν και τιμούν άκόμη τήν Έλλάδα διά μέσου της μακράϊωνος Ιστορίας της, όνόματα που σημειούν και μία εποχή και που μένουν άθάνατα ως σύμβολα και ως παράδειγμα και τά όποια καμμία άλλη χώρα δέν έχει να μάς παρουσιάση. Ο χώρος μας είναι περιορισμένος ώστε άρκουόμεθα σ' αυτά, δίνοντας έτσι τό ρόλο που έπαιξε ή Έλληνίδα στην Ιστορία του Έθνους μας και τόν πολιτισμό.

Ελευσίνα

μπορούσε να τους κάνει καμιά εντύπωση, γιατί η Φρόνη είχε εμφανισθή και μία άλλη φορά ολότετα γυμνή, κατά την διάρκεια μιας τελετής των Έλευσινίων Μυστηρίων. Αυτή η τελετή δεν ήταν άλλη από την εορτή του Ποσειδώνος, μία από τις ονομαστές θρησκευτικές Ιεροτελεστίες της Αρχαιότητας.

Τά Έλευσινία Μυστήρια, που έπαιζαν τόσο σπουδαίο ρόλο, τόσο στη δημόσια όσο και στην Ιδιωτική ζωή των αρχαίων Έλλήνων, και ιδιαίτερος των Αθηναίων, παρέμειναν ανεξήγητα και μυστηριώδη μέχρι σήμερα, παρά το γεγονός ότι οι αρχαιολόγοι έχουν ανασκαφεί ήδη το μέρος όπου βρισκόταν ο ναός, που αποτελούσε το κέντρο της λατρείας των Έλευσινίων. Δεν αποκλείεται, όμως, η προσεκτική μελέτη των ανασκαφών αυτών να φέρει εις φώς πολλά καινούργια γεγονότα, που θα χύσουν ένα καινούργιο φώς σε μία από τις πιο μυστηριώδεις λατρείες της ανθρωπότητας.

Ένας λόγος για τον όποιον ο κόσμος έδειξε ανέκαθεν εξαιρετικό ενδιαφέρον για τα Έλευσινία Μυστήρια έχει σχέση με την Ιστορία της Φρόνης, της όραιας έταιρας που ήταν φιλενάδα του Πραξιτέλη και των άλλων ενδόξων ανθρώπων της εποχής. Όπως είναι γνωστό η Φρόνη δικάσθηκε από τον Άρειο Πάγο, γιατί βεβήλωσε τα Έλευσινία Μυστήρια. Είναι άγνωστο πια ύληξε η βεβήλωση αυτή. Κατά πάναν πιθανότητα, όμως, δλο το φταίξιμο της Φρόνης ήταν ότι τόλμησε να μιλήσει για τα Έλευσινία Μυστήρια. Η πράξη αυτή έθεωρείτο τόσο άσεβης, που έτιμωρείτο με θάνατο, εκείνος που τυχόν μιλούσε γι' αυτά, γιατί οι αρχαίοι πίστευαν, πώς το να αναφέρει μόνο το όνομα ενός πράγματος ήταν αρκετό για να το κηλιδώσει ανεπανόρθωτα.

Όπως αναφέρουν διάφοροι συγγραφείς, αλλά κυρίως ο ποιητικός Θρύλος, που δημιουργήθηκε σχετικά, ο δικηγόρος της Φρόνης, που ήταν ταυτοχρόνος και έραστής της της γύτωσε τη ζωή στην πιο κρίσιμη στιγμή, αφαιρώντας τα φορέματα της και παρουσιάζοντας την γυμνή στους Άρειοπαγίτες, που τόσο θαμώθηκαν από την καλλονή της ώστε, παρά την μεγάλη της άσεβεια προς τους θεούς, την άθώωσαν και δεν την έθεώρησαν σαν γυναίκα αλλά σαν καλλιτέχνημα.

Μερικοί σύγχρονοι έρευνηταί αναφέρουν ότι η Φρόνη κατώρθωσε να συγκινήσει τους δικαστές της χάρις στην εξαιρετική μετριοφροσύνη της, γιατί η γυμνή καλλονή της δεν

Υπάρχει και μία άλλη θεωρία κατά την όποια η Φρόνη εξέλεγγη, λόγω της καταπληκτικής της όμορφιάς, για να υποδυθή τον ρόλο της Περσεφόνης, της κόρης της Δήμητρας, της θεάς της Γης, στα Έλευσινία Μυστήρια, κατά τα όποια παριστάνετο μία θεατρική αναπαράσταση της άρπαγής της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα. Κατά την θεωρίαν αυτή η Φρόνη δικάσθηκε, γιατί μίλησε δημόσια για τον ρόλο της, πράγμα που έθεωρείτο άληθινά έγκληματικό. Και την θεωρία αυτήν ενισχύει το γεγονός, ότι ήταν αδύνατο να γνωσθή δημοσία το κατηγορητήριο επί τη βράσει του όποιου παραπέμφθηκε σε δίκη, γιατί έτσι θα ήρχοντο εις φώς οι ζωντανές τελετές που λάμβαναν χώραν στην Έλευσίνα.

Σύμφωνα με την παράδοση, που όηρχε κατά την κλασική εποχή στας Αθήνας, τα Έλευσινία Μυστήρια δημιουργήθηκαν στην μικρή κομόπολη, που βρίσκεται αντίκρου στη Σαλαμίνα λίγα χιλιόμετρα μακράν των Αθηνών, από την Ιδία την θεά της γεωργίας, την Δήμητρα. Μία λεωφόρος ώδηγούσε από τας Αθήνας στην Έλευσίνα, που είναι και σήμερα ακόμα γνωστή με το όνομα «Ιερά όδός».

Τά πορίσματα των τελευταίων αρχαιολογικών έρευνών έπιβεβαιούν την γνώμη, ότι τα Έλευσινία Μυστήρια ήσαν γνωστά από τον δέκατο τέταρτο τουλάχιστον αιώνα προ Χριστού. Προσκυνηταί ήρχοντο απ' όλες τις άκρες του πολιτισμένου κόσμου, βασιλείς και χωριάτες, για να μνηθούν στα Έλευσινία Μυστήρια, και πολλοί απ' αυτούς, για να δείξουν την εύγνωμοσύνη τους για την μισητή τους, φτιάναν ναούς για την θεά Δήμητρα και για την κόρη της Περσεφόνη. Οι ναοί αυτοί ήσαν άληθινά έργα τέχνης γεμάτα από τα πιο λεπτεπίλεπτα κομφοτεχνήματα. Καταπληκτική απόδειξη του σεβασμού, που έτρεφαν οι αρχαίοι προς την Δήμητρα από το γεγονός, ότι στις ανασκαφές δεν βρέθηκε καμιά γλυπτική ή ζωγραφική αναπαράσταση που θα μπορούσε να μας βοηθήσει στην ανακάλυψη του μυστηρίου που καλύπτει τα Έλευσινία Μυστήρια.

Οι πρώτες σοβαρές προσπάθειες για την ανασκαφή των χώρων, όπου εβρίσκοντο οι ναοί έγιναν στα 1882 χάρις στις φροντίδες της Έλληνικής Κυβερνήσεως, και από τότε οι έργασίες συνεχίζονται κανονικά κάθε χρόνο χάρις στις απαλλοτριώσεις που γίνονται συνεχώς. Ο καθηγητής κ. Κ. Κουρουσιώτης είναι τώρα ο γενικός διευθυντής των ανασκαφών, εργάζεται δε στην Έλευσίνα είκοσι δυο χρόνια συνεχώς. Μαζί συνεργάζεται ο Έλλην κ. Γεώρ-

γιος Μυλωνάς, καθηγητής της Ιστορίας της Τέχνης εις το Πανεπιστήμιον της Ούάσιγκτον. Κατά τον καθηγητή Μυλωνά, η Έλευσίνα, ύστερα από μακράϊωνα Ιστορία έγινε, κατά τα τέλη του πρώτου αιώνα προ Χριστού το μεγαλύτερο και πλουσιότερο κέντρο της ειδωλολατρείας του κόσμου και διατήρησε αυτόν τον χαρακτήρα της Ισαμε τον τέταρτον αιώνα μετά Χριστόν, όποτε η πόλις μερικώς κατεστράφη και οι ναοί της δηώθηκαν από τους στρατιώτες του Γότθου Άλάρικου. Η καταστροφή της Έλευσίνος συνεπληρώθη άργότερα, κατά διαταγήν των χριστιανών Αυτοκρατόρων του Βυζαντίου.

Γενικώς πιστεύεται, ότι τα Έλευσινία Μυστήρια ύπήρχαν η τελευταία ειδωλολατρική τελετή που σαράθηκε από το νικηφόρο κύμα του Χριστιανισμού. Στο σημείο όμως αυτό οι γνώμες των διαφόρων αρχαιολόγων, δικών μας και ξένων, διίστανται και το ζήτημα δεν έχει ακόμα ολότετα ξεκαθαρισθή. Τά έρείπια της Έλευσίνος έμειναν χωμένα μέσα στο χώμα ώσπου η έλληνική κυβέρνηση άρχισε τις ανασκαφές της κατά τα τέλη του δεκάτου εννάτου αιώνα.

Υπάρχει ένας πολύ ένδιαφέρον και ποιητικός θρύλος σχετικός με τον τρόπο με τον όποιο η θεά Δήμητρα εβήγαγε τα Μυστήρια στην Έλευσίνα. Κατά τον θρύλον αυτόν, η θεά ώργίσθηκε εναντίον του Βασιλέως των θεών, του Διός, γιατί αυτός έπείτρεψε στον άδελφό του Πλούτωνα, θεό του Άδου, να άπαγάγη στον Κάτω Κόσμο την Περσεφόνη, κόρη της Δήμητρας. Τότε η Δήμητρα έγκατέλειψε τον Όλυμπο, όπου ζούσαν όλοι μαζί οι θεοί, μεταμφιεσθηκε σε γρηούλα και άρχισε να περιπλανάται στον κόσμο, κλαιοντας και μοιρολογώντας για τον χαμό της άγαπημένης της κόρης.

Έπι τέλους, ύστερα από πολλές περιπλανήσεις, η Δήμητρα έφθασε στην Έλευσίνα, όπου την συνάντησε στο πηγάδι του χωριού ή κόρη του τοπικού βασιλεύου. Την εποχή εκείνη, ύπήρχαν στην Έλλάδα βασιλείς και στα μικρότερα ακόμα χωριουδάκια. Ο Βασιλεύς της Έλευσίνος, μη φανταζόμενος πώς η γρηούλα εκείνη ήταν μία θεά, την προσκάλεσε να ζήσει στο παλάτι του και να περιποιητα τον μικρότερο του γιού. Έτσι η Δήμητρα έγινε νταντά του μικρού Πρίγκηπου, και η κατάσταση αυτή διήρκεσε αρκετό καιρό, ώσπου μία μέρα η Δήμητρα λογόφερε με την βασίλισσα που, βέβαια, δεν μπορούσε να έβρη πώς η νταντά, η γκουβερνάντα όπως θα λέγαμε σήμερα, του παιδιού της ήταν μία θεά. Η Δήμητρα άναγκάσθηκε να άποκαλύψη τότε την πραγματική Ιδιότητα της και στον βασιλικό της προϊστάμενο, και διάταξε τους κατοίκους της Έλευσίνος να της κτίσουν ένα ναό πλάι στο παλάτι, πράγμα που οι κάτοικοι της Έλευσίνος έπραξαν άμέσως.

Η θεά όμως, θλιμμένη πάντα για το χαμό της κόρης της, κλεισθηκε τότε στο ναό που της έφτιαξαν οι Έλευσίνιοι και άπαγόρευσε την φύση, την όποια έξουσίαζε, να παράγη καρπούς. Σάν θεά της γεωργίας που ήταν, η άπαγόρευση της έπιασε τόπο, κι' έτσι σε λίγο ένας τρομερός λοιμός έσπλώθηκε σε όλη τη Γη, και έφθασε Ισαμε τον Όλυμπο ακόμα όπου ζούσαν όλοι οι θεοί.

Ο Ζεύς άναγκάσθηκε τότε να έλθη σε συμβιβασμό με την άπαρηγόρητη μητέρα, και έτσι οι δυο θεοί έκλεισαν μία συμφωνία κατά την όποια η Περσεφόνη θα έμενε τους ένενά μήνες του χρόνου με την μητέρα της και τους άλλους τρεις με τον άνδρα και άπαγωγήε της Πλούτωνα. Τότε η Δήμητρα, γεμάτη χαρά για την έπιστροφή της πολυαγαπημένης της, επέτρεψε στη Γη να παράγη καρπούς, και για να ανταμείψη τους Έλευσινίους για την καλή τους συμπεριφορά απέναντί της, ανέθεσε στον Βασιλέα της κομοπόλεως και τους άλλους προχόντας να φροντίσουν για τις Ιεροτελεστίες που αυτή είχε Ιδρύσει.

Φυσικά, ο θρύλος αυτός είναι μία φανταστική μυθολογία, αλλά όπως πάντοτε συμβαίνει σ' αυτές τις περιπτώσεις, στηρίζεται ο θρύλος αυτός πάνω σε όρισμένα γεγονότα. Οι ανασκαφές της Έλευσίνος έφθασαν εις φώς μερικά έρείπια, που πιστεύεται ότι είναι τά έρείπια του ναού που περιείχε την «Στοά του Μυστηρίου», όπου έλάμβανε χώραν η λατρεία της Δήμητρας, του παλατιού των Βασιλέων της Έλευσίνος όπου, κατά την παράδοση, η μετεμφιεσμένη θεά περιποιώταν τον γιού του Βασιλέως, και του πηγαδιού κοντά στο όποιο ξεκουραζόταν όταν την συνάντησε η κόρη του Βασιλέως.

Οι αρχαιολόγοι και οι μελετηταί της λαογραφίας βλέπουν στο μύθο του Πλούτωνος, της Περσεφόνης και της Δήμητρας μίαν αναπαράσταση της θαυμαστής διαδοχής των εποχών του έτους, του θανάτου της φύσεως στο τέλος του φθινοπώρου και της άναγεννήσεώς της την άνοιξη, και της έλπίδος για μία μέλλουσα ζωή.

Η Περσεφόνη ήταν μία θεϊκή προσωποποίηση της φύσεως—που το καλοκαίρι εμφανίζονταν στο πλευρό της μητέρας της της Δήμητρας, στο λαμπρό φώς του έπιγειου κόσμου, και που τον χειμώνα περνούσε τον καιρό της, όπως όλοι οι σπόροι, κάτω από την Γη, μαζί με τους θεούς του κάτω κόσμου.

Η κατάπτωση της Φύσεως το φθινόπωρο, με την διακοπή της βλαστήσεως τον χειμώνα, έκαναν εντύπωση στους αρχαίους σαν ένα σύμβολο της ματαιότητας της ζωής. Και έτσι η άπαγωγή της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα παρουσιάζονταν άπλως σαν ένα σύμβολο του θανάτου. Μά ο μύθος ταυτοχρόνως δημιουργεί μίαν έλπίδα και έπιβεβαιώνει την πεποίθηση, ότι μέσα από τον θάνατο πηγάζει μία καινούργια ζωή, μία ζωή άπαγωγική. Έτσι ο μύθος της Έλευσίνος έδημιουργούσε στους αρχαίους την αντίληψη ότι οι άνθρωποι που πέθαιναν και πήγαιναν στον Κάτω Κόσμο δεν θα έμειναν εκεί παντοτινά. Αυτή φαίνεται να είναι η μορφή υπό την όποιαν ο μύθος της Περσεφόνης και της μητέρας της της Δήμητρας παρουσιάζονταν σε όσες έμυοντο στα Έλευσινία Μυστήρια.

Οι κυριότερες εορτές λάμβαναν χώραν το φθινόπωρο και την άνοιξη. Στις εορτές του φθινοπώρου οι προσκυνηταί παρουσιάζονταν ντυμένοι με πένης εις άνάμνηση της άπαγωγής της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα, ενώ στις εορτές της άνοίξεως όλοι φορούσαν εορταστικά φορέματα για να πανηγυρίσουν την επάνοδο της Περσεφόνης, από τον Κάτω Κόσμο στον έπιγειο κόσμο.

Οι αρχαίοι Έλληνες βάσιζαν την πίστη τους σε μία ευτυχισμένη ζωή μετά τον θάνατο, στην μυστηριώδη εξέλιξη του σπόρου μέσα στην γη. Την Ιδία εικόνα πήραν και οι πρώτοι χριστιανοί για να άπεικονίσουν την πίστη τους σε μία μέλλουσα ζωή. Όσοι έμυοντο στα Μυστήρια της Έλευσίνος ύφισταντο διάφορες δοκιμασίες, που άναπαρίστανται τις περιπέτειες της Δήμητρας και της Περσεφόνης, καθώς και τις δυσκολίες της ανθρώπινης ζωής. Ότι και αν συνέβαινε κατά την διάρκεια του εορτασμού των Μυστηρίων αυτών, είναι γνωστό από την μαρτυρία μεγάλων ποιητών σαν τον Πίνδαρο και τον Αισχύλο, που είχαν μνηθή στην Έλευσίνα, ότι οι τελετές αυτές κανονίζονταν έτσι ώστε να δημιουργήσουν ένα βαθύ αίσθημα θρησκευτικότητας και να έδραϊώσουν την πεποίθηση του λαού σε μία καλλίτερη ζωή για το μέλλον.

Οι Έλληνες έπιστήμονες φρονούν, ότι οι τελετές μύσεως δεν άπειτελούντο από μία διδασκαλία ως προς τί έπρεπε να κάνουν για να φανούν άρεστοί στην θεότητα, αλλά από πολύπλοκες και μακρές αναπαραστάσεις των διαφόρων σκηνών του τι συνέβαινε πάνω στην γη και του τι συνέβαινε κάτω από αυτή, εν σχέσει με τον μύθο της άρπαγής της Περσεφόνης. Οι τελετές έγίνοντο την νύχτα, και φαίνεται πιθανόν ότι έπωφελούντο του νυχτερινού σκοταδιού για να κατασκευάσουν τις σκηνές του Κάτω Κόσμου πιο άπαίσιες και πιο φρικιαστικές.

Οι έργασίες που έγιναν στην Έλευσίνα έχουν πολύ περισσότερη σημασία από τις άπλες ανασκαφές στο χώρο όπου βρισκόταν ο ναός της Δήμητρας. Τά αντίκειμενα που βρέθηκαν κατά τις ανασκαφές άποδεικνύουν ότι η Έλευσίνα ήταν κατακείμενη δυο χιλιάδες χρόνια πριν από τον Χριστό. Και ύπολογίζεται ότι αυτό είναι το άρχαιότερο σημάδι πολιτισμού που ύπαρ-

Αναπαράσταση της απαγωγής της Περσεφόνης, κόρης της θεάς της γεωργίας Δήμητρας από τον θεό του Άδου Πλούτωνα

χει στην Ελλάδα. Οι αρχαιολόγοι, που κάνουν τις ανασκαφές αναφέρονται ότι προτού εργασθούν στην Έλευσίνα, τα αρχαιότερα εγρήματα που βρέθηκαν στην Άττική ανάγονται στον δέκατο τέταρτο, πρό Χριστού, αιώνα. Μερικά από τα τελευταία εγρήματα της Έλευσίνος είναι αρχαιότερα κι από τον ναό ακόμα της Δήμητρας, και σύμφωνα με την γνώμη πολλών σημειώνονται Έλλήνων αρχαιολόγων, ανάγονται μέχρι του εικοστού δέυδου πρό Χριστού αιώνα.

Μέχρι τώρα τελευταία έπιστεύετο γενικώς, ότι ένα ιερό, χρονολογούμενο από τον έβδομο αιώνα πρό Χριστού, αποτελούσε την πρώτη στοά του Μυστηρίου της Έλευσίνος, και ότι συνεπώς η λατρεία της Δήμητρας είχε εισαχθί λίγο καιρό πριν από την κατασκευή αυτής της στοάς, που τά έρείπιά της διατηρούνται ακόμα αρκετά καλά. Στά 1932 όμως, οι έπιστήμονες που διεξάγουν τις ανασκαφές ανέκαλυψαν τρία άλλα ιερά κάτω από τό ιερό εκείνο πρό θεωρείτο σαν ή πρώτη στοά του Μυστηρίου. Τό αρχαιότερο απ'αυτά τά νεοανακαλυφθέντα ιερά ανάγεται από τους έδικούς στην άρχή του δέκατου τετάρτου αιώνα πρό Χριστού. Έτσι ή ανακάλυψη των τριών αυτών ιερών απέδειξε, ότι τά Έλευσίνα Μυστήρια έτελούντο από τον δέκατο τέταρτο αιώνα τουλάχιστον πρό Χριστού και όχι από τον έβδομο αιώνα όπως πιστευόταν μέχρι του 1932.

Οι καινούργιες αυτές ανασκαφές απέδειξαν ακόμα άνακριβή την θεωρία κατά την όποια τό Έλευσίνα Μυστήρια κατάγονται από την Αίγυπτο. Η θεωρία αυτή είχε δημιουργηθί από την διαπίστωση, ότι τό πρώτο ιερό ήταν τετράγωνο, με πολλές ένδιάμεσες υποβασιζόμενες κολώνες, και θύμιζε έτσι την Αιγυπτιακή άρχιτεκτονική. Άλλά τό τελευταία ανακαλυφθέν ιερό του δέκατου τετάρτου πρό Χριστού αιώνα είναι καθαρά έλληνικού τύπου, στενόμακρο και όχι τετράγωνο, πράγμα που αποδεικνύει ότι φτιάσθηκε με έντελώς τοπικά στοιχεία, χωρίς καμιά ξενική έπίδραση.

Μιά άλλη σπουδαία ανακάλυψη πραγματοποιήθηκε κατά την διάρκεια των ανασκαφών του περασμένου καλοκαιριού. Πρόκειται για ένα σχεδόν προϊστορικό κτίριο που άνοσκάφη στην κορυφή της Άκροπόλεως της Έλευσίνος, και τό όποιο πιστεύεται ότι ήταν τό παλάτι του Βασιλέως της Έλευσίνος, Ίδου τί λέγει σχετικώς ό καθηγητής κ. Μυλωνάς, που πρωτοστάτησε σ' αυτές τις ανασκαφές και μελέτησε πρώτος αυτός τά καινούργια αυτά εγρήματα που άνεκαλύφθηκαν κατά τις ανασκαφές, που πρόκειται να έπαναστατήσουν την αρχαιολογική έπιστήμη.

Τό παλάτι είναι άσφαλός ένα από τά σπουδαιότερα εγρήματα που έγιναν κατά τις ανασκαφές της Έλευσίνος. Τό κτίριο αυτό αποδεικνύει χωρίς καμιά άμφιβολία, ότι τό ιερό και τά άλλα έρείπια είναι κατά έπτακόσια τουλάχιστον χρόνια αρχαιότερα από όσον έπιστεύετο, όταν πρωτοανακαλύφθηκαν.

Δύο τμήματα του παλατιού του βασιλέως της Έλευσίνος, χωμένα σε βάθος δύο μέτρων από την έπιφάνεια της πλαγιάς του λόφου, άνεσκάφησαν κατά την διάρκεια του περασμένου κολοκαιριού. Τό ένα τμήμα όποτιβεται ότι είναι τά έρείπια ενός διαδρόμου, ένω τό άλλο φαίνεται να είναι τμήμα της μεγάλης αίθουσής του θρόνου.

Παρά τό γεγονός ότι άνακαλύφθηκαν πολλά άγαλαματάκια και πήλινα άγγεία, δέν ήρθαν εις φώς εγρήματα που να μπορέσουν να μάς άποκαλύψουν κάτι από τό μυστήριο των τελετών της Έλευσίνος. Κατά τον καθηγητή Μυλωνά, οι Ιεροτελεστίες αυτές δέν απέδιδον με κάποια σταθερή καλλιτεχνική μορφή γιατί έπρεπε να παραμένουν μυστικές.

Άλλη ανακάλυψη πολύ μεγάλου ένδιαφέροντος είναι του πγαδιού κοντά στο όποιο, κατά τό θρύλο, κάθισε ή θεά Δήμητρα για να ξεκουρασθί κι' όπου την συνάντησε ή κόρη του Βασιλέως της Έλευσίνος.

Ύστερα από πολλή δουλειά τό πγαδί αυτό καθαρίσθηκε, αλλά δυστυχώς στον πυθμένα του δέν βρέθηκαν τά καλλιτεχνήματα και αι άλλες αρχαιότητες που όλοι περίμεναν να βρεθούν εκεί μέσα.

Κατά την πιό έπικρατούσαν θεωρίαν, τό πγαδί αυτό είχε καθαρισθί στους πρωτοχριστιανικούς χρόνους, όπότε και πιθα-

νόν να αφαιρέθηκαν τά άφιερώματα που οι προσκυνηταί έρριχναν εκεί μέσα πρός τιμήν της θεάς.

Στις σημερινές ανασκαφές εργαζονται πρός τους έξήντα έργατάς. Κάτω από τά φτιάρα τους και τά άλλα έργαλεία τους τά έρείπια της αρχαίας πόλεως πέρνουν σιγά-σιγά κάποια μορφή που σε λίγο θα τά καταστήσει έξαιρετικά ένδιαφέροντα για τους μελετητάς της αρχαιότητος. Τα τείχη που περικυκλώναν την πόλη φαίνονται τώρα πάρα πολύ καλά. Ό έπισκέπτης βλέπει την μεγάλη πόρτα των τειχών της πόλεως και τον δρόμο που ώδηγούσε από την πόρτα αυτή στο ναό. Έπίσης διακρίνεται πάρα πολύ καλά ό μακρύς δρόμος, που κατά την αρχαιότητα άκολουθούσαν οι βασιλείς και οι πολιτικοί ήγέται του κόσμου δλοκλήρου σαν έφευγαν από τάς Άθήνας και πήγαιναν στον ναό της Έλευσίνος για να μνηθούν στα περίφημα Μυστήρια. Έπίσης διακρίνονται πάρα πολύ καλά οι τοποθεσίες και οι γενικές γραμμές της Στοάς του Μυστηρίου. Τά έρείπια αυτά περικυκλούνται πολλά σκαλοπάτια όπου στεκόταν ό μύστης ένω έξακολουθούσε ή μυστηριώδης τελετουργία.

Στά έξεία του ναού εύρίσκονται τά έρείπια του παλατιού των αρχαίων βασιλέων της Έλευσίνος. Ψρισμένες άλλες αρχαιότητες όποτιβεται ότι θα είναι τά έρείπια του ναού του Πλούτωνος, του μακαβρίου γαμπρού της Δήμητρας του όποιο ή πράξη της απαγωγής της άμορφης Περσεφόνης έγινε άφορμή να ξεκινήσει ή Δήμητρα από τον Όλυμπο, να περιπλανηθί σε όλο τον κόσμο για να καταλήξει στην Έλευσίνα, όπου και ίδρυσε την περίεργη λατρεία της, με τις ακόμα πιό περίεργες τελετές που παρέμειναν γνωστές στην Ιστορία με τό όνομα «Έλευσίνα Μυστήρια».

Παρά τό γεγονός, ότι τά περίφημα αυτά Μυστήρια παραμένουν ακόμα μυστηριώδη, οι αρχαιολόγοι που διεξάγουν τις ανασκαφές στην Έλευσίνα άντι να άποθαρρουνθόν έξανακαλύψουν ύπομονητικά την εργασία τους, έλπίζοντας να άνακαλύψουν μιά μέρα καμιά έπιγραφή ή κανένα άλλο εγρήμα που θα έξιχνήσει τό μεγάλο αυτό άίνιγμα της αρχαιότητος.

Όσον άφορά τά Έλευσίνα Μυστήρια γενικώτερα, θα ήταν δυνατόν να γίνουν οι έξής παρατηρήσεις σχετικώς.

Όλοι αι αρχαίοι, γενικώς, Έλληνες ειτε Βάρβαροι, δέν μποροΐσαν να διανοηθόν ότι ήταν δυνατόν οι μεγάλες άλήθειες ή ακόμα τά μυστικά της τεχνικής των διαφόρων έπαγγελμάτων, να φανερώνονται σε όλο τον κόσμο άνεξαιρέτως και άδιακρίτως. Έτσι, όπως μάς διδάσκει ό Διόδωρος ό Σικελός, στην Αίγυπτο μόνο οι Ιερείς μάθαιναν την Ιερογλυφική γραφή. Καί άφ' έτέρου ό Κλήμης ό Άλεξανδρινός ύπεγράμμισε τον μυστηριώδη χαρακτήρα της γραφής αυτής, που σημειώνει τά αντικείμενα με δυσνόητα σύμβολα. Στην Γαλιτία πάλι, οι Ιερείς, οι περίφημοι Δρυΐδες άπαγόρευαν στους πιστούς τους να γράφουν βιβλία. Έπίσης οι Δρυΐδες αυτοί έδίδασκαν μυστικά, στο βάθος των δασών ή μέσα στις σπηλιές, τις διαφόρες έπιστήμες, την άστρονομία, την φιλοσοφία, την θεολογία.

Γιά τους αρχαίους Έλληνες ή Ιατρική πάντοτε ύπήρξε μιά μυστική έπιστήμη, και είναι γνωστόν ότι ή Έλληνική Ιατρική ήταν στενά συνδεδεμένη με τά Έλευσίνα Μυστήρια: έτσι ή παράδοση άναφέρει ότι έμυήθησαν στην Έλευσίνα ό Άσκληπίδης και ό Ίπποκράτης. Μιά από τις μεγάλες τελετές των Μυστηρίων αυτών άνομαζόταν «Έπιδαύρια» πρός τιμήν της ήμέρας κατά την όποian ήρθε ό Άσκληπίδης από την Έπιδαύρον στην Έλευσίνα για να μνηθί. Κι' ό μεγάλος άκόμη Ιατρός Γαληνός συγκρίνει την Ιατρικήν με τά μυστήρια της Έλευσίνος ή της Σαμοθράκης.

Μά και ή Ίδια ή Έλληνική φιλοσοφία είχε ένα χαρακτήρα σκοτεινό και μυστηριώδη. Όχι μόνο οι Πυθαγόρειοι και ό Πλάτων, που κρατούσαν μυστικά τά περισσότερα από τά δόγματά τους, μά κι' αυτοί άκόμη οι Έπικούρειοι όμολογούν ότι έχουν ώρισμένα μυστικά, και ότι δέν έπιτρέπουν σε όποιονδήποτε να διαβάξη τά βιβλία τους.

Τό μυστικό των Μυστηρίων, όπως τό μυστικό της φιλοσοφίας, της Ιατρικής, κτλ. έδικαιολογείτο ως έξής από τους αρχαίους: ή φύση, άγαπά να κρύβεται, και ή άλήθεια δέν γίνεται

άντιλήπτη χωρίς κόπο και χωρίς δουλειά. Αυτοί, λοιπόν, που άνεκάλωσαν αυτή την άλήθεια δέν πρέπει να την φανερώνουν πολύ εύκολα ούτε και να την εκφράζουν πολύ εύληπτα.

Η άλήθεια, που εκ φύσεως είναι θεια και που προσβίδει μεγάλη δύναμη σε όσους την κατέχουν, ξεπερνά κατά πολύ τους κοινούς και ταπεινούς ανθρώπους. Αυτοί όχι μόνο δέν είναι άξιοι να κατέχουν την άλήθεια, μά θα μποροΐσαν ακόμα να την περιφρονησουν άν την άποκτήσουν άκόπως. Γι' αυτό ή άλήθεια πρέπει να στέκεται πολύ ύψηλά και να μη γνωστοποιήται παρά μόνο σε όλότελα έξαιρετικούς ανθρώπους, που να είναι εις θέση να την ύποδεχθόν.

Απ' άλλη μεριά πάλι, τό μυστικό προσθέτει κάποια ιδιαίτερη αίγλη στα διδάγματα που λαμβάνει κανείς, και οι μύσται ύποχρεώνονται έτσι να συνδεθούν άκόμα πιό πολύ πρός αυτά τά διδάγματα.

Η ύπαρξη μυστικων έταιρειων ή οργανώσεων, μεταξύ των όποιων να διαδίδονται ώρισμένα κρυφά διδάγματα ή κρυφές τελετές, άναπακρινεται πρός μιά πολύ γενική τάση της άνθρωπίνης φύσεως. Αυτό τό διαπιστώνει κανείς σε όλα τά μέρη του κόσμου: μυστικές οργανώσεις ύπήρξαν ή υπάρχουν μεταξύ των Έρυθροδέμων, των Κάφρων, στην Άνατολική Άφρική, στο Γκαμπού, στην Πολυνησία, των Άράβων, των Δρούσων κλπ. Δέν πρέπει λοιπόν να παραξενευώμαστε άν Μυστήρια ύπήρξαν κατά την αρχαιότητα σχεδόν παντού, όπως π. χ. στην Αίγυπτο, στην Συρία, στην Περσία, στη Φρυγία, στη Καπαδοκία, στη Ρώμη, στη Καρία, στη Θράκη και σε όλη την Ελλάδα.

Η Αίγυπτος είχε τά μυστήρια της Ίσιδος και του Όσιρι, καθώς και πολλά άλλα που μάς είναι δυστυχώς άγνωστα. Η Συρία πάλι είχε τά μυστήρια του Άδώνιδος. Η Περσία τά μυστήρια του Μίθρα, ή Φρυγία τά μυστήρια της Κυβέλης και του Άττι, ή Καπαδοκία τά μυστήρια της Άρτεμιδούς, ή Ρώμη μυστήρια που μάς έμειναν έντελώς άγνωστα, ή Καρία τά Μυστήρια του Διός Κομύρου και τά Μυστήρια της Έκάτης, ή Θράκη τά «δρυγία» του Κόβι, τά Μυστήρια της Βένιδος, κτλ. ή Θράκη, ή Σαμοθράκη, ή Λήμνος, ή Ίμβρος και οι πόλεις της Τρωάδος τά Μυστήρια των Καβείρων και των Κορυβάντων, και ή Σαμοθράκη πάλι μιά μυστηριώδη λατρεία της Έκάτης.

Άς πρός πρός την αρχαία Ελλάδα, οι μαρτυρίες διαφόρων συγγραφέων άναφέρουν την ύπαρξη των άκολουθων Μυστηρίων: Μυστήρια του Κρόνου και των Τιτάνων Μυστήρια του Διός στην Κρήτη Μυστήρια της Έκάλης στην Αίγυνα, όπου οι μύσται ήζυτούσαν από την θεά να τους προφυλάξη από την τρέλλα Μυστήρια των Δισκοούρων στην Άμφισσα Μυστήρια του Άντινού στην Μαντινεία Μυστήρια του Δρύοπος Μυστήρια των Καβούρων στας Θήβας Μυστήρια των Χαρίτων στας Άθήνας Μυστήρια της Άφροδίτης στην Κύπρο Μυστήρια του Διονύσου στην Κρήτη, στην Βοιωτία, στους Δελφούς, στας Άθήνας και σε πολλά άλλα μέρη Μυστήρια της Άθηνας στας Άθήνας και τέλος και κυρίως τά διάφορα μυστήρια της Δήμητρας.

Τις περισσότερες μαρτυρίες τις έχουμε για τά Μυστήρια της Δήμητρας, που φυσικώς τώ λόγω όλα συγγενεύουν μεταξύ τους. Για να καταλάβη κανείς πόσο διαδεδομένη ήταν ή λατρεία της θεάς της γεωργίας άρκει να άναφέρουμε, ότι εκτός από την Έλευσίνα, έτελούντο ακόμα Μυστήρια της Δήμητρας στη Σπάρτη, στην Άρκαδία, στη Μεγαλόπολη, στα Μέγαρα, στη Φυγία, στο δρόμο που ώδηγούσε από την Τεγέα στο Άργος, στην Όλυμπία (όπου ή Ίέρεια της Δήμητρας, καθισμένη πάνω στο θωμό παρακολουθούσε τους Όλυμπιακούς Αγώνες, στην Έπιδαυρο, στην Αίγυνα, στον Κάβο Μαλιά, στας Θήβας, όπου, κατά την παράδοση ό Κάδμος ό Ίδιος έγκατέστησε την Δήμητρα, στη Λεβάδεια όπου λατρευόταν μιά Δημήτηρ Εύρώπη, νταντά του Διός, στην Έρμιόνη, στην Κόζικο, Πελλάνη, στην Τραπεζούνα, στη Μαντινεία, στη Μυτιλήνη...

Υπήρχον πόλεις που άμφοιβητούσαν στην Έλευσίνα και τάς Άθήνας την αρχαιότητα των μυστηρίων τους. Έτσι οι Άργείοι έβεβαίωσαν πώς είχαν πάρει την λατρεία της Δήμητρας κατ' ευθείαν από την Αίγυπτο, και ότι από τό Άργος ή λατρεία αυτή μετεδόθη στας Άθήνας. Χαρακτηριστικό είναι ότι ό Παισιανός άναφέρει μιά Δημήτρα Πελασγή, που έμυλοξενήθηκε στην Άργολίδα από τον Βασιλέα Πελασγό και μιά Δημήτρα Λιβία, που λατρευόταν στη Χαράδρα, κοντά στο Άργος.

Οι Σικελοί πάλι πίστευαν πώς στον τόπο τους ό Πλούτων είχε άπαγάγει την Περσεφώνη, κι' άκόμα ότι στη Σικελία είχε έφευρεθί από τους ανθρώπους ή καλλιέργεια των δημητριακων. Γι' αυτό τό λόγο ή Δήμητρα και ή Περσεφώνη έτιμώντο δι' έορτής Ιδιαίτερα στην Σικελία και σε όλη την Μεγάλη Ελλάδα, όπως π. χ. στις Συρακούσες, στην Έννα, στην Νεάπολη, στον Τάραντα, όπου ίδίως λάτρευαν δυό «πάρεδρες θεότητες» μιά Μητέρα, θεά της γονιμότητος και βασίλισσα των νεκρών, και ταυτόχρονα και τον νεαρό γιού της.

Πολλές φορές, όμως, ή λατρεία της Δήμητρας είχε εξαπλωθί από τάς Άθήνας και την Έλευσίνα. Ό Ηρόδοτος βεβαίως, ότι οι Ίωνες ήσαν από την Έλευσίνα τη λατρεία της Δήμητρας, ότι ό Ίδρωτης της Μιλήτου είχε κτίσει στη Μυκάλη ένα ναό της Έλευσίνας Δήμητρας, ότι στην Έφεσο ύπαρχον «Θεοφοριάζουσαι» όπως και στας Άθήνας. Τέτοιες έορτές και μυστήρια έπέζησαν στην Ίωνία κατά την έποχή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Έτσι μποροΐμε να εϊμεθα βέβαιοι, ότι ή λατρεία της Δήμητρας στην Άλικαρνασσό προέρχεται από την Έλευσίνα. Έπίσης ή λατρεία των Άθηναίων για την θεά της γεωργίας διεδόθηκε στις Ίωνικές Κυκλάδες. Υπήρχαν δέ Ιερά της Δήμητρας στη Πάρο. Στη Δήλο λατρευόταν ή Δημήτηρ και ή Κόρη, που δέν είναι τίποτε άλλο παρά μιά μορφή της Περσεφόνης. Η Κως ούσιαστικώς ύπήρξε μιά δεύτερη Έλευσίς. Εκεί ύπήρχε ένα Ιερό της Δήμητρας και της Κόρης, γιατί στην Κω, όπως και στην Έλευσίνα οι δυό θεές έσχηματίζαν με τον Διόνυσο μιά τριάδα πρός την όποian ήσαν άφιερωμένα τά Μυστήρια.

Κατά τον Ιστορικό Νικία, ό Κυψελός είχε Ίδρσει ένα τέμενος κοντά στον Άλφειό πρός τιμήν της Έλευσίνου Δήμητρας. Η λατρεία της Έλευσίνου Δήμητρας άπλώθηκε και έξω από την κυρίως Ελλάδα. Ό σχολιαστής του Καλλιμάχου, όμιλώντας για τον περίφημο ύμνο πρός την Δήμητρα, λέει ότι ό βασιλεύς Πτολεμαίος Φιλάδελφος είχεν έγκαταστήσει στην Άλεξάνδρεια τη λατρεία της θεάς της γεωργίας σύμφωνα με τά διδάγματα της Έλευσίνος. Άκόμα ή λατρεία της Έλευσίνου Δήμητρας μαρτυρείται ότι ύπήρξε και στη Ρώμη. Ό αυτοκράτωρ, μάλιστα, Κλαύδιος σκέφθηκε για μιά στιγμή να μεταφέρη δλόκληρο τό Ιερό της Έλευσίνος. Όπως είναι γνωστό, στο πλευρό της Δήμητρας ύπήρχε στην Έλευσίνα ό Τριπόλεμο, μιά ένσάρκωση του Διονύσου. Οι αρχαίοι συγγραφείς άναφέρουν ότι ό Τριπόλεμος αυτός ταξίδευε σε όλη την Ελλάδα, πήγε στη Σικελία, στην Ιταλία, στη Λιγυρία, στη Σκυθία. Τά ταξίδια αυτά, φυσικώς τώ λόγω μυθικά, συμβολίζουν του τόπους όπου άπλώθηκε, προερχόμενη από την Έλευσίνα, ή καλλιέργεια του σιταριού. Γιατί αυτό ήταν τό μεγάλο μυστικό που περικλείεται στις τελετές της Έλευσίνος.

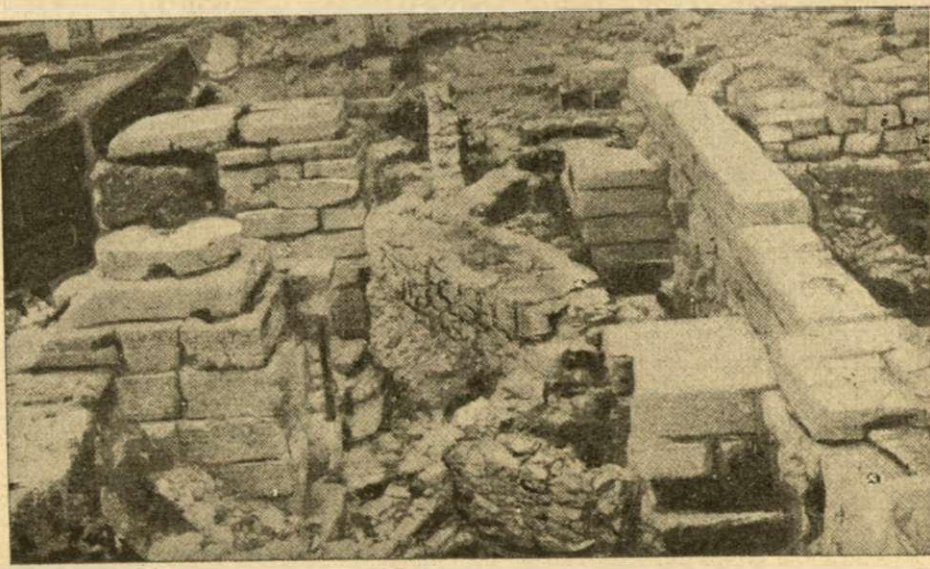
Ό μύθος αυτός του σιταριού, χαρακτηριστικώς της Ιδιότητος του σιτοπλάς της Έλληνικής μυθολογίας, συναντιέται σε παράλληλες μορφές σ' όλες τις άλλες μυθολογίες. Και τό πράγμα είναι φυσικό, γιατί τό μυστικό της καλλιέργειας του σιταριού άποτελεί τό βασικό πρόβλημα του πρωτογόνου ανθρώπου, που μ' αυτόν τον τρόπο έξασφαλίζόταν άποωδίκητο από τον κίνδυνο ή να πεθάνη από την πείνα άν δέν έβρισκε θηράματα ή άγριους καρπούς για να κορεσθί.

Παραπλήσιος του Έλευσινιακού για την Δήμητρα και τον Τριπόλεμο, είναι ό σκανδιναβικός μύθος του Θώρ, ή θεού της βροντής, που ταυτόχρονα είναι και θεός της γονιμότητος. Ψρισμένες σκανδιναβικές φυλές πίστευαν πώς ό Θώρ είχε διαχθί τό μυστικό της σποράς από ένα σοφό γέροντα, που προερχόταν από την άνατολή. Τό χαρακτηριστικό σ' αυτό τον μύθο, όπως και σ' όλους τους άλλους μύθους περί των δημητριακων καρπών, είναι ότι ή πρόέλευση της σποράς είναι πάντοτε από την άνατολή. Η παρατήρηση αυτή συζητείται με δυό τρόπους: ότι πρώτα ή σπορά άνακαλύφθηκε στην Άνατολή, κάπου κοντά στη Μεσοποταμία, και ότι από εκεί διαδόθηκε στον ύπόλοιπο τον κόσμο κι' ύστερα, ότι ή Άνατολή αυτή που συναπαντιέται σ' όλους τους μύθους άποτελεί ένα συμβολισμό του ήλιου που έμφανίζεται πάντα και κατά κανόνα έξ' Ανατολών.

Στην άλλη άκρη της γής, στην Άμερική, ύπαρχει ό παραπλήσιος θρύλος σχετικώς με την σπορά. Με την διαφορά πώς έδω άλλάγοικων δλότελα οι συνθήκες, λόγω των διαφορετικων κλιματολογικων όρων. Πρώτα απ' όλα στην μυθολογία των έρυθροδέμων δέν πρόκειται για τό σιτάρι, αλλά για τον άραβόσιτο, που άποτελούσε την βάση της διατροφής των πρωτογόνων κατοίκων της Νέας Ήπειρου.

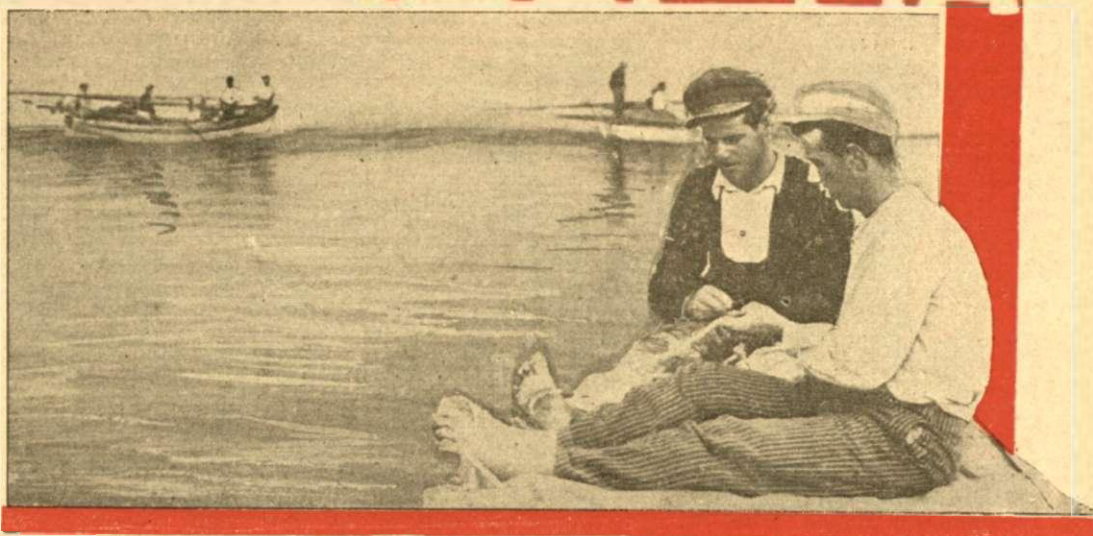
Ό Έρυθρόδερμος Τριπόλεμος λέγεται Χαϊαβάθα, κι' είναι σε όλους γνωστό τό ποιητικό άριστούργημα που άφιέρωσε ό μεγάλος Άμερικανός ποιητής Λογγυλλοου στη ζωή του θρυλικού αυτού Ήρωος. Η λαογραφία των Έρυθροδέμων της Βορείου Άμερικής παραδέχεται, ότι ό Χαϊαβάθα έδιδάχθηκε τό μυστικό της σποράς του άραβόσιτου από τον Γκίτσι-Μαντίου, τό μεγάλο και άγαθό ποιό πνεύμα που άποτελεί την ύπερτερη θεότητα της μυθολογίας αυτής. Ό Χαϊαβάθα μετέδωσε κατόπιν τό μυστικό στους ανθρώπους της φυλής του, και ή άνθρωπότης έκτοτε άπληγάη από τά δεινά της νομαδικής ζωής, και απέκτησε χωράφια κοντά στα όποια άναγκάσθηκε να έγκαταστασθί, έγκαταλείποντας πιά τις συνηχείς μετακινήσεις από τον ένα τόπο στον άλλο. Άλλά και άλλοι άκόμη μύθοι, παραπλήσιοι του Έλευσινιακού ύπαρχουν σε άλλα μέρη, που άποδεικνύουν ότι ή Δήμητρα, έλατρεύετο εις όλον τον κόσμο.

Μία άποψη του τόπου εις τον όποιο ό Έλληνας αρχαιολόγος κ. Κουρουνιάτης ένεργεί ανασκαφές αι όποια συνεχώς φέρουν εις φώς άξιόλογα εγρήματα, όσον άφορά τά Έλευσίνα Μυστήρια.

ΠΑΛΥΟ ΕΛΛΗΝΕΡΦΙΑ

Είχαν τελειώσει μαζί το σχολαρχείο και μαζί πιάσανε δουλειά, για πρώτη φορά, στο γριγρί του θείου τους Τσακανά, τότε σαν ναυαγήσε το φορτηγό «Παντοκράτωρ» και πνιγήκανε οι γονείς των στη Μαύρη Θάλασσα... Κι' οι δυο μαζί ζήτημα είναι αν αριθμούσαν ζωή μισού αιώνα. Ο πιο μικρός, ο Νικόλας, μόλις είχε πάρει άφεση από το «ναυτικό». Ήταν ένα παλληκάρι χλωμό, στοχαστικό, με μεγάλα συμπαθητικά μάτια, που τα κάρφωνα, πολλές φορές, σαν αρμενίζανε, ώρες δάκρυες, πάνω στα σύννεφα του ούρανο. Οι συντρόφοι στο γριγρί, οι «Νταϊφάδες» τον λέγανε «καθηγητή» Βέβαια! Ή εκείνος μωρό μάτια μου, σαν είχε βρεξη μπορούσε να τ'ά βάλει και με δικηγόρους, και με γιατρούς και με τον συμβολαιογράφο... Μην κυττάς που τον τράβηξε ο ξάδελφός του, ο Γιώργης, και ο μπάρμπα του πάλι στο γριγρί... ψέμματα δηλαδή; Σάμπως στα πολεμικά δεν τον φώναζαν οι ίδιοι αξιωματικοί στο τιμόνι, όταν ταξείδιεσαν στο εξωτερικό, γιατί έπαιζε τη Γεωγραφία στα δάχτυλα; Ή, «Αμ κι' ιστορία;!». Δεν ήξερε κάθε πολιτεία του κόσμου αν έχει βασιλιά ή Πρόεδρο σαν το δικό μας το Ζαΐμη; Μήπως αυτόν το σαχλαμάρα το Μανώλη, το γιού του βουλευτή, που περναί για σοφός στον καφενέ, δεν τον έκανε κολοκούχι μία μέρα σαν πιάσανε κουβέντα για τον ήλιο και τ' αστέρια;...

«Ετσι μιλάγανε άναμεταξύ τους οι «Νταϊφάδες» για τον πιο μικρό άνεψιό του καπετάνιου τους, το Νικόλα. Για τον άλλον, τον μεγαλύτερο, το Γιώργη, που τρώμαζε να ξεμπερδέψει από το «Στρατιωτικό» με τις παλαβιές που χε κάνει, δεν λέγανε τίποτα. Ήταν ένας τύπος αντίθετος από τον πρώτο, προικισμένος από τη φύση με «Ηράκλεια δύναμη, βαρύς, αλιόλογος, σκούλος στην δουλειά και καυγατζής για ψόλλου πήδημα. Μπορούσε και τον θείο του ακόμα να ρίξει στη θάλασσα αν τον έβαζε άδικα μπροστά. Το Νικόλα, τον «καθηγητή» τον αγαπούσαν. Το Γιώργη τον φοβόντουσαν...

Κείνο λοιπόν τ' απόγευμα το γριγρί του Καπετάν Τσακανά αρμένισε για το Σοφικό. Κάποιος φίλος του ψαρᾶς, του είχε μνηθεί πως η θάλασσα έβραζε εκεί κάτω από τον πούλα κι' έτσι ο καπετάνιος έφυγε άρван του άρван από τον Πειραιά για να προφτάσει να «λύσει» το ψάρι. Τα νερά του Σαρωνικού ήταν γυαλί. Μιά θεία γαλήνη βασιλευσε στη φύση που την διεκοπτε, σαν τρομερή παραφωνία, ο μονότονος και ρυθμικός κρότος της πετρελαιμηχανής. Οι «Νταϊφάδες», ύπνωτισμένοι από την γύρω διορφία, είχαν ξαπλώσει πάνω στα δίκτυα με το βλέμμα κερφαμένο στον καταπόρφυρο δίσκο του ήλιου, που τον πλαίσωναν κατάχρυσά και μενεξεδένια σύννεφα. Έξαφνα μία φωνή ακαθόριστη, σαν πνιγμένο τραγούδι, ακούστηκε από την πλώρη του καϊκιού. «Όλοι γυρίσανε με μιάς εκεί τα κεφάλια τους. Ήταν ο Νικόλας.

—Ε! Καθηγητή! Τι έπαθες; τον ρώτησε κάποιος.
—Τίποτα, φώναξε, κείνος. Τίποτα. Κι' άφησε την πλώρη για να καθήσει κοντά τους άνάβοντας με νευρικές κινήσεις ένα τσιγάρο.
Οι συντρόφοι τον κυττάζανε σαστισμένοι με τρομάρα. Το πρόσωπό του είχε κάτι το σκληρό και το παραπονιάρικο, τα μάτια του μοιάζανε με μάτια τρελλού.
—Τι έχεις, ρέ, του είπε με άυστηρό κάπως τόνο ο ξάδελφός του ο Γιώργης.
—Δεν έχω τίποτα, δεν έχω τίποτα, του άπάντησε πάντα νευρικός κείνος, άνικανος να καθυποτάξει τον εαυτό του. Θέλω να φύγω, μονάχα, να φύγω από δω μέσα.
—Και που να πᾶς;
—Δεν ξέρω... άλλου... Στην πολιτεία... Βαρέθηκα πια να ζω έπάνω στα νερά, να κοιμάμαι τις νύχτες στους κάβους, να παλεύω από το πρωί ως το βράδυ με τα ψάρια... Θέλω να βρω μία δουλειά στον Περέα, στην Άθήνα.

—Βρέ είσαι στα καλά σου;!
—Στά καλά μου είμαι... Μπορεί έσθ να είσαι γεννημένος για την θάλασσα... Έγώ δεν κάνω... Θέλω να βρω μία δουλειά στην πολιτεία... Γέτοια ώρα κανέναν εκεί κάτω είναι ελεύθερος Μπορεί να πάη σ' ένα καφενέ, μπορεί να βρη και μία γυναίκα να πη μαζί της μία αλλοιώτικη κουβέντα...
«Ένα σκληρό γέλιο ακούστηκε από την πλώρη ως την πρύμνη του καϊκιού με τις τελευταίες λέξεις του «καθηγητή» πράγμα που εξαγριωσε περισσότερο τον ήδη άρκατα έκνευρισμένο Γιώργη από τις κουβέντες του ξαδέλφου του.
—Σκασμός, βρωμόσκυλα, είπε προς τους «Νταϊφάδες» αυτός είναι τρελλός. Όταν ένας που θα γνη νοικοκύρης μία μέρα στη μηχανή μιλάει έτσι για την δουλειά, τότε σείς πρέπει να τα παρατήσετε μέσα στο «πέλαγος» και να φύγετε.
Οι «Νταϊφάδες» στραβομουτσουιάσανε... «Όλοι, ποίος λίγο, ποίος πολύ νοιάθανε τί ήθελε να πη ο «καθηγητής» και όλοι στο βάθος καταριώντουσαν την τύχη τους «γιατί τούς έρριξε σε μία τέτοια δουλειά». Ίσως ο πολύς κόσμος να νομίζει ευχάριστο και διασκεδαστικό το επάγγελμα του ψαρᾶ. Κι' όμως!... Δεν

υπάρχει κάτι που να τσακίζει περισσότερο τον δογανισμό από τη δουλειά του γριγριού. Και το καλοκαίρι, τουλάχιστον, πάει κι' έρχεται... αλλά τον χειμώνα, με την τρομακτική ύγρασία, το κρύο, την πείνα—γιατί πολλές φορές, βδομάδες δλόκληρες, το δίκτυ δεν σηκώνει τίποτα!...

«Αλλ' άς συνεχίσουμε την ιστορία μας.
Κείνη τη στιγμή ένα βροντάδες παράγγελμα του γέρου καπετάνιου Τσακανά. Προσοχή! Στη θέση σας! Ύπεχρέωσε όλους να διακόψουν τις σκέψεις τους και να πεταχθούν, σαν νευρόσπαστα, όρθιοι. Είχε σημειωθεί ψάρι. «Όλοι γενήκανε με μιάς νευρικοί. Άλλοι κυττάζανε αν είναι υπερδεμένο πουθενά το δίχτυ, άλλοι βγάζανε τα πανταλόνια τους κι' άλλοι προσπαθούσαν να διακρίνουν πάνω στα ήσυχά νερά, που βρισκότανε το ψάρι που είχε δεί ο καπετάνιος. Πραγματικά ένα κοπάδι από άφρόφαρα έπαιζε εϋτυχισμένο πάνω στην επιφάνεια της θάλασσας καμιά πεντακοσαριά μέτρα παρακάτω, προς την άκτι των Μεγάρων. Ο μηχανικός έκοψε τότε το δρόμο της μηχανής, το δυο καίκια του γριγριού πλησίασαν σιγά, στο μέρος που «έπαιζε» το ψάρι, χωρίστηκαν, και στο δεύτερο παράγγελμα του καπετάνιου «ζώστε!» το δίχτυ άρχισε να πέφτει άθόρυβα στο νερό. Ύστερα από μία δυο ώρες στην κουκέρτα του πρώτου καϊκιού σπάρταροσαν πέντε χιλιάδες δκάδες τουνόπουλα. Η μπάζα ήταν σπουδαία. Το μερτικό των «Νταϊφάδων»—στα γριγρία δεν έργάζονται με ήμερομισθία αλλά με μερίδια—θα ήταν μεγάλο γιατί το ψάρι κείνες τις μέρες, είχε καλή τιμή στην άγορά.
—Έγώ φύγω για τον Περέα να το πουλήσω μία ώρα άρχητερα στο μανάβη, είπε ο γέρο Τσακανάς στο μεγαλύτερο άνεψιό του το Γιώργη. Έσθ τράβα με το δεύτερο καϊκι στη Μπάχη. Θα εημερωθήτε εκεί ως δτου γυρίσω και σᾶς πάρω. Άυριο θα ψαρεύουμε έξω από το Σοφικό.
—Καλά μπάρμπα...
Είχε πια βραδυάσει. Τ' αστέρια λαμποκοπούσανε στον ουρανό.

Τα δυο ξαδέρφια, σαν βρεθήκανε στη στεριά, χωριστήκανε όπως πάντα, από τους άλλους, τραβήζανε σ' ένα άπόμερο μαγαζί και καθήσανε γύρω άπ' ένα τραπέζι. άκρη άκρη, στην άκρογιαλιά μακρυά από κάθε άνθρωπο για να «τα πουνε και να τα κουβεντιάσουνε». Η νύκτα ήταν πραγματικώς θεία.

—Άκουσε, είπε σε λίγο ο μεγαλύτερος στο Νικόλα. Καταλαβαίνω πᾶς έσθ μπορείς, βέβαια, να κάνης και μία άλλη δουλειά πιο ανθρωπινή από την δικιά μας, γιατί σε βοηθάει το μυαλό, αλλά έχει λικάκι ύπομονη Μία μέρα δλα αυτά τα πράγματα θᾶναι δικά μας. Γι' αυτό σουπα νάρθης να ξαναπιάσης δουλειά στο γριγρί.
—Μά είσαι βέβαιος πᾶς ο γέρος θ' αφήσει σε μάς το βίος του; Έχει τόσοις συγγενείς...
—Μου τᾶπε καθαρά προχθές πᾶς σε σένανε και σε μένανε θ' αφήσει τα γριγρια... λοιπόν τότε είμαστε βασιληάδες και δεν είναι ανάγκη άμα βθοῦνε στα χέρια μας νάρχεται μαζί μας. Νοικιάζεις ένα γραφείο στον Περέα.

—Δεν λέω όχι, του άπάντησε εκείνος. Μά δεν θα μπορέσω ν' άνθξω Ισαμε που θα κλειση τα μάτια του, ρέ ξάδερφε. Άλλως τε γᾶ ένα ξερό κουφάρι είμαι στον κόσμο τώρα που πέθανε και ή μάνα μου. Έπειτα δεν κάνω τίποτε δω μέσα. Έσθ δουλεύεις σαν σκυλί... Έσθ είσαι το δεξί του χέρι. Και μία φορά που σουπε καθαρά πᾶς θ' αφήσει σε μάς τη μηχανή, έγώ θα του πᾶ πᾶς δικηο είναι να στην αφήσει δλάκερη, άφου έχεις κι' άδελφάδες να παντρέψης, έγώ δεν θέλω τίποτα.
Τά μάτια του Γιώργη άστράψανε. «Όλα περιμένε να τά άκούση από το Νικόλα, αλλά πᾶς ήτανε έτοιμος να παραιτηθη κι' από μία περιουσία μισού έκατομμυρίου, δεν το περίμενε ποτέ.

—Είσαι στα καλά σου, ρέ, του είπε, είσαι στα καλά σου, ή τρελλάθηκες; Έδᾶ δλο το νηοί μας συζητάει για την τύχη μας κι' έσθ...
—Τίποτα, ξάδελφε, θα φύγω... Δεν μου μεταγυρίζεις το κεφάλι. Ήλθα για σένα, για το χατήρι σου, για τις αδελφές σου

έπειδη σ' αγαπάω κι' είμαστε μεγαλωμένοι σαν άδελφια. Τώρα που μου λές πᾶς σουπε το μυστικό ο γέρος, έγώ δεν χρειάζομαι Σηκώθηκε κι' άρχισε να πεπατάη άργά προς τα χωράφια. Ο άέρας ήταν μυρωμένος, άνάλαφος. Έκανε κάνα δυο βήματα και στάθηκε κυττώντας προς τα Μέγαρα. Τα φᾶτα της πόλης, οι προβολείς των αυτοκινήτων που πηγαίνανε στο Λουτράκι, έξασκουσαν μία περίεργη γοητεία έπάνω του. Ένοιωθε μέσα του πᾶς κάθε λεπτό, κάθε στιγμή δλο και ξεφευγε από το υγρό στοιχείο, πᾶς ήταν άνθρωπος σ τ ρ η α ν ο ς άδιάφορο αν κατέβαινε από γεννήα δλόκληρη, που είχε γεννηθη και ζήση κοντά στη θάλασσα. Ο άλλος πάλι περπατούσε συγχιμένος στην άκρογιαλιά, άδυνατώντας να καταλάβη πᾶς μπορούσε ο ξάδελφός του να περιφρονήσει το βίος του θείου του και τη θάλασσα...

Σιγά σιγά άρχισε να γεννιέται μία περιφρόνηση μέσα του για το Νικόλα, τον «καθηγητή», τον παληκοκράτσια, τον τεμπέλη, που του άρεσε ή πολιτεία «γιατί τα βραδάκια μπορούσε να πηγαίνη στον καφενέ και να σαλιαρίζη με τα βρωμοθηλυκά, τις «σκλήρες» που τόσο τις περιφρονούσε σαν του γυρεύανε τσιγάρο στις παρόδους της οδού Έρμου δταν κατέβαινε στην Άθήνα. Η σκέψη του δλο και θόλωνε και χωρίς να καταλαβαίνη πᾶς το μίσος άρχισε να του πλημμυρίζη την ψυχή...

—Ξάδελφε, φώναξε σε λίγο τον Νικόλα, πουείχε καθήσει σε μία πέτρα και ξεφούλλιζε ένα λουλουδάκι του άγρου.
—Τι θέλεις, τον ρώτησε εκείνος, και πήγε κοντά του.
—Θέλω να σου πᾶ, πᾶς αυτά που σκέφτεσαι είναι κουταμάρες και κύτταξε μην πης τίποτα στο γέρο, γιατί μπορεί να πεισμώνη και να μάς πάρης δλους στο λαιμό σου.
—Δεν σε καταλαβαίνω...
—Μά δεν λέω καμιά φιλοσοφία κύρ-καθηγητή για να μη με καταλαβαίνης. Ο γέρος αν μάθη πᾶς έσθ περιφρονείς τη δουλειά του και φεύγεις μπορεί να μετανιώση και να μη μάς αφήσει το γριγρί.
—Και τί σχέση έχω γᾶ με σένα;
—Έχεις, γιατί σ' αγαπάει. Κι' έπειτα ξέρω αν τουχη σκαρφιστή να μάς παντρέψη πρώτα με καμιά βαφτισιά του κι' έτσι να μάς αφήσει το βίος; Από το πρωί ως το βράδυ, μου κοπανάει, πᾶς πρέπει ν' άποκατασταθούμε.
—Ένα μικρό χαμόγελο άνθισε στα χείλη του Νικόλα σαν κατάλαβε πᾶς διαφορετικός ήταν από τον ξάδελφό του.
—Μην γελᾶς του είπε εκείνος θυμωμένος. Κι' αυτή ή ιστορία σε παρακαλώ να τελειώση. Θα μείνης στο γριγρί και μην ξανακούσω άλλη φορά να πης κουβέντα γι' αυτό το ζήτημα, μπροστά στους «Νταϊφάδες», γιατί θα τσακωθούμε άσχημα.
Μίλουσε τώρα έπιτακτικά. Τα μαλλιά του ήσαν σηκωμένα, τα μάτια του άγριεμένα. Ο θυμός τον έπνιγε. Ο άλλος δεν έχασε την ψυχραιμία του.
—Λυπάμαι, Γιώργη, του είπε, γιατί μου μιλάς έτσι. Μά δεν μπορᾶ να κάνω άλλωδως... Έγώ θα φύγω και σύντομα.
—Δεν θα πᾶς πουθενά.
—Πᾶς;! Με το ζόρι θα με κρατήσης;
—Άκους τί είπα;

Τον άρπάξε από το πουκάμισο κι' άρχισε να τον κουνᾶ βροχώντας τον τᾶρα θάλασσα να δᾶται. Ήταν, τον λυσσασμένος. Οι γριγριτζήδες που ήσαν σκορπισμένοι έδᾶ κι' εκεί στην άκρογιαλιά, με τις φάνες τους τρέσανε προς το μέρος τους.

—Άτιμε, τούλεγε, άχρηστε, κερατά! Δεν σ' άρέση ή τίμα δουλειά, ή νοικοκυρεμένη... Θέλεις να γίνης μπ... Ο θυμός του δσο πήγαινε και άναβε. Ο Νικόλας έπεχείρησε με μία άπότομη κίνηση να ξεφύγη από την σιδερένια τανάλια που τον κρατούσε, αλλά τότε εκείνος σήκωσε το άλλο του χέρι και του κατέφερε μία λυχνρότατη γροθιά στο στόμα. Ο δυστυχισμένος ο «καθηγητής» σωριάστηκε στο έδαφος ούρλιάζοντας σαν ζαγάρι από τον πόνο.

«Όλα τα μπροστinia του δόντια είχαν φύγει. Οι «Νταϊφάδες» πέσανε τότε στη μέση και...
Αυτά γινήκανε έδᾶ και τρία χρόνια ένα άνοιξιάτικο βράδυ σε μία ήσυχη άκτι των Μεγάρων, πολύ κοντά στη Μπάχη... Κείνο το βράδυ τ' αστέρια λαμποκοπούσαν στον ούρανό, ο άέρας ήταν άνάλαφος, δροσερός, μυρωμένος και ή θάλασσα γυαλί... Την άλλη μέρα μάθαμε στη Σαλαμίνα, πᾶς ο Καπετάν Τσακανάς, ύστερα από τον καυᾶ των άνεψιᾶν του, άπεφάσισε να πουλήση το γριγρί... «Εμ ι... —δπως έλεγε— Γι' αυτά τα διαλανήμα δούλευε άφου αυτή ή καταρα...
... ξάδελφια του, τᾶ θάλασσα. Θα είναι ά... ε ί δ α... κα...

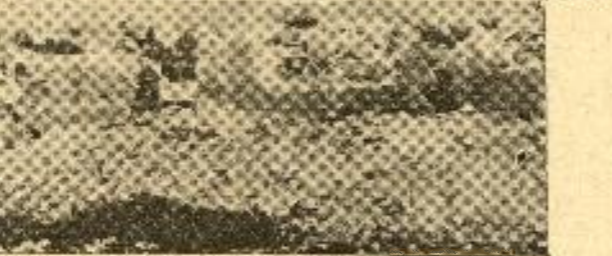
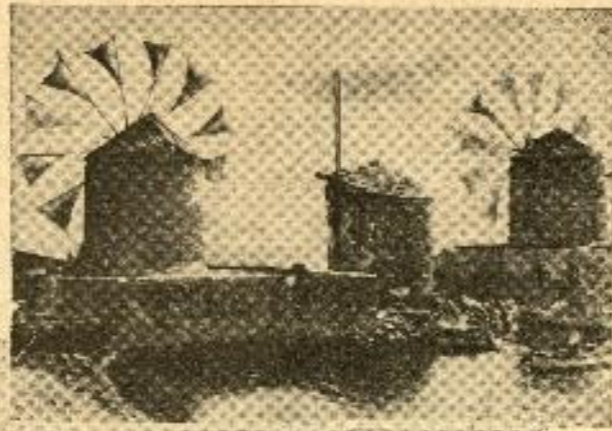
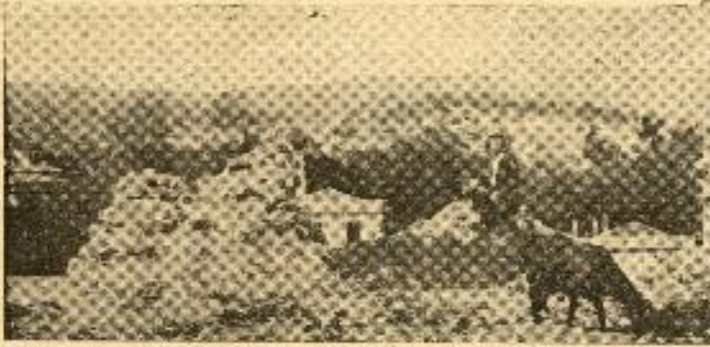
—Γιατί φορᾶς μαύρα Νικόλα, τον ρώτησα.
—Ζωη σε λόγου σου, κύρ-Δημητράκη, μου είπε. Ο Γιώργης, ο ξάδελφός μου ντέ, πέθανε σ' ένα νοσοκομείο στην Μαρσίλια. Η άγκυρα τουσπασε δυο πλευρά. Και κουνώντας με πόνο το κεφάλι του. Τι τά θέλεις, έπρεπε να τον άκούσω. Άσχάμε το γριγρί του γέρου και άθάμασε νοικοκυραίοι. Έτσι οῦτε μάλλιοτραβιάωμε οῦτε έγᾶ θα μαλλιοτραβιάωμε με τον καφενέ... Μά δεν φταίω δμως κι' έγώ. Δέν με τραβούσε ή θάλασσα. Κι' έλεγε αλήθεια.

ΟΙ
ΞΕΝΟΙ

ΓΙΑ
ΤΟΝ
ΤΟΠΟ
ΜΑΣ

ΧΙΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗ ΣΑΜΟΣ

Στην ανατολική άκρη του Αιγαίου Πελάγους, ανάμεσα στο στενό πέρασμα των Δαρδανελίων και της Ιταλικής Δωδεκανήσου, κατά μήκος της άκτης της Μικράς Ασίας, ξετυλίγεται το υπέροχο κομπολόι των Ελληνικών νήσων: η Μυτιλήνη, η Χίος και η Σάμος. Αν και από γεωλογικής απόψεως τα νησιά αυτά είναι ασιατικής προελεύσεως, λόγω της ιστορικής τους παραδόσεως είναι άκραιφώς ελληνικά. Οι κάτοικοι τους παρέμειναν άγνοι "Ελληνες από απόψεως ράτσας, γλώσσας και θρησκείας και δεν συνδέονται λιγώτερο προς την πατρίδα τους, με την οποία ενώθηκαν το 1912, μετά τους επιτυχείς πολέμους, από τον πληθυσμό της Κρήτης και των Ιονίων Νήσων.

Τα τρία αυτά νησιά επί πολλούς αιώνας απετέλεσαν το μηλο της έριδος μεταξύ των διαφόρων αντιπάλων γνωρίσαν τον μεγαλειότερο πολιτισμό και απέκρουσαν τις πιο βάρβαρες επιθέσεις. Έκει ξετυλίχτηκαν τα πιο φρικαστικά δράματα. Παρ' ό- λες, όμως, τις περιπέτειες από τις οποίες πέρασαν, τα νησιά αυτά διατήρησαν την παράδοση της φιλοξενίας που κληρονομήσαν από την αρχαία Ελλάδα.

Σε λίγα μόνο χιλιόμετρα από το λιμάνι των Κυθωνιών, της αρχαίας Ήρακλείας, ορθώνεται ξαφνικά μέσα στη θάλασσα, σαν ένας πράσινος δγκος η Μυτιλήνη, η αρχαία Λέσβος. Έπιφανείας 1614 τετραγωνικών χιλιομέτρων, έχει μήκος 70 χιλιομέτρων και το πλάτος της ποικίλει από 24 μέχρι 45 χιλιόμετρα. Ο πληθυσμός που κατά την έπισημη στατιστική του 1928 είναι 137.000 κατοίκων, φθάνει σήμερα και υπερβαίνει τις 150.000. Το νησί αυτό, που οι άκτες του θαρρεί κανείς πως είναι κυριολεκτικώς σχισμένες, διαπεράται από βορρά προς νότον κι' από την ανατολή προς τη δύση από δυο όροσειρές υπερόχου καλλονής. Χωρίς να είναι πάρα πολύ ύψηλά τα βουνά αυτά, είναι σκεπασμένα από δάση πεύκων, πλατάνων, δρυών και οι λόφοι τους είναι σκεπασμένοι από φυτείες αμπελιού και ελαιώνες. Χαμηλότερα, στις πεδιάδες, εκτείνονται τεράστια περιβόλια, όπου οι πορτοκαλλιές, οι σκιές, οι σμυριές μοσχομυρίζουν. Την υπέροχη αυτή εύωδιά την νοιάζει ο ταξειδιώτης όταν ακόμα το βαπόρι του βρίσκεται μακριά από τις άκτες του νησιού. Ποτάμια στο νησί αυτό δεν υπάρχουν, αλλά οι πηγές και οι βρύσοι είναι τόσο πολυάριθμες, που οι αρχαίοι είχαν συμπεριλάβει τη Λέσβο μεταξύ των ευτυχισμένων «Νήσων των Μακάρων».

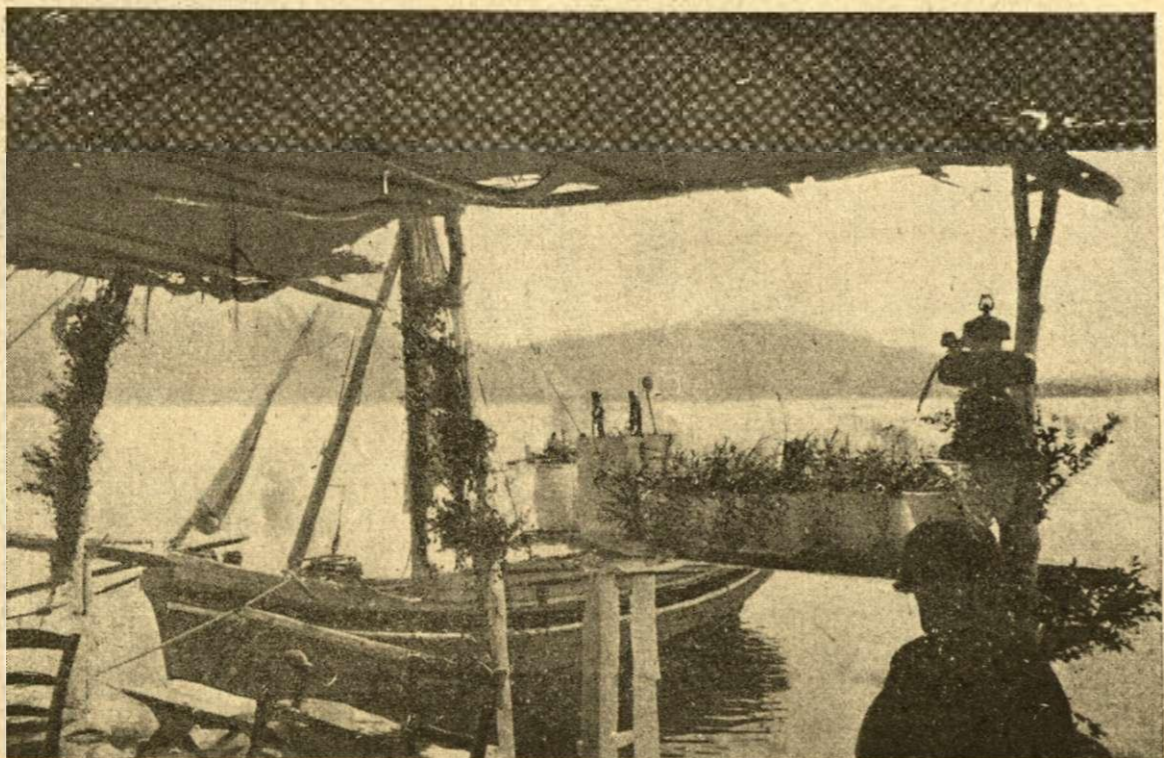
Η Μυτιλήνη, η πρωτεύουσα του νησιού που αριθμεί 30.000 κατοίκους εκτείνεται σήμερα στην τοποθεσία όπου υπήρχε η αρχαία πόλις, στους πρόποδες των λόφων και πάνω σ' έναν Ισθμό που την συνδέει στο ενετικό φρούριο, που κατά τα τελευταία ακόμα χρόνια χρησιμοποιήθηκε από τους Τούρκους ως φρούριο της νεοτέρας πολεμικής τέχνης. Το κτίριο αυτό, που παρ' όλους τους αιώνες που πέρασαν, εξακολουθεί να ορθώνεται επιβλητικό, χρησιμεύει σήμερα ως στρατώνας μιας ελληνικής μονάδος πεζικού. Η οικονομική κίνηση της Μυτιλήνης, αντί να είναι

ασήμαντος, όπως είναι φυσικό, έβελτιώθηκε από την εποχή που το νησί επανήλθε στην Ελληνική κυριαρχία. Τα σακωνοποιεία, τα έλαιοτριβεία, τα βυροδεμεία, τα έριουργεία την κατέστησαν μίαν από τις πλουσιώτερες περιοχές δλοκλήρου της Ελλάδος. Για τον Ξένο περιηγητή, αν δε του μένει καιρός να πάη στην ώραία κωμόπολη του Μολύβου, που στην αρχαιότητα ειδε το ειδύλλιο του Δάφνη και της Χλόης, πρέπει, όμως, οπωσδήποτε να κάνει το γύρο του σχεδόν κλειστού κόλπου της Γέρας, που βρίσκεται σε λίγα χιλιόμετρα από την Μυτιλήνη. Είναι μια έκδρομη, που όποιος την έκαμε, δε μπορεί να τη λησμονήσει σ' δ-λόκληρη τη ζωή του.

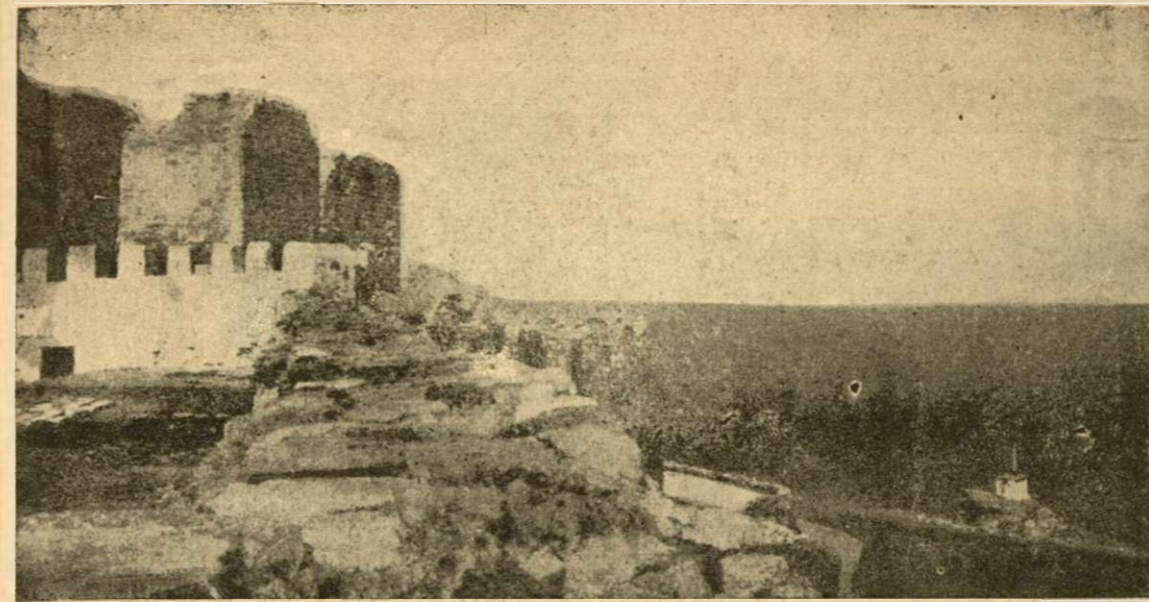
Σε καμιά εξηταριά χιλιόμετρα από τη Μυτιλήνη, στο ίδιο σχεδόν ύψος με τη θρυλική Σμόρνη, που από τον καιρό της Κεμαλικής Έπαναστάσεως καθιερώθηκε να λέγεται 'Ιζμίρ, το νησί της Χίου, σε σχήμα τόξου που γυρνά την πλάτη προς τη Μικρά Ασία, χωρίζεται από την ασιατική ακτή από ένα βραχίονα θαλάσσης φάρδους οκτώ έως δέκα χιλιομέτρων. Πολύ μικρότερη από την αρχαία Λέσβο, η Χίος, της οποίας ο πληθυσμός δεν υπερβαίνει τους 75.000 κατοίκους, έχει δλική έπιφάνεια 858 τετραγωνικών χιλιομέτρων, με φάρδος είκοσι χιλιομέτρων έναντι μήκους πενήντα πέντε χιλιομέτρων. Το έδαφος της είναι αφάνταστα γόνιμο. Το νησί σχεδόν δλόκληρο καλύπτεται από καρποφόρα δέντρα, που παράγουν σε μεγάλη αφθονία σόκα, χουρμάδες, αμύγδαλα, έληδες, πορτοκαλλία, λεμόνια, ρόδια. Το εμπόριο των γλυκών του κουταλιού άνθίζει στη Χίο όπως και το εμπόριο του κρασιού, του οποίου τις υπέροχες ιδιότητες ύμνησαν στην αρχαιότητα ο Όρατίος, ο Βιργίλιος και ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος.

Μα η Χίος είναι περισσότερο γνωστή απ' το «μασίχι» της, ένα είδος άρωματικής ρετινίας, που βγαίνει από ώριμα δέντρα που φύονται στη νοτιοανατολική πλευρά του νησιού, κατάντικρη ακριβώς στις μικρασιατικές ακτές.

Η πρωτεύουσα φέρει το όνομα του νησιού και αντικρύζει την ασιατική ακτή. Είναι ένα δμορφο λιμανάκι με 22.000 κατοί-

Ανω: Ανεμόμυλοι της Χίου.—Ε-είπια του Βυζαντινού φρουρίου της Χίου.—Κάτω: Μία άποψη του κόλπου της Γέρας στη Μυτιλήνη.

κους, με πάρα πολύ ζωηρό εμπόριο. Πάνω από την πόλη της Χίου ορθώνεται ένα φρούριο που κτίστηκε την εποχή του Μιχαήλ Παλαιολόγου τον ΙΓ' αιώνα και του οποίου τα μεγαλοπρεπή ερείπια αξίζει τον κόπο να τα επισκεφθί κανείς. Σ' ένα μικρό μουσείο, στην Πλατεία Βουνάκι, έχουν αναποτεθί οι πολυάριθμες αρχαιότητες, που ανακαλύφθηκαν κατά τις ανασκαφές του νησιού. Ένα από τα κειμήλια, για τα οποία μπορεί να υπερηφανεύεται είναι η βιβλιοθήκη την όποιαν ίδρυσεν ο περίφημος φιλόλογος Άδαμάντιος Κοραής, που γεννήθηκε στα 1748 και πέθανε στα 1833.

Σε απόσταση 70 χιλιομέτρων προς τα νοτιοανατολικά της Χίου, στο ύψος ακριβώς της Χίου, το νησί της Σάμου, που μά διώρει δύο μονάχα χιλιομέτρων τ χωρίζει από την ασιατική ακτή, καλύπτει μίαν έπιφάνεια 491 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Από ανατολής προς την δύση έχει μήκος σαράντα χιλιομέτρων και από βορρά προς νότον μόνον δέκα έπτά χιλιομέτρων. Το νησί αυτό είναι πολύ όρεινό, και οι όροσειρές του συνεχίζονται και στην ανατολική ακτή. Το ύψηλότερο σημείο της Σάμου είναι το βουνό Κερκέτης, που φθάνει σε ύψος 1436 μέτρων. Ο κυριώτερος πλοΐτης του νησιού αυτό που φέρχεται από τα άμπέλια του, κι' από την αρχαιότητα ακόμα το κρασί της Σάμου ήταν περίφημο, όπως ήταν και είναι περίφημα τα κρασιά της Χίου, της Σαντορίνης, της Κύπρου. Μα το νησί αυτό, όπου άφθονεί το κυνήγι, έχει και άλλες σπουδαίες πηγές πλούτου. Τον κινό, τις έληδες, τα σόκα, τα πορτοκαλλία, τα λεμόνια, τα κίτρα, τα πεπόνια, τα άγγουρια, τα κάστανα. Ακόμα πρέπει να αναφέρη κανείς έναν ιδιαίτερο τύπο γής, γνωστό με το όνομα «σαμιακή γη» που από την αρχαιότητα χρησιμοποιείται για την κατασκευή ιδιότυπων πηλινων άγγείων κόκκινου χρώματος. Τέλος στη Σάμο υπάρχουν όρυχεια σιδήρου και δρυκτού μαρμάρου, του οποίου η ποιότητα είναι περίφημη.

Η πρωτεύουσα, το Βαθύ, που έχει 9000 κατοίκους και κείται στο βορειοανατολικό μέρος του νησιού, αποτελείται από δυο συνοικίες. Η μια αποτελεί το λιμάνι, στο βάθος ενός κόλπου, κι' η άλλη, το άπάνω Βαθύ που αριθμεί 5700 κατοίκους απλώνεται σ' έναν όρατο λόφο έως την κορυφή, του οποίου έχει κανείς μίαν υπέροχη θέα προς το Αιγαίο Πέλαγος. Η κίνηση του λιμανιού αυτού οφείλεται κυρίως στο εμπόριο των κρασιών, που εξαγονται σε μεγάλες ποσότητες σε όλη την Εύρώπη. Ένα τοπικό μουσείο περιέχει άδες τις αρχαιότητες που ανακαλύφθηκαν στη Σάμο, την όποια δεν πρέπει να εγκαταλείψη κανείς προτού επισκεφθί την κωμόπολη Τηγάκι και το Ήραϊον.

Αν εξετάσουμε το πρᾶγμα λεπτομερικώς θα διαπιστώσουμε πως το καθένα από τα τρία αυτά νησιά έχει και τη δική του ιστορία. Η αλήθεια, όμως, είναι ότι στην γενικότητα της εξέλιξώς τους, τα τρία αυτά νησιά έζησαν μαζί, στενά συνδεδεμένα το ένα με το άλλο, έτσι που η ιστορία τους να είναι κοινή.

Η πρωτόγονη ιστορία τους, όπως και η ιστορία όλων των άλλων νησιών του Αιγαίου, πλαισιώνεται από υπέροχους θρύλους, των οποίων τον αντίλαλο μάς τον μετέδωσαν οι ποιηται και οι χρονικογράφοι. Στην αρχαιότητα, η Μυτιλήνη, η Χίος και Σάμος ζούσαν χωρισμένες και απετέλουν το κάθε νησί ένα κράτος.

Τα νησιά ακολουθήσαν την ταραχώδη ιστορία του Έλληνισμού στις τρεις χιλιετηρίδες της ζωής του. Σύμμαχοι την μία φορά των Άθηνών και ύστερα αντίπαλοί τους για να γίνουν σε λίγο κτήσεις τους και πάλι, πέσαν στα χέρια των Ρωμαίων, όταν το κύμα της αυτοκρατορίας

εκάλυψε δλόκληρο τον γνωστό τότε κόσμο. Ύστερα άρχισαν οι κατακτήσεις των βαρβάρων, οι έπιδρομές, οι καταστροφές. Στα χέρια του Βυζαντιού η Μυτιλήνη, η Χίος και η Σάμος γνώρισαν ξανά μια περίοδο δόξης και λαμπρότητας που άλλοιμονον, όμως, δεν διήρκεσε παντοτεινά. Η Σάμος έπεσε στα χέρια των Τούρκων στα 1453, η Μυτιλήνη έγινε Τουρκική στα 1462 και η Χίος μόνο στα 1566. Έν τῷ μεταξύ τα νησιά αυτά, καθώς και όλα τα άλλα νησιά του Άρχιπελάγους, περνούσαν στα χέρια των Ένετών, που τόσα έκτοτε ίχνη της κατοχής τους άφησαν στις περιοχές που λούζονται από τα γαλανά νερά του Αιγαίου Πελάγους.

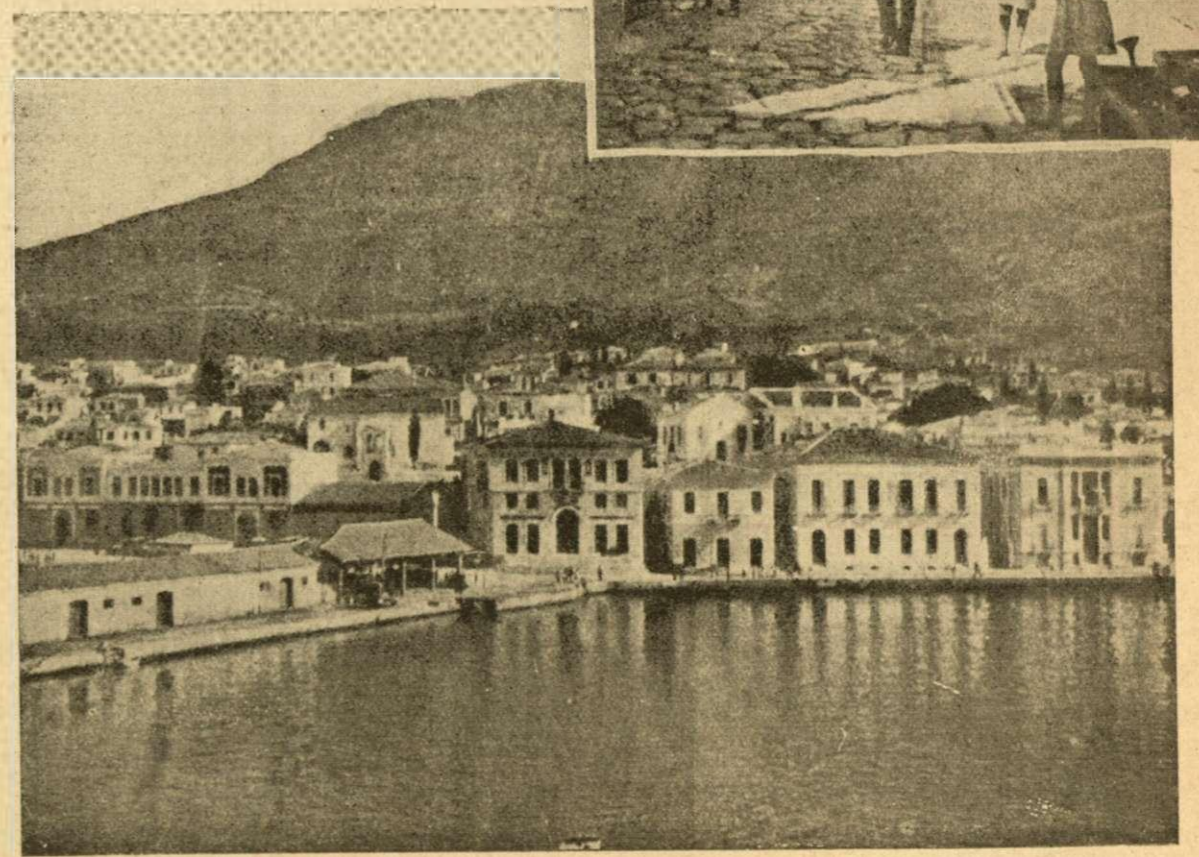
Στις άρχές του δεκάτου ένατου αιώνας, η μεγάλη φλόγα, που ξεσήκωσε τη Ρωμηοσύνη έναντιον του ζυγοϋ κάτω από τον όποιο στέναζε, δεν άφησεν ανεπηρέαστα τα τρία νησιά. Κι' ενώ ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης διέλυε τη στρατιά του Δράμαλη στα Δερβενάκια ενώ ο Μιαούλης συνέτριβε την άρμάδα του Καπουδάν πασα, τα τρία νησιά πλήρωναν τον άγριο φόρο του αϊματος. Η σφαγή της Χίου θα παραμείνη ιστορική στα χρονικά της ανθρωπότητας. Η Μυτιλήνη και η Σάμος έρημώθηκαν επίσης. Και τα τρία νησιά, που υπέφεραν τα πάνδεινα για την ανάσταση του «θεογνώστου γένους των Ρωμαίων» δεν είχαν τουλάχιστον την παρηγοριά να γιάνουν τις πηλγές τους στον ζωογόνο άνεμο της έλευθερίας. Έναν ακόμη αιώνα έστέναν υπό τον Τουρκικόν ζυγόν, ώσπου ανέτειλε επί τέλους η ιστορική για τον έλληνισμό χρονολογία του 1912, όπότε ο έλληνικός στόλος κατέλαβε και τα τρία νησιά, όπου κυμάτισε η γαλανόλευκη σημαία με τον σταυρό και τις έννια λουρίδες. Και χάρις στη διάσωση του Λονδίνου, πραγματοποιήθηκε ο πόθος του πληθυσμού των τριών ελληνικών νησιών για την ένωση με την μητέρα-πατρίδα. Κι' έτσι διορθώθηκε, εν μέρει μόνο δυστυχώς, το τεράστιο σφάλμα που έκανε η Λατινική Δύσις, όταν άφησε τις μωαμεθανικές όρδες να διαλύσουν τη μεγάλη Βυζαντινή Αυτοκρατορία...

MAURICE TOUSSAINT

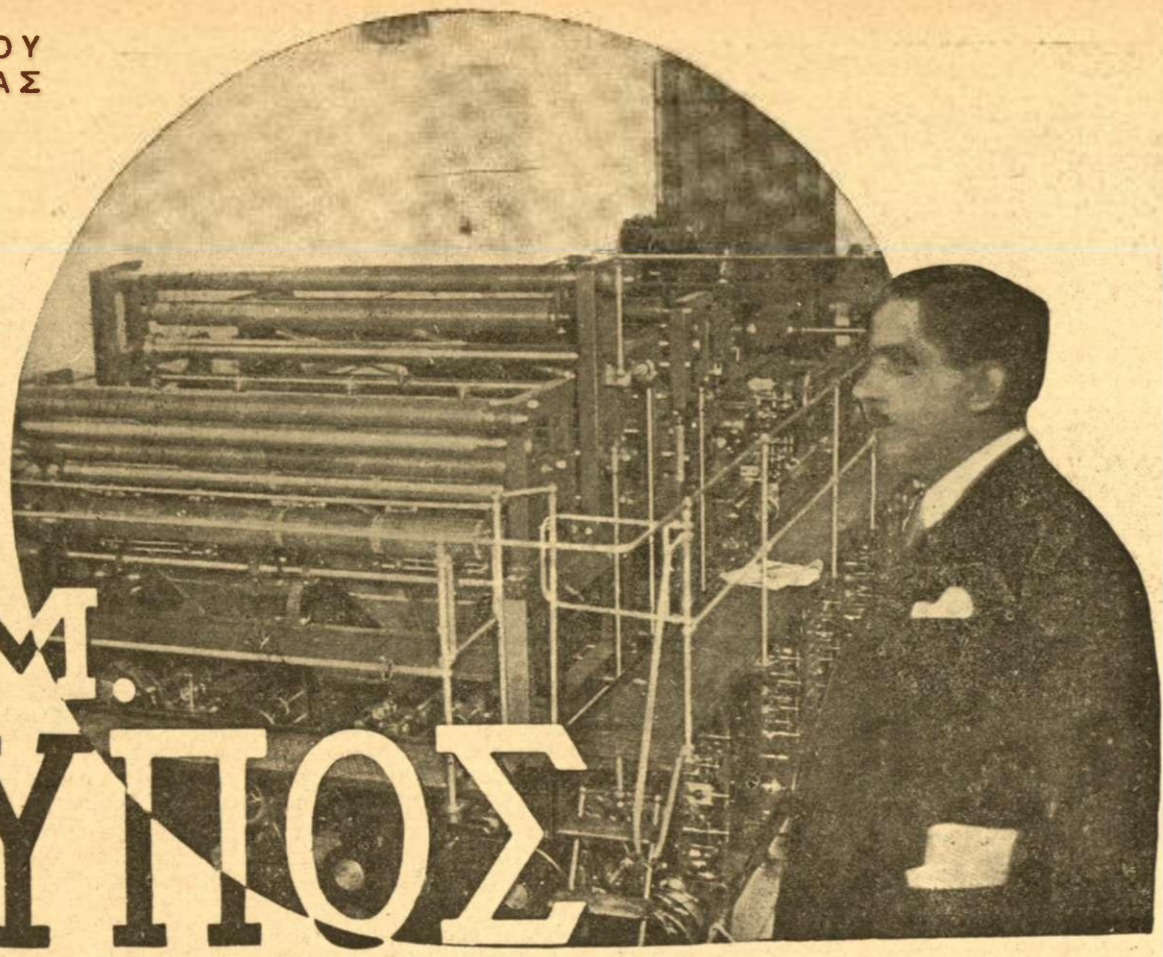
Copyright περιοδικού «ΑΘΗΝΑΙ»

Ανω: Έρείπια Ένετικού φρουρίου Μυτιλήνης. Κάτω κατά σειρά: Ένας δρόμος του Βαθώς της Σάμου. Άποψις του λιμένος του Βαθώς.

Η Α.Μ. Ο ΤΥΠΟΣ

«Ο Τύπος αποτελεί την τετάρτην εξουσίαν των συγκρότων μας πολιτευμάτων» συνήθιζε να λέγη ο Γεώργιος Κλεμανσώ, ο εκ της δημοσιογραφίας εκπαιδύσας, γηραιός τίγρις της Γαλλικής πολιτικής. Και πραγματικά δεν είναι δυνατόν να εύρεθῃ ἄλλος καλλίτερος χαρακτηρισμός της καταπληκτικῆς δυνάμεως, πού προσέλαβε ὁ τύπος ἀπέναντι τῶν τριῶν ἄλλων δυνάμεων, πού ἀπαρτίζουν τὰ σύγχρονα πολιτεύματα: Τὴν νομοθετικὴν, τὴν ἐκτελεστικὴν καὶ τὴν δικαστικὴν. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο οἱ δημοσιογραφικοὶ ὀργανισμοὶ ἀποτελοῦν σήμερον κολοσσιαία σύνολα, ἐκτεινόμενα σὲ ὅλες τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καὶ περιλαμβάνοντα ὅτι τὸ ἐκλεκτότερον ἔχουν νὰ παρουσιάσουν τὰ ἔθνη, τόσο ἀπὸ πνευματικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως.

Μόνον ἡ Ἑλλάς εἶχεν ἀπομείνει καθυστερημένη ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. Χωρὶς νὰ στερῆται ἀνθρωπίνου ὕλικου—ὁ Ἕλληνας δημοσιογράφος ἀπὸ ἀπόψεως προσωπικῆς ἀξίας ὑπερτερεῖ κατὰ πολὺ τῶν ξένων συναδέλφων του—ἡ δημοσιογραφία τῆς χώρας μας δὲν εἶχε καταλάβει τὴν τεχνικὴν ἐκείνην θέσιν πού θάπρεπε νὰ τῆς ἀνῆκεν. Μὴ στερηζομένη σὲ μακροχρόνους καὶ κληρονομικὰ παραδόσεις δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ ἐμφανισθῇ ὡς ἓνας ὀργανισμὸς πάγιος, ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους ἐνὸς ἔθνους. Αἱ ἐφημερίδες ἐβγαίναν ὀπως-ὀπως, ἀλλάζαν καθημερινῶς τυπογραφεία, ἐξετυποῦντο ἄλλοτε μὲ λινοτυπικὰ μηχανεὶς καὶ ἄλλοτε μὲ στοιχεῖα, ἄλλοτε σὲ μεγαλειότερο σκῆμα καὶ ἄλλοτε σὲ μικρότερο. Γενικὰ δὲ παρατηρεῖτο μιά ἀταξία, μιά προχειρότης, ἓνας μπεομομὸς, ὅλα αὐτὰ στοιχεῖα ἀπολύτως ἀσυνεπῆ καὶ μὴ μεθοδικότητα, τὴν οὐδαρτότητα, τὴν ἀξιοπρέπεια, μὲ μιά λέξη τὴν νοικοκυρωσύνην, πού χάρις σ' αὐτὴν οἱ ξένοι δημοσιογραφικοὶ ὀργανισμοὶ ἐξελίχθησαν στὸς σημερινούς δημοσιογραφικούς κολοσσούς πού γνωρίζομεν.

Ἦδη ὁμως ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει τίποτε νὰ ζηλεύσῃ ἀπὸ τὰς ξένας χώρας, ἔστω καὶ τῆς πλέον προηγμένης ἀπὸ δημοσιογραφικῆς ἀπόψεως. Ὁ Ἕλληνας Τύπος, τὸν τελευταῖον αὐτὸν καιρὸν ἄρχισε νὰ βαδίζει πάλιν ἐπὶ τὴν ξένην καὶ νὰ συστηματοποιεῖται. Καὶ τὴν προσπάθειαν αὐτὴν τοῦ Ἕλληνικοῦ τύπου ἐρχεται νὰ ἀποκορυφώσῃ τὸ νέον ἐργοστάσιον, αἱ τυπογραφικαὶ ἐγκαταστάσεις καὶ τὸ νέον πιεστήριον τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλлонτος», χάρις εἰς τὰς ὁποίας ὁ Ἕλληνας Τύπος, καταλαμβάνει ἤδη ὀριστικῶς τὴν ἀρμοζύουσαν εἰς αὐτὸν θέσιν ἐν μέσῳ τῆς παγκοσμίου δημοσιογραφίας.

Τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλлон» ὀργανισμὸς ἀνεξάρτητος καὶ αὐτάρκης, διαθέτων τὰ τελειώτερα μηχανικὰ μέσα ὀλοκληροῦ τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, δύναται ἤδη νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ἐχάραξεν, τὸν δρόμον τῆς Ἐθνικῆς ἀναδημιουργίας ἀπὸ τὸν ὁποῖον οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐξεστράφη.

Αἱ νέαι τυπογραφικαὶ ἐγκαταστάσεις τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλлонτος» κείνται εἰς ἓνα νεότευκτον, σεμνὸν εἰς τὴν ἀπλότητα τῶν γραμμῶν του, κτίριον τῆς πλατείας Ἁγίων Ἀναργύρων, εἰς τὴν δασταύρωσιν τῶν ὀδῶν Ρήγα Παλαμῆδου καὶ Κατοικονόμου. Τὴν θέσιν, τὴν ψυχὴν, θὰ μπορούσε νὰ πῆ κανεὶς τὸν ἐγκαταστάσεων τούτων ἀποτελεῖ ἓνα πραγματικὸν μεγαθέριον, ἀριστοῦργημα τῆς σύγχρονης μηχανικῆς: πρόκειται διὰ τὸ τεράστιον πιεστήριον, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων καὶ ταχυτέρων τῆς Ἀνατολῆς, τὸ ὁποῖον κατασκευάσθη εἰδικῶς διὰ τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλлон» ἀπὸ τὰ τελειότερα εἰς τὸ εἶδος τοῦ Γερμανικὰ ἐργοστάσια «Κένινγκ οὐντ Μπάουερ». Τὸ ταχυπιεστήριον τοῦτο, μοναδικὸν ἐν Ἑλλάδι, ἐκτυπώνει ὀγδοήκοντα χιλιάδας φύλλον ἐντὸς μίαις ὥρας μὴ μπορεῖ ἐπίσης νὰ τυπώσῃ ταυτοχρόνως ἓνα ὀλόκληρον

ρον δεκαεξασέλιδον σκῆματος «Ἑλληνικοῦ Μέλлонτος» εἰς τέσσαρα διαφορετικὰ χρώματα πλὴν τοῦ μαύρου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ταχυπιεστήριον τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλлонτος» δύναται νὰ ἐμφανίσῃ πενταχρωμίαν ὁμοίαν πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας ἐσυνήθισαμε νὰ θαυμάζωμεν εἰς τὰ ξένα καλλιτεχνικὰ περιοδικὰ. Ἐκτὸς τοῦ τελειοτάτου τούτου ταχυπιεστήριου, αἱ νέαι ἐγκαταστάσεις τοῦ «Ἑλ. Μέλлонτος» περιλαμβάνουν καὶ τὰ διάφορα βοηθητικὰ μηχανήματα, ἐφωδιασμένα μὲ ὅλας τὰς τελειοποιήσεις τῆς νεωτέρας μηχανικῆς τῶν πιεστηρίων: στερεοτυπία, φρέζα κλπ. κλπ.

Ὁ περίφημος Λόρδος Νόρθκλιφ, ὁ ἀποκλήθεις «Ναπολέων τοῦ Ἁγγλικοῦ Τύπου» εἶχε ὀβάλει μὲ ἐπίχρυσα γράμματα τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν πάλιν ἀπὸ τὸ γραφεῖον του:

«Ἐὰν κάθε πολιτισμένος ἄνθρωπος εὐγνωμονεῖ τὸν Γουτεμβέργιον, τὸν ἐφευρέτη τῆς τυπογραφίας, κάθε δημοσιογράφος πρέπει νὰ εὐγνωμονῇ τὸν Ἄσνον, τὸν ἐφευρέτη τῆς λινοτυπίας». Πράγματι δὲ, δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ ἐξαρθῇ ἀρκετὰ ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον ἐπαιξάν αἱ λινοτυπικαὶ μηχαναὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τύπου. Χωρὶς αὐτὰς θὰ εὐρισκόμεθα ἀκόμη εἰς ὕλικόν πρωτόγονον στάδιον, καὶ ἀπὸ τὸν τύπον θὰ εἴλειπε τὸ κυριώτερον ἀπὸ τὰ ὄπλα πού ἀποτελοῦν τὴν δύναμιν του: ἡ ταχύτης. Αἱ νέαι λινοτυπικαὶ μηχαναὶ μὲ τὰς ὁποίας ἐπροικίσθησαν αἱ ἐκδοτικαὶ ἐγκαταστάσεις τοῦ «Ἑλ. Μέλлонτος» ἔχουν κατασκευασθῆ ἀπὸ τὸ μεγαλειότερον ἐργοστάσιον τοῦ Κόσμου. Εἶναι ἀμερικανικαὶ μηχαναὶ, τύπου «Ἰντερτάιπ» καὶ τῶν ὁποίων τὰ στοιχεῖα εἶναι ἐντελῶς νέου τύπου, χαραχθέντα καὶ κατασκευασθέντα εἰδικῶς διὰ τὸ «Ἑλ. Μέλлон». Ἡ ἐπιτυχία τοῦ νέου τούτου τύπου στοιχείων παρὰ τῶ Ἑλληνικῶ κοινῶ, ἀναγραφόμενα εἰς τοὺς τυπογραφικούς καταλόγους μὲ τὸ διακριτικὸν γνῶρισμα «Στοιχεῖα Εὐστρατίου» ὑπῆρξεν πραγματικῶς τεραστία. Τὰ νέα αὐτὰ στοιχεῖα, τῶν ὁποίων τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὰ πλεονεκτήματα, δύναται οἱ ἀναγνώσται μας νὰ τὰ ἀντιληφθοῦν καλλίτερον, παραβάλλοντες τὰς δύο αὐτὰς σελίδας τοῦ περιοδικοῦ μας, εἰδικῶς καὶ ἐπὶ τούτῳ στοιχειοθετηθείσας μὲ νέα στοιχεῖα, μὲ τὰ στοιχεῖα τῶν ὑπολοίπων σελίδων, ἐκτὸς τῆς ἀπλῆς γραμμῆς καὶ τοῦ καλλιτεχνικοῦ συνόλου πού παρουσιάζουν, ἐξασφαλίζουν εἰς τὸν ἀναγνώστη μίαν ἀνετώτερη καὶ πιὸ ζεκούραστη ἀνάγνωσι, πρᾶγμα πού ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως τὸ κυριώτερον σημεῖον τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς ὑπεροχῆς τῶν.

Αἱ νέαι τυπογραφικαὶ καὶ πιεστηρικαὶ ἐγκαταστάσεις τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλлонτος» συμπληροῦνται ἀπὸ τὰ εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον εὐρισκόμενα γραφεῖα τῆς συντάξεως, πολυτελῆ καὶ πληροῦντα ὅλους τοὺς ὄρους τῆς ὑγιεινῆς, εἰς τὰ ὁποία στεγάζονται ἤδη αἱ ὑπηρεσίαι τῶν ἐκδόσεων τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλлонτος», ἥτοι τοῦ περιοδικοῦ «Ἀθῆναι», τῆς «Ἱστορίας τῶν Ἑθνῶν» καὶ τῶν «Τυχερῶν Βιβλίων».

Εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον ὑπάρχουν ἐπίσης τὰ τμήματα τοῦ δαυριμάτου καὶ τοῦ τοιχογραφείου τῆς ἐφημερίδος, τέλος, εἰς μίαν πτέρυγαν τοῦ πρῶτου ὄροφου ὑπάρχουν τελειότατα ἐγκαταστάσεις λουτρῶν πρὸς κοῆσιν τοῦ ἐργατικοῦ προσωπικοῦ.

Τὰ ἐγκαίνια τῶν νέων ἐγκαταστάσεων τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλлонτος» ἐτελέσθησαν τὴν Πέμπτην 2 Μαΐου ἐν μέσῳ πρωτοφανοῦς καὶ συγκινητικωτάτου λαικοῦ καὶ ἐπισημοῦ συναγεμίου. Πολὺ πρὸ τῆς ὀρισθείσης ὥρας πλῆθη κόμου εἶχον συγκεντρωθῆ ἔξω τοῦ νέου κτιρίου μὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐπευφημήσουν τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοὺς προσερχομένους ἐπισήμους. Μεταξὺ τῶν πρῶτων ἀφίχθη ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀντιστράτηγος κ. Κονδύλης συνοδευόμενος ὑπὸ

τοῦ ὑφυπουργοῦ κ. Ροδοπούλου. Σχεδὸν ταυτοχρόνως κατέφθασαν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν κ. Περ. Ράλλης ἐκπροσωπῶν καὶ τὸν πρῶτοφυργόν κ. Πανάγη Τσαλδάρη, κλυσομένου λόγῳ ἐκτάκτου του συνεργασίας νὰ παραστῇ αὐτοπροσώπως. Εἰς τὰ ἐγκαίνια ἐπίσης παρέστησαν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν Ναύαρος κ. Δούμανης, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Πέτρος Μαυρομικάλης, ὁ ὑπουργὸς τῆς ἀεροπορίας κ. Σκινῆς, ὁ ὑπουργὸς τῆς Προνοίας κ. Κύρκος, ὁ ὑφυπουργὸς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου κ. Κ. Τσαλδάρης, ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Κώστας Κοτζιάς, πλείστοι βουλευταὶ καὶ πολιεῦται, ἀντιπρόσωποι τοῦ βιομηχανικοῦ, ἐμπορικοῦ, ἐπιστημονικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ κόσμου, ὡς καὶ πλείστα ὅσα μέλη τῆς ἐκλεκτοτέρας ἀθηναϊκῆς κοινωνίας.

Ἀμέσως μετὰ τὸν ἀγασμὸν ἔλαβεν τὸν λόγον ὁ διευθυντὴς καὶ ἰδιοκτῆτης τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλлонτος» κ. Ν. Π. Εὐστρατίου, ὁ ὁποῖος ἀφ' οὐκ ἠπίσταντο τὸς κεκλημένους του διὰ τὴν παρουσίαν των εἰς τὴν ἐορτὴν ἐκείνην καὶ ἀνέπτυξε ἐν ὀλίγοις τὰ τῶν ἀγώνων του μέχρις οὗτου φθᾶσθαι εἰς τὸ σημερινὸν ἀποτέλεσμα, εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικὰ:

«Ἀγωνιστὴς εἰς τὴν ζωὴν, καὶ νικητὴς, εὐτυχῶς μέχρι τοῦδε εἰς τὴν διοπάλην, εἰσῆλθον ἀπὸ τινος χρόνου ἐναργέστερον εἰς τὸ ἄλλο εὐγενές καὶ μέγα δημόσιον ἔργον. Εἰσῆλθον εἰς τὴν πολιτικὴν. Ἐλπίζω καὶ εὐχόμεναι νὰ εὐτυχίσω καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν δημοσιογραφίαν, καὶ νὰ ἐργασθῶ, ὅπως θέλω καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ἐργασθῶ, διὰ τὴν κοινὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ συνόλου εὐτυχίαν καὶ τὴν εὐμερίαν τοῦ λαοῦ μας. Εἶμαι εὐτυχῆς ὅτι ὡς πολιτικὸν πρόσωπον ἀνήκω εἰς τὸ τίμιον καὶ ἠθικὸν κόμμα τοῦ σημερινοῦ κυβερνητικοῦ τῆς χώρας, τοῦ ἐναρέτου καὶ συνετοῦ μας κ. Π. Τσαλδάρη, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπεροχὴ καὶ μεγάλη φυσιογνωμία, μᾶς δίδει τὰ ὑψηλότερα διδάγματα τῆς ἐννοίας καὶ τῆς δράσεως ἐνὸς χρηστοῦ καὶ εὐσυνειδήτου πολιτευομένου. Ὁ Ἀρχηγὸς μας, εἶναι δι' ὅλους μας ἡ δροσερὰ καὶ ζωογόνος πνοὴ μίαις αἰσῶν πλήρους ὀξυγόνου, ἡ ὁποία ἐνισχύει καὶ τὸνώνει αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὸν ἐξηντλημένον καὶ κατεπονημένον ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν ἐρίδων καὶ διενέξεων ὀργανισμὸν τῆς Ἑλλάδος».

Μετὰ τὸν κ. Εὐστρατίου ὤμιλον ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς κυβερνήσεως κ. Κονδύλης ἐξέρας τὴν ἀνωτερότητα τῶν ἀγώνων τοὺς ὁποῖους ἀνέλαβεν καὶ διεξάγει μὲ τόσην ζωηρότητα καὶ πεποίθησιν εἰς μίαν καλλιτέραν αἰσῶν, τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλлон», εἰδικῶς ἐκ τοῦ ἐμπνευμένου λόγου τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν παραθέτομεν τὴν ἐξῆς παράγραφον:

«Αἱ νέαι ἐγκαταστάσεις τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλλλοντος» τὰς ὁποίας ἐπισκέφθημεν πρὸ ὀλίγου μᾶς παρουσιάζουν ἓνα ἔργον ὀξυγόνου παντὸς θαυμασμοῦ, διὰ τὴν τελειότητα αὐτῶν, διὰ τὴν μηχανικὴν αὐτῶν ἐξέλιξιν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἓνα μέγιστον θῆμα προόδου εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου καὶ ἰδιαίτερος τιμὴν τὸν ἰδιοκτῆτην αὐτῶν κ. Ν. Εὐστρατίου, ὁ ὁποῖος κατόρθωσε μὲ

τόσους κόπους νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν τεραστίαν πρᾶγματι αὐτὴν προσπάθειαν. Ἦδη τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλλλον» ἀποκτὰ μίαν νέαν δύναμιν, ἥτις προσιτημένη εἰς τὴν τεραστίαν δύναμιν καὶ ἐπιδρασίαν τῶν ὁποίων ἔχει ἐπὶ τῶν λαϊκῶν μαζῶν θὰ βοηθήσῃ σοβαρώτατα εἰς τὸ ἀναληφθῆν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἔργον τῆς Ἐθνικῆς ἀναδημιουργίας».

Μεθ' ὃ ἡ κ. Ναντίνα Κ. Τσαλδάρη, σύζυγος τοῦ ὑφυπουργοῦ παρὰ τῷ κ. Πρωθυπουργῶ ἔθραυσε μίαν φίλην καμπανίτου εἰς τὸ νέον πιεστήριον καὶ μετὰ ταῦτα δι' εἰδικῆς ἠλεκτρικῆς συσκευῆς ἔθεσεν εἰς κίνησιν τὸ τεράστιον μηχανήμα, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐξετυπώθησαν φύλλα τοῦ «Ἑλληνικοῦ Μέλλλοντος» ὑπὸ τὰς ἐνθουσιώδεις ζητωκραυγὰς τῶν παρισταμένων.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ γνωστός Πειραιώτης ποιητῆς κ. Γεώργιος Στρατήγης, μὲ τὸ διακρίνον αὐτὸν σπινθηροδόλον πνεῦμα ἀπήγγειλε μερικὰ ἐπιγράμματα γραφέντα εἰδικῶς διὰ τὰ ἐγκαίνια μεταξὺ τῶν ὁποίων σταχυολογοῦμεν τὰ κατωτέρω:

Εἰς τὸν Πρωθυπουργόν Μας

Θὰ φάλλω τὸν Πρωθυπουργόν! Αἰῶνια ἀρχὴ καὶ τέλος
Τὸν θέλει ἡ Ἑλλάς, μὰ πῶς πολὺ τὸν τρέμει... ὁ Βενιζέλος.

Εἰς τὴν Κυρίαν Τοῦ

Εἰς τὸ σφύτατο Νουμὰ πρέπει σερὰ Ἥμερῶν
Τῶν Ἑλληνίδων κορμῶν, ἡ πιὸ σεμνὴ Κυρία!

Εἰς τὸν Ἀντιπρόεδρον Μας

Ὁ Στρατηγὸς μας! Κεραυνός, μὰ καὶ γερὸ κοντύλι!
Κ' οἱ ἐχθροὶ νοιώθουν ὅταν τὸν δοῦν τὸν οὐρανὸν σφοντύλι!

Εἰς τὸν Δήμαρχον Μας

Ἄφ' ὑψηλοῦ, ὅταν ἀετὸς ὑψηλῆς νὰ γίνῃ
Καὶ στὴν Ἀθήνα αἰώνιος κοτζιάμπος νὰ μείνῃ!

Εἰς τὸν Διευθυντὴν Μας

Νικό σὲ λέν καὶ θὰ νικᾷς ὅταν νικητὴς ἀνῆρας,
Καὶ στὴν Πλατείαν τῶν Ἡρώων θὰ ζῆς νικῶν ὅταν... ἦρας!

Εἰς τὸν Ἴδιον

Λεβέντης, νῶσαι πάντα νικητῆς,
Μικρὸς τὸ θέμα, μέγας μαχητῆς!

Εἰς τὸ «Ἑλληνικὸν Μέλλλον»

Αὐτὸ εἶνε θαῦμα! Τὸ Ψυρρὸ τὸ «Ἑλληνικὸν τὸ Μέλλλον»,
Μετέβαλ' εἰς Παράδεισον καὶ συνοικίαν... Ἄγγελων!...

Εἰς τὸν Ἀρχιεγντακτῆν

Ἐπιτελάρχης δυνατὸς γενναίου Ἐπιτελείου,
Κ' ὡς Μεταξᾶς, νὰ δοξασθῆς ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς!

Εἰς τὸν Πολιτικὸν Συντακτῆν

Εἰς τὰ Βαλκάνια τὸ κᾶν-κᾶν θαυτοτάτα γνωρίζεις,
Κ' ὡς Κάλκας μαντικῶς τὰ λές ἡ καὶ μὲ τὰ τραυλίζεις!

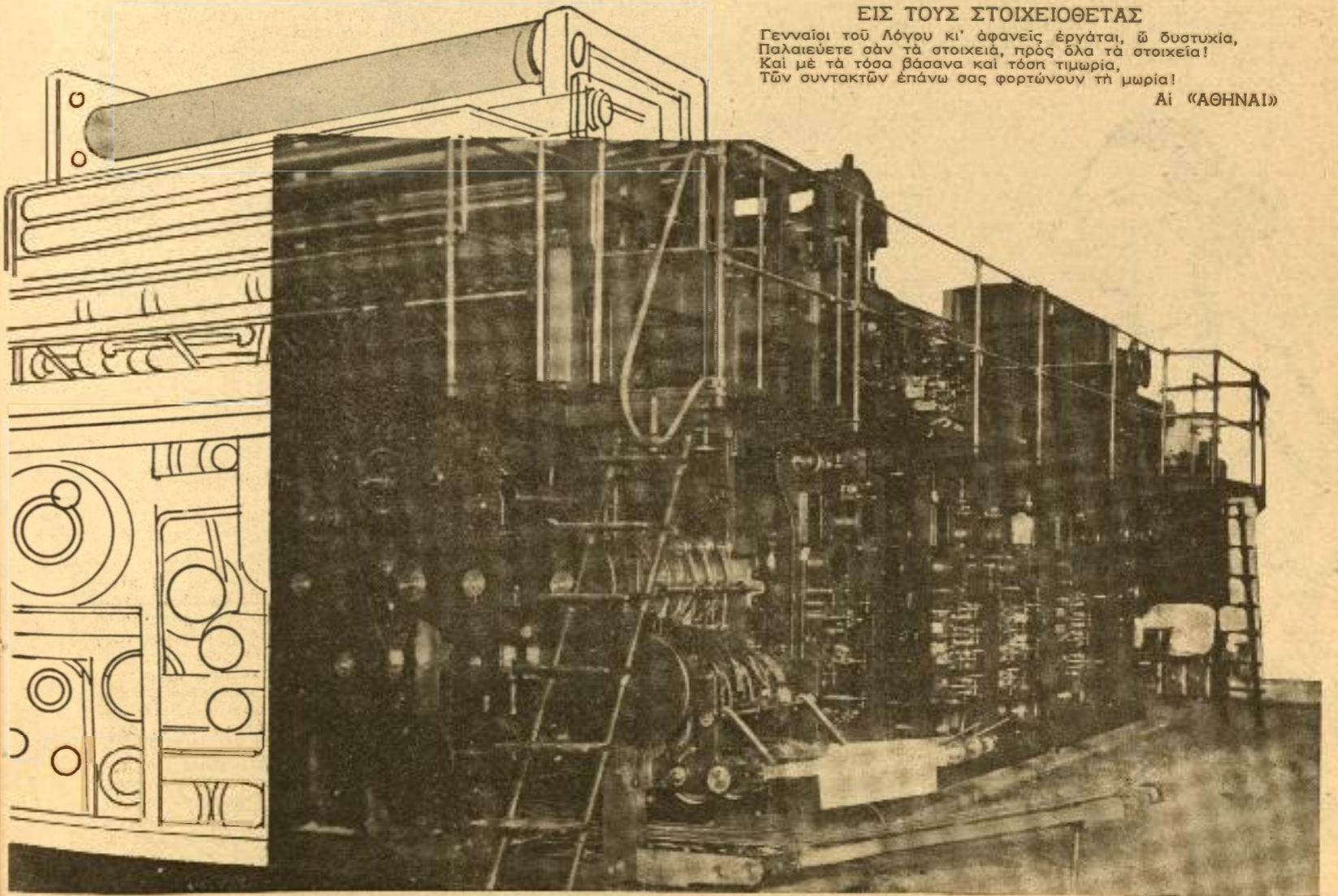
Εἰς τὸν «Ἀθηναῖ»

Ὁς βασιλεὺς βασιλεῦς τὸν Περιόδικον
Καὶ νικᾷς ἐφερὲ πάντοτε ἐπὶ λαμπρῶν νικῶν!

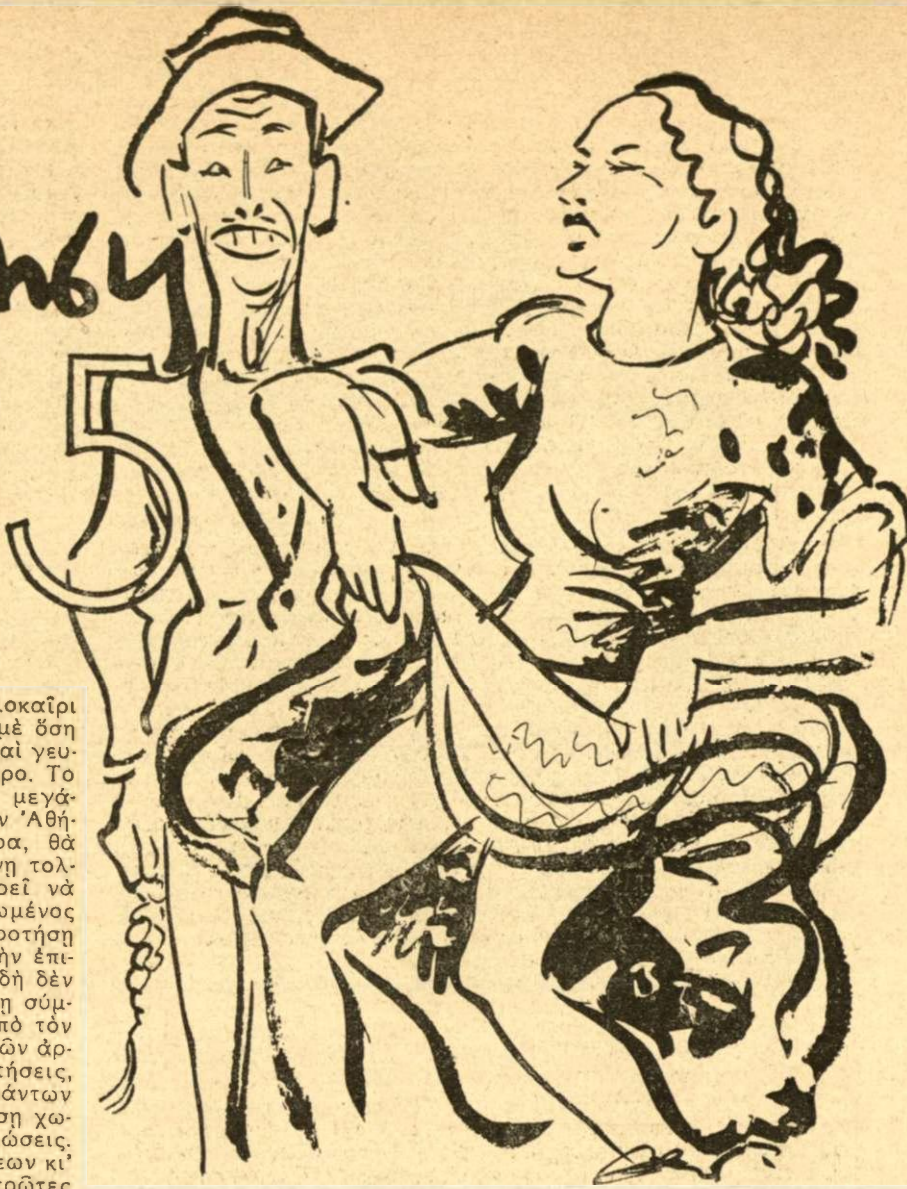
Εἰς τοὺς Στοιχειοθετὰς

Γενναῖοι τοῦ Λόγου κ' ὀφανεῖς ἐργάται, ὦ δουτικαί,
Παλαιεῦτε ὅταν τὰ στοιχεῖα, πρὸς ὅλα τὰ στοιχεῖα!
Καὶ μὲ τὰ τόσα βάσανα καὶ τόση τιμωρία,
Τῶν συντακτῶν ἐπάνω σας φορτῶνουν τὴ μωρία!

Αἱ «Ἀθηναῖ»

Ἡ ἐπιθεώρηση τῶν 1935

Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ ἂν ἰσχυρισθῇ κανεὶς ὅτι τὸ καλοκαίρι ὁ Ἀθηναῖος περιμένει τὴν ἐπιθεώρηση μετὰ λαχάρια, μετὰ δὲ τὸν τοῦλάχιστον περιμένει καὶ τὰ φρούτα, τὰ πιὸ δροσερὰ καὶ γευστικά. Τὸ χειμῶνα μπορεῖ νὰ μὴ πᾶρ καθόλου τὸ θέατρο. Το κρύο, ἡ καλὴ συντροφιά, ὁ χορὸς, τὰ χαρτιὰ εἶναι αἰτίες μεγάλες κ' ἄκατανίκτης. Τὸ καλοκαίρι, ὅμως, ἂν μείνῃ στὴν Ἀθήνα, θὰ περάσῃ ἀρκετὲς βραδιὰς τοῦ στὰ ὑπαίθρια θέατρα, θὰ διασκεδάσῃ μετὰ τοὺς εὐνοουμένους τοῦ ἡθοποιού, θὰ γίνῃ τολμηρότερος, θὰ παρασυστῇ ἴσως ἀπὸ τὴ γαλαρία, πού ἐννοεῖ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησιν τῆς καί, καθὼς δὲν θὰ εἶναι κουμπωμένος στὸ σακκάκι του, θὰ γελάσῃ θορυβωδέστερα, θὰ χειροκροτῇ δυνατώτερα, ἴσως καὶ νὰ σφυρίξῃ ὅ,τι δὲν τοῦ ἀρέσει. Στὴν ἐπιθεώρηση ὁ Ἀθηναῖος γίνεταὶ πραγματικὸς θεατῆς, δηλαδὴ δὲν προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ τὴ γνώμη του ἢ νὰ τὴν παρουσιάσῃ σύμφωνα μετὰ τοὺς κανόνες τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς. Κάτω ἀπὸ τὸν ἕναστρο οὐρανὸν ξαναγεννιέται κάθε καλοκαίρι ὁ θεατῆς τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, πού πῆγαινε στὸ θέατρο μετὰ πολλὰς ἀπαιτήσεις, μετὰ θάρρους, μετὰ ἀσυγκράτητη σατυρικὴ διάθεση καὶ προπάντων μετὰ τὴν ἀπόφαση νὰ ἐλέγξῃ, νὰ ἐνισχύσῃ ἢ ν' ἀποδοκιμάσῃ χωρὶς ἐπιφυλάξεις, χωρὶς δισταγμούς, χωρὶς χλιαρὲς ἐκδηλώσεις.

Πυκνὸ, λοιπόν, κ' ἐφέτος τὸ κοινὸν τῶν ἐπιθεωρήσεων κ' ἔτοιμο νὰ χειροκροτῇ μετὰ τὴν καρδιά του. Ἄλλ' ἀπὸ τὴν πρώτην παραστάσει ἔγινε αἰσθητὸ κάποιο χάσμα: συγγραφεὶς καὶ θεαταὶ ἦταν δύσκολο νὰ συνεννοηθοῦν. Οἱ πρώτοι δὲν ἐργάζοντο λιγώτερο ἀπὸ ἄλλοτε. Κι' οἱ δεῦτεροι δὲν ἔχουν ἐφέτος περισσότερες ἀπαιτήσεις. Τὰ ἴδια σχεδὸν πρόσωπα, οἱ ἴδιες προσπάθειες, ἡ ἴδια τακτική: τὸ «Ἄνω κάτω» τοῦ κ. Ν. Νικολαΐδη καὶ Σπ. Μεταξᾶ στὸ θέατρο τοῦ Λαοῦ, ἡ «Καζούρα» τῶν κ. κ. Κίμ. Καπετανάκη καὶ Θ. Σακελλαρίδη στὸ «Περοκὲ», τὸ «Ὅλα νέα» τῶν κ. κ. Σπυροπούλου καὶ Παπαδοῦκα στὸ Σαμαρτζῆ. Κι' οἱ ἡθοποιοὶ ἔξιςου γνωστοί: ὁ Ἰατρίδης, ἡ Κρεββατᾶ, ὁ Δούκας, ἡ Βέμπο, ἡ Ἀλκὴ Βεργοπούλου, ἡ Νέζερ, ἡ Χριστοφορίδου, ἡ Φιλοσόφου, ὁ Αὐλωνίτης, ὁ Σπαρίδης, ἡ Γκιουζέππε, ὁ Κοντογιάννης, ὁ Ἰατροῦ, ὁ Μηλιάδης...

Ὡστόσο συνεννόησις μεταξὺ κοινοῦ, συγγραφέων καὶ ἡθοποιῶν σχεδόν... μὴ δέν. Τὴν ἐξήγηση ἔσπευσε νὰ μοῦ τὴ δώσῃ ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς συγγραφεὶς τοῦ «Ἄνω κάτω», ὁ κ. Ν. Νικολαΐδης. Καὶ ὁμολογῶ, ὅτι ὅσο τὴ σκεπτόμουν κ' ὅσο προχωροῦσε ἡ παράστασις, τὴν εὕρισκα λογικὴ, σωστὴ, στηριγμένη στὰ πράγματα. Ἡ πολιτικὴ σάτυρα, δηλαδὴ μὴ ἀπὸ τὴς βάσεις τῆς ἐπιθεωρήσεως, αὐτὴ τὴ στιγμή, ὄχι μόνον δὲν ἀρέσει καὶ δὲν διασκεδάζει, ἀλλὰ βυθίζει τὸν θεατῆ στὴς πιὸ μεταλλοκλικὲς σκέψεις, ὅταν δὲν προκαλῆ τὴν ἀηδία καὶ τὴν ἀγανάκτησίν του. Τὶ νὰ σατυρήσῃ; ἀποροῦσε ὁ κ. Νικολαΐδης. Ἀπὸ τὴν 1η Μαρτίου ὡς

τώρα—δὲν τὰ προηγουμένα ξεχάστηκαν—δὲν ὑπάρχουν παρὰ γεγονότα θλιβερά, πού δὲν τολμᾶ ἕνας ἐπιθεωρησιογράφος οὔτε νὰ τ' ἀγγίξῃ. Πῶς νὰ τὰ δῇ καὶ πῶς νὰ τὰ παρουσιάσῃ; Ἄπὸ ποῖα πλευρὰ; Μετὰ ποῖα διάθεσις; Ποῦ ν' ἀνακαλύψῃ τὸ κωμικὸ στοιχεῖο καὶ πῶς νὰ σκεπασθῇ τὸ τραγικόν;

Οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι ἀστήρικτοι. Καὶ στὴς τρεῖς ἐπιθεωρήσεις πού ἀνέφερα, γίνονται μερικὲς ἀπόπειρες νὰ ξεσαθῇ ἡ σκοτεινὴ πλευρὰ τῶν γεγονότων καὶ νὰ τοποθετηθῇ ἡ πολιτικὴ κ' ἡ δρᾶσις τῆς στῆν ἀκτῖνα βολῆς τοῦ ἐπιθεωρησιογράφου. Μάταιος κόπος. Ἄλλοτε ἐπικρατεῖ ἀκρα ἰσχυρὸν. Ἄλλοτε ἀκούγονται μερικὸι ψῆθοι, πού δὲν εἶναι παρὰ συγκρατημένους διαμαρτυρίες. Κι' ἄλλοτε ξεσπᾶ ἡ δυσφορία μετὰ σφυρίγματα. Ὁ κόσμος κούρασθη ἀπὸ τὴν πολιτικὴν. Δὲν ἔχει κανένα ἐνδιαφέρον,—τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τοῦλάχιστον,—γιὰ ὅ,τι ἀποτελοῦσε ὡς τὴν 1η Μαρτίου τὸ θέμα τῶν συζητήσεων του. Καὶ τὸ σπουδαιότερον, εἶναι ἐπιφυλακτικὸς. Μένει ἀδιάφορος γιὰ ὅλα καὶ δὲν παρασύρεται πιά οὔτε ἀπὸ τὸν στιγμιαίον ἐκείνον φανατισμό, πού τὸν προκαλοῦσε τὸ ἔθνος ἐνὸς πολιτικοῦ ἀρχηγού, οἱ ἐπιτυχεῖς ἢ ἀποτυχεῖς του. Ἀπόδειξις οἱ «Ἀντιπολιτικοὶ» στὸ «Ἄνω κάτω», πού εἶναι τὸ καλλίτερον νοῦμερον τῶν ἐφετεινῶν ἐπιθεωρήσεων καὶ χειροκροτεῖται ζωηρότατα. Ὁ Ἰατρίδης λέει στὸ Δούκα:

«Ἡ ἀρρώστεια ἡ μεγάλη καὶ πολὺ κολλητικὴ...
Καὶ συμπληρώνει ὁ Δούκας
...ἦταν πάντα τῶν Ἑλλήνων, ἄχ, αὐτὴ ἡ πολιτικὴ»

Καὶ συνεχίζουσι:

Ἰατρίδης: Μόλις τὸ παιδί γεννιέται, μόλις πᾶρ ἀπ' τὴν κοιλιὰ
Δούκας: Νὰ ζητήσῃ νὰ ψηφίσῃ εἰν' ἢ πρώτη τοῦ δουλεῖά

Ρεφραῖν

Καίρος νὰ ὑπογράψουμε νὰ δώσουμε τὰ χέρια,
ὅλους θὰ τοὺς πάψουμε θὰ κλείσουν τὰ τεφτέρια.
Ὅτε λέξῃ πιά κακὴ, κάντε μας τὴ χάρι
Κάτω οἱ πολιτικοὶ, ζήτω τοῦ Τσαλδάρη!

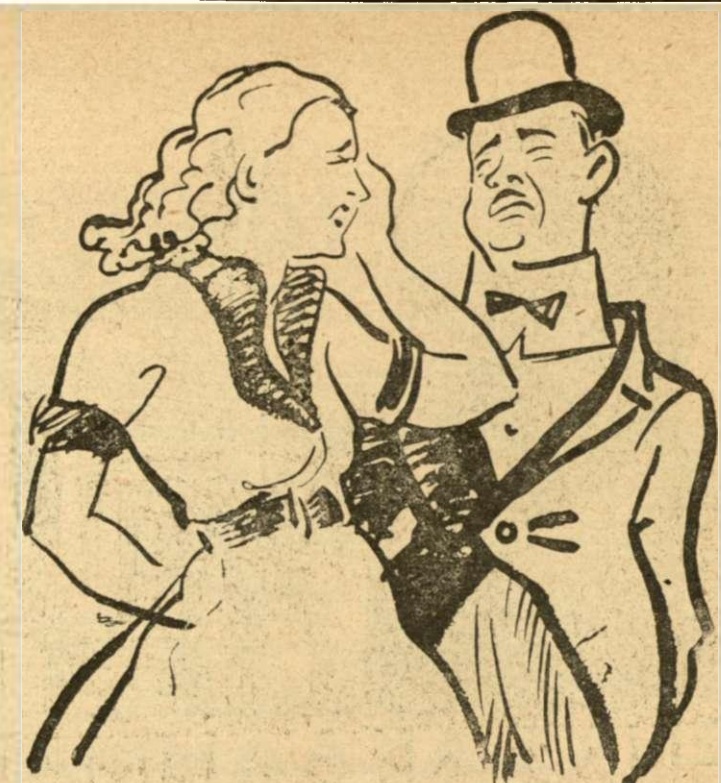
Τί εἶναι αὐτοὶ οἱ στίχοι; θὰ πῆτε. Τίποτα. Καὶ, ὅμως, ἐκεῖνο τὸ «Ζήτω τοῦ Τσαλδάρη», ὅπως ἔρχεταί ἐπειτ' ἀπὸ τὴν περιφρόνησι γιὰ τὴν πολιτικὴν κ' ὅπως λέγεται ἀπὸ τοὺς ἡθοποιούς σιγά-σιγά, ψιθυριστὰ, δὴθεν γιὰ νὰ μὴν τὸν ἀκούσῃ ὁ φίλος του, μὰ κ' ἔχουν πάρει τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ ξαναμιλήσουν γιὰ πολιτικά, εἶναι ἀριστουργηματικόν. Δείχνει τὸν χαρακτῆρα μας. Ὅπως δὴποτε, τὸ χάσμα μεταξὺ κοινοῦ, συγγραφέων καὶ ἡθοποιῶν εἶναι αἰσθητό. Δὲν κατορθώνουν νὰ συνεννοηθοῦν παρὰ σὲ πολὺ λίγα σημεῖα. Καὶ τότε, ὅμως, τὸ γέλιο εἶναι συγκρατημένον καὶ τὰ χειροκροτήματα ἀραιὰ. Ἡ πολιτικὴ δὲν δίνει τίποτα στὸν ἐπιθεωρησιογράφον. Ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνικὴ ζωὴ, πού ἔχασε τὴν ἰσορροπίαν τῆς ἐπέτα ἀπὸ τὰ τελευταῖα θλιβερά γεγονότα, δὲν προσφέρει σπουδαῖα πράγματα. Τίποτα τὸ καινούριον, τὸ νωπὸν, τὸ σπαρταριστό. Καὶ στὴς τρεῖς ἐπιθεωρήσεις εἶναι, κάθε στιγμὴ, φανερὴ ἡ ἀναδρομὴ στὸ παρελθόν, στὸς ἴδιους τύπους, στὰ ἴδια πειράγματα, στὸς ἴδιους ὑπαιτιγμούς. Ὁ χωριάτης πού μένει ἐκπληκτικὸς ἐμπρὸς τὴν πρόδοτον τῆς ἀθη-

ναϊκῆς ζωῆς, ὁ μάγκας καὶ τὸ «σπλάχνον» του, οἱ πειναλέοι, οἱ ἐρωτευμένοι, ὁ χορευτῆς, ἡ ντιζέζ, Κάποιους νεωτερισμοὺς, ἀπὸ σκηρικῆς ἀπόψεως θέλησε νὰ παρουσιάσῃ μόνον τὸ «Περοκὲ». Στὴ σκηνὴν τοῦ ὑπάρχουν μερικὸι κινητοὶ ὄγκοι, πού ἐπιτρέπουν γρήγορες ἀλλαγές, καὶ ἡ ὄρχηστρα, ἀντὶ νὰ εἶναι κάτω ἀπὸ τὸν ὑποβόλαιον, ἔχει τοποθετηθῇ στὴν ἄκρην καὶ παίρνει μεγαλειότερον μέρος στὴν παράστασι. Ἀλλὰ τίποτε περισσότερο. Καὶ στὸ «Περοκὲ» ὅπως στὸ θέατρο τοῦ «Λαοῦ» καὶ στὸ «Σαμαρτζῆ», τὰ γνωστὰ καὶ τὰ χλιομεταχειρισμένα. Καμμιά πραγματικὴ, οὐσιαστικὴ ἀνανέωσις.

Ἀλλὰ, ἂν ἀπ' αὐτὴ τὴν πλευρὰ, τὸ θέατρο δὲν μᾶς παρουσίασε φέτος τίποτα τὸ καινούριον ἢ ἔσιω καὶ τὸ καινούριον φαρμαρισμένο, δὲν ἔχουμε νὰ ποῦμε καὶ τὸ ἴδιο γιὰ τὸ ἔμψυχον ὄλικόν του, τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, πού κάθε βράδου σκορποῦν τὸ γέλιο καὶ τὴν εὐθυμία. Φέτος, ἐξαιρετικὰ, τὸ ὄλικόν αὐτό, ἂν καὶ δὲν ἀνανεώθηκε, λόγῳ τῆς πληθώρας τῶν μουσικῶν θιάσων, πάντως πλουτίστηκε μετὰ νέα στελέχη, πολλὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα σύντομα θὰ καταλάβουν τὴς ἀνώτερες βαθμίδες. Καὶ ἡ πρωτοβουλία τῆς ἐμφανίσσεως νέων στοιχείων, ὀφείλεται ἀποκλειστικὰ στὸ συγκρότημα τοῦ θεάτρου «Λαοῦ» καὶ δὴ στοὺς συγγραφεὶς τῆς ἐπιθεωρήσεως «Ἄνω-Κάτω» κ. κ. Ν. Νικολαΐδην (Πῶλ-Νόρ) καὶ Σπύρον Μεταξᾶ. Ἡ κίνησις αὐτὴ ἀπὸ ἀρκετοῦς φίλους τοῦ θεάτρου χαρακτηρίστηκε ὡς κάπως τολμηρὴ, πολλοὶ δὲ βρέθησαν νὰ κατηγορήσουν τὴν προσπάθειαν αὐτὴν. Τὸ ἀποτέλεσμα, ὅμως, εἶναι, ὅτι κ' αὐτοὶ οἱ κατηγοροὶ τῆς ἰδέας ἔσπευσαν νὰ χειροκροτήσουν τὰ «φουντανάκια», ὅπως ὠνόμασθησαν ἀπὸ τοὺς συγγραφεὶς, καὶ ν' ἀναιρέσουν τὴς πρώτες τοὺς γνώμες. Μποροῦμε δὲ ἀδίστακτα νὰ ποῦμε ὅτι τὸ θεατρικὸν τῆς ὁδοῦ Κολοκυνθοῦς, συγκεντρώνει φέτος τὸν περισσότερο καὶ ἐκλεκτότερον κόσμον, ὁ ὁποῖος μαζί μετὰ τὴν εὐχάριστον καὶ ἐξυμνηθεμένην ἐπιθεώρησιν τὴν ὁποῖαν πῆγαινε νὰ παρακολουθήσῃ, πῆγαινε καὶ νὰ δῇ, νὰ θαυμάσῃ καὶ νὰ χειροκροτήσῃ τὴς νεαρὲς ἀρίστες, οἱ ὁποῖες, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, δὲν ἀριθμοῦν ὄλες μαζί περισσότερο ἀπὸ μισὸ αἶώνα. Τὰ «φουντανάκια», διπλά στοὺς κολοσσούς τῆς σκηνῆς, πού ἔχουν ἀποκτήσει ἀρκετὴ πείρα, παρ' ὅτι, ὅπως κανεὶς φαντάζεται θὰ ἐφαίνοντο ὡς ἰᾶνοι, πολλὰς φορὲς εἶναι ἰσάριοι τοὺς, καὶ ἐπισκίασαν εἰς συμπάθειαν εἰς τὸ κοινόν καὶ τοὺς πλεόν δημοφιλεις. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερον βῆμα, πού ἔκαμε φέτος τὸ μουσικὸν μας θέατρο καὶ τὸ μόνον καινούριον πού μᾶς παρουσίασε καὶ τὸ ὁποῖον φυσικὰ δὲν ἔμεινε ἀπαρτήρητον ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους θεατροφίλους, οἱ ὁποῖοι κάθε βράδου πλημμυρίζουν τὰ θέατρα, τὴς περισσότερες φορὲς γιὰ νὰ δοῦν τὰ «φουντανάκια».

Ὅσα ἦθλα, δηλαδὴ, ἢ ἐπιθεωρήσις, πού πιστεύω ὅτι εἶναι ἀξιοσημεῖωτον θεατρικὸν εἶδος καὶ μπορεῖ νὰ προσφέρῃ πολλὰς ὑπηρεσίας, ν' ἀπαγορεύσῃ σοβαρώτερα τοὺς νέους συγγραφεὶς, πού

Ἄπὸ τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ θεάτρου Λαοῦ «Ἄνω-Κάτω» τῶν κ. κ. Σ. Μεταξᾶ-Πῶλ-Νόρ, «Ἐνα ντ»: Ἄνω, ἢ κ. Κρεββατᾶ καὶ ὁ Ἰατρίδης στὴν «Καζούρα», Κάτω ἢ, Φίσις, «κομπέρ» τῆς ἐπιθεωρήσεως δ. Σοφία Ντάβου.—Ἄνω: ἢ κ. Κρεββατᾶ καὶ ὁ Δούκας στοὺς «Ρωμαντικούς». Κάτω: Μερικὸς ἀπὸ τὸ φινάλε τῆς ἀ' πράξεως ὁ Γρωϊκὸς κόκκος. Κατὰ σειρὰν ὁ Μανέλλης ὡς Κασάνδρα, ἢ δ. Σκιαδᾶ ὡς Ἐκτωρ, ὁ Ἰατρίδης ὡς Μενέλαος, ὁ Δούκας ὡς Ὁραϊρᾶ Ἐλένη, ὁ Ἀνακτορίδης ὡς Ἀχιλλεύς, ὁ Πλέσσας ὡς Ὀδυσσεύς.
(Σκίτσα τοῦ κ. Ν. Καστανάκη)

ἀντικατάστησαν τοὺς παλαιούς ἐπιθεωρησιογράφους μετὰ τὴς μεγάλης κ' ἀλημονήσεως ἐπιτυχίας, καὶ νὰ γίνῃ πνευματώδεστερη, πιὸ ἐπίκαιρη καὶ πιὸ πρωτότυπη, λογοτεχνικώτερη, ἂν θέλετε, καὶ σεμνότερη. Οἱ ἱκανοὶ δὲν λείπουν. Ὁ κ. Γιαννουκάκης, ὁ κ. Νικολαΐδης, ὁ κ. Μεταξᾶς, ὁ κ. Παπαδοῦκας,—γιὰ ν' ἀναφέρω μερικὸς,—ἔχουν γράφει ὠραία πράγματα καὶ θὰ μποροῦσαν, νομίζω, νὰ γράψουν ἀκόμα ὠραιότερα, ἂν περιώριζαν τὴν παραγωγὴν τῶν, ἂν προσπαθοῦσαν νὰ ἐξασφαλίσουν τοὺς κατάλληλους συνεργάτας καὶ πρὸ πάντων ἂν ἐβλεπαν τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἀπ' ὅλες τὴς πλευρὰς τῆς.

Τὸ κίνημα, τὰ γεγονότα πού ἀκολούθησαν, τὸ γενικὸ μούδιασμα δικαιολογοῦν,—τὸ ξαναλέω—τὴ φτώχεια τῶν ἐπιθεωρήσεων πού παίζονται σὲ τρεῖς ἀπὸ τὴς σκηνῆς τοῦ ἐλαφροῦ θεάτρου. Ὅλα αὐτὰ, ὅμως, θὰ περάσουν,—ἂς ἐλλίπωμε τοῦλάχιστον ὅτι θὰ περάσουν,—ἡ ζωὴ θὰ βρῇ τὸν κανονικὸν ρυθμόν της, τὰ γέλοια καὶ τὰ παράξενα θὰ εἶναι πολλὰ καὶ φτάνει νὰ ἔχη μὰτὶ ὁ ἐπιθεωρησιογράφος γιὰ νὰ τὰ βλέπῃ καὶ κέφι γιὰ νὰ τὰ σατυρίξῃ.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΕΝΑΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΣ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΕ...

Ο θάνατος του καθηγητού και 'Ακαδημαϊκού 'Ανδρέου 'Ανδρεάδη εστέρησε την 'Ελλάδα μιας ολότελα ξεχωριστής φυσιολογίας, που εκδηλώθηκε τόσο στο έπιστημονικό επίπεδο, όσο και στο καλλιτεχνικό και κοινωνικό.

Ο 'Ανδρεάδης είχε γεννηθί στην Κέρκυρα στά 1876, άπ' όπου έφυγε για την Εύρώπη, όπου σπούδασε νομικά και πολιτικές έπιστήμες, διαπρέμας μάλιτα στά Πανεπιστήμια του Παρισιού και του Λονδίνου. Σάν γύρισε στάς 'Αθήνας, σέ ηλικία μόλις 30 ετών, διορίσθηκε τακτικός καθηγητής στην έδρα της Δημοσίας Οικονομίας του Πανεπιστημίου 'Αθηνών, την όποια επέπρωτο να λαμπρώσει. 'Η έπιστημονική του έργασία, σοβαρώτατη και πολυσχιδή, τον επέβαλε σάν πραγματική έξοχότητα στο διεθνές έπιστημονικό στερέωμα. Ο 'Ανδρεάδης ύπηρεξεν ένας από τους έλαχίστους 'Ελληνας Καθηγητάς, που έδίδαν στό έξωτερικό, αυτός δέ προσεκαλείτο κάθε χρόνο από τά διασημότερα πανεπιστήμια. Σ' αυτό τό πεδίο της δράσεώς του τον βοήθησαν ή έξαιρετική του γλωσσομάθεια. Πρό τριών μάλιτα ετών ό 'Ανδρεάδης πήγε και στην 'Ιαπωνία, όπου έκαναν τόσην έντύπωσιν οι παραδόσεις του, ώστε ό Μικάδος του άπένειμε τόν Μεγαλόσταυρο του τάγματός του.

Τό πρώτο έργο του τον άνέδειξε στόν έπιστημονικό όρίζοντα ύπηρεξεν ή «'Ιστορία της Τραπεζής της 'Αγγλίας», που την κυκλοφόρησε σέ Γαλλικά και 'Αγγλικά. Τελευταίο δέ σύγγραμμα ύπηρεξε «Τά δημόσια οικονομικά της 'Ιαπωνίας», που έπίσης κυκλοφόρησε σέ Γαλλικά και 'Αγγλικά. 'Αεικίνητος όσως ήταν ό 'Ανδρεάδης δέκα πέντε μέρες μόνον πριν από τόν θάνατό του. Είχε έπιστρέψει από την 'Ιταλία, στά Πανεπιστήμια της όποίας είχε διδάξει και έπρόκειτο να ξαναφύγη για τή Γερμανία, για να διδάξει και εκεί.

Στόν 'Ανδρεάδη προσεφέρθη από τις διάφορες κυβερνήσεις δέκα έπτά φορές ύπουργικό χαρτοφυλάκιο, αυτός, όμως, άρνήθηκε πάντοτε 'ν αναλάβη έπίσημη ιδιότητα. Αυτό, όμως, δέν τόν έμπόδιζε από τού να παράσχη πολύτιμες ύπηρεσίες στή χώρα του. 'Ελάμβανε μέρος σέ όλες τις διπλωματικές άποστολές ως τεχνικός σύμβουλος, εκτός δέ της έδρας του της Δημοσίας Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο, ήταν μέλος του Συμβουλίου του 'Υπουργείου των 'Εξωτερικών, μέλος του συμβουλίου της 'Εθνικής Τραπεζής και του συμβουλίου του 'Εθνικού Θεάτρου. 'Η μεγάλη του ειδικότης ήταν ή προπαγάνδα των 'Ελληνικών ύποθέσεων στό έξωτερικό. 'Ηταν σάν ένας άνεπισημος ύπουργός των 'Εξωτερικών, περιώθευε και συνηγορούσε ύπερ των 'Ελληνικών άόψεων στίς διάφορες χώρες και στην Κοινωνία των 'Εθνών, σ' όλα τά συνέδρια και ξένα κοινοβούλια, όπου ήταν προσφιλέστατος. Πασιγνώστος σέ όλες τις χώρες, είχε κατορθώσει να μνή αριθμητή παρά μόνον φίλους.

Ο 'Ανδρεάδης έγινε άκαδημαϊκός από την πρώτη στιγμή της συστάσεως του άνωτάτου μας πνευματικού ιδρύματος. Μά πριν γίνη μέλος της 'Ακαδημίας 'Αθηνών, ήταν μέλος πολλών ξένων άκαδημιών και έπιστημονικών έταιριών.

Παρά τις τόσες του άσχολίες, ό 'Ανδρεάδης ήταν άσφαλώς ό Ιστορικότερος 'Αθηναίος και ποτέ δέν έλειπε από καμμία συγκέντρωση όπου ήταν περιζήτητος γιατί ήταν άπαραμίλλος «κωζέρ». χαριτωμένος και γοητευτικός, άληθινός «τζέντλεμαν». Πρό έτών είχε παραιτηθί από την πανεπιστημιακή του έδρα, τό δέ Πανεπιστήμιο 'Αθηνών άπεφάσισε, για να τόν τιμήσει, να εκδώση τά άπαντά του. Ο 'Ανδρεάδης, που πέθανε προτού άκόμη συμπληρώση ηλικία έξήντα χρονών, θέλησε και μετά θάνατον να προσφέρει κάτι στην πατρίδα του. 'Αφισε σημαντικώτατο ποσό στην 'Ακαδημία, καθώς και τή σπουδαιώτατη του βιβλιοθήκη, που περιελάμβανε και τά βιβλία του 'Εμμ. Ροίδη, του όποιου ό 'Ανδρεάδης ήταν έξάδελφος.

'Η τάξις των Γραμμάτων και Τεχνών της 'Ακαδημίας 'Αθηνών, ή τόσον άδικημένη, περιλαμβάνει από τό περασμένο μήνα, ύστερα από τόν Παλαμά, τό Δροσίνη, τό Προβελέγγιο, τό Νιρβάνα, τόν Καμπούρογλου, τόν Ξενόπουλο, και τόν Σπύρο Μελά, τόν γονιμώτατο συγγραφέα και δημοσιογράφο. Κατά την έκλογή ό κ. Μελάς είχε ως αντίπαλο τόν κ. Ζαχ. Παπαντωνίου.

Ο κ. Μελάς γεννήθηκε στή Ναύπακτο στά 1883 είναι, όμως, Πειραιώτης στή ψυχή, γιατί ανατράφηκε στό μεγάλο μας λιμάνι, όπου και έκανε τά πρώτα του βήματα στό λογοτεχνικό στάδιο. Πράγματι ύπηρεξε τό νεώτερο μέλος της περιφήμου παρέας της Φρεατύδος, που την είχαν συγκροτήσει ό Λάμπρος Πορφύρας, ό Βώκος, ό Βουτυράς κ. ά. 'Η πρώτη του εμφάνισή στά έλληνικά γράμματα έγινε με στίχους, τούς όποιους δέν άργησε να έγκαταλείψη για να έπιδοθί στή δημοσιογραφία. Ο Βλάσης Γαβριηλίδης, ό περιφήμος ιδρυτής της «'Ακροπόλεως», τόν ξεχώρισε και τού έδωσε τήν ευκαιρία να εκδηλώση τό δημοσιογραφικό του ταλέντο.

'Από τή στιγμή έκείνη ό κ. Μελάς, που προηγουμένως είχε δημοσιεύσει δυό-τρια μυθιστορήματα, λανσάρίστηκε και δέν άργησε να καταλάβη μιά έξέχουσα θέση στην ελληνική πνευματική ζωή. Χωρίς, όμως, να έργασθί και για τό θέατρο. Τό πρώτο του έργο, τό δράμα «ό Γυιός του 'Ισκιου» σημείωσε έπιτυχία και ό κ. Μελάς από τή στιγμή έκείνη συμπεριελήθη στή χορεία των καλλιτέρων μας θεατρικών συγγραφέων. 'Ανάμεσα στά έργα που έγραψε για τό θέατρο ξεχωρίζουν τό «Χαλασμένο Σπίτι», τό «Κόκκινο Ποικίμιο», τό «'Ασπρο και τό Μαύρο», τό «Μιά Νύχτα και Ζωή», τού μερικά άπ' αυτά παίχθηκαν μεταφρασμένα σίδη έξωτερικό. 'Υστερα από πολυτετη σιωπή, ό καινούργιος άκαδημαϊκός ξανάκανε πέρσει τήν εμφάνισή του ως θεατρικός συγγραφέας με τόν «'Ιούδα», που παίχτηκε στό 'Εθνικό Θεάτρο. 'Η πραγματική, όμως, έργασία του κ. Μελά, έκείνη στην όποια όφείλει τό μεγαλύτερο μέρος της φήμης του, ύπηρεξεν ή καθαρά δημοσιογραφική. Ο κ. Μελάς άνήγαγε τό χρονογράφημά του σέ πραγματικό λογοτεχνικό είδος, βγάζοντάς τό από τά στενά πλαίσια του παρελθόντος. Ο πολυσχιδής αυτός συγγραφέας καταπάσθηκε κατά τά τελευταία χρόνια και με τήν ιστορία, έπιδοθεσ τό καινούργιο είδος των «βιογραφιών romanesques». Τά βιβλία που αφιέρωσε στόν Κολοκοτρώνη, στό Μισούλη, στόν Παπαφλέσσα, κτλ. είναι από τά σοβαρώτερα της παραγωγής του και ή 'Ακαδημία τά έσχώρισε έπανειλημμένως βραβεύοντάς τα. Ο κ. Μελάς φαίνεται διατεθειμένος να συνεχίση τήν προσπάθειά του στό έπίπεδο αυτό που είναι βαρυσήμαντο για τή διαπαιδαγώγησιν της νεολαίας. Γενικά ή λογοτεχνική δράση του κ. Μελά είναι μια από τις πιο αξιοπρόσεχτες στή σύγχρονη λογοτεχνία μας. 'Εξάριτος στυλίστας, άδιάλλακτος στό γλωσσικό του πνεύμα ό κ. Μελάς διεκρίθη σέ όλα τά είδη. Στό ταλέντο με τόν όποιο τόν έπροκίσει ή φύση, προσέθεσε τήν ακαταπότητη εργατικότητα του. Κι' έπαξίως ή 'Ακαδημία 'Αθηνών τόν έδέχθη στούς κόλπους της.

ΜΟΝΟ-ΔΙΣΙΔΑΚΤΑ ΜΟΝΕΖ ΜΑΖΕΜ

- ΕΛΛΑΣ
- 1 Μαΐου.—Συνερίζεται ή δίκη των πολιτικών άρχηγών εις τό έκτακτον Στρατοδικειον. 'Αναβολή των έκλογών διά τήν 2 'Ιουνίου. 'Ισχυρός σεισμός εις Σκιάθον και Σκόρον.
  - 2 Μαΐου.—'Ανάληψις ύπό του Πρωθυπουργού κ. Τσαλδάρη της διευθύνσεως του 'Υπουργείου των 'Εξωτερικών. Κατάδικη εις θάνατον παρά τού έκτάκτου Στρατοδικείου των φυγάδων ύποστρατήγου Πράσου Βλάχου και ταγματάρχου Χατζησταυρή.
  - 3 Μαΐου.—'Απολογία των κατηγορουμένων πολιτικών άρχηγών εις τό Στρατοδικειον. Συγκρότησις άνωτάτου πολεμικού συμβουλίου.
  - 4 Μαΐου.—'Αγόρευσις του Κυβερνητικού 'Επιτρόπου κατά τήν δίκην των πολιτικών άρχηγών. Συνερίζονται αι προεργασίαι διά τήν εκκαθάρισιν του στρατεύματος.
  - 5 Μαΐου.—Κατάδικη εις θάνατον ύπό τού έκτάκτου στρατοδικείου των Βενιζέλου, Πλαστήρα, Κουντουρού και Τζανακίκη. 'Επιβολή εις τόν Μαργη ποινηής προσακτών δεσμών εις τόν Πόλ. Μοσχιδίτην εις τόν έτών, εις τόν Γουατάν εις τήν πέντε έτών κτλ. 'Αθώσις λόγω άμφιβολιών εις τόν πολιτικόν άρχηγόν Καραντάρη Παπαστασίου, Σοφούλη και Μυλωνά.
  - 6 Μαΐου.—'Αναχώρησις της ύπό τόν κ. Μαζήμον 'Ελληνικής 'Αντιπροσωπείας διά τήν διάσκεψιν της Βαλκανικής Συννεήσεως εις Βουκουρέστιον. Καταγγελία της έμπορικης συμβάσεως μεταξύ Γαλλίας και 'Ελλάδος. 'Εκδόσις της άποφάσεως του Στρατοδικείου Αρρίσης, διά της όποίας επιβάλλεται εις τούς Νεόκ. Γρηγοριάδη και Λεβαντήν ποιναι δέκατ έτών προσακτών δεσμών και εις τόν 'Αλ. Ζάνναν, εις τήν πέντε έτών.
  - 7 Μαΐου.—Σύζησις περί άναβολής των έκλογών ίνα συμμετάσχη και ή αντιπολιτευσίς. Θέσις εις άποστρατείαν των άντιστρατηγών 'Οθανώλη, Τσιμικάλη, Μανέτα και Κ. Μανέτα.
  - 8 Μαΐου.—'Αναβολή των εκλογών διά τήν 9ην 'Ιουνίου. 'Αναβολή των συνεδριάσεων του Ναυτοδικείου Περμάτων. 'Επιβολή διαφόρων ποινών ύπό τού Τακτικού Στρατοδικείου εις μέλη της Δημοκρατικής 'Αμόνης μετασχηματού κινήματος.
  - 9 Μαΐου.—'Απόφασις της 'Αντιπολιτευσως περί άποχής εκ των εκλογών.
  - 10 Μαΐου.—'Εκτακτος συνεδρίασις του ύπουργικού Συμβουλίου προς εξέτασιν της έσωτερικής καταστάσεως.
  - 11 Μαΐου.—'Εκδόσις της άποφάσεως του Ναυτοδικείου Περμάτων με κατάδικην εις θάνατον εκ των παρώντων κατηγορουμένων των ύπολοιάρχου Παπαδόπουλου και άρχικελευστού Τριγυράκη. Κατάδικη εις πρόσκαιρα δεσμά 20 έτών τού τέως άρχηγού τού Στόλου ύποναύαρχου Ρουσέν.
  - 12 Μαΐου.—'Απονομή χάριτος εις τούς καταδικασθέντας εις θάνατον Παπάζογλου και Τριγυράκη. 'Ορκωμοσία τού κ. Πεσμαζόγλου διά τήν ύπουργού των Οικονομικών.
  - 14 Μαΐου.—'Αρσις του στρατιωτικού νόμου και της λογοκρισίας με όρισμένους περιορισμούς. Παραπομπή των μη εκδικασθέντων ύποθέσεων διά τό κίνημα εις τά Τακτικά δικαστήρια. 'Ιδρύσις ύπό τού κ. Παπαδρόου τού Δημοκρατικού Κόμματος. Συνομιλία εν Βουκουρεστίν τού κ. Μαζήμου μετά τού Βασιλέως Κρόμου. 'Εναρξίς εις Ναύσταθμον της δικής διά τήν δευτέραν σειράν των κατηγορουμένων του Ναυτικού.
  - 15 Μαΐου.—'Επίσημος προσχώρησις του κ. Μεταξά εις τόν μοναρχισμόν, ταρχαί εις Σέρρας εις άφορήσις έμπρηστικού άρθρου βενιζελικής έφημερίδος. Καθάρσις των καταδικασθέντων ύπό τού Ναυτοδικείου αξιωματικών και ύπαξιωματικών.
  - 16 Μαΐου.—Συντακτική πράξις έπιτρέπουσα ελευθέρως τήν αυχίτησιν επί του πολιτικού ζήτηματος. 'Αγόρευσις τού κυβερνητικού έπιτρόπου του Στρατοδικείου Κρήτης. Νέα γεγονότα εις Κάλυμνον.
  - 17 Μαΐου.—'Εναρξίς του έθνικού άγώνος. 'Οριστική άποφασίς της 'Αντιπολιτευσως περί άποχής. 'Επαναφορά τού άντιστρατήγου κ. Κουδύλη εις έφεση.
  - 19 Μαΐου.—'Αναχώρησις του Πρωθυπουργού κ. Τσαλδάρη διά Πάτρας και εκδόχνησις ύπ' αούτο βαρυσήμαντος πολιτικού προεκλογικού λόγου.
  - 20 Μαΐου.—Συνεδρίασις της συνταγματικής έπιτροπής. Τρομακτική έκρηξις επί πετρελαίοφόρου εις τήν ακτήν Δραπετσώδος. Θάνατος τού τέως Προέδρου τού Συμβουλίου της 'Επικρατείας Κ. Ρακτιβάν.
  - 22 Μαΐου.—'Οριστική άποφασίς των Φιλελευθέρων περί άποχής εκ των εκλογών.
  - 23 Μαΐου.—'Απόφασις όλων των κομμάτων της 'Αντιπολιτευσως όσως άποσχόν των εκλογών.
  - 24 Μαΐου.—'Εκτακτον ύπουργικόν συμβούλιον και λήψις άποφάσεως εν σχέσει προς τήν διενέργειαν των εκλογών. Αιματηρά στυμολοχία κομμουνιστών και άστυνομικών εις Μοσχάτον.
  - 25 Μαΐου.—'Εγκρισίς τού ύπουργικού Συμβουλίου της συνθηματικής των προθεμιών διά τήν ύποβολήν ύποψηφοτήτων. Καταρτισμός συντακτικής πράξεως διά τήν άναστολήν των διώξεων. 'Εκλογή τού κ. Σπύρου Μελά ως 'Ακαδημαϊκού. Διεξαγωγή Βαλκανικών 'Αγώνων Μαραθωνίου και Δεκάθλου με νικητάς τόν Ρουμάνον Γιάκ και τόν Βούλγαρον Ντούτσεφ.
  - 26 Μαΐου.—'Εκφώνησις ύπό τού άντισπρόδρου της Κυβερνήσεως και ύπουργού των Στρατιωτικών κ. Κουδύλη πρός τήν έθελοντικήν έν Θεσσαλονίκη Δημοσιογραφία σχήματος εις τούς κόλπους της ελληνικής ιεραρχίας διά της προσχώρησεως των μητροπολιτών Δημητριάδος, Ζακύνθου και τέως φλωρίνης εις τόν Παλαισημερολογισισμόν.
  - 27 Μαΐου.—Τό παλαισημερολογιστικόν ζήτημα περιήλθε εις κρίσιμον σημείον.
  - 28 Μαΐου.—Καθάρισις των τριών άποσπασθέντων Μητροπολιτών, οι όποιοι ήθροσαν αυτοκέφαλον παλαισημερολογιστικόν εκκλησίαν. Νέα ταραχή εις Κάλυμνον. Σύλληψις Βουλγαρού κατασκόπου έντός τού ελληνικού έδαφους.
  - 29 Μαΐου.—'Εμφάνισις συμμορίας Κομιτατζήδων παρά τήν Δράμην. Εις όρότατον σημείον τό παλαισημερολογιστικόν ζήτημα.
  - 30 Μαΐου.—'Αποθέσις τού πρωθυπουργού κ. Τσαλδάρη ύπό τού 'Αθηναϊκού λαού κατά τά έγκαινία του εκλογικού Κέντρου του Λαϊκού Κόμματος εν 'Αθήναις. Βαρυσήμαντος νόμου πρός τόν λαόν και τόν κληρονόμου της Κυβερνήσεως κ. άντισπρόδρου της Κυβερνήσεως κ. Κουδύλη. Διαγγελία της 'Ιεράς Συνόδου των Διοικήτων τού 'Ελλάδος κ. 'Εμμ. Τσουδερού. Συγκέντρωσις διαμαρτυρίας των Δημοσίων ύπαλλήλων. 'Εμφάνισις συμμορίας ένόπλων εις τήν περιφέρειαν Ξάνθης.

- ΓΕΡΜΑΝΙΑ
- 18 Μαΐου.—Συνάντησις τού κ. Γκαίρικ με τού Γάλλου ύπουργού των 'Εξωτερικών κ. Λαβάλ εις Κρακοβίαν και διεξαγωγή σπουδαιώτατων συνομιλιών επί της ευρωπαϊκής καταστάσεως.
  - 21 Μαΐου.—Βαρυσήμαντος λόγος τού καγκελλαρίου Χίτλερ καθορίζων τά της έξωτερικής πολιτικής τού Ράιχ.
  - 27 Μαΐου.—'Αρξίς τού ύπουργού της Πρωσίας κ. Γκαίρικ εις Σόφραν και διεξαγωγή γενικών συνομιλιών μετά τού Βασιλέως Βόρδος.
  - 29 Μαΐου.—'Αρξίς τού Πρωσίου πρωθυπουργού κ. Γκαίρικ εις Βελιγρδιον.
  - 30 Μαΐου.—'Αρξίς τού συνεδρίασις τού Ράιχσταχ.
  - 31 Μαΐου.—Διεξαγωγή συνομιλιών εν Λονδίνω ύπό τού κ. φόν Ρίμπεντροπ διά τό ζήτημα των ναυτικών έξοπλισμών της Γερμανίας.

- ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ
- 5 Μαΐου.—Διεξαγωγή εκλογών διά τήν άνάδειαν Σκουφίνας.
  - 6 Μαΐου.—Τά αποτελέσματα των εκλογών φέρουν πλειοψηφισαν τήν Κυβέρνησιν, παρά τήν σημαντικήν αύξησιν των αντιπολιτευτικών ψήφων.
  - 8 Μαΐου.—'Αρξίς της έπίσημης της ύπό τόν κ. Γεφίτης γιουγκοσλαβικής αντιπροσωπείας διά τήν διάσκεψιν τού Βουκουρεστίου.
  - 29 Μαΐου.—'Αρξίς εις Βελιγρδιον τού Πρωσίου πρωθυπουργού κ. Γκαίρικ.
  - 30 Μαΐου.—'Απόφασις της αντιπολιτευσως περί άποχής εκ των εργασιών της Σουφίνας.

- ΙΤΑΛΙΑ
- 5 Μαΐου.—'Εναρξίς των εργασιών της διασκεψως της Συνεήσεως μεταξύ των αντιπροσώπων της 'Ιταλίας, της Αυστρίας και της Ουγγαρίας.
  - 6 Μαΐου.—Νέον Ιταλοσλοβενικόν έπιπέδιον εις Σομαλίαν.
  - 12-13 Μαΐου.—Αιματηρά γεγονότα εις Κάλυμνον. Κήρησις τού στρατιωτικού νόμου.
  - 25 Μαΐου.—Βαρυσήμαντος λόγος τού πρωθυπουργού κ. Μουσολλίνι διά τήν έξωτερικήν καταστάσιν και τό Ιταλοσλοβενικόν πρόβλημα.
  - 29 Μαΐου.—Νέαι διωμοί ενάντιον των Καλυμνίων ύπό των 'Ιταλικών άρχόντων.
  - 29 Μαΐου.—Κλήσις ύπό τά όπλα διακόσιων χιλιάδων άνδρών και άποστολή εις Σομαλίαν.
  - 30 Μαΐου.—Φιλοπόλεμος λόγος τού κ. Μουσολλίνι και στροφή της 'Ιταλικής πολιτικής προς τήν Γερμανίαν.
  - 31 Μαΐου.—Σοβαρά επεισόδια μεταξύ εργατών και άστυνομίας εις τό Μιλάνον. Συμπλοκή 'Αβουσηνών και 'Ιταλών εις σύνορα της Σοματίας.

- ΡΟΥΜΑΝΙΑ
- 9 Μαΐου.—Θερμάτη ύποδοχή τού Ρουμανικού λαού προς τούς ξένους άντιπροσώπους διά τήν διάσκεψιν τού Βουκουρεστίου.
  - 10 Μαΐου.—Πανηγυρικός έορτασμός της 'Εθνικής Ρουμανικής εορτής. 'Εναρξίς των εργασιών της διαβαλκανικής διασκεψως.
  - 12 Μαΐου.—Λήξις των εργασιών της διαβαλκανικής διασκεψως και άναχώρησις των ξένων αντιπροσώπων εκ Βουκουρεστίου. 'Επισκεψις τού κ. Μαζήμου προς τήν Βασίλισσαν της 'Ελλάδος 'Ελισάβετ.
  - 22 Μαΐου.—Δηλώσις τού κ. Τιτουλέσκο εν σχέσει προς τήν Ρουμανοσλοβενικήν προέγγυησιν και τό πρόβλημα τού ανατολικού συμφώνου.

ΜΙΑ ΔΗΛΩΣΙΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ

ΑΙ «ΑΘΗΝΑΙ», μηνιαία έκδοσις τού «ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ», άπετέλεσαν μία έκδοτικήν προσπάθειαν πραγματικής πρωτοφανή διά τήν 'Ελλάδα. Τόσον από άόψεως έμφανίσεως όσον και από άόψεως ύλης, τό περιοδικόν τούτο εσημείωσε σταθμόν, ως μέτρον του πολιτισμού της χώρας μας. «ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ» τόν τίτλον αυτόν, τόν όποιον άπένειμαν οι έξοχώτεροι άντιπρόσωποι της ελληνικής διανοήσεως εις τό περιοδικόν μας, αι «ΑΘΗΝΑΙ» τόν έδικαιολόγησαν πλήρως. 'Η δέ στοργή με τήν όποιαν τό ελληνικόν κοινόν παρηκολούθησε και ενίσχυσε τήν έκδοσιν των «ΑΘΗΝΩΝ» επέστρεψε τήν επιτυχίαν διά τού πλέον άσφαλώς κρητιέυσε. 'Ηδη, κατόπιν επιμόνου ύποδείου : της λαϊκής άναγνωρίσεως. 'Ηδη, κατόπιν επιμόνου ύποδείου : της λαϊκής μεριδος τού πολυληθούς άναγνωστικού μας κοινού, προβαίνουμε εις μιαν μεταβολήν, ή όποια άσφαλώς θα γίνη δεκτή με ένθουσιασμόν από όλους. ΑΙ «ΑΘΗΝΑΙ» από μ η ν ι - δ ε κ τ ή ν π ε ρ ι ο δ ι κ ή ν γ ί ν ο ν τ α ι ε β δ ο μ α δ ι α τ ο ν . 'Υπό τήν νέαν μορφήν τό περιοδικόν μας θα καταστή ό απαραίτητος σύνηγορος κάθε ελληνικής οικογενείας. Θα παραοιάση δέ πραγματικά θάματα πρωτοτυπίας και έμφανίσεως. ΑΙ ε β δ ο μ α δ ι α τ α ι «ΑΘΗΝΑΙ» θα εξακολουθήσουν τήν παράδοσιν τής μηνιαίας έκδόσεώς μας, και θα επιβληθούν ως τό μοναδικόν 'Ελληνικόν περιοδικόν. 'Η σχετική προεργασία ήρχισεν από τούδε. Κατόπιν τούτου ή έκδοσις των μηνιαίων «ΑΘΗΝΩΝ» διακόπτεται με τό παρόν φύλλον και συμπληρώνει ένα τόμον, ό όποιος θα παραμείνη μνημειώδης εις τά έκδοτικά χρονικά της χώρας μας. Ειμεθα βέβαιον, ότι τόν κοινόν τό όποιον ύπεστήριξε ένθέρμως τάς «ΑΘΗΝΑΣ» θα ύποδεχθί με τήν αυτήν στοργήν τήν νέαν εβδομαδιαίαν μορφήν των, της όποίας ή έκδοσις θα άρχισή περι τό μέσα του προσεχούς μηνός Σεπτεμβρίου.

ΑΙ «ΑΘΗΝΑΙ»

ξη του γυρμένου Πύργου της και του ξακουστού Πανεπιστημίου της. Μιά έναστρη νύκτα σ'ας συντροφεύει και στη θάλασσα λάμπει το φεγγάρι σαν άναλυτό άσμημι.

Τήν άφιξη σας στη Τζένοβα, σ'ας την πληροφορούν οι φωνές των πωλητών, που διαλαλούν τ'άμπορεύματά τους: παγωτά, καφέδες, χαρτοσακκούδες με τρόφιμα, τσιγάρα, μαξιλλάρια... Τό «τσελάτι» — παγωτό—δίνει και πέρνει. Είναι τό πιό φτηνό και τό πιό εύκολοφάγωτο πράγμα...

Στ'ά πρόθυρα του Τουρίνου, σ'ας καλησπερίζει ένα πελώριο νεκροταφείο με χιλιάδες άναμένα καντηλάκια πάνω στους τάφους—θαρρείς άστράκια που έπεσαν άπ'τόν έναστρο ούρανό για ν'άρθουν να κρατήσουν συντροφιά στους πεθαμένους.

Και μετά, μετά, . . . μι'ά δυνατή βροχή. "Ένα διαβολεμένο κρύο που πειρουσιάζει τή ραχοκοκαλιά σας και τό Μοντάν, τ'ά σύνορα, που πρόκειται άποχαιρετώντας τήν Ίταλία να μπήτε στο γαλλικό έδαφος. "Ένα τούνελ, που ή διαδρομή του κρατά μισή ώρα περίπου και που στο διάστημα αυτό γίνονται οι διατυπώσεις των διαβατηρίων και των άποσκευών, διαδοχικά από τούς Ίταλους ύπαλλήλους κι'όστερα από τούς γάλλους και τό κάθε τι άλλόζει: Εισητήριο, θέρησης διαβατηρίου, εισπράκτωρ τραίνου, γλώσσα, συνήθειες, τρόποι. "Ός κι'αυτά άκόμα τ'ά «μαξιλλάρια» προσκέφαλα». Τά Ίταλικά άποσύρονται τής κυκλοφορίας. "Αντ'αυτών αγοράζετε άντι 4 φράγκων ένα γαλλικό...

Στή Γαλλία σ'ας υποδέχεται ένα τσουχτερό κρύο και νυφάδες πυκνού χιονιού...

ΜΟΝΤΑΝ-ΡΩΜΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Τό ίδιο χιόνι σ'ας υποδέχεται ξανά, σαν λίγες ήμέρες ύστερα, ξαναπερνάτε επιστρέφοντας τό μικρό αυτό σταθμό των συνόρων. Σουρουπώνει και τ'ά χιονισμένα έλατα, που στολίζουν τις πλαγιές των βουνών, μοιάζουν σ'ά ζαχαρωτά πασπαλισμένα με λεπτή ζάχαρη. "Ένα ποτάμι φιδοσέρνεται μαζί με τό τραίνο και σ'ας συντροφεύει με τό γλαυκό νερό του, λές διάλυση γαλαζόπετρας, για ώρα πολλή. Σ' ένα μικροσκοπικό σταθμό, τό πρώτο γνώρισμα τής Ίταλίας; οι άπλωμένες μπουγάδες. Με μόνη τή διαφορά πώς τώρα πάνω στα ποικιλόχρωμα έσώρουχα, άνδρικά και γυναικεία, έχουν στιβαχτή λεπτές γιρλάντες χιονιού...

"Η νύχτα που περνάτε παίζει τό ρόλο θαυματοποιού. Κοιμηθήκατε καληνυκτίζοντας μι'ά χιονισμένη βουνοκορφή. Ξυπνάτε καλημερίζοντας έναν καταπράσινο κάμπο γεμάτο δροσερές παπαρούνες και λογιών, λογιών άγριολούλουδα. Κυτάζετε τόν οδηγό σας και τό ρολόί σας. Σέ μι'άν ώρα θ'ά βρísκεσθε στη Ρώμη. "Όλοι ο' μεγάλοι σταθμοί—Τουρίνο, Τζένοβα, Πίζα, Λιβόρνο—που γνωρίζατε τόσο βασικά στον έρχομό σας, έχουν μείνει πίσω σας. Δέν σ'ας μένει παρά μόνο μι'ά φευγαλέα και θαμπή ανάμνηση, που προσπαθήτε να τή διασκεδάσετε άνοιγοντας ένα παράθυρο του βαγониού σας κι' άφήνοντας τό στήθος σας ν'άναπνεύσει μαζί με τόν καθαρό άέρα τή δροσιά του ύπαιθρου. Μόλις προλαβαίνετε. Λίγες στιγμές άργότερα άρχίζει μι'ά παράταξη άπό χαμόσπιτα κι' άπό πέτρινες γούρνες, που σ'ά νερά τους, σ' άλλας πέρνουν τό πρόγευμά τους τ'ά ζωά και σ' άλλες πλένονται οι άνθρωποι. "Υστερα άκολουθεί μι'ά «σκουπιδόπολις» —έξάρτημα άσφαλώς τής πρωτεύουσής—, τ'ά γνωστά ρωμαϊκά τείχη, τ'ά πρώτα κτίρια τής Ρώμης μαυρισμένα άπ' τήν καπνιά των σιδηροδρομικών μηχανών, κι' ή παράταξη των «φακίων» και των μαύρων πουκάμισων των φασίστηδων. "Ένα βουητό άπό φωνές, θόρυβο, σφυρίγματα. Μιά πυρετώδης κίνηση. "Ένα άένα «πήγαινε-έλα», οι τόσο γνωστές διατυπώσεις ένός σταθμού, που πρόκειται να φιλοξενήση για λίγες ώρες τις άποσκευές σας, οι τόσο γνώριμες σκέψεις κι' έέργειες ένός ταξειδιώτη, που πρόκειται να φιλοξενήση για τό ίδιο με τις άποσκευές του χρονικό διάστημα, σέ μι'ά φιλική κι' ευχάριστη του πόλη...

ΠΡΩ'Ι ΣΤΗ ΡΩΜΗ

Τή φορά αυτή τή Ρώμη τήν ύπολαμβάνετε «κοιμωμένην» Καμιά κίνηση. Καμιά φωνή. Κανένα γέλιο. Μερικοί άνδρες κι' άκόμα λιγότερες γυναίκες, δέν σ'ας γεμίζουν τό μάτι. Τό πάρκο τής πλατείας ντέλ Εσέντρα άδειο. Τό ίδιο και ή πλατεία και τ'ά γύρω κέντρα. "Η Βία Νατζιονάλε σαν νεκρή. "Η μόνη κίνηση φανερώνεται άπό κάμποσους δμίλους φασίστηδων με τ'ά γκρι πανταλόνια, τις μαύρες μπλούζες και κιτρινωμόβ μαντήλια τους, που διασχίζουν, άψυχα θαρρείς κι' αυτοί, τις πλατείες και τούς δρόμους. Πλήττετε. "Η άνία σ'ας κουράζει. Καθώς κατηφορίζετε τή Βία Νατζιονάλε, άποφασίζετε να μπήτε μέσα στο μέγαρο των εκθέσεων, όπου καθώς σ'ας πληροφορούν εκθέτων δμαδικά όλοι οι ζωγράφοι κι' οι γλύπτες τής Ίταλίας. Τό κτίριο έξω κοινό. Μέσα, όμως, τό κάθε τι βαλμένο με τόσο γούστο και τόση λεπτότητα που θ'ά τό ζήλευε κι' ό πιό μοντέρνος διακοσμητής. Μπερδεύεσθε σ' ένα σωρό αίθουσες γεμάτες ζωγραφικούς πίνακες και γλυπτά. "Η πρώτη προσπάθειά σας να κατατοπισθήτε και να συμβουλευθήτε τόν κατάλογο, που σ'ας έδωσαν στην είσοδο, σ'ας πείθει πώς ματαιοπονείτε. Τι να πρωτοδήτε και τι να πρωτοσυγκρατήσετε; "Αρκείσθε λοιπόν σέ μι'άν γρήγορη έπίσκεψη. Μερικά ταμπλώ, ύπερμοντέρνας σχολής, που σ'ας ξαφνιάζουν τόσο για τήν τολμηρότητα του σχεδίου όσο και για τ'ά χρώματα, σ'ας κρατάνε λίγο περισσότερο και σ'ας φέρνουν σέ δύσκολη θέση: να συχαρήτε τούς καλλιτέχνες που τάφτιασαν ή να τούς δείρετε; Μιά γυναίκα, πράσινη και κεραμειδιά, άς με συγχωρήση ό ζωγράφος της, σ'ας είναι τόσο άπο-

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ:

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΑΙ:

- GEORGES ARAL**
- JOHN FERGUSON**
- ROBERT GOULD**
- HER. LOEWENSTEIN**
- MAURICE TOUSSAINT**
- FEDERICO VALLI**

ΚΑΙ ΟΙ Κ. Κ.:

- ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ, ΦΩΤΟΣ**
- ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ, ΙΩΑΝ. Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ, Θ.**
- ΔΡΑΚΟΣ, ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ, ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑ-**
- ΚΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΤΑΞΑΣ, ΔΗΜ. ΜΠΟΓΡΗΣ,**
- ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ, ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ, ΚΛ. ΠΑΡΑ-**
- ΣΧΟΣ, Α. ΠΗΝΙΑΤΟΓΛΟΥ, Γ. ΠΙΕΡΙΔΗΣ, † Μ.**
- ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ, ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΣ, Δ. Ν. ΡΟΔΟ-**
- ΚΑΝΑΚΗΣ, ΣΩΤ. ΣΚΙΠΗΣ, ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ.**

τα και άμάξια, μι'ά πλημύρα άπό άνθρώπους. Προχωρείτε άνάμεσά τους. Σ'ας ξαφνιάζει μι'ά περίεργη μόδα των Ίταλών: οι περισσότεροί τους τρέφουν με τή μεγαλύτερα προσοχή και φιλαρέσκεια ένα σφηνοειδές μουσι. Είναι ή μόδα του Μπάλμπο, του στρατάρχου τής Ίταλίας και τό «μουσι» του έχει κυριαρχήσει παντού. Τό μνημείο του Βιττόριο Ουλμπέρτο καθώς τό κάτασπρο μάρμαρό του, άκτινοβολά κάτω άπ'τό διάφανο ούρανό και τόν καφετερό ήλιο, σ'ας δίνει τήν έντύπωση πελώριου κατάλευκου κρίνου, σαν κι'αυτούς—έν μικρογραφία, βέβαια, και στο φυσικό τους μέγεθος—που σ'ας πουλάνε σέ κάθε γωνία του δρόμου οι προχειρώς έγκατεστημένες άνθωπόληδες. Στ'ά περιστύλια που πλαισιώνουν τήν πλατεία ντέλ'Εσέντρα, ό κόσμος γίνεται άφόρητος. Θόρυβος, βοή, κακό και πάνω άπ' όλα σάλπιγγες, ταμπούρα, και παρελάσεις στρατού και «μαυροχιτώνων». Αυτοί σ'ας προπέμπουν ίσαμε τό σταθμό, αυτοί κι' ένα, γεμάτο ύποσχέσεις, βλέμμα μι'ας χαριτωμένης άγνωστού, που δυστυχώς για σ'ας δέν προφταίνετε να τό άνταποδώσετε... Τό τραίνο έχει ξεκινήση κι' άλλας...

ΡΩΜΗ - ΝΕΑΠΟΛΗ - ΜΠΡΙΝΤΙΖΙ - ΑΘΗΝΑ

Πάλι τ'ά ίδια ρωμαϊκά τείχη, τ'ά χαμόσπιτα, ή πρασινάδα, τό άρχαίο ύδραγωγείο, σ'ας συντροφεύουν για λίγο για να σ'ας παραδώσουν σέ μι'άν άτμόσφαιρα πιό ήσυχη, πιό άνάλαφρη, πιό καθαρή και σ' άπέραντες καλλιεργημένες εκτάσεις και σέ ζωηρούς γραφικούς δρομάκους, που φειδοσέρνονται άνάμεσά τής σ'άκαθόριστα μεγέθη και σχήματα. Σ' άλλη τή διαδρομή άκούτε τις γεμάτες θαυμασμό φράσεις και έπιφωνήματα των Ίταλών συνταξειδιωτών σας διά τό έργο του Μουσολλίνι. Θέλουν να σ'ας τό έξηγήσουν και σ'ας. Δυστυχώς, όμως, άντιλαμβάνονται γρήγορα πώς δέν τούς καταλαβαίνεσαι, και άρκοϋνται να πλειοδοτούν τό θαυμασμό τους άναμεταξύ τους. Τρεις ώρες άργότερα ό στακτής καπνός του σιγαρέττου του Κυρίου Βεζουβίου, σ'ας άναγγέλλει τήν άφιξη σας στην Νεάπολη και σχεδόν ταυτόχρονα ένας ύποχρεωτικός «σωφέρ» άντι όλίγων λιρεττών θέττει στην διάθεσή σας για τή μι'ά ώρα που πρόκειται να μείνετε στο σταθμό, τό αυτοκίνητό του και τόν έαυτό του...

Λίγων μέτρων διαδρομή, σ'ας πείθει άμέσως, πώς τή φοράν αυτή ή άφιξη σας στη Νεάπολη είναι κάπως πιό έπίσημη. "Ένας άγιος, ό Σάν Τσίρο—ό άγιος Κύρος—σ'ας έχει διοργανώσει μι'ά πρώτη τάζεως ύποδοχή. "Όλη ή Νεάπολις πανηγυρίζει τόν "Αγίο της και κοντά σ' αυτόν και τή δική σας άφιξη! Σ' όλους τούς δρόμους κρεμασμένα άπ' τ'ά μπαλκόνια, χαλιά, κουβέρτες, σάβλια, σκεπάσματα λογιών-λογιών, σέ χιλιάδες χρώματα και σέ άπειρα κεντημένα σχέδια. Κόσμος, συρφετός! Λάβαρα, ρομβίες, καροτσάκια με φιστίκια άράπικα, κόττες βραστάς, φρούτα, ψωμιά με ζάχαρι... Μουσικές, λουλούδια, γυναικείες κρεμασμένες άπ' τ'ά παράθυρα και τ'ά μπαλκόνια. Και να ή κυρία πομπή: "Ανθρωποι με χρυσές άλυσίδες στους λαιμούς—σαν άκαδημαϊκοί—με κουδούνια, με φερά σ'ά κεφάλια. "Άλλοι με πελώριους δίσκους σ'ά χέρια, τρέχοντας δεξιά κι' άριστερά κι' έκλιπαρώνοντας άπ' τούς πιστούς να τούς πετάξουν τούς όβολούς των. Γυναίκες κι' άνδρες—είναι αι ταμένοι στην χάρη του "Αγίου—που άκολουθούν φορώντας ένα ποδήρη μανδύα μώβ—τό διακριτικό χρώμα του άγίου—χωρίς κάλτσες και χωρίς παπούτσια. Και πάνω άπ' όλα, τ'ά θυμιάτα, που γεμίζουν τή γύρω άτμόσφαιρα με μι'ά βαρεία καταθλιπτική μυρωδιά και, που άσφαλώς θ'ά σ'ας προξενούσαν τό μεγαλύτερο πονοκέφαλο, άν... άν τό τόσο προνοητικό τραίνο, δέν παρεμβάλετο για να σ'ας άπαλλάξει άπ' τή θεομηνία αυτή και να σ'ας ύποχρέωση να συνεχίσετε τό ταξείδι σας...

Μιά νύκτα άκόμα μέσα στο τραίνο, που τήν περνάτε μασουλώντας σοκολάτες, καπνίζοντας τ'ά άχυρένια Ίταλικά τσιγάρα και διασκεδάζοντας που και που με τις έναλλαγές των σταθμών. Και τό πρωί, μαζί μ' ένα θαμπό ξημέρωμα, σ'ας άγκαλιάζει ή γαλήνη τής θάλασσας κι' ή ήσυχία του λιμανιού, που άκόμα κοιμάται. "Ό θόρυβος που προξενούν τ'ά καρούλια των άμαξιών πάνω στο λιθόστρωτο των στενοσόκκακων του Μπρίντιζι κι' οι στράκες του άμαξιά, λές και σημαίνουν τό πρωινό έγεγρήριο. Δυστυχώς ή εύτυχώς, όμως, για σ'ας, δέν προφταίνετε να δήτε άγουροξυπνημένα πρόσωπα των κατοίκων. "Η άτμάκατος σ'ας μεταφέρει κι' άλλας στο μικρό κουκλιτσικό σταθμό τής βάσεως των ύδροπλάνων, που ένα άπ' αυτά, τρεις ώρες άργότερα, σ'ας έναποθέττει στην ήρεμη θάλασσα του "Αερολιμένος του Φαλήρου, άπ' όπου πριν λίγες ήμέρες ξεκινήσατε...

ΝΤΟΛΗΣ ΝΙΚΒΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ

9

